

BEATI

RAYMUNDI

LULLI

DOCTORIS ILLUMINATI
ET
MARTYRIS

LIBER

MAGNUS CONTEMPLATIONIS
in Deum.

JUXTA MOGUNTINAM EDITIONEM
in folio Anni MDCCXL.

IN VARIOS TOMOS DISTRIBUTUS.
Tomus XVI.

PALMÆ MAJORICARUM
anno MDCCXLIX.

Superiorum permissu.

Typis Viduæ Frau Typogr. Regiæ
Audientiæ.

FIGURA XXI.

Ad Cap. CCCLIX. pag. 186. & 187.

A | Potentia motiva intellectualis.

B | Potentia motiva sensualis.

C | Memoria, Intellectus, Voluntas.

D | Compositum ex A. & B.

E | Potentia vegetativa, sensitiva.
Imaginativa & rationalis.

F | Primus motus, & duæ Intentiones, & Veritas, & Devotio, & Conscientia, & temperamentum animositatis & spei.

FIGURÆ COMPOSITÆ.

Prima. A. C.

Quarta. A. C. F. E.

Secunda. A. C. D.

Quinta. A. B. C.
E. F. D.

Tertia. A. C. F.

FIGURA XXII.

Ad Cap. CCCLXI. pag. 240. & 241.

A | DEUS.

B | Significatio ipsius A.

C | Anima.

D | Significatio ipsius C.

E | Puritas & Munditia Animæ.

F | Significatio ipsius E.

G | Culpa, Peccatum, Immunditia Animæ.

H | Significatio ipsius G.

I | Memoria, Intellectus, Voluntas.

K | Perfectio.

L | Esse.

M | Defectus.

N | Privatio.

FIGURA XXIII.

Ad Cap. CCCLXII. pag. 265. & 266.

A | Veritas.

B | Significatio ipsius A.

C | Affirmatio.

D | Significatio ipsius C.

E | Negatio.

F | Significatio ipsius E.

G | Memoria, Intellectus, Vo-
luntas.

H | Significatio ipsius G.

UNIVERSIDAD NACIONAL DE LA PLATA

INSTITUTO DE INVESTIGACIONES Y ENSEÑANZA EN CIENCIAS

INSTITUTO DE INVESTIGACIONES Y ENSEÑANZA EN CIENCIAS

INSTITUTO DE INVESTIGACIONES Y ENSEÑANZA EN CIENCIAS

INSTITUTO DE INVESTIGACIONES Y ENSEÑANZA EN CIENCIAS

INSTITUTO DE INVESTIGACIONES Y ENSEÑANZA EN CIENCIAS

INSTITUTO DE INVESTIGACIONES Y ENSEÑANZA EN CIENCIAS

INSTITUTO DE INVESTIGACIONES Y ENSEÑANZA EN CIENCIAS

INSTITUTO DE INVESTIGACIONES Y ENSEÑANZA EN CIENCIAS

INSTITUTO DE INVESTIGACIONES Y ENSEÑANZA EN CIENCIAS

FIGURA XXIV.

Ad Cap. CCCLXIII. pag. 294. & 295.

A | DEUS.

B | Significatio ipsius A.

C | Conclusio.

D | Significatio ipsius C.

E | Directio.

F | Significatio ipsius E.

G | Derivatio.

H | Significatio ipsius G.

I | Divina Humilitas.

K | Significatio ipsius I.

L | Perfecta Potestas.

M | Perfecta Sapientia.

N | Perfecta Voluntas.

O | Perfecta Veritas.

P | Perfecta Iustitia.

Q | Perfecta Misericordia.

R | Perfecta Humilitas.

S | Perfecta Patientia.

T | Perfecta Bonitas.

FIGURA XXV.

Ad Cap. CCCLXIV. pag. 223.

A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.
Veritas	Apertura sive in- ventio ip- sius A.	Clausura sive oc- cultatio ejusdem A.	Falsitas.	Apertura sive in- ventio ip- sius D.	Clausura sive oc- cultatio ejusdem D.	Fides & creden- tia.	Ratio necessa- ria.	Fervor & Timor

K.	L.	M.	N.	O.	P.	Q.	R.
BAG BAH BAI	BAGI BAHI	CAG CAH CAI	CAGHI	EDG EDH EDI	EDGI EDHI	FDG FDH FDI	FDGHI

FIGURA

III

COBA

COBA

COBA	COBA	COBA
COBA	COBA	COBA
COBA	COBA	COBA
COBA	COBA	COBA

COBA

COBA	COBA	COBA
COBA	COBA	COBA
COBA	COBA	COBA

BEATI

fol. 3

RAYMUNDI

LULLI

DOCTORIS ILLUMINATI ET
MARTYRIS

MAGNUS LIBER

CONTEMPLATIONIS

IN DEUM.

VOLUMEN III.

LIBER V.

DISTINCTIO XL.

DE ORATIONE.

CAPUT CCCLII.

*Quomodo homo inquirat artem, & modum
quo sciat intellectualiter orare & contem-
plari nostrum Dominum DEUM per Ety-
mologiam & Allegoriam & Anagogiam.*

*EUS Aeternae, gloriose
Pater, & Domine in-
tellectualis & virtuosae!
Qui vult inquirere ar-
tem & modum intel-
lectualem orandi & cō-
tem-*

4. *B. Ray. Lulli. Lib. Contēpl. Vol. III.*
plandi Te, oportet quòd primò in-
quirat infimum gradum in quo est
oratio composita ex sensualitate & in-
tellectualitate, & postea elevet suum
intellectum ad orationem & contem-
plationem intellectualem.

2. Nam sicut sunt duæ res Crea-
tor & creatura, *Domine*, ita sunt *duo*
modi orationis, quorum *primus* est
quando homo Te orat sensualiter &
intellectualiter, sicut qui dicit bra-
chium & oculi & ignis, & per bra-
chium intelligit Potestatem, & per
oculos Sapientiam, & per ignem A-
morem: & *secundus* est quando ho-
mo contemplatur intellectualiter sim-
pliciter elevando suam mentem ad
tuas Virtutes & Proprietates & eas
intelligit secundùm creaturas, sicut
qui per brachium intellexit Potesta-
tem, & per oculos Sapientiam, & per
ignem Amorem, & postea ascendit
ad intelligendum tuam simplicem
Naturam & tuas simplices Virtutes
& Proprietates & Qualitates, quin
me-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLII. 5
memoret nec intelligat nec velit ali-
quid creaturæ.

3. Et quando homo, *Domine*,
elevavit suam memoriam & suum
intellectum & suam voluntatem á
significationibus sensualibus creatis
ad significationes intellectuales crea-
tas, & postea ascendit á significatio-
nibus intellectualibus creatis ad sim-
plices significationes tuarum simpli-
cium Qualitatum & Proprietatum,
tunc elevavit suum intellectum ad
altiore[m] intelligentiam, ad quam
possit ipsum elevare; quæ intelli-
gentia est oratio & contemplatio,
quando memoria & voluntas intel-
lectum juvant ex sua potestate ad in-
telligendum obliviscente memoriâ
omnes res creatas, ne intellectus def-
cendat ab intelligentiâ tuæ excellen-
tis Bonitatis; & in hac oratione &
contemplatione oportet, quòd sen-
sualitas non componatur cum intel-
lectualitate, ut sola intellectualitas
simpliciter oret & contempletur in
su-

6 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
supremis terminis tuam gloriosam
Deitatem in sua Unitate & Trinitate
& in suis divinis Qualitatibus.

4. b. *Misericors Domine, amator
pietatis & amoris! Primum modum
orationis & contemplationis dicimus
esse compositum ex sensualitate &
intellectualitate, sicut quando homo
vult orare & contemplari tuam Po-
testatem & Sapientiam & Volunta-
tem, & verbum dicit tuum brachi-
um, ut intellectus intelligat tuam Po-
testatem; & dicit tuos oculos, ut
intelligat tuam Sapientiam, & dicit
ignem amoris, ut intelligat magni-
tudinem amoris qui est in Te.*

5. Unde quia hæc prima oratio,
Domine, est ita composita, prop-
terea intelligitur literam in ea esse
rem sensualem, & moralitatem esse
rem intellectualem, quia litera non
dicit id, quod moralitas intelligit;
sicut homo, qui legit literas quæ ei
sunt transmissæ, & per figuras lite-
rarum, quas videt, intelligit res quæ
sunt

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLII. 7
sunt absentes suis sensualitatibus & præsentés suo intellectui: Igitur cùm hoc ita sit, quod per brachium significetur Potestas, & per oculos Sapiencia & per ignem Amor, propterea ascendit homo priùs à litera ad moralitatem; quia litera stat in sola sensualitate, & moralitas intrat in intellectum; & propterea iste primus modus orationis est necessariò compositus ex sensualitate & intellectualitate; & ideò omnis homo qui isto modo Te orat & contemplatur, Te orat & contemplatur sub supremo termino orationis & contemplationis simpliciter intellectualis.

6. Igitur qui vult ascendere ad simplicem orationem contemplativam, oportet, *Domine*, quòd primò moveat motivam sensualem ad literam, & à litera moveat motivam intellectualem ad moralem expositionem, ut intellectus se moveat ab intelligentia rerum sensualium ad intelligentiam rerum intellectualium;
&

8 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
& postquam intellectus intraverit in
moralem expositionem per literam,
ascendat ad supremam intelligenti-
am, secundum quod Tu ei dedisti
virtutem & vim ad sequendum artem
& modum prædictæ orationis.

7. *c. Fortis Domine! à quo omnes
fortitudines sumunt vigorem & bene-
dictionem.* Qui vult habere artem &
modum intellectualis orationis, sciat
se dirigere ad illam per moralem
expositionem quæ in lingua arabica
dicitur *Rrams* quod est idem ac mo-
ralis vel allegorica vel anagogica ex-
positio, quæ est composita ex sen-
sualitate & intellectualitate; eò quod
per sensualitatem formetur intelec-
tus ad intelligendum moralitatem, ut
ascendat ad intelligendum simplicem
intellectualitatem sui gloriosi DEI,
per quam intelligentiam memoria
memorando & intellectus intelligen-
do & voluntas amando orant & con-
templantur tuam divinam Essentiam
in sua simplici Natura sinè respectu
ad creaturam.

8. *Glo-*

8. *Gloriose Domine!* Cùm in sacra scriptura sint multa verba moraliter posita, ut intellectus in eis incipiat accipere virtutem & vim, per quam possit ascendere ad intelligentiam, quæ est in eo potentialiter, sicut aquilæ sunt datæ alæ ad ascendendum ad loca alta, in quibus est suus ascensus potentialiter; & cum homines per peccata & errores sint deviati & separati à veritate, propterea quidam homines mutant in morali expositione finalem expositionem in contrarium sensum causæ finalis propter quam in sacra scriptura moralis expositio est posita: Igitur qui vult dirigere & reducere ad veritatem illos, qui sunt in errore, & qui moralem expositionem transferunt in expositionem contrariam, oportet, quòd se juret cum suprema expositione intellectuali, quæ est super moralem; quia sicut intellectus habet virtutem ascendendi à morali expositione ad spiritualem intellectu-

tua-

FO *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
tuaalem supremam, ita; postquam ascendit ad supremam orationem & contemplationem, habet virtutem dirigendi omnes illos, qui errant in morali expositione.

9. Sed quia pauci sunt homines, qui ascendunt ad supremam orationem & contemplationem in comparatione illorum, qui ad eam non ascendunt; & qui, postquam ad eam ascenderunt, non volunt ab ea separari; propterea, *Domine*, errantes manent in errore in morali expositione sacrae Scripturae per defectum Doctorum, qui eos doceant & eis demonstrent errorem, in quo sunt, quem possent eis demonstrare per magnam influentiam virtutum, quas possident per supremam orationem, in qua contemplantur tuam divinam Perfectionem sine relatione ad creaturas, in quibus sentiunt tuam Perfectionem mediante oratione & contemplatione morali.

10. d. *O Domine! qui es spes mei*
pla-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLII. II
placiti & consolatio mea voluntatis.
Secundus modus orationis & contem-
plationis, de quo intendimus loqui,
est, quando homo elevavit suum in-
tellectum & suam memoriam & suam
voluntatem à composita oratione &
contemplatione literæ moralitatis;
quia quando homo dicit brachium
secunda intentione ut possit primâ
intentione intelligere Potestatem,
quam Tu habes in creaturis: & quan-
do sic elevavit suum intellectum pri-
ma intentione ad moralitatem, & se-
cundâ ad literam quæ nominat bra-
chium, tunc det secundam intentio-
nem Potestati, quam Tu habes super
creaturas in creando & ordinando
eas & primam intentionem Potestati,
quam tu habes in Te ipso, ut memo-
ret & intelligat & amet eam respectu
suû ipsius.

II. *Virtuose Domine!* Quando
homo elevavit suum intellectum ad
tuam Potestatem primâ intentione su-
pra secundam intentionem moralita-
tis

12 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
tis, quæ habet primam intentionem
supra secundam intentionem literæ,
si velit elevare ipsum intellectum ad
intelligendum Sapientiam, quam ha-
bes in Te ipso, oportet, quod per il-
los gradus & per eandem artem, per
quam elevavit suum intellectum ad
cognoscendum tuam Potestatem, ele-
vet ipsum ad cognoscendum magnam
sapientiam quam tua Essentia habet
in se ipsa; quia quando homo nomi-
nat tuos oculos, ut intelligat Sapien-
tiam, quam habes in creando & re-
creando & ordinando creaturas, tunc
dat secundam intentionem oculis &
primam Sapientiæ quam habes in
creaturis; & quando dedit secundam
intentionem Sapientiæ quam Tu ha-
bes in sciendo & ordinando creatu-
ras, tunc primâ intentione elevet in-
tellectum ad sciendum Sapientiam
quam habes in Te ipso.

12. *Honorate Domine!* Qui vult
elevare suum intellectum ad altiorem
amorem, quem possit intelligere,
opor-

oportet, quod per eandem scalam & per eundem modum & artem per quam ascendit ad tuam Potestatem & Sapientiam sciat ascendere ad intelligendum gloriosam Voluntatem quam habes erga tuam sanctam Potestatem & Sapientiam, ad quam voluntatem ascendit intellectus mutando secundam intentionem in primam, & primam in secundam ascendente intellectu ad cognoscendum tuam Voluntatem volitam & scitam & memoratam prima intentione; quia homo secunda intentione intelligit ignem, ut primam possit intelligere amorem quem habes erga creaturas in creando & beneficiando & sustinendo & recreando & ordinando eas, ut humana sapientia & memoria & voluntas eleventur ad contemplandum & orandum magnum amorem, quem habes erga Te ipsum.

13. e. *Mirabilis Domine abundans in donis & misericordia & iustitia & indulgentiis! Quando tres potentiae sunt-*

24 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
sunt elevatæ ad altiorem gradum in
quo finitur & terminatur possibili-
tas, ad quam possunt venire de po-
tentia in actum memorando & in-
telligendo & volendo tuam Potesta-
tem & Sapientiam & Voluntatem &
alias tuas Virtutes, tunc intellectus
retrocedit uno gradu inferiùs, ut
possit recipere vigorem & virtutem
iterum ascendendi; quia sicut ho-
mo, ut faciat majorem saltum, re-
trocedit & currendo venit ad saltum,
ita intellectus retrocedit ad intelli-
gendum Potestatem & Sapientiam &
Voluntatem quas habes in creaturis,
ut per illam intelligentiam possit
ascendere ad intelligendum valde
magnam & excellentem Potestatem
& Sapientiam & Voluntatem quas
habes in Te ipso.

14. Et dum intellectus, *Domine,*
impendit totam suam potestatem, ut
ascendat ad intelligendum tuam Po-
testatem & Sapientiam & Volunta-
tem, tunc memoria memorat, quòd,
sicut

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCXLII. 15
sicut splendor solis in sua totalitate
est multò major quàm oculi Petri
possint recipere, ita Potestas & Sapi-
entia & Voluntas quæ sunt in Te
ipso sint multò majores sinê omni
comparatione, quàm intellectus pos-
sit intelligere in Te per Potestatem
& Sapientiam & Voluntatem, quas
intelligit in Te per creaturas; quia,
si Petrus non potest recipere totum
splendorem solis, qui est res finita,
eò quòd, si totum ipsum reciperet,
videret omnia loca mundi, in quibus
sol diffundit suos radios & suum
splendorem, quantò minùs intellec-
tus, qui est creatura finita, potest
intelligere totam Potestatem & Sapi-
entiam & Voluntatem, quæ sunt in
Te ipso?

15. Unde dum memoria, *Domine,*
ita memorat, intellectus intelligit,
quòd, si ipse non potest intelligere
totam Potestatem & Sapientiam &
Voluntatem, quas Tu demonstras de
Te ipso creaturis, eò quòd, si totas
ipfas

ipſas intelligeret, oporteret ſe eſſe infinitum vel ipſas eſſe finitas, quanto minus intellectus poteſt aſcendere ad cognoscendum totam Potentiam & Sapientiam & Voluntatem, quas Tu habes in Te ipſo? Igitur cū hoc ita ſit, ſicut oculi corporales quanto plus vident & quanto melius poſſunt uti ſua virtute viſiva, quando non aſpiciunt directē ſolem quā quando eum directē aſpiciunt, ita oculi intellectuales melius poſſunt videre quando aſpiciunt tuam Potentiam & Sapientiam & Voluntatem in creaturis, quā quando eas aſpiciunt in Te tantū; quia, ſicut propter magnam fragilitatem oculorum corporalium & magnam influentiam ſplendoris ſolis, ipſi oculi non poſſunt ita benè videre quando aſpiciunt ſolem, ſicut quando aſpiciunt ad aliam partem, ita propter magnam influentiam virtutis, quæ eſt in tua Potentia & Sapientia & Voluntate intellectus non poteſt ita bene

bene intelligere nec memoria memorare tuam Potestatem & Sapientiam & Voluntatem, quando eas solùm aspiciunt in Te, sicut quando eas aspiciunt in creaturis.

16. *f. Liberalis Domine, plene valore & gloria & honore!* Dum intellectus intelligit se multò meliùs percipere tuam Potestatem & Sapientiam & Voluntatem per id, in quo creaturæ eas repræsentant, quàm quando eas intelligit in Te sinè representatione creaturarum, tunc memoria memorat, quòd, sicut intellectus intelligit majorem splendorem habere solem in se ipso, quàm in locis, in quæ oculi aspiciunt quin aspiciant directè solem, ita intelligat majorem esse tuam Potestatem & Sapientiam & Voluntatem in Te, quàm ipse possit eas percipere & intelligere in creaturis.

17. Et dum memoria, *Domine,* istas res memorat de intellectu & de tua Potestate & Sapientia & Voluntate,

B

tate,

18 *B. Ray. Lulli Lib. contēpl. Vol. III.*
tate, tunc intellectus intelligit, quòd,
sicut duo infantes parvuli, qui non-
dum sciunt benè loqui, meliùs se
invicem intelligunt quàm eos intel-
ligant homines adulti, ita intellectus
qui est res finita & terminata, sit
meliùs proportionatus ad intelligen-
dum tuam Potestatem & Sapientiam
& Voluntatem in eo in quo crea-
turæ sufficiunt ad significandum eas
quàm in eo in quo non sufficiunt.

18. Nam sicut motus meliùs con-
venit cum animali, quàm cum albe-
dine, ita intellectus, qui est res fi-
nita, meliùs convenit ad intelligen-
dum per rem finitam rem infinitam,
quàm intelligat rem infinitam per
suamet infinitatem; & sicut genus est
supra speciem & species supra indi-
viduum, ita, *Domine*, tua Potestas &
Sapientia & Voluntas habent majo-
rem virtutem in se ipsis sinè omni
comparatione, quàm sit demonstra-
tio quam creaturæ de ipsis dant hu-
mano intellectui; sed sicut intellectus
me-

meliùs intelligit substantiam in specie quàm in genere, & meliùs in individuo quàm in specie, & hoc est ratione ipsius intellectûs, qui est res individua intra humanam speciem, quæ est intra animal, ita intellectus meliùs intelligit in specielitate quàm in generalitate, licet sciat generalitatem esse majorem specialitate.

19. g. *Excellent Domine super omnes altitudines, vigorose super omnes fortitudines!* Sicut intellectus meliùs intelligit substantiam in individuo speciei, quàm in specie & genere, ita ipse meliùs intelligit tuas Virtutes per significationes particulares in rebus creatis individuus quàm per significationes universales quas creaturæ non sufficiunt recipere á tuis Virtutibus, eó quód si adeò sufficerent ad recipiendum significationes tuarum Virtutum, sicut tuæ Virtutes possunt significare, in recipiendo essent æquales tuis Virtutibus in significando, & si hoc ita esset, vel tuæ Virtutes essent
fi-

20 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
finitæ in hoc, quod de Te significa-
rent, vel creaturæ haberent infinitam
virtutem recipiendi significationes
earum, & si ita esset, non essent
creaturæ, cūm omnem virtutem in
creatura necessariò oporteat esse fi-
nitam & terminatam.

20. Igitur cūm hoc ita sit, *Do-
mine*, propterea voluisti, quòd Filius
incarnaretur in Virgine gloriosa nos-
tra Domina sancta MARIA, ut sit
individuum unitum ex Naturis divi-
na & humana, & per suam indivi-
duitatem humanus intellectus possit
melius intelligere tuam Potestatem
& Sapientiam & Voluntatē & Jus-
titiam & Misericordiam & Humili-
tatem & Patientiam & alias tuas Vir-
tutes; quia sicut homo melius intel-
ligit albedinem in nive vel in albo
flore quàm in genere scilicet in co-
lore, ita humanus intellectus, eò quòd
sit creatura & res modica & misera
in comparatione magnæ magnitudi-
nis tuarum Virtutum, potest melius
intel-

intelligere tuas Virtutes per individuum humanitatem JESU Christi & per Passionem ipsius, quàm per ullas alias res.

21. Igitur cùm hoc ita sit, *Domine*, qui vult elevare suum intellectum ad significationes quas tuæ Virtutes dant de tua Perfectione, sciat recipere significationes in individualitate, quæ nata est de nostra Domina sancta MARIA per conceptionem sancti Spiritûs, ut à virtute individui Filii nostræ Dominae exiret talis influenza ad intellectum, quòd per eam posset intelligere magnam perfectionem, quam tuæ Virtutes ipsi significant, quando intelligit id, quod memoria memorat & voluntas amat in nostro Domino JESU Christo, & quando memoria memorat & voluntas amat id, quòd intellectus intelligit in eo, & quando voluntas amat id, quod memoria memorat & intellectus intelligit in ipso.

22. h. *Singularis Domine simplex sine*
ne

nè ulla alteratione & corruptione!
Qui vult sequi artem & modum convenientem orationi & contemplationi intellectuali, sciat se juvare cum omnibus tribus Virtutibus animæ, sicut homo pugnans, qui se juvat cum ambabus manibus; quia quando memoria memorat unam rem, oportet, quòd intellectus intelligat & voluntas amet, quòd intellectus se mutet ad intelligendum & voluntas ad amandum aliam, quæ sit â memoria memorata; & quando intellectus intelligit similiter faciant memoria & voluntas; & quando voluntas amat; similiter faciant memoria & intellectus; & quando per hanc artem & modum sciat homo orare & contemplari intellectualiter, tunc si velit orare & contemplari, caveat ne voluntas velit, quòd memoria memoret & intellectus intelligat tantum de tua Sapientia vel Potestate vel Voluntate, quantæ ipsæ sunt & sic de aliis tuis Virtutibus; quia si voluntas

hoc

hoc vellet, esset contraria memoriæ, quæ memorat, & intellectui qui intelligit ipsam non amare tuas Virtutes imo esse contrariam eis, & ratione hujus contrarietatis esse contrariam ipsis memoriæ & intellectui.

23. *Gloriose Domine!* Sicut est naturale fidei vasallo non invidere nobiliores vestes quibus est indutus suus dominus, quia sua voluntas amat, quod suus dominus habeat vestes honoratiores quàm ipse, eò quòd memoria memoret & intellectus intelligat ipsum dominum esse digniorem se indumentis regiis, ita per contrarium sensum homines præsumptuosi & peccatores sunt contrarii tuis Virtutibus, quando volunt scire ultra terminos suæ memoriæ & intellectus & voluntatis; & sicut per istum modum prædicti homines sunt contrarii tuis honorationibus, ita per alium sunt contrarii eisdem homines pigri & negligentes, quando non conantur memorare & intelligere & ama-

amare tuas Virtutes secundum virtutem potentialem, quam eis dedisti per actualem possibilitatem, per quam possint adducere in actum quidquid habent in potentia ad gloriam & laudem tuarum honorationum.

24. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia sicut memoria plus memorat & intellectus plus intelligit rem amatam prima intentione quam rem amatam secundam, ita qui amant Te prima intentione, possunt ferventius & ardentius memorare & intelligere Te & tuas honorationes quam ullam aliam rem amatam secunda intentione: Igitur cum hoc ita sit, qui vult habere artem & modum orandi & contemplandi in Te memorando & intelligendo & amando, sciat dare tibi totam suam primam intentionem; quia sicut sancti gloriae non habent passionem, licet alii habeant majorem gloriam quam alii eò quòd amant tuam Justitiam prima intentione, ita qui Te amat prima intentione

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLII. 25
tione de nulla re quam pro Te patitur habet intellectualem passionem in hoc mundo.

25. i *Divine Rex gloria! Qui es & fuisti & eris omnis gloria.* Qui vult habere artem & modum orandi & contemplandi intellectualiter, oportet quod sciat dirigere & ordinare sensualitates, ut possit ordinare & dirigere intellectualitates ad orationem & contemplationem tali modo & dispositione intellectuali; quod memoria sit camera, in qua tu sis per recordationem, & intellectus sit cereus ardens, qui stet in medio ipsius camerae intelligendo tuas honorationes, & voluntas sit porta camerae amando ipsas, ut memoria eas memoret & intellectus eas intelligat tali modo, quod tota camera & totus intellectus & tota voluntas fruantur tuis perfectis Virtutibus.

26. Sed quando homines peccatores, *Domine*, volunt & amant orare & contemplari in Te, & non sciunt pa-

parare cameram & accendere cereum ad orationem & contemplationem, quam amat voluntas, tunc camera est vacua, & tu non es in ea & cereus extinguitur, & ipsa impletur tenebris, & memoria & intellectus sunt contrarii voluntati, & ideò voluntas non habet, quo oret & contempletur suum Creatorem, eò quòd claudat portas camerae ne in eam intrent tuae Virtutes, & intellectus eas videat; & sicut camera est vacua, quando tu non es in ea, & sunt in ipsa tenebrae quando intellectus non intelligit Te, ita voluntas claudit tibi cameram & extinguit cereum, quando non vult parare eam & accendere cereum ad orandum & contemplandum in tuis gloriosis Virtutibus.

27. *Virtuose Domine!* Sicut ecclesia sensualis est camera, quae stat aperta & est illuminata cereis, candelis & lampadibus, ut gentes veniant in eam ad orandum & honorandum tuum gloriosum Altare; ita memoria

ria & intellectus & voluntas hominum justorum Catholicorum est ecclesia intellectualis, ut in ea Tibi fiat intellectualiter oratio & contemplatio á memoria quæ Te memoret, & ab intellectu qui demonstret bona opera & sanctam vitam populo, & á voluntate, quæ habeat tantam charitatem, quód amet salvationem errantium infidelium per viam sanctæ conversionis & Legis-

28. k. *Patiens Domine! qui latificas tuum servum in tuo amore.* Quo plús camera intellectualis est plena memoriâ tuæ divinæ essentiæ & tuæ humanæ Naturæ & tuarum divinarum & humanarum Virtutum, eò plús cereus intellectualis illuminat totam cameram; & quò plús ipsa illuminatur & impletur tuis virtutibus, eò plús portæ amplificantur & aperiuntur ad introducendum virtutes in eam; & quò plures virtutes intrant in cameram, eò plús ipsa extenditur & augetur, & eó plús illuminatur cereus calore &

28 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
& splendore; Igitur, quando homo,
Domine, Te scit orare & contemplari
per istam artem moralem, tunc in-
tellectus intelligit, quòd, sicut vinum
vehementiùs exit à magno dolio ple-
no, quàm à parvo ferè vacuo, & si-
cut à magno dolio pleno diutius exit
vinum, quàm à parvo ferè vacuo,
ita á camera plena oratione & con-
templatione excant plures virtutes &
bona exempla quàm à camera vacua,
& rariùs priventur in illa virtutes
quàm in ista.

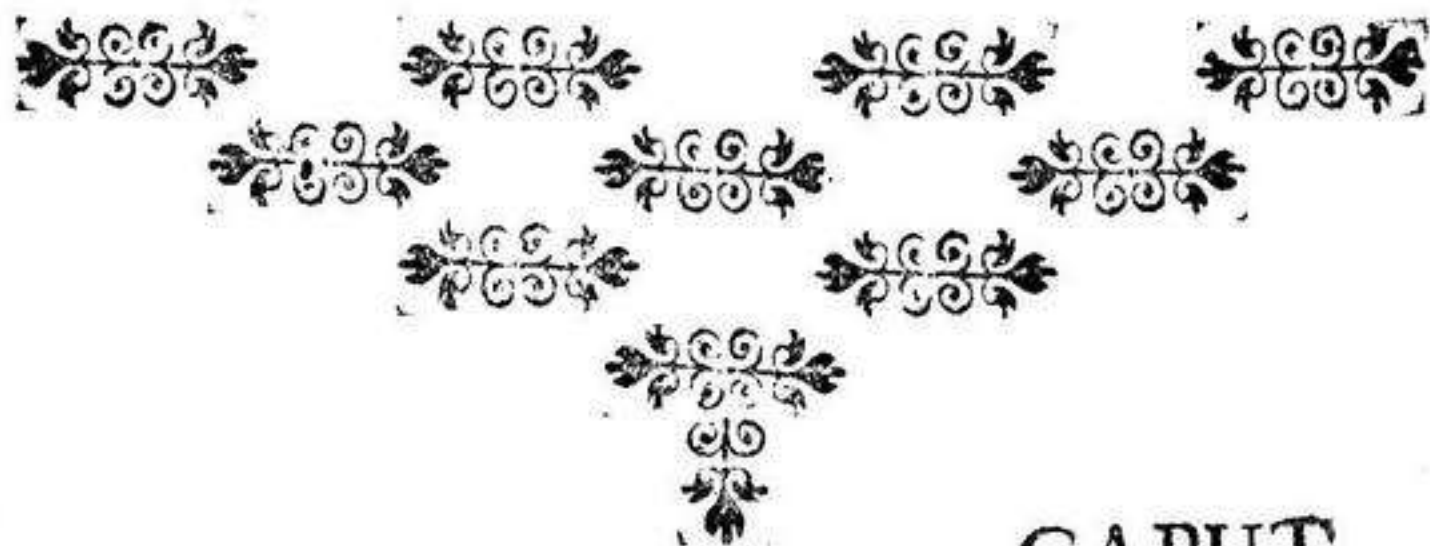
29. *Gloriose Domine!* Quando ha-
bitantes in camera, in qua ardet ce-
reus, accenderunt cereum & aperi-
unt portas, tunc ejiciunt á camera
malos habitatores, qui antea erant
in ea, quando cereus erat extinctus,
& tenebræ erant in camera, & porta
erat clausa habitatoribus, qui cere-
um accendunt; & postquam malos
habitatores ejecerunt, tunc claudunt
eis portam ne iterum intrent; quia
dum mali in ea sunt, non possunt
in

in ea esse boni, nec dum boni sunt in ea, & cereus est accensus, possunt in ea esse mali, qui sunt amatores tenebrarum: Igitur qui vult habere bonam artem & modum orandi & contemplandi intellectualiter, sciat orare & contemplari oratione & contemplatione morali, in qua memoria capta & ligata non possit aliud memorare nisi moralem orationem & contemplationem formatam in intellectu & voluntate, qui per ordinatam memoriam eam formant & figurant.

30. *Misericors Domine!* Sicut necessario oportet compositorem musicæ habere suum intellectum & suam memoriam & suam voluntatem in verbis & sono & cantione, quam vult componere, ita omnis homo, qui moraliter velit orare & contemplari, potest per artem prædictam constringere suum intellectum ad intelligendum & suam memoriam ad memorandum & suam voluntatem ad amandum

30 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
dum illas res, in quibus Te vult orare
& contemplari: *Igitur cūm hoc ita*
sit, & tuus servus per tuam gratiam
sit translator hujus operis ex arabico in
suam linguam nativam catalanam,
,, & sua memoria & suus intellectus
,, & sua voluntas contentur quantum
,, possunt ascendere ad orandum &
,, contemplandum suum honoratum
,, Creatorem, propterea transfert &
,, mutat in hac translatione multas
,, rationes, quæ non sunt adeò altæ
,, in exemplari arabico, & loco illo-
,, rum ponit alias altiores & perfec-
,, tiores ad orandum & contemplan-
,, dum tuam sanctam Naturam
,, humanam & tuam glori-
,, osam Naturam
,, divinam.

CAPUT

CAPUT CCCLIII.

*Quomodo homo per moralem intelligentiam & per Allegoriam & Anagogiam
oret & contempletur Virtutes
nostri Domini DEI.*

1. **O** *Magne DEUS in omnibus ho-*
a. *noribus & virtuose in omni-*
bus valoribus! Qui tuas gloriosas Vir-
tutes vult considerare per novum &
extraneum modum orationis & con-
templationis, oportet, Domine, quòd
faciat duas figuras unam sensualem &
aliam intellectualem, & faciat eas
concordare ad recipiendum excellen-
tes significationes, quas tuæ gloriosæ
Virtutes dant de se ipsis, ut noster
intellectus & memoria & voluntas
possint memorando & intelligendo &
amando frui tua gloriosa & perfecta
Potestate & Sapientia & Voluntate
& Justitia & Misericordia & Humili-
tate & Patientia & aliis tuis Virtu-
tibus.

2. *Glo-*

2. *Gloriose Domine!* Duæ figuræ, quibus moraliter volumus orare & contemplari tuas Virtutes, sunt duæ virtutes visivæ, quarum una est sensualis & alia intellectualis; & oportet, quod cum figura sensuali adeo videat homines sensuales, quod cum virtute visiva intellectuali possit videre in memoria tres cameras, scilicet tria granaria, & possit videre in intellectu tria capita, & in voluntate tres pedes; & quando homo cum virtute visiva intellectuali viderit istas novem res in anima, oportet, quod cum virtute visiva sensuali videat tot rerum sensualium, quod virtus visiva intellectualis possit cum novem rebus prædictis videre & considerare & orare & contemplari tuas sanctas Virtutes gloriosas.

3. *Cælestis Domine!* Quando homo ordinaverit omnes istas res, oportet, quod ponat alias res ante alias, & ponat & dicat, quod visus sensualis sit primus oculus, & visus intellec-

tellectualis secundus, & quod trium
camerarum una sit prima, & alia me-
dia, & alia extrema, & hoc idem est
de tribus capitibus & de tribus pe-
dibus; & quando homo posuerit pri-
mum & medium & ultimum, id quod
convenit in memoria & in intellectu
& in voluntate, oportet, quod in
prima camera ponat & recondat crea-
turas, & in secunda ponat & recondat
id, quod creaturæ significant de
tuis Virtutibus, & in tertia ponat id,
quod tuæ Virtutes significant de Te;
& quando homo, *Domine*, ordinave-
rit memoriam isto modo, oportet,
quod ordinet intellectum tali modo,
quod primum caput recipiat signifi-
cationes creaturarum, quas memoria
posuit in prima camera, & secundum
caput recipiat significationes, quas
creaturæ dant de tuis Virtutibus,
quas memoria posuit in secunda ca-
mera, & tertium caput recipiat sig-
nificationes quas tuæ Virtutes dant
de tua gloriosa Essentia divina, quas

C

me-

memoria posuit in tertia camera; & quando ordinaverit intellectum isto modo, oportet, quòd ordinet & dirigat voluntatem tali modo, quòd primus pes vadat ad primam cameram & ad primum caput, & secundus ad secundam cameram & ad secundum caput, & tertius ad tertiam cameram & ad tertium caput.

4. b. *Domine magne! qui omnia comprehendis & scis & potes.* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus plùs scire hominem in rebus sensualibus per virtutem visivam intellectualem, quàm per sensualem; quia oculi corporales non possunt videre in corpore nisi colorem & formam, & oculi intellectuales sufficiunt ad videndum totum corpus in forma & colore & superficie & materiâ, cum omnes istas res intelligat intellectus in rebus corporalibus, & oculi corporales non videant in eis, nisi colorem & formam.

5. *Gloriose Domine!* Sensualiter sentimus

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLIII. 35
timus & intellectualiter intelligimus
corpus esse compositum ex tribus re-
bus, scilicet ex longitudine & lati-
tudine & profunditate; & istas tres
res esse intra corpus usque ad Supre-
mam extremitatem ipsius; & extra
corpus componi per istas tres res sex
rectitudines intra quas est totum cor-
pus, scilicet sursum & deorsum, dex-
trorsum & sinistrorsum, antorsum, &
retorsum, quæ rectitudines sunt extra
extremitates corporis: Igitur cum hoc
ita sit, visus sensualis non videt in cor-
pore tres res, ex quibus est compo-
situm, nisi exterius in extremitate
ipsius; quia si eas videret, videret
superficiem & materiam, quod est
impossibile; nec videt omnes sex rec-
titudines in corpore; quia si eas vi-
deret, videret superficiem postero-
rem, quæ est retró corpus, quod est
impossibile; verum tamen est, quod
hæc impossibilitas appropinquet plus
possibilitati, in quibusdam corpori-
bus quàm in aliis, sicut in vitro &
crist-

36 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
cristallo: Igitur cum oculi intellectu-
tus, *Domine*, videant per intelligenti-
am intra & extra tres res, ex quibus
corpus est compositum, & vi-
deant sex rectitudines, quas ipsa
componunt, propterea certificatur
homo plus per visum intellectualem,
& potest per eum plus intelligere,
quam per visum sensualem, qui non
sufficit ad videndum tantum quan-
tum visus intellectualis.

6. *Virtuose Domine!* Sensualiter
sentimus & intellectualiter intelli-
mus primam virtutem visivam non
videre in individuo animali ratio-
nali nisi unam individuitatem, & se-
cundam virtutem visivam videre in
illa individuitate tres res, ex quibus
ipsa est composita, scilicet corpus &
animam & conjunctionem, & videre
quamlibet harum trium rerum in
Trinitate, quia intelligit animam esse
in tribus rebus, quæ sunt materia &
forma & conjunctio intellectuales, &
corpus esse in aliis tribus, quæ sunt
ma-

materia & forma & conjunctio sensuales, & conjunctionem animæ & corporis esse in aliis tribus scilicet in conjunctione materiæ sensualis & intellectualis, & formæ sensualis & intellectualis, & conjunctionis sensualis & intellectualis, & ita virtus visiva intellectualis videt in animali unam rem in novem, & novem in una & virtus visiva sensualis non potest in eo videre nisi unam unitatem. Igitur cum hoc ita sit, *Domine*, per hoc significatur humano intellectui secundam virtutem visivam valere plus & posse plus & esse veram plus quam primam; & quia plus & melius & plures res videt, deberet nominari prima, sicut substantia nominatur prima in individuo; sed quia per res sensuales venit homo ad cognitionem rerum intellectualium, propterea oportet, quod nominet primam virtutem illam, quæ prius videt & postea offert id, quod vidit secundæ virtuti visivæ.

7. *O Domine DEUS! Qui omnia vides & Potes.* Sensualiter sentimus primam virtutem visivam non videre elementa simplicia, nec videre in eis, in quantum sunt simplicia, proprietates nec levitatem nec ponderositatem eorum, verumtamen tactus sentit in elementis compositis ponderositatem, sed non sentit in eis levitatem, licet sentiant quædam corpora esse leviora aliis, quia in omni corpore quantumcunque levi sentit ponderositatem & non levitatem, & sentimus primam virtutem visivam non videre ascensum nec descensum elementorum simplicium, sed solum compositorum: Igitur cum secunda virtus visiva videat quidquid videt prima, & quidquid ipsa non videt nec potest videre, per hoc significatur secundam esse nobiliorem primam & propterea melius debere ei credi & obediri quam primam.

8. Igitur cum omne corpus elementatum, *Domine*, sit generabile &

COR-

corruptibile & augmentabile & diminuibile & in omni corpore, in quo fit generatio & corruptio, sint formæ potentiales ante formam actualem, & cum primus visus non videat in corpore elemento nisi formam actualem, nec in uno eodem tempore possit videre augmentum & decrementum naturale, quod fit in vegetabilibus & in animalibus, nec possit videre ullam formarum potentialium, & cum secundus visus per intelligentiam videat omnes istas res, si secundus visus videt totum primum, & primus nihil videt de secundo, significatur secundum veriorum esse primo, eò quòd habeat virtutem videndi res sensuales & intellectuales, & primus non possit videre ullam rerum intellectualium nec sufficiat ad videndum tot res sensuales quot videt secundus.

9. *Honorate Domine!* Intellectually intelligimus primum visum non videre tempus præteritum nec futurum,

40 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
rum, & secundum visum videre præ-
teritum & præsens & futurum, nec
primum visum videre alterationem
nec motum, qui fiet in rebus sen-
sualibus tempore futuro, nec qui
factus est tempore præterito, nec vi-
dere intra se ipsum nec intra viscera
corporis, sed solum extra corpus,
& visum intellectualem videre om-
nes istas res, & primum visum, *Do-
mine*, videre plus in alio quam in
se ipso, quia nullus visus sensualis
videt se in se ipso, sed visus intellec-
tualis videt se ipsum, & videt alias
res prædictas: Igitur quia per omnes
prædictas res probatur secundum vi-
sum esse meliorem primo, propterea
oportet quòd secundo visu moraliter
oremus & contemplemur tuas sanc-
tas Virtutes gloriosas, ut per mora-
litate[m] constringamus ipsum visum
ad fruendum tuis Virtutibus in illis
rebus in quibus proponimus eas ora-
re & contemplari.

10. d. *Rex honorate gloriose! Qui*

es

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLIII. 41
es gloria omnis gloria. Cùm supra probaverimus secundam virtutem visivam videre plus per intelligentiam in rebus sensualibus quàm primam, per hoc ipsa videt, quòd memoria recondat nobiliorem virtutem in secunda camera quàm in prima, & in tertia quàm in secunda: unde quando secundus visus vidit id, quod memoria ponit & recondit in prima camera & in secunda & in tertia, postea videt tuas virtutes in secunda, & Te in tertia

II. *Virtuose Domine!* Quando secundus visus videt meliorem secundam camera quàm primam, & tertiam meliorem quàm secundam, tantò videt plus & nobilius & virtuosius in secunda camera quàm in prima & in tertia quàm in secunda; & propterea quando secundus visus vidit omnes tres cameras & id, quod memoria ponit in eis, tunc respicit & aspicit se ipsam in tribus cameris & videt se meliorem & nobiliorem

in

42 *B. Ray, Lulli, Lib. Contēpl. Vol. III.*
in secunda quàm in prima & in ter-
tia quàm in secunda.

12. *Perfēcte Domine!* Ratio & cau-
sa quare secundus visus videt melio-
rem unam cameram quàm aliam, &
videt se meliorem in una quàm in
alia, est, quia memoria recondit id,
quòd ponit in prima camera per se-
cundam intentionem, & id, quod
ponit in secunda per primam, & id
quod ponit in secunda secundùm re-
lationem ad tertiam recondit in ea
per secundam intentionem & id quod
ponit in tertia per primam; & prop-
terea secundus visus sequitur modum
camerarum in intentione, & respicit
primam cameram secunda intentio-
ne, & secundam primâ, & tertiam
prima intentione respectu secundæ
& secundam, secunda intentione res-
pectu tertiæ; & quia prima intentio
valet plus quàm secunda, propterea
valent plus memoria & intellectus &
voluntas in secunda camera quàm
in prima, & in tertia quàm in se-
cunda.

13. c.

13. e. *Salvator Domine sanctificate benedicte!* Intellectualiter intelligimus, quòd si prima camera esset in æquali virtute cum secunda, & secunda cum tertia, sequeretur, quòd prima esset in virtute & nobilitate æqualis tertiæ, & si ita esset, sequeretur, quòd prima virtus visiva in virtute & nobilitate esset æqualis secundæ, & si ita esset, color esset in substantia res substantialis, quoniam primus visus haberet adeò magnam virtutem in videndo colorem, sicut secundus in videndo tuam Substantiam gloriosam, quod est impossibile, & per hanc impossibilitatem probatur, quòd prima camera non valeat tantum quantum secunda, nec secunda tantum quantum tertia, nec primus visus tantum quantum secundus.

14. Si ita esset, *Domine*, quòd primus visus tantum valeret in virtute & in occasione quantum secundus, sequeretur, quòd primus visus haberet virtutem intellectualem visivam

nam & secundus haberet sensualem, & hoc est impossibile; quia sensualiter sentimus visum corporalem non posse videre substantiam incorporalem, nec intellectum posse videre sensualiter substantiam corporalem; quoniam si oculi corporales viderent res spirituales & oculi intellectuales viderent res corporales, idem essent res corporales & spirituales & oculi corporales & spirituales, quod est impossibile; quia si esset possibile, Tu & creaturæ corporales & spirituales essetis idem in qualibet camerarum duarum virtutum visivarum, quod est impossibile.

15. *Virtuose Domine!* Si primum caput & primus pes haberent tantam virtutem in prima camera, quantam secundum caput & secundus pes habent in secunda, & secundum caput & secundus pes haberent tantam virtutem in secunda camera quantam tertium caput & tertius pes habent in tertia, sequeretur, quod omnes virtutes

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLIII. 45
tutes essent æquales & sequeretur, quod
Tu & creaturæ haberetis æqualem
potestatem & Sapientiam & volun-
tatem & æquales virtutes & qualita-
tes; & si ita esset, Tu & creaturæ
essetis Creator & creaturæ, & DE-
US & creaturæ, quod est impossibi-
le, & per hanc impossibilitatem pro-
batur, quod secundum caput & se-
cundus pes habeant majorem virtu-
tem in secunda camera quàm pri-
mum caput & primus pes in prima,
& tertium caput & tertius pes habe-
ant majorem virtutem in tertia ca-
mera, quàm secundum caput & se-
cundus pes in secunda.

16. f. *Misericors Domine, digne om-
ni reverentia & honore!* Sensualiter
sentimus in rebus sensualibus, & in-
tellectualiter intelligimus in rebus in-
tellectualibus memoriam accipere à
prima camera ut recondat in secun-
dâ, & à secunda, ut recondat in ter-
tia, & intellectum aspicere cum pri-
mo capite in primam cameram, ut
cum

46 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
cum secundo possit aspicere in se-
cundam, & cum secundo aspicere in
secundam, ut cum tertio possit vide-
re in tertia; & idem est de volunta-
te, quæ cum primo pede se movet
ad primam cameram & ad primum
caput ut cum secundo possit ire ad
secundam cameram & ad secundum
caput, & cum secundo pede se mo-
vet ad secundam cameram & ad se-
cundum caput, ut cum tertio ire
possit ad amandum in tertia camera
& tertio capite: Igitur cum hoc ita
sit, per hoc significatur finalis ratio
in tertia camera & tertio capite &
tertio pede.

17. Nam, si finalis ratio, *Domine*,
esset in prima camera & primo
capite & primo pede, Tu esses *in*
esse, ut essent creaturæ, & creatu-
ræ non tibi fervirent, nec á Te pos-
siderentur, imo Tu possidereris ab eis,
quòd est impossibile; & per hanc im-
possibilitatem probatur, quod causa
finalis non consistat in prima camera
nec

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCELIII. 47
nec in primo capite nec in primo,
pede, & sic probatur ipsam dividi
in duas quarum una est in secunda
camera & secundo capite & secundo
pede, & alia in tertia camera & ter-
tio capite & tertio pede: Igitur si-
cut individuum est sub specie, ita
prima camera & primum caput &
primus pes sunt sub secunda camera
& secundo capite & secundo pede;
& sicut species est sub genere, ita se-
cunda camera & secundum caput &
secundus pes sunt sub tertia camera
& tertio capite & tertio pede; & prop-
terea causa finalis & prima intentio
sunt in una figura in secunda came-
ra & secundo capite & secundo pe-
de, & in alia majori & nobiliori fi-
gura sunt in tertia camera & tertio
capite & tertio pede.

18. Igitur cum hoc ita sit, *Do-
mine*, qui habet aures & oculos in-
tellectuales audiat & videat, quomo-
do moraliter significetur per neces-
sarias rationes tua sancta Incarnatio
glo-

48 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
gloriosa secundæ virtuti visivæ in fi-
nali ratione, quæ est in secunda ca-
mera & secundo capite & secundo
pede, ut prima causa videatur à vir-
tute visiva intellectuali in tertia ca-
mera & tertio capite & tertio pede
per secundam cameram & secundum
caput & secundum pedem; quia si-
cut finalis ratio, quare rota movetur
ab aqua, & mola à rota, est farina;
ita finalis ratio & prima intentio qua-
re secunda camera & secundum ca-
put & secundus pes sunt causa fina-
lis primæ cameræ & primi capitis &
primi pedis, est ut tertia camera &
& tertium caput & tertius pes sint
causa finalis secundæ cameræ & se-
cundi capitis & secundi pedis: Igitur
sicut finalis ratio antecedit aquam
antequam moveat rotam, ita finalis
ratio in tertia camera & tertio ca-
pite & tertio pede movet causam
finalem, quæ est in secunda came-
ra & secundo capite & secundo pe-
de, & hæc movet primam came-
ram

ram & primum caput & primum pedem : Igitur cùm hoc ita sit, *Domine*, quantum in hoc mundo secunda camera potest recipere de prima, & secundum caput potest videre de primo, & secundus pes potest velle de primo, tantum in alio sæculo erunt secunda camera, & secundum caput, & secundus pes medium, ut in tertia camera & tertio capite & tertio pede anima possit in gloria orare & contemplari unum DEUM gloriosum, & in secunda camera & secundo capite & secundo pede orare & contemplari tuam sanctam Humanitatem gloriosam.

19. g. *Amator Domine amantium Te, honorator Domine honorantium Te!*
Ratio & causa, quare sit differentia inter unam cameram & aliam, & unum caput & aliud, & unum pedem & alium, est diversitas, quæ est inter significationes, quas creaturæ dant de se ipsis in prima camera primo capiti & primo pedi, & quæ est

D in-

inter significationes, quas dant de
tuis Virtutibus in secunda camera se-
cundo capiti & secundo pedi diver-
sas à significationibus, quas tertia
camera recondit; & tertium caput res-
picit & tertius pes amat de eo, quòd
tuæ Virtutes significant de tua glo-
riosa Essentia; quia sicut elementa-
lis materia est una in vegetabilibus
& animalibus, ita memoria est una
in omnibus tribus cameris & intel-
lectus in omnibus tribus capitibus,
& voluntas in omnibus tribus pedi-
bus; sed sicut materia recipit diver-
sam formam in pomò & diversam
in animali; ita memoria, quia habet
majorem virtutem in una camera
quàm in alia, & intellectus in uno
oculo, quàm in alio, & voluntas in
uno velle quàm in alio, propterea
intrat diversitas virtutum in memo-
riam & intellectum & voluntatem,
quæ diversitas est concordans, quan-
do ordinatè secundum recipit à pri-
mo, & tertium recipit à secundo ta-
liter,

liter, quòd secundum sit medium inter primum & tertium.

20. *Gloriose Domine!* Sicut oportet superficiem sensualiter esse medium inter materiam & colorem, ut color possit objectari primæ virtuti visivæ; ita oportet in qualibet trium potentiarum animæ esse medium, quòd sit animæ occasio cognoscendi id, quod creaturæ significant de se ipsis & de tuis Virtutibus, & id, quod tuæ Virtutes significant de tua gloriosa Essentia & de se ipsis: Igitur sicut substantia, in qua est materia & superficies & color est una, licet sit diversitas unius & alterius objecti in hoc, quòd color sit primo visui objectum diversum à superficie & materia, & superficies sit objectum diversum à materia, quæ superficies & materia sunt objectum secundo visui, ita anima est una substantia licet in ea tres camerae & tria capita & tres pedes sint res ab invicem diversæ, eò quòd quælibet came-

camerarum & capitum & pedum sit
 objectum appropriatum, in quo cre-
 aturæ & earum significationes, &
 significationes quas dant de tuis
 Virtutibus, memorentur & videan-
 tur & amentur, secundum quod su-
 pra continetur.

21. *Gratiose Domine!* Qui habet
 aures auidiat & qui habet oculos
 videat, & qui habet memoriam sciat
 memorare & qui habet intellectum
 sciat intelligere, & qui habet vo-
 luntatem sciat velle moralem oratio-
 nem & contemplationem, per quam
 significatur tua sancta Trinitas & tua
 virtuosa Unitas & tua sancta Incar-
 natio & tua gloriosa Passio; quia si
 anima est una in tribus diversis po-
 tentiis, & quælibet potentia est una
 licet diversificentur in ea tria objec-
 ta; quantò plus Creator potest esse
 unus in tribus Personis? & si in qua-
 libet trium potentiarum est objectum
 medium, in quo tertium & primum
 conjunguntur, ut tertium videatur
 per

per primum, quantò plús tua gloriosa Humanitas potest esse secundum objectum, in quo videatur perfectio quæ est in tertio & primo? Igitur cum istæ similitudines & moralitates sint duræ ad intelligendum, si aliquis fortè eas non intelligat, sciat toties redire ad principium capitis quousque per ordinationem illius possit intelligere talia verba.

22. h. *Desiderate Domine amorose!*
Qui tuis servis paras perdurabiles benedictiones. Quando homo considerat tres cameras, & vult eas figurare & imaginari intellectuali moralitate, tunc moraliter figuratur humano intellectui quælibet camerarum in sua figura; quia prima camera se demonstrat similem palatio Regis, in quo sunt mansiones diversorum officiorum scilicet habitaculum, in quo Rex dormit & aula in qua habet suum consilium, & culina in qua præparantur cibi, & stabulum in quo habitant bestię; & secunda se demonstrat

54 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
trat similem Ecclesiæ, ad quam va-
dit homo, ut Te oret & contem-
tur, & laudet & precetur; & tertia
se demonstrat similem libro sacræ
scripturæ.

23. *Gloriose Domine!* Sicut homo
moraliter figurat & considerat præ-
dictas cameras, ita oportet, quòd fi-
guret & consideret, prædicta capita;
quia sicut in eis est diversitas, ita
habet quodlibet diversam figuram ab
alio, eò quòd moraliter & spiritua-
liter primum caput non habeat nisi
unum oculum & habeat ipsum retro
in capite; & secundum habet tres ocu-
los unum ante in facie & alium in
medio & alium retro; & tertium ca-
put sit coronatum valde nobili &
gloriosa corona.

24. *Virtuose Domine!* Sicut per
moralem intelligentiam figurantur
tres camerae & tria capita, ita per
moralem intelligentiam figurantur
humano intellectui tres pedes diver-
sarum figurarum; quorum primus ha-
bet

bet figuram inverſam in hoc, quòd talus antecedit & anterioritas fit retro; & ſecundus pes habet veram figuram pedis in hoc, quòd anterioritas fit ante talum; & tertius pes habet figuram fontis: Igitur cum hoc ita fit, qui vult orare & contemplari tuas glorioſas Virtutes morali intelligentia, ſciat habere cognitionem de moralitatibus prædictis.

25. i *O Domine DEUS glorioſe, gratioſe Pater cæleſtis potens!* Poſtquam homo intellectualiter figuraverit & imaginatus fuerit figuras per moralitates conſideratas, tunc oportet, quòd inquiret in eis finalem rationem & primam intentionem & ſecundam, ut ſciat quænam figuræ ſint meliores, & quænam habeant nobiliora officia; & quando homo introierit in hanc intellectualem inquisitionem moralem, tunc figurabitur ſuo intellectui, quòd in palatio & Eccleſia fit ſecunda intentio & in ſacra ſcriptura prima intentio

56 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
tio & causa finalis, & in corona sit
prima intentio & causa finalis, & in
primo oculo & in tribus secundi ca-
pitis sit secunda intentio, & in pe-
de qui incedit retrorsum & in pede
qui incedit antrorsum sit secunda in-
tentio & in pede qui est in figura si-
milis fonti sit causa finalis & prima
intentio.

26. *Ordinate Domine!* Sicut igni
esset impossibile calefacere & combu-
rere ullam rem, nisi esset compositus
cum aliis elementis, ita esset impos-
sibile animæ habere librum & coro-
nam & fontem sinè palatio & Ecclē-
sia & uno oculo primi capitis & tri-
bus oculis secundi; quia, sicut cau-
sa finalis non posset venire in actum
sinè factore & materia & forma, ita
in anima non posset esse liber nec co-
rona nec fons sinè prædictis rebus:
Igitur sicut tribus causis, quæ sunt,
ut sit causa finalis, est data secunda
intentio, & causæ finali prima, ita
sacræ scripturæ & coronæ & fonti est
data

data causa finalis & prima intentio,
& aliis rebus prædictis secunda.

27 *Sapiens Domine !* Sicut forma
ensis representando se ipsam demonst-
trat materiam & artificem & causam
finale, ita liber & corona & fons,
in quibus est prima intentio & cau-
sa finalis demonstrando se ipsos de-
monstrant prædictas figuras, quæ
sunt sub eis in secunda intentione;
& sicut figuræ, in quibus est prima
intentio, demonstrant figuras, in
quibus est secunda, ita figuræ, in
quibus est secunda intentio demons-
trant figuras, in quibus est prima:
Igitur cum hoc ita sit, qui vult cog-
noscere alias & alias figuras, sciat
cognoscere & scire per moralitates,
in quibus figuris sit prima intentio,
& in quibus secunda; quia sicut sen-
sualiter inquit homo interrogando
vel aspiciendo vel palpando vel gus-
tando vel odorando, ita intellectu-
liter inquit res intellectuales inqui-
rendo primam intentionem cum se-
cunda

38 B. Ray. Lulli Lib. contēpl. Vol. III.
cunda & secundam cum prima.

28. k. *Æterne Domine infinite! qui
es sinè fine & sinè principio.* Intellec-
tualiter intelligimus, quòd sicut se-
cunda virtus visiva videt plùs in cor-
pore quàm prima, ita memoria mul-
tò plùs sine omni comparatione re-
condat in secunda camera quàm in
prima, & intellectus multò plùs vi-
deat tribus oculis, qui sunt in se-
cundo capite, quàm uno oculo, qui
est in primo capite, & voluntas mul-
tò ferventiùs moveatur ad eundem
pede tendente antrorsum, quàm pe-
de tendente retrorsum.

29. *Virtuose Domine!* Sicut me-
moria habet virtuosioremem memora-
tionem in secunda camera quàm in
prima, ita habet virtuosioremem me-
morationem in tertia camera, quàm
in secunda; & tertium caput videt
plùs in tertia camera quàm in secun-
da, & tertius pes vult plùs in ter-
tia camera quàm in secunda; quia
quanto memoria potest memorare &
in-

intellectus intelligere, quòd tu valeas plùs quàm creaturæ, tantò memoria memorat & intellectus intelligit in se esse plùs virtutis, quando fruuntur Te per tuasmet Virtutes quàm quando fruuntur tuis Virtutibus per significationes, quas de eis dant creaturæ; & propterea voluntas amat plùs & habet plùs virtutis, quando amat Te fruentibus memoriã & intellectu tuo *Esse* divino per tuas Virtutes, quàm ipsis fruentibus tuis Virtutibus per creaturas.

30. *Iuste Domine!* Sicut animã meliùs demonstrat suam virtutem in quibusdam membris corporis, quàm in aliis, ita memoria demonstrat melius suam virtutem in una camera, quàm in alia, & in uno capite quàm in alio, & in uno pede quàm in alio, & sicut natura plùs inordinatur in quibusdam sensibus sensualibus quàm in aliis, & inordinationes sunt damnosiores in quibusdam sensibus quàm

CAPUT CCCLIV.

*Quomodo homo orando & contemplan-
do suum gloriosum DEUM per mora-
lem Allegoriam & Anagogiam & In-
telligentiam consideret pug-
nam, quæ est inter cor-
pus & animam.*

1. **O** *DEUS infinite eterne! à quo
a. veniunt omnes gratia & be-
nedictiones. Qui vult inquirere & sci-
re per moralitates sensuales & intel-
lectuales pugnam & contrarietatem,
quæ est inter corpus & animam, o-
portet, Domine, quòd sciat forma-
re formam moralem compositam ex
sensualitatibus & intellectualitatibus,
& occultet auditui sensuali nomina
sensualia, & ea nominet tali modo
moraliter, quòd intellectualitates
possint intelligere sensuales morali-
tates.*

2. *Igitur quia per istum modum,
Do-*

Domine, formatur & dirigitur ars moralis, & nos proponimus eam demonstrare, ut homo habeat artem & modum per quem cum moralitate constringat suam animam ad habendum suam memoriam & suum intellectum ad id, in quo sua voluntas proponit orare & contemplari; propterea ponimus & dicimus, quòd tres Domicellæ valde nobiles & valde pulchræ sint in vertice alti montis, & prima memoret id, quòd secunda intelligit, & tertia vult, & secunda intelligat id, quòd prima memorat & tertia vult, & tertia velit id, quòd prima memorat & secunda intelligit.

3. *Vere Domine!* In quodam vertice alti montis stabant prædictæ tres Domicellæ, multum nobiles & multum pulchræ, quarum una ascendebat & descendebat & circuibat totum montem; & dum ambularet, respexit & vidit quandam arborem altam multum pulchram & magnam onerata-

tam

tam multis floribus foliis fructibus, arbor sita erat ad pedem montis & illam rigabant fontes & flumina, quæ descendebant de monte & ascende-
bant.

4. b. *Gratioso Domine super omnes gratias! qui aggratias tuos amatores æternis beatitudinibus.* Dum sic Domicella considerabat arborem, vidit è magna sylva progredi quoddam animal, quod appropinquabat versùs arborem; collum illius bestię erat divisum instar staterę in duo capita, quorum dextrum erat in figura hominis, & sinistrum in figura bestię, & dum bestia ibat ad arborem, quandoque elevabat unum caput & deprimebat aliud.

5. Dum ista Domicella, *Domine*, aspiciebat animal, quod isto modo appropinquabat ad arborem, vidit quod in sinistro capite erant duę scalę erectę, quarum prima habebat quatuor gradus, & secunda quinque; in prima scala quatuor graduum erant
duę

64 B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.
duæ bestiæ, una differens ab altera
in genere & specie & figura, & in
secunda quinque graduum erant quin-
que bestiæ omnes inter se differentes
in figura & officio.

6. Postea Domicella contempla-
ta est caput dextrum in figura ho-
minis, in quo vidit pariter duas
scalas erectas, & in quarum qua-
libet erant quinque gradus; in pri-
ma scala stabant tres Reginae mul-
tum pulchræ & nobiliter vestitæ; in
secunda quatuor Reginae quæ servie-
bant tribus Reginis prædictis, omnes
septem differentes inter se in figura
& specie & munere.

7. c. *Singularis Domine sine pari &
socio! qui es perfectio meæ devotionis.*
Postquam Domicella vidit animal fi-
guratum prædictis figuris junctum esse
arbori, levavitque dextrum caput, &
duas illius scalas ad arborem quibus
scandentes septem Reginae in ipsam
arborem comederunt de floribus &
fructibus illius, prout cuilibet con-
ve-

veniebat, illis verò comedentibus septem bestia clausæ in sinistro capite depressio in terram præ fame multum clamabant, ut animal erigeret sinistrum caput, & dextrum inclinaret; quod cum animal fecisset ascendebant septem bestia per scalas in arborem, vorabantque folia, & ardebant branchas secundum quod conveniebat suæ naturæ, destruebant autem flores & fructus cibum Reginarum.

8. Quo viso, *Domine*, septem Reginae plangebant & precabantur animal, ut elevaret caput dextrum & deprimeret sinistrum ad hoc, ut ipsæ comederent; & propterea animal elevavit caput dextrum & depressit sinistrum, & bestia iterum plorarunt & clamarunt ad ipsum, & elevavit caput sinistrum & depressit dextrum; & ita animal nihil aliud faciebat, nisi modò elevare unum caput & modò aliud, deprimendo caput oppositum; & dum una Domicella, quæ

E

am-

ambulabat per montem, vidit elevationem & depressionem modò unius modò alterius capitis, altera Domicellarum, quæ erant in vertice montis, incepit memorare omnes prædictas res, & altera incepit ridere.

9. *Gloriose Domine!* Postea septem Reginae inierunt consilium quomodo septem bestias debellarent; ut caput sinistrum possent subjugare; & septem bestiae videndo septem Reginas velle contra eas pugnare etiam habuerunt consilium ad præparandum se ad pugnam, ut septem Reginas destruerent & caput dextrum animalis ligarent & possiderent; & dum una Domicella videbat omnes istas res, alia memoravit eas, & alia risit.

10. d. *Æterne Domine in omni tempore! qui fuisti & es & eris sine principio.* Postquam septem Reginae resolverunt pugnare contra septem bestias, una earum dixit, ut facerent vexillum rubeum ex serico, in cuius uno latere

latere pingeretur figura Solis, & in altero figura Lunæ, quia sunt individua, quæ non habent simile nec par nec æquale in toto mundo; & postea ferret vexillum una Domina valde bona & pulchra & valde virtuosæ, & equitaret quandam valde pulchram & simplicem & mansuetam bestiam, & in bello portaret illud vexillum, ut ad aspectum ipsius fugarentur & vincerentur septem bestie.

II. Postquam Regina dixit hæc verba, *Domine*, incepit loqui una aliarum Reginarum, & dixit: quod se munirent armis, quæ essent contraria armis septem bestiarum, quia naturale est bestiis non posse vinci nisi per arma contraria suis: & quando Regina dixit hæc verba, statim fecerunt vexillum, & ipsum dederunt cuidam Dominae valde virtuosæ, quæ equitabat bestiam multò pulchriorem & majorem & simpliciore & mansuetiore omni aliâ bestia, & quælibet

68 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
libet Reginarum se munivit & para-
vit armis diversis; quia una se mu-
nivit fide, & alia spe, & alia chari-
tate, & alia justitiâ, & alia sapien-
tiâ, & alia fortitudine, & alia tem-
perantia.

12. Perceptâ intentione septem
Reginarum, *Domine*, concordarunt
quoque bestia, ut facerent vexillum
nigrum, in cuius una parte esset fi-
gura hominis inversi, & in altera
parte figura serpentis; & habuerunt
quandam bestiam valde nigram & val-
de alteratam in figura equitantem
super quandam Dominam quæ ince-
debat ad similitudinem bestia ince-
dentis quatuor pedibus, & bestia fe-
rebat vexillum, in quo erant præ-
dictæ figuræ significantes duo indi-
vidua pejora & noxiora, quæ esse pos-
sint, à quibus septem Reginae mul-
toties vincuntur; & postquam septem
bestia fecerunt dictum vexillum &
ipsum dederunt bestia equitanti Do-
minam incedentem ad similitudinem
bes-

bestiæ, statim quælibet bestiarum se munivit armis contrariis armis quibus se muniverunt septem Reginae, quæ non possunt vinci nisi armis contrariis suis.

13. e. *Misericors Domine, plene misericordia & amore!* Quando Reginae & bestiæ fuerunt munitæ & paratæ ad bellum, una trium Domicellarum, quæ erant in vertice montis, interrogavit alias duas, quænam viderentur eis esse victuræ, scilicet an Reginae an verò bestiæ? & una domicellarum respondit & dixit: quòd Reginae essent multò melius munitæ & paratæ ad bellum, & haberent meliora & fortiora arma, & propterea videretur ei, quòd ipsæ deberent vincere bestias; veruntamen una bestiarum haberet adeò fortiora arma, quòd non posset vinci, nisi per arma similia, & contraria suis.

14. Dum tres Domicellæ loquerentur de bello & armis Reginarum & bestiarum, *Domine*, una earum petivit

70 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
tivit ab aliis duabus Domicellis quæ
nam esset illa Domina, quæ ferebat
vexillum rubeum & equitabat besti-
am? & una earum respondit: illam Do-
minam esse sororem illius Dominae,
quæ incedit ad similitudinem bestia,
superquam equitat bestia ferens ve-
xillum nigrum, & bestiam equitan-
tem super eam esse sororem bestia
super quam equitat Domina ferens
vexillum rubeum.

15. Quando Domicella audivit
hæc verba *Domine*, mirata est valde,
& dixit quomodo potest esse, quod
Domina, quæ est adeo pulchra & a-
deo nobiliter induta & equitans, &
quæ est adeo bona & virtuosa, sit so-
ror adeo vilis turpis & vitiosæ fœ-
minæ, sicut est illa quam equitat a-
deo turpis bestia? & dum Domicel-
la ita miraretur & hæc verba diceret,
una aliarum Domicellarum ei dixit:
ne mireris de eo, quod vides, quia
non est mirabile; cò quòd Domina,
quæ est sub bestia, foret ita pulchra
&

& ita nobilis & bona sicut alia, si equitaret super bestiam; & bestia, quam Domina equitat, esset ita vilis & turpis, si equitaret super Dominam, sicut est bestia quæ equitat super aliam Dominam; & Domina esset ita vilis & turpis & vitiosa sicut sua soror, si incederet sicut sua soror incedit.

16. f, *Domine magne gloriose! in quo confidunt mei amores.* Dum Domicellæ dicebant verba prædicta de septem Reginis & septem bestiis, una earum valde charè & devotè precata est alias duas Domicellas, ut in bello juvarent Reginas, quæ sunt eis similes in natura, & non juvarent bestias quæ non sunt eis similes in natura & proprietate, imò sunt inimicæ earum.

17. Postquam una Domicellarum precata est pro Reginis, *Domine*, aliæ duæ responderunt & dixerunt se non posse juvare Reginas siné illa, que pro eis precabatur; & tunc Domicel-

micella quæ pro Reginis precabatur respondit & dixit, se non posse juvare Reginas. sinè aliis duabus; & secundùm hæc verba quælibet Domicellarum se excusabat aliis dicendo, quòd non haberet vim nec potestatem nec virtutem sinè eis; quia sicut in corpore longitudo non potest habere mensuram sinè latitudine & profunditate, ita nulla trium Domicellarum potest habere suam virtutem in actu nec potest uti eâ sinè virtute actuali aliarum.

18. Dum tres Domicellæ loquerentur isto modo, *Domine*, una earum dixit: quod omnes tres se invicem juvarent, ut possent juvare Reginas contra bestias in bello; & postquam hoc dixit, petivit ab iliis: quodnam erit adjutorium, quod poterimus facere Reginis! & super hoc una earum respondit & dixit: majus adjutorium, quod poterimus facere Reginis, erit contemplari in magno monte in quo sumus, & aspicere & respicere

picere flumina & rivos & arbores & flores & fructus & prata & ripas & nemora, quæ sunt in monte; quia, in quantum contemplabimur in monte & in rebus quæ in eo sunt, in tantum Reginae vincunt bestias, & in quantum cessabimus & omitemus contemplari in monte & in rebus, quæ in eo & per eum sunt, in tantum bestia vincunt Reginas.

19. g. *Virtuose Domine! à quo veniunt omnes virtutes.* Quando tres Domicellæ se dederunt orationi & contemplationi, statim septem Reginae inceperunt se movere, & insurrexerunt contra septem bestias & vulneraverunt & occiderunt & vicerunt sex; sed una habebat adeo fortia arma, & erat adeo fortis, & dabat adeo magnos ictus, quod septem Reginae non poterant eam vincere & occidere, imò erat pugna valde fortis & valde periculosa propter magnam malignitatem, quæ erat in bestia, quæ nullis ictibus, quos daret, fatigabatur,
nec

74 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
nec ullis ictibus, quos reciperet, vincebatur.

20. Adeò magnum erat prælium, quòd reginæ habebant contra malam bestiam, *Domine*, quòd nullatenus haberent potestatem, nec vires, quibus possent capere & ligare sinistrum caput animalis, nec deponere scalas, in quibus erant septem bestia; & secundum quod tres Domicellæ erant ferventes in contemplatione, resumebant vires & reborabantur Reginæ, & secundum quod tres Domicellæ tepescebant in contemplatione, vivificabatur & resumebat vires mala bestia, & juvabat alias bestias vivificando & confortando eas contra Reginas.

21. Dum erat valde forte & grave & periculosum prælium inter Reginas & bestias, *Domine*, una trium Domicellarum aspexit & vidit unam septem Reginarum, quæ pugnabat cum mala bestia plus quàm aliæ, & cum eam bestia torquebat & vulnerabat

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLIV. 75
bat plus quàm alias, & ab ea plus tor-
quebatur & vulnerabatur bestia quàm
ab aliis; propterea Domicella quæ
omnes istas res videbat habuit pie-
tatem de Regina, quæ adeò acriter
vulnerabatur, & adeò fortiter pug-
nabat, & incepit plangere & suspi-
rare & plorare præ pietate, quam
habebat de prædicta Regina, & aliæ
duæ Domicellæ dixerunt ei, ne fle-
as nec defoleris si Reginam amas,
quia quantò ipsa fortiùs pugnat &
fortiùs vulneratur, tantò plus lucra-
tur, & tantò sua virtus venit plus de
potentia in actum.

22. h. *Potens Domine super omnes
potestates! Qui habes voluntatem su-
per omnes voluntates.* Dum tres Do-
micellæ loquebantur de prælio, dor-
mitaverunt & dormierunt, & venit
una Reginarum assumens eas & des-
cendens de monte detulit eas in quod-
dam magnum nemus, quod erat val-
de procul à monte; & dum Domi-
cellæ dormiebant in nemore, sep-
tem

76 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
tem bestię vincebant & vulnerabant
& occidebant septem Reginas, &
lacerabant earum vexillum, & de-
ponebant à bestia Dominam, quæ
illud portabat, & faciebant bestiam
equitare super eam, & ligabant ca-
put dextrum animalis, & frange-
bant & projiciebant scalas, in qui-
bus fuerant Reginae, & comede-
bant folia & branchas arboris, &
destruebant flores & fructus, qui erant
cibus Reginarum.

23. *Amorose Domine!* Dum Re-
ginæ vulnerabantur & vincebantur
& malè tractabantur, & suus victus
dissipabatur, convenerunt de trans-
mittendo nuntio ad tres Domicel-
las dormientes in nemore, qui eas
excitaret, ut redirent ad vigilandum
& contemplandum in monte; quia
ex quo illæ dormierunt & non fue-
runt in monte vigilando & contem-
plando, ipsæ Reginae non habuerunt
vires nec potestatem contra bestias,
quæ eas adeo crudeliter vulnerabant
&

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLIV. 77
& destruebant, & earum cibum dissipabant.

24. Postquam Reginae proposuerunt mittere nuntium ad tres Domicellas, *Domine*, concordarunt, ut mitterent ad eas Reginam, quæ eas deposuerat de monte, & mandaverunt ei, quod eas excitaret & reduceret ad montem; & dum Regina ibat per nemus ad tres Domicellas, videbat multa mirabilia & multas bestias extraneas & turpis figuræ; & quando pervenit ad Domicellas, excitavit eas, ut viderent serpentes & bestias sylvestres quæ erant in nemore, & postea accepit & reduxit eas ad montem, ut viderent magnum damnum, quod septem bestiæ infixerant Reginis.

25. i. *Domine infinite eterne! Qui es sine omni defectu.* Quando Domicellæ fuerunt reversæ ad montem, & in eo oraverunt & contemplatæ sunt, Reginae inceperunt roborari & recuperare virtutem & vires contra bestias

78 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
tias; sed ratione magni somni & longæ continuationis dormiendi, quam Domicellæ habuerant in nemore, & ratione magni usûs & longæ possessionis quam bestia habuerant in animali, Reginæ non poterant vincere & superare totaliter bestias, & præsertim unam quæ erat adeò fortis, quòd non vinceretur ab ulla Reginarum.

26. Dum Reginæ & bestia præliabantur quantum poterant, *Domine*, una Domicellarum dixit aliis: quodnam concilium poterimus capere contra illam bestiam adeò malam, quæ adeò fortiter pugnat & adeò vulnerat & destruit Reginas? respondit alia Domicellarum: non est aliud concilium, nisi quòd una ex nobis vadat ad iuvandum Reginas, & se munit armis contrariis, & armis similibus illis, quibus pugnat mala bestia; quia per contraria arma pugnet contra bestiam, & per similia habedit potestatem æqualem potestati bestia; & quia habebit duplicem
mu-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLIV. 79
munitionem & bestia non habet nisi simplicem armaturam, formabitur possibilitas per quam mala bestia poterit vinci & superari.

27. Quando Domicella dixit hæc verba, *Domine*, duæ earum munitæ unam armis contrariis & armis similibus illis quibus pugnabat bestia, ut similibus armis esset ita fortis, sicut bestia per arma contraria; & quando Domicella fuit munita & parata, iit ad iuvandum Reginas, & pugnavit contra malam bestiam dupliciter per duplicia arma, quæ ferebat; & quia bestia non habebat tot arma quot Domicella, oportuit, quòd suæ vires vincerentur & superarentur à viribus Domicellæ; & per victoriam malæ bestiæ fuerunt victæ & superatæ omnes aliæ bestiæ, de qua victoria lætatae sunt Reginæ, & comederunt de floribus & fructibus arboris, & Domicellæ in monte gaudebant.

28. k. *Misericors Domine, plene miseri-*
seri-

sericordia & gratia! Postquam Regina auxilio unius trium Domicellarum vicerunt bestias: tunc his devictis una Domicellarum vidit exire è magna quadam sylva duas bestias multum feroces & multum extraneas & sylvaticas; una illarum fuit nigra à medio ad sursum, & alia medietas fuit in colore croceo, altera bestia fuit viridis á medio ad sursum, & altera medietas fuit in colore albo, ambæ bestiæ conflagabant multum fortiter una contra aliam mutuo se vulnerantes, donec bestia nigra & crocea vicit bestiam viridem & albam, quâ superatâ ivit ad animal, & destruxit & vicit illud, & divisit in duas partes, & de una parte fecit quatuor partes, quas tulit in sylvam, à qua duæ bestiæ exierant; & aliam partem non potuit dividere, nec in sylva collocare.

29. Postquam de animali omnia ista fuerunt facta, *Domine*, venit magna quædam avis & apprehendit partem

tem

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLIV. 81
tem animalis quæ non potuit divi-
di in partes contrarias, & apprehen-
dit etiam septem Reginas, & tulit
illas in magnam sylvam; & tres Do-
micellæ uno tempore erant jucundæ
in vertice montis, & in alio tem-
pore erant tristes & desolatæ in syl-
vâ, in qua erant incarceratæ: unde
per carcerem in quo erant, una con-
querebatur de altera uni septem Re-
ginarum, quæ torquebat quamlibet
Domicellarum in sylva de injuria,
quam quævis alteri fecerat.

30. Dum una septem Reginarum
torquebat, *Domine*, tres Domicellas,
concordarunt mittere unam septem
Reginarum ad verticem montis, ut
inde afferret unum pomum, quod
comederent & odorarentur ad hoc,
ut sapore & odore pomi consolaren-
tur & confortarentur de gravibus pœ-
nis, quas sustinebant: denique post-
quam tres Domicellæ mutuò satis-
fecerant, venit pomum, & statim il-
la Regina, quæ Domicellas torserat,

E

&

82 B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.
& alia Regina sua soror sumpserunt
tres Domicellas, & trahentes eas de
sylva reposuerunt in vertice montis in
multò pulchriori & magis delectabili
loco, quàm in quo priùs steterant,
quando Reginae & bestiae praeliabatur
& in illo loco ipsae orabant &
contemplabantur magnam gloriam &
benedictionem sui Domini DEI.

CAPUT CCCLV.

*Quomodo homo per moralem figuram
cum allegorica & anagogica expositio-
ne intellectualem consideret viam Para-
disi orando & contemplando
nostrum Dominum
DEUM.*

1. **D**EUS Rex gloriae, Pater omni-
a. **D**um temporum! Qui per mora-
lem figuram intellectualem vult ora-
re & contemplari Te considerando
viam Paradisi, oportet, Domine, quòd
sciat facere quatuor figuras, intra
quas

quas sciat habere cognitionem de numero unius & duorum & trium per quem dirigitur homo ad eundem in beatam gloriam, quando de uno & duobus & tribus scit formare quatuor figuras.

2. Igitur cum hoc ita sit, *Domine*, ad hunc finem dicimus: quod tres Dominae venerunt ad quoddam palatium valde nobile & valde pulchrè ædificatum & ornatum pulchris ædificiis & pulchris arboribus oneratis floribus & fructibus valde placentibus visui; in illo palatio erant multæ aquæ & multa viridaria & multæ aliæ res, quibus palatium erat pulchrè ordinatum & ædificatum, & in eo erat porta valde magna & valde pulchra quam custodiebat una Regina, quæ in manu dextera habebat gladium valde magnum & valde acutum, & in sinistro habebat quoddam pulchrum pomum valde magnum & valde sapidum, & in pectore illius Reginae erat quidam liber valde obscurus ad intelligendum,
in

84 B. Ray. Lulli Lib. Contpël. Vol. III.
in quo erant scriptæ & figuratæ qua-
tuor figuræ numeri prædicti.

3. In prima figura, *Domine*, erat scriptum *unum in tribus & tria in uno*: in secundâ *unum de tribus venit in unum & in tria*: in tertia *unum & tria, & tria & unum sunt unum*: & in quarta *unum est in duobus & duo in uno*: & quando tres Dominae venerunt ad portam palatii, & voluerunt intrare in ipsum & accipere pomum, quod Regina habebat, tunc Regina eis minata est indicans se velle eas gladio percutere, & dixit eis: vos non potestis intrare in palatium nec habere pomum quousque legeritis librum, in quo quatuor figuræ sunt scriptæ, & sciveritis cognoscere numerum prædictum, ex quo figuræ sunt figuratæ.

4. b. *Iuste Domine, potens in omnibus potestatibus!* Postquam tres Dominae intellexerunt Reginam, quæ custodiebat portam, una earum incepit legere librum & incepit à prima figura

ra in qua legit : *unum in tribus & tria in uno* ; & postea voluit summare numerum & dixit : quod unum in tribus, & tria in uno sint bis quatuor, quæ sunt octo, & octo sint tria paria & unum par de quibus formatur prima figura ; & quando Domina fecit hanc summam, voluit intrare in palatium ; sed Regina minata est eam velle percurrere gladio & dixit ei ; non potes intrare in palatium , eò quod non benè feceris summam & erraveris in numero , quia nemo qui erret in computu, potest in ipsum intrare.

5. Et quia tu , dixit Regina , *Domine* , legisti *unum in tribus & tria in uno* , & multiplicasti numerum in bis quatuor , & bis quatuor in octo, & octo in tria paria & unum , propterea errasti primam figuram ; quoniam si numerus esset , sicut dicis & summas , unum non esset in tribus nec tria in uno ; quia tria paria non sunt in quarto , nec quartum par est
in

86 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
in tribus paribus; eò quòd tria pa-
ria possint esse sinè uno, & unum si-
nè tribus: Igitur, cùm in prima fi-
gura sit unum in tribus & tria in
uno, quin unum possit esse unum si-
nè tribus, nec tria sinè uno, prop-
terea est unum in tribus & tria in
uno ita conjunctim & triplicatè, si-
cut unum est unum in se ipso, &
tria sunt tria in se ipsis.

6. Quando Domina, quæ vole-
bat intrare in palatium, *Domine*, in-
tellexit se non posse in ipsum intra-
re propter summam quam fecerat
numeri prædicti, tunc incepit face-
re summam alio modo & dixit: quòd
unum in tribus & tria in uno sint
unum, & Regina quæ custodiebat
portam eam interrogavit: ubi sunt
tria? ad quod Domina non scivit res-
pondere sed dixit iterum, quòd u-
num in tribus & tria in uno sint
tria, & tunc Regina ab ea petivit:
ubi est unum? & Domina nunquam
scivit ei respondere, nec scivit face-
re,

re summam numeri figurati in prima figura; & ideò Regina quæ custodiebat portam, non permisit eam intrare in palatium.

7. c. *Virtuose Domine in omni virtute, honorate Domine in omni honoratione!* Quando prædicta Domina non potuit intrare in palatium, cò quòd errasset in prima, tunc incepit legere in *secunda figura*, in qua invenit scriptum *unum de tribus venit in unum & in tria*; & tunc dixit: quòd unum exiverit à duobus & intraverit in unum & in tria; & fuerint quatuor & duo, à quibus unum exierat, quando venit in unum & in tria, & sic fuerunt sex, in quibus fuit alteratio, & fuit perditus numerus unius, quod exierat á duobus & intraverat in unum & in tria; & postquam Domina fecit hanc summam voluit intrare in palatium, sed Regina ei prohibuit introitum, cò quòd errasset in summa.

8. Et tunc Regina, *Domine*, dixit

xit ad Dominam : tu errasti in summa , quia non est de natura secundæ figuræ recipere ullam alterationem , nec unum de tribus , quod venit in unum & in tria , exit à duobus , nec est perditus suus numerus licèt venerit in unum & in tria & acceperit unum & tria ; imò venit tali modo in unum & in tria , quòd fit ita cum duobus , sicut erat antea quando non venerat in unum nec in tria ; quia si ita non esset , duo non essent id , quod sunt ; nec unum posset venire in unum & in tria ; nec esset id , quod est ; & secunda figura esset in privatione , & tunc ipsa & prima figura nihil essent.

9. Quando Domina non scivit summare secundam , *Domine* , tunc se mutavit ad legendum *tertiam figuram* , in qua invenit : *unum & tria & tria & unum sunt unum* , & quando Domina legit tertiam figuram , tunc falso fecit summam numeri , dicendo : quòd unam & tria & tria & unum sint

sint octo, in quibus sunt bis quatuor, quæ sunt tres terminationes numeri, quæ sunt intra novem quæ sunt unum unitum ex uno & tribus & ex tribus & uno; & postquam Domina fecit hanc summam, voluit intrare in palatium, sed Regina eam impedivit dicendo: quòd errasset in summa, quia computus, quem fecerat, non erat rectus nec verus, eò quòd esset contrarius computui primæ & secundæ figuræ; quoniam si computus esset, sicut ipsa eum fecerat in tertia figura, non sequeretur in prima figura, quòd unum esset in tribus & tria in uno, & in secunda, quòd unum de tribus veniret in unum & in tria; & quia nulla quatuor figurarum est contraria aliis, licèt sint diversæ ab invicem, propterea nulla summa, quæ fiat in aliqua earum potest esse vera, si sit contraria summæ aliarum figurarum.

10. d. Magne Domine! qui es perfectus in omnibus perfectionibus. Postquam

quam Domina erraverat in numero omnium trium figurarum, incepit legere *quartam figuram*, in qua invenit *unum est in duobus & duo in uno*, & tunc dixit: quòd ista essent quatuor, & postquam hoc dixit, voluit intrare in palatium putando se fecisse veram summam; sed Regina eam detinuit & dixit: tu errasti summam, quia id, quod summasti, est contrarium tribus figuris prædictis, & est contra quartam in qua non est numerus quatuor, sed unius in duobus, & duorum in uno per modum conversionis & non per modum multiplicationis nec diminutionis numeri.

II. Quando Domina vidit se non scivisse computare numerum quatuor figurarum & non posse intrare in palatium, *Domine*, tunc dixit ad Regi-
nam: mea memoria non scit memorare nec meus intellectus intelligere quatuor figuras; sed mea voluntas amat eas, & amat intrare in palatium,

&

& meus intellectus intelligit se non sufficere ad intelligendum ipsas, & mea memoria memorat se non posse memorare eas; & quando Domina memoravit & intellexit & amavit isto modo, tunc dixit ad Reginam, quòd præmiaret suam memoriam, quæ memorabat & suum intellectum, qui intelligebat nobilitatem figurarum & defectum suû ipsorum, & præmiaret suam voluntatem, quæ amabat figuras super id, quod memoria poterat memorare & intellectus intelligere de ipsis, & quando Regina vidit Dominam velle intrare in palatium per alium modum, & intellexit se debere præmiare memoriam & intellectum & voluntatem ipsius Dominae, tunc habuit valde magnum placitum de ea, & permisit eam intrare in palatium cum magno gaudio & lætitia.

12. Quando Domina fuit intra palatium, *Domine*, & vidit nobilitatem & magnam pulchritudinem ipsius, & sentit dulcedinem & delectationem
&

92 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
& lætitiā, quæ erat in eo, Regina iterum ostendit ei librum & dixit ei: lege, & summa numerum quatuor figurarum, quem non potuisti summare extra palatium, & tunc Domina incepit legere librum & summare numerum secundum quod erat in libro, & memoria ampliata fuit ad plus memorandum, & intellectus ad plus intelligendum & voluntas ad plus amandum in libro, quam quando erant extra palatium; & præ magna abundantia, quam habebat memoria in memorando & intellectus in intelligendo & voluntas in amando, erat Domina in tali beatitudine & in tali gloria, quod nullus homo, qui sit extra palatium, hoc posset memorare nec intelligere; eò quod extra palatium non possit memoria ita benè nec tantum memorare nec intellectus intelligere nec voluntas amare sicut intra palatium; quia sicut plantæ fiunt majores & meliores & pulchriores in bona terra quam in terra

terra macra, ita per virtutem palatii potest memoria plus & melius & verius memorare & intellectus intelligere & voluntas amare intra ipsum quam extra.

13. c. *Iuste Domine! Qui amas omnes amantes justitiam.* Quando beata Domina fuit introducta in palatium, una aliarum duarum voluit intrare in ipsum, sed Regina clausit portas & dixit ei: non potes intrare in palatium, nisi summes numerum quatuor figurarum vel credas in quatuor figuras; & propterea Domina incepit legere in libro, & nunquam scivit intelligere nec summare numerum figurarum, nec voluit credere in figuras, & dixit: ego non possum nec volo amare id, quod mea memoria non potest memorare, nec meus intellectus intelligere; & tunc Regina non permisit eam intrare, & dixit ei: tua memoria non est digna intrare, eo quod non memoret nec tuus intellectus eo quod non intelligi-

telligat figuras, nec tua voluntas eó quód non amet id, quod potest amare super memoriam & intellectum, sicut voluntas primæ Dominæ quæ amavit id, quod memoria non potuit memorare nec intellectus intelligere de quatuor figuris.

14. Quando Regina dixit hæc verba Dominæ, quæ non sciebat summare numerum figurarum, nec sua voluntas volebat credere in ipsas figuras, & memoria putabat memorare id, quód non memorabat, & intellectus putabat intelligere id, quod non intelligebat, tunc Domina volebat violenter intrare in palatium, sed Regina eam percussit & vulneravit gladio & expulit eam â porta; & dum Domina volebat intrare & Regina non permittebat ei introitum, venit, *Domine*, quidam draco valde magnus & valde niger & valde horribilis aspectu qui exivit de quadam sylva valde magna & valde deserta & plena variis bestiis sylvestribus

bus: & quando draco pervenit ad Dominam, quæ violenter volebat intrare in palatium, absorbuit eam in suum ventrem, qui erat plenus igne & sulphure, & rediit ad sylvam; & quando Domina fuit in ventre draconis, tunc memoravit & intellexit summam figurarum & nobilitatem Reginae & gloriam Dominae, quæ intravit in palatium, & sentit ardorem & calorem & poenam quam sustinebat in ventre draconis; & sua voluntas odiebat quidquid memoria memorabat & intellectus intelligebat, & voluntas amabat id, quod memoria nunquam memorabit nec intellectus unquam intelliget.

15. *Gloriose Domine!* quando Domina fuit in ventre draconis, tunc venerunt variae bestiae, quæ torquebant eam, quarum una habebat in suo capite duos pedes habentes unum caput, & hæc rodebat & comedebat cor ipsius; & alia bestia, quæ non habebat oculos, ei rodebat frontem;

96 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
tem; & alia, quæ non habebat ventrem rodebat ei corpus; & postea venerunt ad Dominam aliæ quinque bestię ab invicem diversæ, quarum una rodebat ei aures & alia oculos & alia nasum & alia os & alia manus; & dum Domina erat in isto dolore & pœna, in suo corde oriebatur valde magnus vermis, qui ipsum cor rodebat & comedebat; & tunc præ magna pœna, quam Domina sustinebat, plorabat plangebat & clamabat ad formam potentialem, quam habebat quando erat ad portam palatii, & dicebat illi formæ, ut veniret, & ab ea privaret formam actualem, quæ in ea erat; & quantumcunque Domina clamaret & vocaret formam potentialem, ut veniret, tamen ista nobelat ad eam venire; & propterea Domina blasphemabat se ipsam & formam potentialem & actualem, & quantum poterat, maledicebat bestias, quæ eam torquebant.

16. f. *Aeterne Domine in omni tempore! qui es principium omnium principiorum.* Quando tertia Domina fuit relicta sola ad portam palatii, aspexit Reginam, cujus gladius quem habebat in manu, valde eam terrebatur & inferebat ei valde magnum timorem intrandi in palatium; & dum Domina ita timebat & dubitabat posse intrare in palatium, aspexit pomum quod Regina habebat, & recuperabat per ipsum audaciam & spem intrandi in palatium; & postquam Domina vidit gladium & pomum, aspexit in librum & vidit ipsam uno tempore aperiri & alio claudi: & precata est Reginam ut permitteret eam intrare in palatium, sed Regina respondit ei quod, quousque fecisset summam quatuor figurarum libri, non posset intrare in palatium; & tunc Domina amando pomum & timendo gladium incepit legere in prima figura, in qua erat scriptum, *unum est in tribus & tria in uno.*

G

17. Post

17. Postquam Domina legit in prima figura, *Domine*, & dixit: *unum in tribus & tria in uno*, incepit facere summam numeri & summavit per negationem dicendo, unum in tribus & tria in uno non sunt plùs quàm unum & tria; quia si essent quatuor vel quinque vel plura, non posset esse unum in tribus & tria in uno; eò quòd in quatuor vel in pluribus possit esse unum sinè tribus & possint esse tria sinè uno; quia si hoc ita non esset, non posset esse numerus quaternarius: & postquam Domina fecit istam summam, iterum fecit summam per negationem dicendo: unum in tribus & tria in uno non sunt minus quàm unum & tria; quia si essent duo & non tria, non posset esse numerus trium & unius in figura; & si unum in tribus & tria in uno essent unum & non tria, non esset unum in tribus nec tria in uno, & per hoc summa numeri fuit facta in uno & tribus

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLV. 99
bus & in tribus & uno, sine plus
& minus quam unius in tribus &
trium in uno.

18. Postquam Domina summavit
numerum primæ figuræ, *Domine*, fe-
cit Reginæ aliam summam contra-
riam & diversam à prima dicendo:
in unam cameram intraverunt tres
homines qui simul cum camera con-
stituerunt numerum quaternarium, &
sic suus numerus fuit multiplicatus in
quatuor, eò quòd camera quæ est u-
num ipsorum quatuor, non esset in
tribus hominibus, licet ipsi tres es-
sent in camera; & quia quilibet ho-
mo erat unus per se, & camera non
erat in eis, propterea ex quatuor
potuit fieri minor numerus scilicet
numerus duorum partium; & quia ex
istò numero potest fieri numerus duo-
rum & quatuor, non est similis nu-
mero primæ figuræ, qui non potest
esse major nec minor; & postquam
Domina fecit summam primæ figuræ
per numerum figuræ, & ipsum nume-
rum

100 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
rum significavit per diversitatem numeri trium hominum & cameræ, tunc Regina ostendit ei hilaritatem & bonam faciem, ratione cujus Domina habuit valde magnam audaciam, & valde magnam lætitiā & directionem ad legendum librum.

19. g. *Sapiens Domine in omnibus Sapiētiis, honorate in omnibus honorationibus!* Quando Regina vidit Dominam summā summam numeri primæ figuræ, tunc mandavit ei ostendere differentiam quæ est inter unum & aliud ipsorum trium, & inter unum & tria, ad quod dixit Domina, in tribus unum non esse aliud, in quantum erant tria; quia aliter non essent tria, sed essent unum tantum, in quo non essent tria; sed tria, in quantum erant in uno, erant ipsum unum, & unum erat ipsa tria; quia aliter non possent esse unum in tribus & tria in uno, & essent quatuor, in quibus tria non essent in uno, & unum in tribus.

20. Post-

20. Postquam Domina locuta est isto modo de diversitate & concordantia trium & unius, *Domine*, tunc Regina ei mandavit & dixit, quòd aspiceret æqualitatem illorum, & Domina incepit legere & dicere: quòd unum esset æqualiter in tribus & tria essent æqualiter sinè plùs & minus in uno, & unum non esset in aliquo trium plùs quàm in alio, nec aliquis trium esset plùs in ipso uno quàm alius; nec aliquis trium esset priùs alio, nec unum fuisset antequam tria, nec tria antequam unum, nec unum esset majus tribus nec aliquo trium, nec ullus trium esset major uno, in quo sunt tria; quia nisi ita esset, forent majoritas & minoritas & tempus & accidens in prima figura, & figura numeri esset destructa, quod est impossibile.

21. *Gloriose Domine!* Dum Domina legebat primam figuram libri modo prædicto, sua memoria memorabat & suus intellectus intelligebat se totam

totam suam potestatem impendere in legendo & assumendo & dividendo & differentiando summam prædictam; & quia per vim magni fervoris ipsius voluntatis, memoria memorabat & intellectus intelligebat, propterea voluntas Reginae amabat & aggratiabat voluntatem Dominae amando memoriam & intellectum ipsius, quæ totam suam potestatem impendebat in legendo librum; & per hoc Domina memorabat aliam Dominam, quæ torquebatur in dracone, & quæ non sciebat memoriâ memorare nec intellectu intelligere nec voluntate amare summam primæ figuræ.

22. h. *Misericors Domine pleæ misericordia & gratia!* Dum Domina modo prædicto contemplabatur in prima figura libri, Regina dixit: quòd legeret proprietates & relationem unius & trium; & tunc Domina dixit, quòd unum trium esset ab uno ipsorum, & unum trium esset á duobus ipsorum, ut tria essent in uno & unum

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLIV. 103
unum in tribus, quin unum esset prius in tribus quàm tria in uno, nec unum trium esset prius nec melius alio.

23. Nam si unum vel duo essent priora & meliora tribus, vel unum trium esset prius & melius uno vel duobus, non possent esse perfectè unum in tribus nec tria in uno; quia esset defectus quantitatis vel unius vel alicujus trium, & hoc est impossibile, scilicet quòd possit esse ullus defectus in uno, ne sit in tribus, vel in aliquo trium ne sit in uno; quia si esset possibile, non posset figura libri verè scribi nec figurari, nec ulla aliarum figurarum posset continere veritatem.

24. *Virtuose Domine!* Postquam Domina legit & summavit primam figuram libri, aspexit faciem Reginae, quæ subripit ostendens ei pulchram hilaritatem & dixit ei, quòd verè legisset in libro primam figuram; & propterea Domina accessit ad portam
pa-

104 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
palatii, & voluit intrare, sed Regina
minata est se eam velle gladio per-
cutere, & tunc Domina timens retro-
gressa est, & Regina dixit ei: tu non
potes intrare in palatium, quousque
legeris alias figuras, & eas summa-
veris ita vere, sicut summasti pri-
mam.

25. i. *Vere Domine amorose! Qui es
honoratus DEUS gloriosus.* Quando Do-
mina intellexit se non posse intrare in
palatium quousque legisset omnes fi-
guras, tunc incepit legere *secundam*,
in qua invenit scriptum: *unum de tri-
bus venit in unum & in tria*; & di-
xit, quòd unum de tribus venerit in
unum & in tria, ut demonstraret,
quòd unum esset in tribus & tria in
uno sine plus & minus & sinè ullo de-
fectu & cum omni perfectione; quia
unum & tria in quæ venit unum de
tribus non possent ita benè, recipere
cognitionem, quin unum de tribus in-
traret in unum & in tria, sicut eam re-
ceperunt, quando unum de tribus ve-
nit in unum & in tria. 26. *Glo-*

26. *Gloriose Domine!* Postquam Domina verè summavit secundam figuram, se mutavit ad summandum tertiam, in qua invenit scriptum: *unum & tria & tria & unum sunt unum,* & dixit, quòd ideò unum & tria & tria & unum sunt unum, quia unum de tribus intravit in unum & in tria, ut cognosceretur, quòd unum esset in tribus & tria in uno, & unum & tria, & tria & unum essent unum, quòd est diversimodè unitum de uno & tribus, cum alio uno & tribus, ut daret gloriam & laudem uni, quòd est in tribus, & tribus, quæ sunt in uno, & ut unum & tria in quæ intravit unum de tribus, reciperent & darent gloriam aliis beatis individuis, quæ sunt similia uni & tribus, in quæ intravit unum de tribus secundum secundam figuram.

27. *Virtuose Domine!* Postquam Domina exposuit tertiam figuram, incepit legere *quartam* in qua invenit scriptum: *unum est in duobus & duo*
in

106 *B. Ray, Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
in uno, & tunc exposuit & summavit
numerum dicendo, quòd unum in
duobus & duo in uno sint unum in
tribus & tria in uno; & sit unum de
tribus, quod venit in unum & in tria,
& sit unum & tria, & tria & unum; &
duo quæ sunt in uno; sint unum &
tria primæ figuræ, & sint numerus se-
cundæ & tertiæ figuræ; & postquam
Domina exposuit & summavit quar-
tam figuram, tunc Regina ei dedit
gladium & pomum & librum, & val-
de magno honore introduxit eam in
palatium.

28. k. *Gratiosè Domine humilis mise-
ricors!* Quando Domina fuit introduc-
ta in palatium, Regina eam duxit ad
quamdam valde pulchram & magnam
arborem, quæ erat tota viridis & splen-
dens & onerata floribus & fructibus
& vocabatur arbor lucis; sub qua in
pulchro prato sedebat quoddam ani-
mal, quod erat valde magnum nobi-
le, pulchrum bonum & gloriosum,
& erat indutum valde nobiliter ves-
ti-

timentis regiis albis & rubeis: coram illo animali erant tres fontes pulchri, quorum unus erat fons luminis & splendoris, de alio exhibat aqua valde clara & pulchra, & de tertio exhibat sanguis valde rubeus; in illo palatio erant multæ aves diversorum colorum, quarum quædam erant totæ lucidæ, & aliæ totæ albæ, & aliæ totæ rubæ, & quædam erant albi & rubei coloris; & omnes cantabant coram animali quod sedebat sub arbore lucis, & cantus earum erat valde gratus & placens animali.

29. Dum Domina valde gloriose delectabatur videndo arborem lucis & animal & fontes & aves & audiendo cantus earum, *Domine*, vidit in animali librum, in quo erant scriptæ quatuor figuræ quas ipsa legerat ad portam palatii; & vidit in fonte, ex quo exhibat lumen, bibere aves lucidas & splendentes, & in fonte, ex quo exhibat aqua clara bibere aves albas, & in fonte ex quo exhibat sanguis bibere-

bibere aves rubeas, & aves quæ erant albæ & rubæ bibere exquolibet fonte, & bibere plus & frequentius quam ullas aliarum avium, & propterea cantare altiùs & clariùs omnibus aliis.

30. Dum Domina esset in hac adeò magna beatitudine, *Domine* vidit aliam Dominam, quæ priùs quàm ipsa intraverat in palatium, & vidit illam esse valde nobiliter indutam coram animali & in una manu habere gladium, qui erat multò major suo, & in alio habere pomum, quod non erat adeò magnum sicut suum; & tunc habuit multò majus placitum de gladio suæ sociæ quàm de suo, eò quòd esset pulchrior & major & melior; sed quia suum pomum erat majus pulchrius & melius, lætabatur & delectabatur multò plùs in suo pomo quàm in pomo suæ sociæ orando & contemplando & reverendo & honorando suum gloriosum

DEUM.

CAPUT

CAPUT CCCLVI.

Quomodo homo per moralem figuram & per moralem expositionem cum allegoria & anagogia consideret cœlestem gloriam & infernalem pœnam orando & contemplando nostrum Dominum DEUM.

1. **O** DEUS potens! qui es perfecta.
2. **O** tio & gloria tuorum servorum.
Qui per moralem figuram intellectualem vult considerare cœlestem gloriam & infernalem pœnam, sciat, *Domine*, per comparationes morales sensuales figurare res intellectuales in suo memorare & intelligere & velle dicendo: quôd quidam Eremita contemplando & orando tuas honorationes & tuas virtutes erat in vertice cujusdam magni montis & aspexit deorsum in quamdam magnam vallem & vidit in ea tres Domicellas & quinque Dominas & quinque bes-

bestias & unum draconem habentem tria capita, & in illa valle habebant magna bella & magnos labores, quare valde clamabant & plorabant & plangebant.

2. Quando Eremita, *Domine*, vidit vallem & audivit planctus & ploratus, qui erant in ea, scripsit omnia quæ vidit & audivit, & postea legit quod scripserat, & incepit ridere & mirari; sed quando iterum legit, quod scripserat, intellexit quod non intellexerat in prima lectione, scilicet quod scriptura, quam scripserat & legerat, foret æterna & durabilis omni tempore; propter quam durationem habuit valde magnam lætitiā & valde magnum placitum.

3. *Gloriose Domine!* Postquam Eremita lætatus fuit modo prædicto, tunc dixit intra se: beatus ero, si sciam memorare & intelligere labores quos legi in prima lectione, & si sciam amare id quod memoravi & intel-

tel.

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVI. III
tellexi in secunda, & dum Eremita
secum loqueretur isto modo, aspexit
& vidit tres Domicellas & quinque
Dominas & quinque bestias & draco-
nem existentes in valde magno labo-
re & in multa tribulatione; & postea
aspexit continuo ipsum draconem
quin cessaret videre eum.

4. b. *Immortalis Domine sine pari
& socio!* dum Eremita aspiciebat dra-
conem, vidit unam trium Domicel-
larum quæ memorabat id quod aliæ
duæ faciebant; & quò plus hoc me-
morabat, eò plus plangebat & eò
plures labores sustinebat, & eò ma-
jorem tribulationem dabat aliis dua-
bus; & postquam Eremita vidit hanc
Domicellam quæ memorando torque-
bat se & alias duas, incepit aspicere
aliam, quæ videbat quidquid aliæ
duæ faciebant, & quò plus hoc
videbat, eò plus torquebat se ipsam
& alias duas; & postquam Eremita
vidit hanc Domicellam quæ viden-
do torquebat se ipsam, & alias duas,
af-

112 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
aspexit tertiam & vidit, quod odiret quidquid aliæ duæ faciebant, & per istud odium torqueret se & ipsas alias valde fortiter.

5. Quando Eremita, *Domine*, vidit tribulationem & miseriam & laborem, in quo erant tres Domicellæ, tunc incepit cogitare & considerare, quomodo quælibet earum torqueretur tribus diversis modis multiplicatis in novem diversos modos, quia quælibet torquendo alias duas dabit eis duo tormenta & recipiebat ab eis duo tormenta & unum á se ipsa, & propterea tormenta erant adeò magna & tot, & adeò mala, quòd non sit cor quod hoc posset æstimare nec lingua, quæ hoc posset dicere nec aures audire nec oculi videre; quia quantò ipsæ sunt fortius conjunctæ & unitæ, & sua unio est major omni alia unione, quæ sit in aliis creaturis ab eis diversis in specie, tantò est pœna major & pejor omni pœna, quæ sit in ulla alia creatura.

6. Ho-

6. *Honorate Domine!* Postquam Eremita vidit & cogitavit magnam poenam & magnum laborem trium Domicellarum, tunc aspexit & consideravit se ipsum, & vidit in se adeo magnam gloriam & beatitudinem per contrarias res sicut erat poena & dolor trium Domicellarum; & quo plus Eremita memorabat & intelligebat suam gloriam & beatitudinem & poenam & tribulationem Domicellarum, eo plus lætabatur & se amabat.

7. c. *Excellent Domine super omnes altitudines, honorate in omnibus nobilitatibus!* Dum Eremita videbat in sua anima tantam beatitudinem, quantum miseriam videbat in tribus Domicellis, una trium Domicellarum dixit aliis duabus: quare una vestrum respicit felicitatem, quæ est in Eremita, & alia amat & desiderat eam; quoniam in quantum vos tractatis de ipsa, in tantum estis occasio meorum laborum, & ego sum occasio meorum gravium dolorum? &

H

duæ

duæ Domicellæ responderunt ei, dicentes: quia tu memoras fælicitatem & beatitudinem Eremitæ, propterea nos non possumus non occupari in ea; sed si tu oblivisceris illius, nulla nostrum tractaret de ipsa.

8. Dum tres Domicellæ hoc modo loquebantur, *Domine*, conveniunt & dixerunt: tentet quælibet alias & se ipsam, ut videamus an poterimus ejicere á nobis Eremitam, ne sit occasio nostrorum laborum; & postquam omnes tres fecerunt hanc resolutionem, una voluit oblivisci Eremitæ, & alia voluit ipsum ignorare, & alia voluit expellere à se desiderium beatitudinis ipsius; & dum quælibet tentabat se ipsam isto modo, una memoravit, quód nunquam poterit oblivisci beatitudinis Eremitæ, & alia intellexit, quòd nunquam poterit eam ignorare, & quód tertia nunquam poterit cessare à desiderio beatitudinis ipsius, nec tamen unquam poterit habere eam, nec quidquam aliud quod desideret. 9.

9. Et quando tres Domicellæ hoc dicebant, *Domine*, una earum dixit: se esse ligatam & incarceratam ad memorandum beatitudinem Eremitæ; & alia dixit: se esse ligatam & incarceratam ad intelligendum eam; & alia dixit: se esse ligatam & subditam ad desiderandum eandem, & hoc æternaliter & infinite, ut Eremita cognosceret suam fælicitatem, & ipsæ tres suam miseriam infinite & perdurabiliter; & per hoc omnes tres Domicellæ fuerunt in adeò magna tristitia & pœna, quòd non sit cor potens eam æstimare & dicere; quia sicut longo tempore memorabant & intelligebant suam pœnam, ita magnum dolorem sentiebant: Igitur cum sentire pœnam & intelligere eam esse infinitam sit major pœna quæ possit esse, quis posset æstimare istam pœnam, & gloriam Eremitæ, qui tantam gloriam sentit, quando sua memoria memorat, quòd ipsa nunquam habebit finem.

116 B. Ray. Lulli Lib. contēpl. Vol. III.
10. d. O Domine! Qui es gloria a-
moris & complementum valoris. Post-
quam Eremita vidit & audivit pœ-
nam & dolorem trium Domicella-
rum, vertit suam faciem ad quinque
Dominas & vidit, quòd essent in val-
de magna pœna & dolore: prima
earum habebat quatuor manus, & in
qualibet habebat unum cultrum val-
de acutè scindentem, & omnibus qua-
tuor cultris miserè se vulnerabat &
scindebat, & in omnibus suis vulne-
ribus habebat flammam ignis & frusta
glaciei.

11. Postquam Eremita, Domine,
vidit primam Dominam, quæ quatu-
or cultris se vulnerabat, aspexit &
vidit secundam, quæ plorabat, & val-
de clamabat plangendo pœnam & do-
lorem, quem prima sustinebat propter
vulnera, quæ sibi faciebat; quia in quan-
tum prima se vulnerabat, & occide-
bat, in tantum secunda torquebatur &
sustinebat afflictionem & laborem; &
propterea aspexit Eremita & vidit ter-
tiam

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVI. 117
tiam Dominam, quæ nihil aliud faciebat nisi computare & summare & imaginari poenam & dolorem, quem secunda sustinebat & sentiebat, nec adeò computabat & summabat, quòd posset invenire numerum & finem illius poenæ; & postea aspexit quartam & vidit eam in adeò magna ira & tristitia & desperatione, quòd non sit homo, qui hoc posset æstimare & dicere; quia adeò erat irata & afflicta, quòd odiret quidquid videbat & memorabat.

12. Postquam Eremita, *Domine*, vidit quatuor Dominas, quæ erant in valde magnis laboribus & cruciatibus, vidit quintam quæ omnes quatuor torquebat & affligebat valde magnis & gravibus tormentis; & una illarum quatuor vehementer desiderabat remedium & quietem & cessationem suorum gravium langorum & dolorum, sed sua anima memorabat & intelligebat illos nunquam habituros esse finem; & propterea Domina
na

na se invertēbat & pervertebat suam naturam habendo caput deorsum & pedes sursum quocunque iret & ubicunque esset, & per inversionem & laborem ipsius omnes aliæ affligebantur & torquebantur & Postquam Eremita, *Domine*, vidit omnem laborem & dolorem Dominarum, incepit aspicere & imaginari se ipsum; & vidit in se totum oppositum illius quod videbat in quinque Dominabus, & incepit ridere & valde lætari; & tunc Domina, quæ habebat caput deorsum & pedes sursum habuit valde magnam iram & sensit valde magnam pœnam de his in quibus Eremita lætabatur, & de quibus ridebat.

13. c. *Sapiens Domine in omnibus sapientiis fortis in omnibus fortitudinibus!* Postquam Eremita vidit pœnam & dolorem quinque Dominarum, aspexit & vidit quinque bestias, & vidit eas valde macras & miseras & plenas scabie & immunditia; & per oculos & aures & nares & os & corpus earum

earum exhibant flammæ ignis, quæ eas totas comburebant, & una earum clamabat & blasphemabat se ipsam & suam matrem & omnes alias bestias & dicebat, quòd sua poena & suus dolor nunquam habebunt finem.

14. Postquam bestia dixit hæc verba, *Domine*, Eremita aspexit & vidit quamlibet quinque bestiarum valde vehementer torqueri tribus modis tormentorum, quorum primus erat, quòd quælibet torquebat alias, secundus quòd quælibet cum aliis torquebat se ipsam, & tertius quòd quælibet torquebat se ipsam cum suâmet natura; & quando Eremita vidit istos tres modos tormentorum, summavit tormenta & invenit in qualibet quinque bestiarum esse quindecim tormenta multiplicata & composita ex tribus modis prædictis.

15. Postquam Eremita, *Domine*, summavit numerum trium in quindecim, dixit illam poenam & dolorem esse vehementiorem, quàm cor hominis

minis possit arbitrari & æstimare; & dum ipse cogitabat & aspiciebat magnam pœnam quinque bestiarum incepit aspicere se ipsum & vidit in se totum oppositum illius, quòd in bestiis videbat, & propterea valde lætabatur; & quò plùs ipse lætabatur, eò plùs bestię pugnabant contra se invicem, & se torquebant & vulnerabant; & quò plùs bestię hoc faciebant eò plùs ipse abundabat gloria & benedictione in præsentia sui gloriosi DEI.

16. f. *O Domine, in quo nullus est defectus abundans omni perfectione!* Postquam Eremita vidit prædictam pœnam & dolorem, aspexit & vidit draconem, qui habebat tria capita & in quolibet habebat os valde magnum & valde comburens, & in quolibet ore habebat dentes valde acutos & valde disrumpentes, & quolibet ore comedebat & diglutiebat tres Domicellas prædictas; iste draco habebat duos pedes, & in uno habebat
qua-

quatuor difformes ungues, quibus quinque Dominas vulnerabat & torquebat, & in alio habebat quinque, quibus vulnerabat & torquebat quinque bestias

17. Ille draco, *Domine*, habebat caudam ita urentem sicut titio ignis, quo' percuriebat & urebat & torquebat suum caput & suos pedes & omnia loca sui corporis intra & extra; & quò plus cum suâ cauda se urebat & torquebat, eò plus occidebat & vulnerabat & torquebat tres Domicellas & quinque Dominas & quinque bestias; & quò plus tres Domicellæ & quinquæ Dominæ & quinque bestiaæ torquebantur, eò plus draco affligebat & torquebat se ipsum.

18. Dum Eremita, *Domine*, videbat poenam & dolorem, quem draco sustinebat, aspexit per totam vallem, & vidit totam eam plenam similibus draconibus; & vidit quemlibet illòrum habere in suo ore unam Domicellam quam comedebat, & tor-
quere

122 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
quere quinque Dominas & quinque
Domicellas & quamlibet Dominam
& quamlibet bestiam torquere dra-
conem á quò torquebantur, & quem-
libet draconem & quemlibet Domi-
cellarum & Dominarum & bestiarum
clamare plangere & plorare valde ve-
hementer præ magna poena quam sus-
tinebant, & præ magno clamore, qui
erat in magna profunditate illiùs val-
lis, tota vallis tonabat & resonabat;
& quando Eremita vidit vallem & gra-
ves pœnas, quæ in ea erant, tunc su-
brifit & lætatus est gaudio magno val-
de.

19. g. *Excellent Domine, alte super
omnes altitudines!* Postquam Eremita
vidit omnes graves pœnas prædictas &
vehementer in eis lætatus fuit, tunc
attendit & audivit quodlibet trium ca-
pitum cujuslibet draconis pugnare con-
tra alia duo, & quodlibet vulnerare
& torquere ea; & audivit unum ca-
pitum dicere: quòd poena & dolor,
qui erant in illa valle, nunquam ha-
bebunt

bebunt finem; & aliud dixit: quòd gloria Eremitæ nunquam habebit finem; & tertium dixit: quòd quidquid erat in valle & in Eremita difamaret & odiret & blasphemaret finè fine.

20. Postquam Eremita, *Domine*, audivit omnes istas res, audivit unum caput draconis dicere aliis duobus: quando erit illa dies, in qua habebimus gloriam similem gloriæ Eremitæ? & alia duo capita responderunt ei quòd illa dies nunquam erit, quia sua pœna nunquam finietur; & propterea caput, quòd gloriam Eremitæ desiderabat, ponebatur in desperatione ab aliis duobus & blasphemabat ea, & blasphemabat & indignabatur contra se ipsum, eò quòd desideraret gloriam, quam desperabat & quam nunquam poterit habere.

21. Dum capita draconum pugnant & indignabantur contra se invicem, *Domine*, quodlibet eorum proiciebat in flammam ignis quamlibet trium Domicellarum, & quodlibet ob-
jiciebat

jiciebat alteri tres Domicellas, & pedibus conculcabat quamlibet quinque Dominarum & quinque bestiarum, & unguibus eas dilaniabat; & dolor & poena, quam draco & Domicellæ & Dominæ & bestia sustinebant, non poterat esse major: Igitur qui habet aures intellectuales audientes per moralem expositionem spiritualem, sciat intellectualiter audire graves poenas infernales & magnam beatitudinem cœlestem.

22. h. *Fortis Domine! Qui cogis & vincis omnia* Postquam Eremita audivit & vidit omnes prædictas res, vidit & audivit unum capitum valde acriter & valde vehementer plorare & dicere: infelix & maledicta sit dies, in qua perdidit gloriam & beatitudinem Eremitæ; & aliud caput ei dixit: quod mereretur illud malum propter magnos defectus, quos fecerat; & aliud computabat & summabat magnitudinem gloriae, quam perdiderant, & modicitatem, propter quam eam perderant.

23. Dum

23. Dum istud caput draconis computabat & summabat magnam gloriam Eremitæ, alia duo ipsum blasphemabant & maledicebant & vulnerabant & impugnabant dicendo: quo plùs tu imaginaris & memoras magnam gloriam, quam perdidimus & gloriam Eremitæ, eò plures dolores & languores facis nos sustinere; & propterea tibi dicimus & mandamus, quòd in posterum non tractes de gloria, quam perdidimus, nec de gloria Eremitæ.

14. Et postquam duo capita draconis, *Domine*, reprehenderunt tertium, istud dixit eis: quòd sicut erat constrictum ad sustinendum pænam quam sustinebat quando memorabat & imaginabatur gravem pœnam, quæ erat in valle, ita erat constrictum ad imaginandum & memorandum gloriam Eremitæ & gloriam quam perdiderat; & propterea non poterat aliud facere quam imaginari & memorare res, ex quarum imaginatione & memoria torquebatur & cruciabatur & moriebatur

tur

126 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol III.*
tur in igne perdurabili; & dum istud
caput dicebat hæc verba, quodlibet
aliorum duorum memorabat & intel-
ligebat se esse in illamet obligatione
incarceratum & constrictum.

25. i. *Immortalis Domine! Qui es
Sanctus Sanctorum.* Quando tria capi-
ta draconum desolabantur & trista-
bantur de magnis angustiis quas susti-
nebant, unum eorum dixit aliis duo-
bus: ab ista valle horribili & obscu-
ra exeamus & ascendamus ad mon-
tem ut habeamus gloriam quam in
eo habet Eremita, & simus similes ar-
bori lucis

26. Et dum istud caput, *Domine,*
dicebat hæc verba, venit quædam Do-
mina valde magna & pulchra habens
in sua manu flammæum gladium valde
magnum & acutum qui multum ter-
ruit omnes dracones illius vallis; &
apprehedit tria capita draconis, &
concatenavit ea magna catena ferrea;
& ea ligavit in profunditate vallis;
& tamen unum caput dicebat, quod
essent

essent similia arbori lucis, licet alia duo dicerent, quod catena nunquam rumpetur, nec unquam poterunt ascendere in montem de quo descenderant.

27. Et dum tria capita, *Domine*, dicebant hæc verba, venit quædam Domina valde magna & pulchra habens in manu valde pulchrum pomum; & tunc unum capitum dixit alteri: si tu amares illud pomum, & rogares Dominam, ut ipsum tibi daret, omnia tria ascenderemus in montem, de quo cecidimus, & essemus similia Eremitæ; & caput respondit: ego nunquam illud pomum petam nec amabo nec desiderabo, sed bene vellem quod ascenderemus in montem sine pomum; & tunc alia capita responderunt & dixerunt: impossibile est, quod in eum possimus ascendere; quia Domina, quæ habet gladium, non permittit ullum ascendere, nec permittit ullum exire ex hac valle nisi qui ab ea petunt pomum, igitur

igitur cùm tu non ames pomum, quare vis ascendere in montem, & quare desideras res impossibiles? & quando istud caput audivit hæc verba, respondit & dixit: vos jam scitis, quòd ego desiderem id, quod possem habere si vellem, quam voluntatem non possum habere ut habeamus majores labores & majores dolores & puniamur propter nostros mortales defectus.

28. k. *Amator Domine veri amoris!*
Qui es honor vera honorationis. Postquam Eremita vidit poenas & dolores, qui erant in valle, aspexit & vidit per aerem sursum & deorsum & per omnes partes multas aves, & quamlibet earum habere tria capita & quatuor alas; & quodlibet capitum laudare & amare aliud, & aves unâ alâ volare ad arborem lucis, & aliâ ad montem, & aliâ ad Eremitam, & aliâ versùs vallem; & lætitiâ & amorem & solatium & delectationem, quam aliæ aves habebant cum aliis, & plactum

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVII. 129
citum quod habebant tendendo ver-
sùs partes ad quas volabant, non est
cor quod posset arbitrari nec lingua
quæ posset dicere.

29. Quò plùs & velociùs aves vo-
labant, *Domine*, & quò plùs gloriæ
& placiti habebant aliæ cum aliis, eò
plùs illi qui erant in valle, plange-
bant & eò graviores angustias & do-
lores sentiebant; & quò plùs ipsi tor-
quebantur & affligebantur, eò plùs a-
ves lætabantur & se amabant & sola-
bantur ad invicem.

30. Igitur cùm hoc ita sit, qui vult
considerare cœlestem gloriam & in-
fernalem pœnam, sciat figurare per
tropologiam, & per morales figuras
sensuales & intellectuales intellectua-
lem figuram gloriæ paradisi, & pœnæ
infernæ: Igitur cùm homo sit compo-
situs ex quinque potentiis, ex qui-
bus sunt compositæ tres virtutes &
quinque sensus sensuales & quinque
intellectuales, & omnes istæ res reci-
pianit diversas figuras secundùm locum

I

&

130 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
& tempus & occasionem, qui vult
intelligere unam figuram per aliam
secundum moralem expositionem vel
secundum allegoriam vel anagogiam,
sciat sequi prædictam artem & mo-
dum, quia per ipsum potest homo
habere cognitionem de visionibus &
somniais, de comparationibus & apo-
logis & de aliis rebus similibus ad
gloriam & benedictionem Tuû qui es
noster gloriosus DEUS.

CAPUT CCCLVII.

*Quomodo homo orando & contemplan-
do nostrum Dominum DEUM con-
sideret moralem expositio-
nem intellectualem.*

1. **O** DEUS gloriose virtuose! cui
a. **O** sint reverentia & honores! Li-
cet sint quatuor expositiones scilicet
*historica, tropica, allegorica, & anago-
gica*, tamen nos, Domine, non trac-
tamus in hoc loco nisi de morali, &
ma-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVII. 131
maximè quæ est tropologica; & quia
vulgariter nominamus tropologiam
moralem expositionem, eò quòd sit
magis vulgaris personis nescientibus
latinam linguam, propterea appella-
mus omnem expositionem moralem
figuram intellectualem, in qua potest
homo habere cognitionem de figura
allegoriæ & anagogiæ: Igitur cùm tro-
pologia sit per comparationes, sicut
quando per montem intelligit homo
principem, & cùm alegoria sit quan-
do per unum factum intelligitur ali-
ud in hoc mundo, sicut quando per
Jerusalem intelligit homo sanctam
Ecclesiam, & cum anagogia sit, quan-
do per hunc mundum intelligitur al-
lius, vel per sensualitates intelligun-
tur intellectualitates, idcò qui vult
habere cognitionem de istis exposi-
tionibus, sciat cognoscere artem &
modum hujus Capitis & aliorum quæ
loquuntur per modum ipsius.

2. Qui expositiones prædictas &
similitudines figuratas per eas vult cog-
nos-

noscere & intelligere, *Domine*, sciat habere cognitionem de potentia motiva, & sciat cognoscere, quomodo & secundum quas figuras faciat demonstrationes de prædictis expositionibus movendo tres virtutes animæ, & quatuor potentias & quinque sensus sensuales & quinque intellectuales; quia secundum quod motiva movet omnes istas res, & secundum quod figuræ formantur in eis per motum quem in eis habet potentia motiva, potest homo habere cognitionem de quatuor universalibus expositionibus generalibus, per quas omnes res possunt intelligi & exponi.

3. *Virtuose Domine!* Qui vult intrare in hanc inquisitionem, oportet, quod sciat cognoscere *quatuor motus*; secundum *Primum*, potentia motiva movet sensitivam cum vegetativa; *secundus* est, quando movet imaginativam cum sensitiva. *Tertius* est quando movet rationativam cum i-

ma-

imaginativa, & *quartus* est quando cum rationativa movet vegetativam & sensitivam & imaginativam, vel quando cum vegetativa & sensitiva & imaginativa, movet rationalem; vel quando movet sensitivam cum vegetativa & imaginativa & rationali; vel quando movet imaginativam cum vegetativa & sensitiva & rationali; unde secundum hoc sunt alii quatuor motus, & secundum quod motiva movet quatuor potentias per septem motus prædictos, figurantur opera trium virtutum animæ & quinque sensuum sensualium & quinque intellectualium, per quas figuras potest homo intelligere & cognoscere expositiones prædictas.

4. b. *Virtuose Domine, plene virtute & amore!* Quando motiva movet sensitivam cum vegetativa, tunc dat vel aufert à vegetativa aliquid de calore vel frigore, ut per famem vel sitim moveatur sensitiva ad id, quod est necessarium vegetativæ, secundum quod

quòd movet motiva aufetendo vel minuendo per actionem vel per passionem; & pòstquam motiva movit sensitivam per motum, quem dat vegetativæ, tunc vegetativa per moralitatem significat sensitivæ res sibi necessarias: Igitur qui vult hanc significationem cognoscere, sciat intelligere ipsam esse moralem expositionem significatam sensitivæ, ut moveatur ad satisfaciendum vegetativæ in re, ad quam eam movet motiva,

5. *Gloriose Domine!* Quando sensitiva est mota occasione motûs, quem motiva dat vegetativæ, tunc motiva movet imaginativam cum sensitiva; quia si motiva movet vegetativam per multiplicationem caloris & siccitatis & per diminutionem frigiditatis & humiditatis, tunc vegetativa significat sensitivæ desiderium frigiditatis & humiditatis, & sensitiva sentiendo sitim desiderat aquam frigidam, ut significet imaginativæ, quomodo imaginetur fontes
&

& aquas, ut memoria moveat sensitivam ad bibendum aquam, ut satisfaciat vegetativæ: Igitur quando imaginativa movetur isto modo, tunc sensitiva ei significat morales figuras, ut imaginetur res necessarias vegetativæ, & per hanc imaginationem res, quæ sunt in potentia, veniant in actum.

6. *Honorate Domene!* Quando motiva movet rationalem cum imaginativa, tunc facit imaginativam casualiter imaginari fontes & aquas & loca frigida, ut ratio occasionatè moveatur ad memorandum & intelligendum & volendum id, quod imaginativa imaginatur, & postea omnes potentia moveantur de gradu in gradum ad satisfaciendum vegetativæ & postea sensitivæ & postea aliis: Igitur secundum istum modum quando imaginativa imaginatur casualiter id, ad quod sensitiva eam occasionat, tunc imaginativa per morales imaginationes significat rationali moralem ex-
po-

136 *B. Ray. Lulli. Lib. Contēpl. Vol. III.*
positionem rei, quam sensitiva requirit pro vegetativa, & hoc idem sequitur de aliis motibus compositis, quando rationalis movet alias potentias, & quando omnes potentiae simul movent se invicem, ut homines per morales significationes & similitudines sciant cognoscere finalem rationem propter quam istae Potentiae sunt creatae,

7. c. *Æterne Domene gloriose! quies benedictio meorum amorum.* Sicut in rebus sensualibus motiva movet quatuor potentias, ut exponant morales demonstrationes, ita movet ipsas, ut significando exponant figuras intellectuales; quia quando motiva Petri per auditum vel per visum movet imaginativam vidente vel audiente Petro Guilielmum mori, tunc imaginativa ei moraliter demonstrat se esse moriturum: Igitur per hanc expositionem potentia rationalis est occasionata, ut moveatur ad memorandum peccata, quae fecit, & vilitatem hujus

ius mundi, & ad memorandum & intelligendum & amandum Misericordiam & Justitiam sui Creatoris & ad memorandum & intelligendum gloriam & poenam alterius sæculi.

8. Unde benedictus sis, *Domine*, quia quando rationalis potentia recipit morales demonstrationes imaginativæ, tunc memorando & intelligendo & amando suum Creatorem exponit imaginativæ per morales demonstrationes, quomodo imaginetur tuas honorationes, & exponit sensitivæ, quomodo habeat afflictiones per passionem vegetativæ, ut omnes tres potentia sint subiectæ rationali, & ut ista in eis memorando & intelligendo & amando possit orare & contemplari suum honoratum DEUM gloriosum.

9. *Potens Domine!* Quando imaginativa imaginatur pulchritudines, quæ sunt in rebus sensualibus, tunc significat *duos* modos moralitatis, quorum *unus* est virtutum, quia per pulchri-

138 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
chritudines sensuales significantur vir-
tutes, quæ sunt pulchritudines intel-
lectuales in anima: & *alius* est or-
namentorum & aliarum rerum; quia
tunc moraliter significat rationi, quod
se moveat ad memorandum & intel-
ligendum & volendum vanitates &
delectationes hujus mundi, ut sit cul-
pabilis & vitiosa in suo memorare &
intelligere & velle.

10. d. *Juste Domine in gloria & in
pœna!* Quando imaginativa casualiter
imaginatur vanam gloriam vel ali-
quam rem vanam & inutilem, vel ali-
quam rem quæ esset peccatum, si
occasionatè eam imaginaretur, tunc
per moralem similitudinem significat
rationi, quod se moveat occasiona-
tè ad memorandum & intelligendum
& amandum Te & tuam honoratio-
nem, vel ad memorandum & intel-
ligendum & volendum occasionatè
res casualiter imaginatas, & quando
imaginativa casualiter imaginatur tu-
am gloriam & infernalem pœnam,
tunc

tunc per moralem similitudinem significat rationi, quod se moveat occasionatè ad memorandum & intelligendum & amandum tuam gloriam & ad odiendum & fugiendum perdurabilem poenam

11. *Amorose Domine!* Quando imaginativa imaginatur peccatum & immunditiam & culpam, tunc per moralem similitudinem significat rationali defectus, qui sunt in homine, ut rationalis per allegoriam memoret & intelligat & amet perfectionem & virtutes, quæ sunt in Te; & quando rationalis non recipit id, quod imaginativa ei significat, tunc per morales similitudines imaginativæ rationalis significat de se ipsa per anagogiam, quod in alio sæculo habebit poenam, eò quod non velit recipere significationes demonstrantes tuas honorationes in hoc mundo, ut homo in alio glorificetur in Te.

12. Igitur cùm hoc ita sit, *Domine*, quod aliæ potentia exponant
aliis

aliis expositiones prædictas, quando aliæ potentia volunt recipere expositiones aliarum, tunc scit homo percipere & cognoscere significationes & demonstrationes, quæ veniunt per similitudines vel per somnia vel per visiones vel per verba, vel per signa vel per alias res sensuales vel intellectuales; sed quando aliæ potentia nolunt recipere significationes aliarum, tunc non scit homo habere cognitionem de quatuor expositionibus generalibus, & propterea errat in rebus, quas exponit; quia expositione morali exponit id quod deberet exponere expositione historicâ; & exponit expositione historica id, quod deberet exponere expositione allegorica vel anagogica & sic de aliis expositionibus, & propterea non scit uti nec frui secundum finalem rationem propter quam est creatus.

13. *c. Sapiens Domine in omnibus sapientiis, honorate Domine in omnibus honorationibus!* Quando imaginativa

Lib. V. Dist. XL Cap. CCCLVII. 141
imaginatur, an: Tu sis *in esse* vel non,
tunc per moralem expositionem sig-
nificat rationali, quod inquiret mo-
rales significationes, quibus per a-
nagogiam possit intelligere Te esse *in*
esse; & quando rationalis non reci-
pit id, quod imaginativa ei demonf-
trat, tunc per suam negligentiam &
ter suam inordinationem falsò signi-
ficat imaginativæ, Te non esse *in esse*
& per hanc falsam significationem i-
maginativa falsò imaginatur & falsò
opinatur non esse aliam rem nisi it-
tum mundum tantum.

14. *Gloriose Domine!* Quando ima-
ginativa imaginatur, an tu sis *in esse*
vel non, & ratio inquiret, an tu sis
in esse, si ratio non possit perficere
suam inquisitionem & per suum de-
fectum non possit sufficere ad reci-
piendum morales significationes sig-
nificantes Te esse *in esse*, tunc ima-
ginativa per morales demonstrationes
ei significat, quod intelligat suos de-
fectus, ut habeat fidem in hoc, quod
NON

142 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
non potest intelligere : & quando ratio non vult credere id , quod non potest intelligere , tunc per morales significationes demonstrantur in ea culpa & vitia , per quæ allegoricè significantur tuæ Qualitates & Virtutes & Perfectiones.

15. *Virtuose Domine!* Multoties evenit quòd imaginativa imaginetur quid Tu feceris & ubi fueris ante quàm mundus esset; & dum imaginativa hoc imaginatur , tunc per moralem significationem significatur rationi, quòd Tu tunc fueris in tuamet perfectione sinè loco , & gloriam habueris in temet ipso fruendo tuismet Virtutibus ita perfectè : sicut nunc quando mundus est ; sed quando ratio non vult recipere morales significationes, tunc indirigit imaginativam in hoc quod imaginatur , & per hanc indirectionem imaginativa recipit falsam demonstrationem ; quia sicut per debilitatem cerebri visus corporalis recipit falsas visiones , ita imaginativa
per

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVII. 143
per inordinatam rationalitatem imagi-
natur falsas demonstrationes.

16. *f. Potens Domine in omnibus vi-
ribus, fortis Domine in omnibus potes-
tatibus!* Quando imaginativa imagi-
natur, quare Tu non prius creaveris
mundum, & quare non creaveris ip-
sum majorem, & quare non crea-
veris multos mundos & multò ma-
jores virtutes in quolibet individuo-
rum; tunc imaginando istas res sig-
nificat rationi per allegoriam, quòd
intelligat tuas magnas Virtutes infi-
nitas perfectas & æternas, ut intel-
ligat omnem creaturam oportere es-
se finitam & terminatam in tempo-
re & quantitate & in tali convenien-
tia, & ordinatione, & in tali pro-
portione & statu, quod per anago-
giam intelligatur Te esse perfectum in
creando tempus & quantitatem & qua-
litem in tali ordinatione, quòd
omnes tuæ Virtutes cognoscantur per-
fectæ.

17. *Virtuose Domine!* Sicut sapi-
ens

144 *B. Ray. Lulli Lib Contēpl. Vol. III.*
ens artifex imaginando videt formam
navis, antequam fiat, ita Tu, an-
tequam mundus crearetur, sciebas
quodnam tempus & quænam quan-
titas & quænam qualitas esset con-
veniens mundo, & secundum quod
tua Sapiencia hoc sciebat, volebat
tua Voluntas, quod tua Potestas da-
ret mundo illum statum & illam pro-
portionem, quæ conveniebant tuæ
Sapientia & Voluntati secundum per-
fectionem, quæ est in tua Potestate
& Sapientia & Voluntate: Igitur si-
cut imaginatio & ratio artificis esset
vana & defectuosa, si non sciret fi-
guram navis antequam eam faceret,
& si sua voluntas esset major in fa-
ciendo navem quam sciret sua sapi-
entia & posset sua potestas, ita esset
vana & defectuosa tua Sapiencia, si
non sciret in mundo principium &
finem, & non faceret mundum in
dispositione, quam vult tua Volun-
tas & potest tua Potestas.

18. *Honorate Domine!* Quando ra-
tio

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVII. 145
tio credit, quod Tu sis Creator & creaveris mundum, & imaginatio imaginatur, quod firmamentum non sit corruptibile nec generabile, tunc imaginatio per moralem demonstrationem falso significat ipsi rationi, quod non credat mundum esse creatum, & quod per allegoriam sciat ipsum esse æternum; & quando ratio vult relinquere suam fidem & vult affirmare mundum esse æternum, tunc per anagogiam significatur ei, quod inquirat an Tu sis *in esse*, & postquam Te invenerit, inquirat per morales significationes tuas Virtutes intellectas per allegoriam, ut per anagogiam intelligat Te creasse mundum, licet mundus non sit generabilis nec corruptibilis quoad se; quia sicut forma elementalis in animali rationali recipit generationem & corruptionem accidentaliter per peccatum, ita forma firmamenti recipit conservationem per virtutem quam recepit à suo Creatore.

K

19. g.

19. g. *Pie Domine plene pietate & misericordia!* Quando imaginativa imaginatur multos Deos esse *in esse*, tunc allegoria significat rationi non esse nisi unum DEUM, secundum quod tropologia significat per creaturas; & quando imaginativa imaginatur impossibile esse, quod in tua Unitate sit Trinitas Personarum, tunc per allegoriam significatur rationi, quod intelligat diversitatem, quæ est inter unam Proprietatem & aliam in tua Unitate; & quando imaginativa imaginatur Patrem esse priorem Filio, & Patrem & Filium esse priores Spiritu sancto per generationem, quam Filius recipit à Patre & per processionem quam sanctus Spiritus recipit à Patre & Filio, tunc allegoria significat rationi, quod intelligat æqualitatem Virtutis & Qualitatum & perfectionis in tua Trinitate & in tua Unitate.

20. *Honorate Domine!* Quando imaginativa imaginatur legem Judæo-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVII. 147
rum vel Saracenorum esse meliorem
lege Christianorum, tunc allegoria
significat rationi, quod inquirat,
quænam trium legum sit melior, &
per quam anagogia melius significet
perfectiorem, quæ est in tuis Virtu-
tibus; & quando imaginativa ima-
ginatur, quod Tu, *Domine*, creave-
ris peccatum, tunc allegoria signifi-
cat anagogiæ, quod inquirat signifi-
cationes significantes tuas perfectas
Virtutes, per quas anagogia intel-
ligit, quod Tu non creaveris pec-
catum; & quando imaginativa
imaginatur facere eleemosynam vel
ire in peregrinationem vel facere
aliquod bonum, tunc allegoria sig-
nificat anagogiæ intentionem primam
& secundam, ut intelligat, an Tu sis
in imaginatione vel non; & quando
expositio historica dicit, quod Tu
sis incarnatus & mortuus, tunc mo-
ralis significat allegoriæ & allegoria
anagogiæ secundum suas proprias sig-
nificationes, quod Tu non sis alte-

ra-

148 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
ratus nec mortuus, nec habueris Ma-
trem, nec comederis nec habueris
ullam passionem quantum ad Deita-
tem:

21. *Humilis Domine!* Quando i-
magnativa imaginatur non esse futu-
ram resurrectionem, & peccatum ori-
ginale nihil esse, tunc vadit per ex-
positionem historicam & moralem
plús quam per allegoricam & anago-
gicam, & hoc est, ut allegoria & a-
nagogia extrahant imaginationem ab
expositione historica & morali, &
eam elevent ad inquirendum signifi-
cationes, per quas allegoria & ana-
gogia intelligunt, quód dies resurrec-
tionis & peccatum originale fuerint
significata in tua Incarnatione & Pas-
sione & Resurrectione; sed quando
imaginativa non scit se mutare ab
una expositione ad aliam & nullam
expositionem amat tantum, quantum
historicam, tunc est inordinata & in-
directa in hoc, quód imaginatur, si-
cut foemina cui præ nimio amore vi-
de-

detur, quod suus turpis filius sit pulchrioris figuræ quàm ullus alius.

22. h. *O Domine! Qui de nihilo creasti omnia quæ sunt.* Quando imaginativa imaginatur, quid sit tua divina Essentia gloriosa, tunc per allegoriam significat rationalitati, quod memoret & intelligat se in hoc mundo non posse hoc memorare nec scire; sed quando rationalitas non recipit expositionem allegoricam imaginativæ, & constringit imaginativam ad imaginandum & inquirendum per expositionem historicam vel moralem quid sit tua Essentia, tunc habet culpam in hoc, quod non recipit ab imaginativa, & in hoc, quod dat eidem; per quam culpam imaginativa est culpabilis in hoc quod recipit à rationali, & non imaginatur anagogiam, quæ significat per nullam rem hujus mundi posse hominem scire, quid sit tua Essentia in se ipsa; quia si in hoc mundo haberet homo hanc cognitionem, hic mundus non dif-
fe-

150 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
feret á cœlesti gloria, in qua habet
homo cognitionem de tua gloriosa
Essentia.

23. *Virtuose Domine!* Quando i-
maginativa imaginando figurat & for-
mat prædestinationem per perfectio-
nem tuæ Sapientiæ, tunc per allego-
riam significat & exponit potentia ra-
tionali, quód memoret & intelligat
& amet perfectionem tuæ gloriosæ Po-
testatis & Voluntaris & Justitiæ & Mi-
sericordiæ; quia si tua Sapientia scit se
ipsam perfectam per hoc quód sciat qui-
nam damnabuntur & quanam salvabun-
tur, necessarió oportet, quod sciat se
ipsam perfectam in sciendo, quód qui
salvabuntur, & qui damnabuntur, sal-
vabuntur & damnabuntur per justiti-
am; quoniam si tua Sapientia sciret
eos esse salvandos & damnandos in-
juriosè, sciret in Te defectum justiti-
æ, ratione cujus deficerent in Te Po-
restas & Voluntas & Misericordia &
Justitia; & si hoc ita esset, sciret in
se defectum in hoc, quód sciret in Te
de-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVII. 151
defectum, & sciret in hoc, quod sequeretur de tuo opere, defectum, & sciret plus perfectionis in prædestinatione quàm in se ipsa, quod est impossibile.

24. Quando imaginativa, *Domine*, imaginatur mundum non esse ordinatum, & hominem cecidisse in inordinationem, eò quòd moriatur & habeat famem & sitim & calorem & frigus & infirmitates & labores & multas alias poenas, tunc imaginando inordinationem significat rationi, quòd per allegoriam memoret & intelligat ordinationem, ut anagogia per inordinationem mundi intelligat ordinationem ipsius intelligendo perfectionem tuarum Virtutum, quæ per allegoriam significantur in inordinatione mundi inordinati per peccatum; quia sicut aurum & argentum sunt occasio, ut merces veniant de una terra in aliam, & alii homines possint habere ab aliis id, quòd alii habent, ita imaginativa imagi-
nan-

152 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
nando inordinationem mundi est rationi occasio, ut memoret & intelligat ordinationem, quæ est in mundo ordinato per tuas gloriosas Virtutes.

25. i. *O Domine DEUS gloriose! in quo confidunt mei amores.* Quando imaginativa imaginando opinatur esse falsum id, quod est verum & esse verum id quod est falsum, tunc per tropologiam significat rationi, quod inquirat significationes, per quas significatur id, quod est verum esse verum, & id quod est falsum esse falsum; sed quando ratio non recipit ab imaginatione id, quod ei significat, & est otiosa non inquirendo significationes per quas demonstratur verum & falsum, tunc est injuriosa imaginationi, & relinquit eam in errore & impeditam: quin eam juret; quia sicut una manus est obligata ad juvandum aliam, ita ratio est injuriosa imaginationi, quando eam non juvat, secundum quod est ei necessarium.

26. Si-

26. Sicut unus homo, *Domine*, excitat alium à somno clamando vel tangendo eum ita imaginativa pungendo & tentando intellectualiter rationativam excitat eam, quando dormit in potentia, ut evigilet veniendo in actum ad inquirendum significationes, per quas ipsa imaginativa possit imaginari veritatem in rebus veris & falsitatem in falsis; sed, quando rationativa non vult elevare suam virtutem super imaginacionem, quæ non sufficit ad imaginandum veritatem & falsitatem, tunc est culpabilis, eó quód non utatur virtute quam potentialiter habet majorem quàm imaginativa; & propterea est similis malo principi, qui potentialiter est Dominus sui vilis vasalli & actualiter se facit subditum ipsi.

27. *Amorose Domine!* Quando ratio non potest percipere significationes, per quas demonstratur veritas & falsitas, tunc habet in se defectum.

154 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
tum ratione cujus non scit percipere nec scire quatuor generales expositiones; & sicut homo cœcus non scit distinguere inter colorem & colorem, & non potest videre colorem sinè visu corporali, ita ratio non scit distinguere inter verum & falsum sinè quatuor expositionibus; & licèt imaginativa significet rationi verum & falsum per quatuor expositiones, tamen ex hoc non sequitur quòd ipsa sinè ratione sciat distinguere inter unum & aliud; sed sicut ignis sinè voluntate & scientia desiderat ascendere sursum, ita imaginativa sine scientia veri & falsi, quando ratio non intelligit veritatem, & falsitatem, significat ipsi rationi per quatuor expositiones quid sit verum & quid falsum, ut ratio dirigatur ad sciendum verum & falsum.

28. *k. Domine! qui sanas meos languores quando mea anima amat tuas laudes.* Quando imaginativa per historicam expositionem imaginatur, quod

quòd Hostia sacrata non sit Caro nec vinum sit Sanguis, tunc per tropologiam significat rationi quòd, sicut ex pane & vino generatur in potentia vegetativa secundum cursum naturalem caro & sanguis, ita ex Hostia sacrata possit fieri caro & ex Vino Sanguis per virtutem Verborum, per quæ allegoria significat ipsi rationi tuam perfectam Potestatem & Sapientiam & Voluntatem & Humilitatem, quando imaginativa imaginatur oppositum perfectæ Potestatis & Sapientiæ & Voluntatis & Humilitatis; ut anagogia per allegoriam possit frui tua perfectæ Potestate & Sapientia & Voluntate, & possit orare & contemplari tuam gloriosam Humilitatem.

29. Quando imaginativa, *Domine* imaginatur, quòd sub colore & sapore & forma panis & vini non possit esse caro & sanguis, tunc utitur cursu naturali, ut ratio per allegoriam memorando & intelligendo, quo-

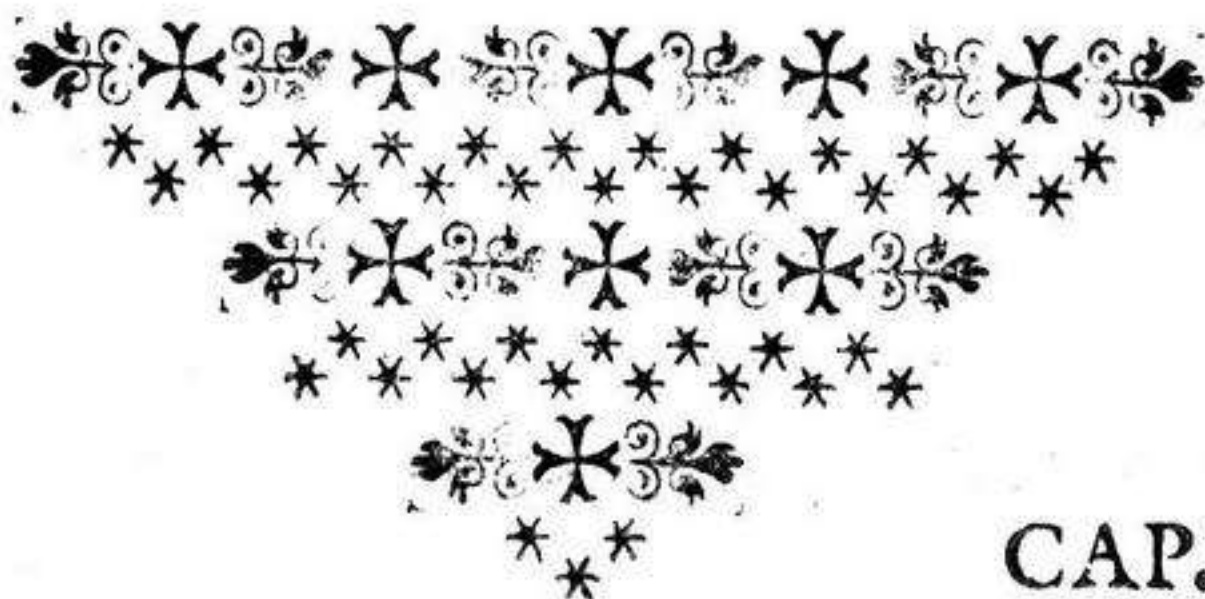
mo-

156 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
modo contra cursum naturalem mundus fuerit creatus ex nihilo, & Adam fuerit factus ex terra & Eva ex costa Adæ, & mare fuerit apertum tribui Israel, & pluerit manna in deserto, & contra cursum naturalem fit resurrectio, memoret & intelligat quòd per perfectam Potestatem & Sapientiam & Voluntatem & per perfectam Humilitatem possit imaginativa imaginari contra cursum naturæ sub forma panis & vini gloriosam Carnem & Sanguinem nostri Domini JESU Christi.

30. Quando imaginativa, *Domine*, imaginatur placitum & delectationem hujus mundi tunc per tropologiam significat rationi, quòd per allegoriam ascendat ad anagogiam memorando & intelligendo gloriam cœlestem; & quando imaginativa imaginatur poenam & laborem, quem homo habet in hoc mundo, tunc significat rationi, quòd memoret & intelligat per tropologiam, ut allego-

goria elevet memoriam & intellectum ad anagogiam ad memorandum & intelligendum infernalem poenam; & quando imaginativa imaginatur bona, quæ sunt in homine ab ipso homine, tunc per allegoriam significat rationi quod intelligat peccata quæ sunt in homine à se ipso, & bona, quæ sunt in eo, à Te, & non à se ipso, & mala quæ non sunt in eo à Te, sed à se ipso: unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia secundum prædictum modum & artem omnes res, quæ sunt in terminis potentialibus rationis, possunt exponi & sciri per quatuor prædictas expositiones ad gloriam & laudem Tuâ qui es noster gloriosus
DEUS.

CAP.

CAPUT CCCLVIII.

*Quomodo homo orando & contemplan-
do elevet suam Memoriam & Intel-
lectum & Voluntatem ad nos-
trum Dominum*

DEUM

1. **D**EUS Honorate! qui es dignus
a. **D** omnibus honoribus & omnibus
honorationibus. Qui vult exaltare &
elevare suam memoriam & intellec-
tum & voluntatem ad tuas altitudi-
nes, oportet, *Domine*, quòd sciat
habere artem & modum faciendi sca-
lam ex gradibus sensualibus & intel-
lectualibus, per quos elevet suam a-
nimam memorando & intelligendo
& volendo quasdam sensualitates per
alias, & intellectualitates per sensua-
litates, & sensualitates per intellec-
tualitates & quasdam intellectualita-
tes per alias; quia ista est scala per
quam homo potest elevare suam me-
mori-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVIII. 159
morian & intellectum & voluntatem.

2. *Gloriose Domine!* qui vult elevare suam memoriam & intellectum & voluntatem, sciat cum memoria & intellectu descendere ad vilitates & miserias hujus mundi & ad vitia & peccata quæ sunt in homine; & faciat, quòd sua voluntas omnes prædictas res odiat & contemnat, quia per istum modum elevat homo animam ad memorandum & intelligendum & volendum & ad orandum & contemplandum tuas gloriosas Virtutes.

3. *Virtuose Domine!* Quantum anima perseverat in fruendo tuis Virtutibus, tantum elevat suam memoriam & intellectum & voluntatem; quia sicut sensualiter per motum sensualem homo accedit ad locum versùs quem movetur, ita intellectualiter per fruitionem intellectualem elevat homo suam memoriam & intellectum & voluntatem ad tuam beatitudinem;
quia

160 B. Ray. Lulli Lib. Contpël. Vol. III.
quia si memorando & intelligendo
suas culpas & odiendo eas ascendit
homo ad memorandum & intelligen-
dum & amandum tuam Potestatem
& Voluntatem & Sapientiam & Jus-
titiam & Misericordiam, quantò plùs
ascendet memorando & intelligendo
& volendo & fruendo Te per te ip-
sum & per tuasmet Virtutes glorio-
sas.

4. b. *O Domine qui es melior & ma-
jor & fortior omni alia re.* Sensualiter
sentimus & intellectualiter intelligen-
mus in animali rationali esse plures
& meliores creaturas quàm in ullo a-
lio animali: Igitur cùm hoc ita sit,
plùs potest homo exaltare & elevare
suam animam memorando & intelli-
gendo & amando animal rationale
quàm memorando & intelligendo &
amando ullum aliud animal; quia
quantò valet plùs animal rationale
quàm irrationale, tantò potest ani-
ma plures & meliores res memorare
& intelligere & velle in ipso quàm in
ullo alio animali.

5. Si-

5. Sicut anima, *Domine*, elevat plus memoriam & intellectum & voluntatem memorando & intelligendo & volendo animal rationale, quam memorando & intelligendo & volendo ullum aliud animal, ita sine omni comparatione elevat plus memoriam & intellectum & voluntatem contemplando tuas Virtutes & tua opera, quam contemplando virtutes creaturarum & opera ipsarum; quia quanto Creator est melior quam creatura, & quanto meliores & majores & plures virtutes habet quam ipsa, tanto anima ascendit plus per memorare & intelligere & amare Creatorem quam creaturas; quoniam in quantum anima fruitur Infinitate & Æternitate & Perfectione & aliis Virtutibus Creatoris, in tantum superascendit aliam animam quæ in creaturis non potest frui similibus & æqualibus virtutibus.

6. *Honorate Domine!* Quanto plures & meliores res sunt in animali

L

ra-

rationali quàm in irrationali, tantò plures & meliores res potest anima oblivisci & ignorare & disamare in animali rationali, quàm in irrationali: Igitur cùm in tua gloriosa Essentia sint plures & meliores & majores virtutes quàm in homine, idcò anima plùs potest oblivisci & ignorare & disamare in Te quàm in homine: Igitur cùm hoc ita sit, sicut anima potest exaltare in Te memoriam & intellectum & voluntatem plùs quàm in ulla alia re, ita per suam culpam potest plùs deprimere istas virtutes obliviscendo & ignorando & disamando Te, quàm obliviscendo ignorando, & disamando ullam aliam rem; quia anima plùs potest oblivisci & ignorare & disamare in substantia æterna infinita & perfecta quàm in substantia finita & terminata & principiata & habere defectum in comparatione tuæ perfectionis.

7. c. *Excelsens Domine? qui es consolatio & confortatio mei languoris.*

Quia

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVIII. 163
Quia tuus seruus & tuus amator *Domine DEUS*, proponit elevare per tuam gratiam & adiutorium, quantum possit, suam memoriam & suum intellectum & suam voluntatem ad orandum & contemplandum & memorandum & cognoscendum & amandum suum Creatorem; propterea facit descendere ad infimum gradum suam memoriam ut memoret, & suum intellectum ut intelligat, & suam voluntatem ut odiat peccata quæ sensualiter fecit in rebus sensualibus, & postea vult, quòd sua memoria descendat ad secundum gradum, ut memoret, & suus intellectus ut intelligat, & sua voluntas ut odiat peccata, quæ intellectualiter fecit in rebus intellectualibus; & istum descensum vult facere, ut possit ascendere ad alium gradum, in quo memoret & intelligat & amet virtutes creatas, scilicet potestatem & sapientiam & fidem & spem & charitatem & iustitiam & fortitudinem & temperantiam & omnes alias virtutes. s: Quia

8. Quia tuus servus, *Domine DEUS*, elevat suam memoriam & intellectum & voluntatem ad tertium gradum, ut possit elevare suam animam ad quartum gradum, propterea tua gratia & tuum adjutorium elevat à tertio gradu ad quartum memoriam & intellectum & voluntatem ipsius ad memorandum & intelligendum & amandum tuam factam Unitatem & Trinitatem & tuas sanctas Virtutes & Opera & tuam sanctam Incarnationem & Passionem & Resurrectionem & alias res, quæ sunt in tua sancta Deitate & in tua gloriosa Humanitate.

9. *Virtuose Domine!* Quando tres virtutes meæ animæ sunt elevatae ad quartum gradum, & memoria & intellectus orando & contemplando impendunt totam suam potestatem in ascendendo ad altitudines quarti gradus intellectualis & non possunt plus ultra ascendere nec per omnes altitudines illius gradus discurrere,
tunc

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVIII. 165
tunc voluntas vult, quód memoria
& intellectus plùs ultra ascendant
quàm ascenderint, ut ipsa possit plùs
ultra ascendere; & quando voluntas
videt, quód non possint plùs ultra af-
cendere, vult per se ipsam ascendere
supra id, ad quod ascenderunt me-
moria & intellectus, & non vult esse
in soia altitudine in qua sunt me-
moria & intellectus.

10. d. *Rex Regum & Domine Do-
minorum! qui es amator tuorum lau-
datorum.* Quia anima tui servi me-
morat & intelligit se plùs oblivisci &
ignorare in tua gloriosa Essentia &
in tuis operibus & in tua humana na-
tura & in Operibus ipsius, quàm me-
moret & intelligat in eis; propterea
sua voluntas vult, quód memoria &
intellectus plùs ascendant, ut plus sit
id, quod memoria memorat & intel-
lectus intelligit in Te, quàm id, quod
memoria obliviscitur & intellectus ig-
norat; & totum hoc facit voluntas
per magnum fervorem quo amat tu-
um

166 B. Ray. *Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
um gloriosum *Esse* & tuas Virtutes
& tua opera, ratione cuius amoris &
fervoris vult, quod memoria memo-
ret plūs quàm possit memorare, & in-
tellectus intelligat plūs, quàm possit
intelligere.

11. Igitur cūm ita sit, *Domine*,
propterea memoria memoravit & in-
tellectus intellexit voluntatem non
posse ascendere sinè suo ascensu; &
ut voluntas posset ascendere usque
ad altitudines ad quas volebat & de-
siderabat ascendere, proposuerunt as-
cendere tantum quantum eis suffice-
ret virtus & robur, & voluntas im-
pendit totam suam potestatem in mul-
tūm amando Te, ut per magnum fer-
vorem amoris posset cum memoria
& intellectu ascendere usque ad al-
titudines in quibus volebat, quod me-
moriam memoraret & intellectus intel-
ligeret ipsam posse amare.

12. Et postquam omnes tres virtu-
tes animæ, *Domine*, proposuerunt as-
cendere usque ad quintum gradum
quan-

quantum possent, tunc memoria adeò fuit roborata in memorando & intellectus in intelligendo & voluntas in amando Te, quòd ferè accesserint ad quintum gradum, qui potentialiter est in eis in hoc mundo per corruptionem peccati, & in alio venit in actum per purificationem & recreationem in anima, quando est in cœlesti gloria; qui gradus est adeò altus & nobilis & excellens, quòd in hoc mundo tres virtutes non possent verè ascendere ad ipsum memorando & intelligendo & amando secundum quod ascendunt in alio seculo.

13. c. *O gloriose Domine! qui es lumen omnium luminum & splendor omnium splendorum.* Quando tres virtutes conabantur, quantum poterant, ascendere ad quintum gradum, tunc memoria incepit memorare quid intellectus intelligeret in quinto gradu & memoravit valde modicum esse id, quod intellectus in eo intelligebat,
&

& intellectus incepit considerare quid memoria memoraret in quinto gradu & intellexit valde modicum esse id, quod memoria in eo sufficiebat memorare; & postquam tractaverunt de se invicem, tunc invenerunt voluntatem plus amare in quinto gradu quàm memoria posset memorare & intellectus intelligere in ipso; & quando tres virtutes stabant in hac fruitione, voluerunt movere motivam sensualem ad nominandum & scribendum id, quo fruebantur de quinto gradu; & quia hoc erat inter actum & potentiam, & non omnino in actu, propterea potentia motiva sensualis non potuit sufficere ad nominandum nec scribendum illam modicam fruitionem quam habebant in quinto gradu, quia si potuisset sufficere, tres virtutes fuissent omnino actuales in fruitione quinti gradus.

14. Quia tres virtutes, *Domine*, non poterant movere motivam sensualem ad nominandum & scribendum

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVIII. 169
dum id, ad quod intellectualiter movebatur motiva intellectualis, propterea movebant motivam sensualem ad jejunia & afflictiones & orationes ut possent eam movere ad nominandum & scribendum id, quo fruebantur in quinto gradu, & quantumcunque motivam sensualem affligerent & torquerent jejuniis & orationibus & aliis mortificationibus, non potuerunt eam movere ad id, in quod ascenderant in quinto gradu; & dum hoc ita accidebat, ipsæ tres virtutes valde mirabantur, quod faciendo quicquid poterant in fruendo Te non possent habere id, quod desiderabant a motiva sensuali, quæ non poterat tantum ascendere quantum motiva intellectualis.

15. *Divine Domine!* Quando tres virtutes erant in hac occupatione, tunc anima fecit mandatum intellectui, ut inquireret in memoria causam, quare ipsa non poterat totaliter ad quintum gradum elevare suam
am

170 *B. Ray. Lulli. Lib. Contēpl. Vol. III.*
am memoriam & suum intellectum
& suam voluntatem; & dum intel-
lectus hoc inquirebat in memoria,
invēnit, quod anima non posset ha-
bere in hoc mundo adeò virtuosum
memorare & intelligere & velle, si-
cut in alio; & propterea non posset
in hoc mundo frui quinto gradu,
quo fruitur in alio; quia aliter hic
mundus esset adeò virtuosus sicut a-
lius, quod est impossibile.

16. *f. Santificate Domine virtuose a-
morose!* Dum memoria & intellectus
& voluntas non poterant ascendere
ad quintum gradum voluntas præ
magno fervore ascendendi, quem
habebat, valde reprehendit memori-
am & intellectum, quia ad illum
gradum non ascendeabant, & memo-
ria & intellectus responderunt & di-
xerunt: quod non possent ascendere
ultra suam terminationem, nec vo-
luntas posset tantum ascendere quan-
tum desiderabat, eò quod iste mun-
dus non sit locus in quo ipsa possit
im-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVIII. 171
implere suum desiderium; quia in corpore corrupto & conspurcato per peccatum non potest voluntas habere perfectionem, quam haberet, si non esset peccatum primi Parentis.

17. Dum memoria & intellectus dicebant hæc verba, *Domine*, voluntas petivit ab eis & dixit: quænam est causa, quare ego plus cupio ascendere ad quintum gradum, quam vos? & memoria & intellectus responderunt voluntati & dixerunt: tu in Adamo & in Dæmone fuisti plus contraria & plus inobediens Creatori quam nos, quia memoria Dæmonis memorabat & intellectus intelligebat, quòd dæmon malè faceret, quando volebat esse similis Creatori, & hoc idem fuit in Adamo, quia voluit comedere pomum & memoria memorabat & intellectus intelligebat, hoc esse contra mandatum DEI, & propterea dixerunt voluntati: quòd, sicut plus erraverat
per

172 *B. Ray. Lulli Lib. contēpl. Vol. III.*
per nimium velle, ita deberet plùs
desiderare ascendere ad possidendum
locum de quo dæmon ceciderat per
inordinatam voluntatem & de quo
Adam exiverat per culpabilem vo-
luntatem.

18. Et propterea, *Domine*, me-
moria & intellectus dixerunt volun-
tati, sicut in dæmone & in Adamo
voluntas nos deviavit & indirexit
per culpabilem & vitiosum velle,
ita oportet, quòd in hominæ vo-
luntas sit adeò fervens & adeò di-
recta & adeò amatrix quinti gradus,
quòd dirigat memoriam & intellec-
tum ad ascendendum in ipsum post
transitum hujus vitæ mundanæ, quæ
est locus & tempus in quo voluntas
potest habere spatium & directio-
nem & libertatem amandi; venire ad
fælicem beatitudinem virtuoso amo-
re & virtuosis memorare & intelli-
gere, ut fruatur gloria, quam dæ-
mones perdiderunt per injuriosam vo-
luntatem, quæ injuriavit memoriam
&

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVIII. 173
& intellectum, quos oportet habere passionem intellectualem, ut voluntas possit torqueri infernalibus pœnis; & quia memoria & intellectus habuerunt culpam, eò quòd consenserunt voluntati, & opinati sunt rem impossibilem, & se permiserunt induci à voluntate, & voluntas non posset torqueri quin torquerentur memoria & intellectus ratione magnæ unionis, quæ est inter istas tres virtutes, propterea oportuit, quòd memoria & intellectus dæmonis essent in pœna per culpabilem voluntatem inculpantem memoriam & intellectum, qui opinati sunt esse similes suo Creatori.

19. g. *Excelbens Domine! qui es altus super omnes altitudines.* Postquam memoria & intellectus dixerunt voluntati prædicta verba, tunc voluntas respondit & dixit: ego volo plus ascendere quàm memoria memoret & intellectus intelligat, eò quòd sim plus obligata ad altius amandum quàm memoria

memoria ad memorandum & intellectus ad intelligendum; quia sicut voluntas dæmonis minùs amavit suum Creatorem quàm memoria ejus oblita sit, & intellectus eum ignoraverit, ita ego per allegoriam sum obligata ad plùs ascendendum quàm memoria & intellectus, ut per contrarium sensum possim ascendere ad altitudines de qua dæmones ceciderunt.

20. Dum voluntas, *Domine*, dicebat hæc verba: memoria memoravit & intellectus intellexit, quòd, quia voluntas erat plùs obligata & plùs fervens in ascendendo ad altitudinem in quam memoria non poterat ascendere memorando, nec intellectus intelligendo, propterea uteretur plùs sua virtute in amando suum Creatorem, & faceret, quòd memoria & intellectus plùs fruerentur ipso, quàm si in hoc mundo effet æqualis memoriæ & intellectui; nam quia voluntas est in majori fervore amandi quam memoria memorandi

&

& intellectus intelligendi, propterea facit hominem intendere in multa facta, & se exponere multis periculis confidendo in suo Creatore posse illa facta perficere ad dandum laudem de ipso; quoniam si memoria memoraret & intellectus intelligeret quidquid voluntas vult, nullus homo se exponeret periculo in eo quod memoraret & sciret, nec oporteret eum habere confidentiam & spem, cò quod esset determinatum in suo memorare & in suo scire id, quod oportet sequi ex suis factis secundum tuam sapientiam.

21. Postquam memoria, *Domine*, memoravit & intellexit istas res, ipsa incepit memorare & intellectus intelligere, quod si voluntas in hoc mundo non supra ipsos ascenderet in fruitione DEI, nullus homo posset habere veram fidem & legem nec posset habere virtuosam voluntatem nisi in rebus, quas memoraret & sciret; & sequeretur, quod agricolæ & homines,

176 *B. Ray. Lulli Lib. Contpēl. Vol. III.*
mias, qui debent tractare de arti-
bus mechanicis non possent habere
tantum meriti per virtuosum velle
quantum sapientes per virtuosum sci-
re; & si ita esset, non prodesset ho-
mini, nisi id quod sciret, quòd est im-
possibile; quia si esset possibile, pri-
varentur in mundo fides & lex &
confidentia & spes, & mundus esset
inordinatus & frustra; sed quia vo-
luntas super ascendit memoriam &
intellectum, propterea generantur fi-
des & confidentia & spes in homi-
ne.

22. h. *Amator Domine omnis boni
& omnis directionis!* Dum memoria
& intellectus hoc modo loquebantur
cum voluntate, & voluntas habebat
valde magnum fervorem ascendendi
furfum ad orandum & contemplan-
dum Te, intellectus petivit à volun-
tate an vellet, quòd ipse inquireret
& tentaret, an posset habere cog-
nitionem de omnibus creaturis, & vo-
luntas ei respondit & dixit, quòd
mul-

multum ei placeret, ut cognitio, quam ipse haberet de creaturis, esset ei occasio ascendendi ad amandum suum Creatorem; & tunc intellectus inquisivit in memoria naturam sensualem & intellectualem & omnia individua utriusque & composita ex ambabus, & non tantum quæsit in firmamento & elementis & Angelis & animalibus & animabus & accidentibus, quæ sunt in substantiis creatis, quod potuerit habere cognitionem de omnibus rebus, quæ sunt in creaturis, imò fuit multò plus sine omni comparatione id, quod ignoravit in eis, quàm id, quod percepit.

23. Quando intellectus, *Domine*, intellexit se non posse percipere & scire omnes creaturas sed solum modicam quantitatem earum, dixit voluntati: si ego non possum intelligere & scire omnes creaturas, quæ sunt in quarto gradu, quomodo putas, quod possim ascendere ad quintum gradum dum sum in hoc mun-

M

do?

do? & tunc voluntas ei respondit dicendo: benè cognosco quòd non possis ascendere supra terminos in quibus es terminatus; sed rogo te, ut simul cum memoria des complementum meo desiderio, & tunc intellectus respondit quòd ipse & memoria non sufficerent ad dandum complementum voluntati; quia aliter in memorando & intelligendo essent æquales ei in amando: igitur cùm probaverimus, quòd voluntas debeat esse major, eò quòd possit plus amare quàm memoria memorare & intellectus intelligere, propterea quælibet harum virtutum est obligata ad fruendum Te secundùm quod est ei data virtus & vis ad orandum & contemplandum suum honoratum DEUM gloriosum.

24. Quando memoria & intellectus loquebantur cum voluntate modo prædicto, *Domine*, voluntas dixit eis: licèt non possitis tantum memorare & intelligere quantum ego

pos-

possum desiderare, saltem facite in memorando & intelligendo, quod ego requiescam & allevier à laboribus & languoribus, quos sustineo per excessivum fervorem & amorem; quia nisi hoc faciatis, ponam vos in labore præ magno fervore & amore, & vos è contra præ modico memorare & intelligere mihi dabitis laborem.

25. i. *Creator Domine Pater potens omnium rerum!* Postquam voluntas dixit prædicta verba memoriæ & intellectui, una harum duarum virtutum dixit alteri: quid faciemus de voluntate, & quodnam consilium poterimus sumere? quia habet adeo magnum fervorem ascendendi ad quintum gradum, quod die & nocte non sinat nos requiescere à magnis sollicitudinibus, in quibus sumus per ipsius magnum fervorem & amorem; & tunc alia virtus respondit illi: ego non video aliud consilium, nisi quod conemur quantum possimus memore

tare

180 *B. Ray. Lulli Lib. Contpēl. Vol. III.*
rare & intelligere magnas & multas
& nobiles res, ut voluntas plūs com-
pleatur & plūs fatietur eis; quia,
quò plūs voluntas accedet ad com-
plementum & fatietatem sui deside-
rii, eò majorem occasionem habe-
bimus requiescendi à nostris gravi-
bus laboribus.

26. Dum memoria cum intellec-
tu loquebatur hæc verba, *Domine*,
fuit memor Alexandri, qui fuit do-
minus totius mundi, & dixit intel-
lectui: non scis, quòd voluntas A-
lexandri fuerit quieta & fatiata, quan-
do sua memoria memoravit & suus
intellectus intellexit, quòd ipse ha-
beret totum mundum, & per quie-
tem & fatietatem voluntatis quieve-
runt memoria & intellectus? facia-
mus ergo nos, quòd voluntas amet
Creatorem & Dominum mundi, qui
amor erit melior quàm voluntas A-
lexandri, & faciamus quòd amet &
velit corpus mori ad amandum &
laudandum & honorandum Creato-
rem

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVIII. 181
rem mundi & ad servien dum ipsi ,
quia nulla voluntas potest esse in hoc
mundo melior , nec ulla memoria ,
quæ talem mortem memoret , nec
ullus intellectus , qui talem mortem
intelligat , potest in hoc mundo su-
pra se habere meliorem : & quando
intellectus intellexit memoriam , cog-
novit , quòd quidquid ipsa dicebat
esset veritas.

27. *Virtuose Domine !* Postquam
memoria & intellectus dixerunt ver-
ba prædicta , statim opere adimple-
verunt ea in tantum , quòd volun-
tas non amaverit ullam aliam rem ,
nisi Creatorem & dare laudem de ho-
norationibus ipsius mortificando &
affligendo corpus & tradendo ipsum
mortificationibus & laboribus desi-
derando mortem amoris & dulcedi-
nis & valoris ; & dum voluntas istas
res amabat , quiescebat in hoc , quod
amabat & desiderabat secundum quod
memoria memorabat & intellectus
intelligebat ; & tunc super hoc intel-
lectus

182 B. Ray. *Lulli Lib. Contpël. Vol. III.*
lectus inquisivit in memoria, an voluntas esset fatiata & an memoria quiesceret; & inquisivit in se ipso, an esset alleviatus à labore, quem antea sustinebat; & dum intellectus hoc inquirebat, invènit voluntatem valde fortiter laborare desiderando quomodo posset venire ad id, quod amabat; & propterea intellectus multum laborabat in addiscendo & memoria in memorando id, quod voluntas desiderabat.

28. k. *Fortis Domine super omnes fortitudines! qui es spes mearum potestatum.* Quando intellectus invènit & intellexit se & memoriam & voluntatem esse in valde magno labore, tunc dixit memoriæ: estne in toto mundo res adeò mirabilis sicut ista, quòd nos faciamus pro voluntate quidquid possumus, & adhuc non sufficit, ut nos & ipsa possimus habere remedium & quietem? & dum intellectus dicebat memoriæ hæc verba, voluntas audivit ea, & dixit intellec-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVIII. 183
tellectui & memoriæ: quomodo potestis mirari, quod ego tantum laborem & tamen miramini, quod non habeam majorem sollicitudinem & laborem & afflictionem ex hoc, quod in mundo sint tot homines infideles & inhonoratores sui Creatoris & Recreatoris, á quo tot dona recipiunt?

29. Postquam memoria & intellectus intellexerunt voluntatem, *Domine*, dixerunt adinvicem: faciamus quantum possumus in tractando quod *Religiosi & alii homines justi & sanctæ vitæ ad discant varias linguas & eant ad predicandum infidelibus, ut eos convertant quin dubitent sustinere labores & pericula & mortem, & quod Pater Apostolicus & Cardinales destinent redditus, quibus in diversis provinciis infidelium fiant expense ex parte Ecclesie Romane quousque per predicationem & per vim armorum & per orationem & contemplationem & devotionem hominum sanctæ vitæ totus mundus*

184 B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.
dus det gloriam & laudem honorato
Creatori, qui voluit incarnari suum
Filium, ut per Passionem ipsius hu-
mana species esset parata & directa
ad perdurabilem beatitudinem; & post-
quam memoria & intellectus dixerunt
ad invicem hæc verba, tunc dixe-
runt voluntati: an esset contenta &
satisfacta si sanctum negotium predic-
tum tractarent?

30. Quando voluntas audivit hæc
verba, *Domine*, incepit jurare, & ju-
ravit ter dicendo: „ quòd in eanon
„ invenirent requiem nec remedi-
„ um quo usque totus mundus ef-
„ set Christianorum, & omnes da-
„ rent gloriam & laudem de uno
„ DEO in Trinitate, Creatore, Re-
„ creatore & Glorificatore, & tunc
responderunt memoria & intellectus:
nos impendemus totam nostram po-
testatem, & per hoc excusabimur a-
pud Te; sed voluntas respondit: non
est natura perfecti amoris satiari, li-
cèt homo impendat totam suam po-
testa-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVHI. 185
testatem, quia fatietas, non stat in
conatu potestatis, sed in comple-
mento operis, quod voluntas amat
& quando memoria audivit id, quod
dicebat voluntas, dixit intellectus:
nunquam habebimus remedium nec
pacem cum voluntate dum sumus in
hoc mundo, & intellectus dixit me-
moriam, „ non est aliud consilium,
„ nisi quod in brevi tempore faciamus
„ quod corpus moriatur orando &
„ contemplando & predicando infi-
„ delibus sanctam Fidem Romanam
„ ad dandum laudem de suo Crea-
„ tore, & post mortem corpora-
„ lem omnes tres virtutes glorifi-
„ cabimur & contemplabimur
„ in coelesti gloria in prae-
„ sentia Essentiae
„ divinae.

CAPUT .

CAPUT CCCLIX.

*Quomodo homo orando & contemplan-
do nostrum Dominum DEUM sciat
habere artem & modum dicendi
verba Rhetoricè ordinata.*

1. **O** *DEUS gloriose virtuose! qui
a. O es gloria meorum amorum. Qui
vult loqui pulchrè & rethoricè & di-
rectè, sciat habere artem & modum,
per quem sciat formare & dicere sa-
pienter & ordinatè sua verba; quia
sicut citharædus habet artem & mo-
dum edendi sonum cum cithara, ita
oportet, quòd homo habeat artem
& modum dicendi verba rhetoricè
ordinata: Igitur cùm hoc ita sit,
ars & modus est, Domine, quòd ho-
mo faciat sex figuras, ex quibus com-
ponantur quinque figuræ intellectu-
ales: unde dicimus quòd sit.*

A. Potentia motiva intellectualis.

B. Potentia motiva sensualis.

C.

C. Memoria & Intellectus & Voluntas.

D. Compositum ex A. & B.

E. Potentia vegetativa & Sensitiva & Imaginativa & Rationalis.

F. Primus motus & duæ intentiones & veritas & devotio & conscientia & temperamentum animositatis & spei.

2. Et postquam homo, *Domine*; formaverit & figuraverit sex figuras, oportet, quòd ex eis componat *quinque*, quarum

Prima est A. C.

Secunda A. C. D.

Tertia A. C. F.

Quarta A. C. F. E.

Quinta A. B. C. E. F. D. & postquam figuraverit has quinque figuras, & eas composuerit ex sex prædictis, oportet, quòd ex ipsis quinque faciat quatuor figuras intellectuales, ut sensualiter eas componat & ponat in quinta figura; quia aliter non posset loqui verba Rhetoricè & pulchrè ordi-

188 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
ordinata, & loqueretur casualiter in
omni quod diceret.

3. Unde benedictus sis, *Domine,*
DEUS, quia sicut quatuor elementa
primò conjuntur & componuntur in
grano frumenti vel in radice arboris
sub terra, & postea per generatio-
nem ostendunt se in forma vegetabi-
lis crescentis super terram, ita oportet,
quòd quatuor figuræ compositæ
primò conjungantur & componan-
tur intellectualiter, ut in quinta fi-
gura se ostendant per verba pulchrè or-
dinata & dicta; & sicut oportet, quòd
quatuor elementa sint prius sub ter-
ra, & flos, quem generant accipiat
figuram super terram, ita quatuor fi-
guræ debent esse primò in potentia
sensitiva, & postea quinta debet sequi
ordinationem earum.

4. *b. Virtuose Domine! qui es hono-
ratus in omnibus honorationibus.* Qui
vult figurare & formare primam fi-
guram, necessariò oportet, quòd po-
tentiam motivam dividat in duas par-
tes,

tes, quarum una sit A. & alia B., & postea oporet, quòd accipiat A. & relinquat B., & jungat ipsum A. cum C., ut A primò moveat C. finè B. ad memorandum & intelligendum & amandum Te; quia quin C. cum A. finè B. primò memoraret & intelligeret & amaret Te, esset impossibile, quòd B. in quinta figura posset esse pulchrum & ordinatum in verbis, ad quæ se moveret.

5. *Humilis Domine!* Qui vult formare & figurare secundam figuram, oportet, quòd jungat A. & C. cum D., ut ex A. & B. componat res, quas vult loqui, & aspiciat quòd individua ipsorum A. & B. sint pulchra & appropriata ipsi B., ut ex eis possit meliùs formari quinta figura; quia quando individua ipsorum A. & B. sunt turpia & impropria, D. non recipit pulchram nec ordinatam nec veram compositionem ex A. & B.; & propterea exit quinta figura turpis & dissonans & inordinata, & cadit ho-

190 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
homo in derisionem & verecundiam
& opprobrium.

6. *Virtuose Domine!* Qui vult formare tertiam figuram, oportet, quòd ponat A. & C. in F., ut A. & B. ordinatè & pulchrè se moveant in quinta figura per septem res, quas F. continet in se; quia ad pulchra verba necessarium est, quòd homo incedat per primum motum, & det tibi primam intentionem; & id, quòd dicit, sit veritas; & habeat devotionem in suis verbis; & habeat conscientiam in eis; & oportet, quòd temperamentum sit in animositate hominis, qui loquitur; & quòd loquendo habeat confidentiam; quia omnes istas res oportet esse in A. & C., antequam veniat B., ut quando homo loquetur, sit jam ordinatum & directum B. per A. & C. in F.

7. *c. Infinite Domine immortalis virtuose!* Qui vult formare & figurare quartam figuram, oportet, quòd ponat A. & C. & F. in E., ut omnes
nes

Lib V. Dist. XL. Cap. CCCLIX. 191
nes quatuor potentiaē sint ordinata
subjecta quinta figura; quia si vege-
tativa esset in aliqua passione, & sen-
sitiva esset domina rationalis, & i-
maginativa non haberet veram ima-
ginationem & imaginaretur casuali-
ter, & rationalis non esset domina mo-
tiva intellectualis & sensualis, quinta
figura non posset habere actualem
formam ordinatam & directam ad
loquendum & dicendum verba pul-
chra & ordinata.

8. *Gloriose Domine!* Postquam ho-
mo ordinaverit & direxerit quatuor
figuras intellectualiter, oportet, quod
intret in quintam figuram cum ordi-
natione ipsorum quatuor, & oportet,
quod, sicut homo cæcus sequi-
tur ductorem videntem, ita B. in quin-
ta figura sequatur ordinationem, quam
antea fecerunt intellectualiter A. &
C, & D. & E. & F. quia, sicut ho-
mo cæcus non sciret incedere nisi du-
ceretur; ita B. non sciret nec posset
dicere verba pulchra & vera & bene
ordi-

192 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
ordinata nisi sequeretur A. & C. &
D. & E. & F.

9. Unde benedictus sis, *Domine,*
DEUS, quia, sicut in materia sunt
potentialiter formæ per generationem
& corruptionem, ita pulchræ dictio-
nes & pulchra verba sunt potentiali-
ter in B. per ordinationem factam in
quatuor figuris: & sicut est impossi-
bile, quòd in materia possit esse ul-
la forma potentialiter secundum cur-
sum naturalem sinè generatione &
corruptione, ita est impossibile, quòd
in B. possint formari pulchræ dictio-
nes & pulchra verba sine A. & C.
& D. & E. & F.: Igitur cum hoc
ita sit, qui vult pulchrè & ordinatè
loqui, caveat sibi, ne privet in quin-
ta figura A. vel C. vel D. vel E.
vel F.

10. *d. Creator Domine Cæli & terra*
& omnium rerum! Qui vult loqui &
dicere pulchras dictiones & pulchra
verba de rebus sensualibus, oportet,
quòd moveat A., ut cum eo move-
veat

Lib V. Dist. XL. Cap. CCCLIX. 193
veat C. & F. & E., ut quidquid in
D. est pulchrum de rebus sensualibus
enarretur à B. secundum similitudines
& rationes, quæ conveniunt dici &
audiri; & si vult loqui de firmamen-
to, oportet, quòd B. moveatur in
pulchrioribus individuis ipsius firma-
menti, & verba, quæ dicet, sint con-
venientis quantitatis; quia per nimis
longa verba deformatur quinta figu-
ra, & per nimis brevia non intelli-
gitur id, quòd dicitur.

II. *Amorose Domine!* Qui vult lo-
qui de firmamento, & vult facere
de ipso aliquam pulchram compara-
tionem, loquatur de magnitudine &
velocitate ipsius, & de pulchritudi-
ne Solis & Lunæ & Stellarum & de
splendore ipsorum & de virtute, quam
habent super corpora elementata; &
quantò Sol est pulchrior & major &
splendidior quàm Luna, & Luna plús
quàm aliæ stellæ, tantò libentius co-
netur loqui & facere comparationes
de Sole quàm de Luna, & de Luna
N
quam.

194 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
quám de ulla alia stella; quia quan-
tò homo loquitur de rebus pulchri-
oribus & majoribus & virtuosiori-
bus, tantò sunt sua verba pulchrio-
ra & meliora & gratiora auditui &
intellectui.

12. Qui vult loqui & facere com-
parationes de vegetabilibus, *Domine*,
oportet, quòd quatuor figuris con-
sideret pulchriora & meliora vegeta-
bilia; quia *B.* pulchriùs movetur in
quinta figura, quando nominat flo-
rem quàm corticem, & albedinem
quàm nigredinem, & viriditatem quàm
ariditatem, & dulcedinem quàm ama-
ritudinem, & rosam vel lilium vel
pomum quàm siliquam vel rubrum,
& sic de aliis vegetabilibus; quoniam
sicut aliæ formæ artificiales sunt pul-
chriores aliis secundùm quòd alii ar-
tifices meliùs sciunt eas formare quam
alii; ita verba pulchriùs formantur
per quadam vegetabilia, quàm per
alia; quia sicut oculi habent majus
placitum in visione pulchrarum figu-
rarum

rarum & pulchrorum colorum quàm in visione turpium figurarum & colorum, ita aures habent majus placitum in auditione verborum, quæ pulchriora & meliora vegetabilia significant, quàm aliorum.

13. c. *Vere Domine, digne omni reverentia & honore!* Qui vult dicere pulchra & ordinata verba de rebus intellectualibus, oportet, quòd primò quatuor figuris consideret; quænam res sint meliores & pulchriores inter intellectuales, & postea moveat B. ad nominandum illas: Igitur cum hoc ita debeat esse, qui pulchriora verba, quæ homo possit loqui de rebus intellectualibus, vult dicere, nominet unum DEUM in Trinitate infinitum æternum vivum potentem sapientem amorosum simplicem gloriosum perfectum justum misericordem humilem patientem Creatorem & Re-creatorem & Glorificatorem; quia nulla verba possunt formari & figurari ita benè in creatura sicut verba, que

196 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
quæ homo loquitur de Creatore &
de Virtutibus & Proprietatibus & Qua-
litatibus & Operibus ipsius.

14. Unde benedictus sis, *Domine*,
quia, sicut anima habet nobiliorem
& pulchriorem memoriam & intelli-
gentiam & voluntatem, quando me-
morat & intelligit & amat suum Crea-
torem & Qualitates & Proprietates ip-
sius, quàm quando memorat & intel-
ligit & amat creaturas, ita B. est mul-
tò pulchrius finè omni comparatione,
quando nominat Deitatem & DEUM
& divinam Essentiam & Infinitatem
& Æternitatem & Creatorem & ali-
as Virtutes increatas, quàm quando
nominat ullam creaturam, vel ullum
accidens, vel ullam aliam rem, quæ
non sit in Creatore; quoniam sicut
figura animalis veriùs demonstratur in
animali rationali quàm in irrationali,
& meliùs in irrationali, quàm in fi-
gura picta in pariete, ita pulchritu-
do verborum meliùs demonstratur in
verbis, quæ homo loquitur de Te,
quàm in ullis aliis verbis. 15.

15. *Pie Domine!* Quando homo Te orat & Te invocat & Te precatur & tibi gratias agit & Te laudat & benedicit, tunc loquitur pulchriores dictiones & pulchriora verba, quæ possit loqui; quia sicut finalis ratio propter quam homo est creatus, est laudare & honorare, & benedicere & cognoscere Te, ita pulchriora & convenientiora verba & quæ pulchrius dici possint, sunt, quando homo quatuor figuris movet B. in quinta figura ad laudandum & honorandum & benedicendum suum honoratum DEUM gloriosum, & ad ei serviendum.

16. *f. Condonator Domine omnium qui pœnitendo ad Te clamant!* Qui vult pulchrè & placenter loqui, loquatur de Angelis & animabus sanctis & de virtutibus intellectualibus, quia quantò res intellectuales sunt meliores sensualibus, tantò possunt dici pulchriora verba de Angelis & de animabus & de virtutibus quàm de rebus

198 *B. Ray, Lulli Lib, contēpl. Vol. III.*
bus sensualibus; quoniam pulchriora vocabula sunt Angelus & anima & memoria & intellectus & voluntas & justitia & misericordia, quàm corpus & caput & manus & pedes & oculi & os, & sic de aliis rebus sensualibus; & pulchrius vocabulum est sanctus Gabriel & sanctus Michaël quàm dæmon & anima vitiosa peccatrix injuriosa & superba.

17. Unde benedictus sis, *Domine* quia pulchriora vocabula sunt nomina virtutum, quàm vitiorum, & sensuum intellectualium quàm sensualium, & pulchriora vocabula sunt nomina operum, quæ homo facit sensibus intellectualibus, quàm quæ facit sensibus sensualibus, & pulchrius est nominare potentiam sensitivam quàm vegetivam, & imaginativam quàm sensitivam & motivam, & pulchrius est nominare potentiam rationalem quàm ullam aliarum; quia quantò aliqua potentia plùs accedit ad res intellectuales & recedit à sensuali-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLIX. 199
sualibus, tantò pulchrius est eam nominare & pronunciare.

18. *Honorate Domine!* Pulchrius & virtuosius vocabulum, quòd homo possit nominare, est JESUS CHRISTUS, quia qui nominat ipsum, nominat tuam gloriosam Essentiam divinam & tuam sanctam Humanitatem, quae valet multò plùs sinè omni comparatione quàm omnes aliæ creaturæ; & post nomen JESUS CHRISTUS pulchrius vocabulum, quòd homo possit nominare, est nostra Domina sancta MARIA Virgo gloriosa; quia nulla creatura, nec omnes simul valent tantum nec habent tantum virtutis & gloriæ & honorationis, quantum ista Domina; & postquam homo nominaverit ista excellentiora nomina, si velit nominare alia, valde pulchra ad nominandum, nominet meam Patronam sanctam Annam & meos Patronos sanctum Joachim & sanctum Joannem, & sanctum Jacobum & sanctum Petrum, sanctum Andream & sanc-

200 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
sanctum Paulum & alios Apostolos;
sanctam Franciscum & sanctum Do-
minicum, sanctum Bernardum & sanc-
tam Magdalenam, sanctam Cathari-
nam & omnes Sanctos gloriæ: Unde
benedictus sis, *Domine DEUS*, quia
quantò sancti gloriæ sunt majores in
gloria quàm nòs in hoc mundo, tan-
tò est pulchrius eos nominare quàm
res quæ sunt in hoc mundo.

19. g. *Humilis Domine plene picta-
te & gratia!* Sicut in firmamento &
in vegetabilibus & in rebus intellec-
tualibus debet homo seligere illas res
de quibus pulchrius possit loqui, ita
in animalibus debet seligere illa, de
quibus pulchriora verba & pulchrio-
res rationes & meliora opera possit
promintiare & dicere, quia quantò
alia animalia valent plùs quam alia,
& sunt alia pulchriora aliis, tan-ò
potest homo dicere pulchriora & ra-
tionabiliora & gratiora verba de qui-
busdam animalibus quàm de aliis.

20. Igitur cùm hoc ita sit, pul-
chrius

chrius vocabulum est *Pontifex* quàm *Cardinalis Episcopus*, & *Episcopus* quàm *Clericus* & *Religiosus*; & pulchrius vocabulum est *civis* quàm *rusticus*, & *eques* quàm *civis* & *Comes* quàm *eques* & *Princeps* quàm *Comes*, & *Rex* quàm *Princeps*, & *Imperator* quàm *Rex*; & pulchrius est nominare bonum quàm malum, & hominem iustum quàm peccatorem, & sanitatem quàm infirmitatem, & fidelitatem quàm falsitatem, & pacem quàm bellum, & sic de aliis rebus similibus.

21. *Honorate Domine!* Sicut pulchrius est nominare quosdam homines quàm alios, ita pulchrius est nominare quasdam bestias & aves quàm alias, sicut aquilam & falconem, equum & leonem, lucium & salmōnem quàm gallum & vulturem & canem & asinum, salpam & halecem: Igitur cum hoc ita sit, qui vult loqui pulchra verba & vult facere pulchras comparationes, sciat dicere pulchra

202 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
chra vocabula; quia ex pulchris vocabulis potest homo componere pulchra dictamina & pulchras orationes, & sciat homo loqui & facere comparationes de pulchrioribus membris quæ sunt in animalibus; quia pulchrius est nominare partes, quas natura non occultat in hominibus, quàm loca immunda, per quæ potentia expulsiua expellit suas foeditates & immunditias.

22. *h. O Domine! qui aggratias & beneficia omnes confidentes in Te. Sicut vegetabilia formant & figurant pulchriores & sapidiores fructus in uno tempore quàm in alio, ita B. pulchrius movetur ad loquendum in uno tempore quàm in alio; & sicut bestia & aves sunt pinguiore & meliores in uno tempore quàm in alio, ita verba sunt gratiora dictu & auditu in uno tempore quàm in alio; & sicut quidam fructus & quædam animalia irrationalia sunt apta ad comedendum in uno tempore & alia in alio,*

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLIX. 203
alio, ita sunt verba, quæ convenienter dici possunt in uno tempore & non in alio.

23: *Virtuose Domine?* sicut verba convenientiùs dicuntur & audiuntur in uno tempore quàm in alio, ita convenientiùs dicuntur de causa finali, quam de causa efficiente & materiali, & formali; quia quanto causa finalis valet plus, quàm efficiens & materia & forma, tanto verba quæ fundantur super causam finalem sunt pulchriora dictu & auditu, quàm quæ fundantur super efficientem & materiam & formam; & sicut verba, quæ fundantur super causam finalem, sunt pulchriora & meliora dictu, ita verba, quæ fundantur super primam intentionem & primum motum sunt pulchriora dictu & auditu, quàm quæ fundantur super secundam intentionem & secundum motum.

24. *Excellent Domine!* Sicut anima est melior per memorare & intelligi-

telligere & velle res bonas & nobis-
les, quàm per memorare & intelli-
gere & velle res viles & parvi valo-
ris, ita verba sunt pulchriora & gra-
tiora auditu in uno loco, quam in
alio; quia sicut memoria nobilitatur
per nobilitatem rei memoratæ, ita
verba pulchrificantur per bonitatem
loci, in quo dicuntur; & sicut volun-
tas deturpatur, quando vult res viles
& turpes, ita verba deturpantur & in-
ordinantur, quando non dicuntur in
loco eis conveniente: Unde benedic-
tus sis; *Domine DEUS*, quia, sicut in
unàmet terra fit una arbor pulchra &
bona, & propè ipsam alia arbor al-
terius speciei non potest fieri pulchra
& benè formata, ita quælibet verba
habent suum locum appropriatum se-
cundùm personas, quæ sunt in illo
loco; & propterea quedam verba sunt
pulchra & benè dicta in uno loco, &
alia in alio.

25. i. *Iuste Domine plene misericor-
diâ & gratiâ? Quantò occasio acce-
dit*

dit plus ad *esse* quam causalitas, tantò verba, quæ dicuntur occasionatè sunt pulchriora verbis, quæ dicuntur causaliter; & quantò verba, quæ dicuntur causaliter accedunt plus ad privationem quàm ad *esse*, tantò sunt turpiora & irrationabiliora & inordinatiora; & quantò numerus est pulchrior & major & termini majores antecedunt minores, tantò verba sunt pulchriora, quando dicuntur de majori numero & de majoribus comparationibus & de majoribus novitatibus & raritatibus.

26. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, nam quia anima rationalis non potest satiari in hoc mundo, & desiderat suum complementum, propterea plus delectatur homo, quando audit verba nova & rara, eò quòd putet per illa posse meliùs venire ad id, quod desiderat, quàm per verba, quæ assuetus est audire, in quibus & per quæ non potest invenire complementum suæ animæ; & ratione placiti,

citi, quod anima habet, quando homo audit novas rationes & demonstrationes, sunt verba pulchra in illo, qui ea dicit; quoniam sicut res est substantialior, quando dicitur super *esse*, quàm quando dicitur super modum ipsius *esse*, ita omne verbum novum & rarum meliùs accedit ad desiderium animæ, quæ desiderat id, quod non habet, quàm verba vetera, quæ anima habet in usu in rebus in quibus non invenit suum complementum,

27. Qui vult dicere & formare pulchra verba, oportet, *Domine*, quòd det majorem occasionem placito illorum qui auscultant verba quàm placito suimet loquentis; quia quò fortior erit occasio faciendi placitum audientibus, eò plùs dicens quæret verba placentia & grata auditui & retentioni; quoniam si homo, qui loquitur, plùs intendat habere placitum in hoc, quod dicit, quàm dare placitum illis, qui audiunt, non in-

quiret

quiret tantum placitum illorum quantum sui ipsius; & propterea verba non poterunt esse adeò pulchra in placito unius, qui loquitur, sicut in placito multorum qui auscultant: Igitur qui vult pulchrè loqui, oportet, quòd primò in quatuor figuris consideret plùs & magis occasionatè placitum auscultantium quàm suummet, ut in quinta figura formetur pulchriora verba in placito multorum quàm unius tantùm; & postquam homo, *Domine*, per istum modum formaverit quintam figuram, oportet, quod, quando ipsa erit melius formata & pulchrificata, finiat verba, ne per illa verba, quæ non sint adeo pulchra & quæ sint nimis longa, corrumpat pulchritudinem verborum præcedentium; quia sicut materia dat formæ totum suum complementum & postea eam corrumpit, ita multi homines, qui nimis loquuntur, postquam pulchris verbis figuraverint quintam figuram, eam corrumpunt

&

208 *B. Ray. Lulli. Lib. Contēpl. Vol. III.*
& deturpant verbis longis & superfluis,

28. k. *Divine Rex gloria! qui es melior omnibus bonis.* Sicut dedimus figuram, artem & modum, per quem homo sciat loqui pulchra & placentia verba, ita, *Domine*, per eandem figuram artem & modum, potest homo habere artem & modum intelligendi & sciendi verba, quæ audit; quia quando homo vult addiscere & intelligere, oportet, quòd sequatur eandem formam modum & artem, per quam qui loquitur, scit dicere verba pulchra & ordinata & rationata; quoniam sicut corpus recipit sustentationem vitæ, eò quòd recipiat victualia in materia elementalibus sibi similia in natura & qualitatibus, ita scholaris qui vult addiscere à magistro, oportet, quòd faciat A. & C. & D. & E. & F. similes illis quæ facit magister, ut in quinta figura possit habere simile B.

29. Unde benedictus sis, *Domine*
DE-

DEUS, quia, sicut victualia intrando in corpus augent illud per generationem, quando corpus non ejicit tantum per expulsivam, quantum retentiva retinet; ita scholaris, quando recipit omne id, quod magister ei monstrat, & per id, quod addiscit, scit per se addiscere & intelligere aliam rem quam magister ei non monstrat, tunc superascendit magistrum in intelligendo & sciendo: sed sicut corpus corrumpitur & consumitur quando appetitiva non petit id, quod indiget retentiva, & quando expulsiva expellit plus quam recipiat appetitiva & coquat digestiva & retineat retentiva, ita quando scholaris non retinet id, quod magister ei monstrat, & per se non scit intelligere ullam rem, tunc corrumpuntur in eo quatuor figuræ & per corruptionem earum non potest in eo generari Sapiencia in quinta figura.

30. *Gloriose Domine!* Sicut quando homo vult pulchrè loqui oportet,
O quòd

quòd suus intellectus inquirat in memoria id, quod recondidit in ea, ita quando homo vult intelligere id, quod audit, oportet, quòd suus intellectus recondat in memoria id, quòd intellectus magistri extrahit á memoria ipsius, & sicut oportet, quòd magister, qui docet, pulchrificet sua verba faciendo bonam faciem & dando significationem hilaritatis, eò quòd intellectus det id, quod est in memoria, propter quod voluntas debet facere faciem magistri hilarem, eò quòd det & debeat habere placitum, quando dat; ita scholaris, qui vult addiscere & intelligere debet ostendere faciem seriam & non subridentem, eò quòd intellectus recondat in memoria & non det; quia sicut facies magistri debet esse læta ad lætificandum scholares, ita facies scholarium debet esse quasi tristis ad recondendum & custodiendum id, quod recipiunt: Igitur cùm hoc ita sit, qui vult habere artem & modum ad-

dis-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLX. 211
discendi & docendi pulchris dictio-
nibus & verbis, sciat habere prædic-
tam artem & modum ad gloriam &
laudem sui gloriosi DEI.

CAPUT CCCLX.

*Quomodo oratio & contemplatio ordi-
nata sit res bona.*

1. **O** DEUS honorate gloriose vir-
a. **O** tuose, abundans omnibus bonis!
Qui vult videre & scire bonitatem &
nobilitatem & magnum fructum ora-
tionis & contemplationis, oportet,
Domine, quòd primò videat & sciat
ordinationem & directionem, quam
oportet esse in oratione & contem-
platione, & quæ fit in sex rebus, sci-
licet in *sensualitate & intellectualita-
te*, in *veritate & intentione*, in *pri-
mo motu*, & *causa finali*; & postquam
homo sciat sex prædictas res, oportet,
quòd ordinatè cum eis incedat
per *septem* virtutes quæ sunt *Fides*,
Spes

212 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
Spes, Charitas, Justitia, Sapientia,
Fortitudo & Temperantia.

2. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia quando homo ordinaverit istas septem virtutes cum sex prædictis rebus, tunc formabitur suo inteliectui bonitas & nobilitas & utilitas orationis & contemplationis; quoniam, sicut vegetabilia figurant & demonstrant oculis corporalibus flores & fructus in ordinata dispositione, postquam receperint ordinatam compositionem, per quam habent perfectam formam, ita oratio & contemplatio se demonstrant in nobili dispositione postquam receperint formam in septem virtutibus per sex res prædictas.

3. Igitur, sicut fructus, qui sunt maturi & perducti ad perfectionem, sunt pulchri & saporidi & boni ad videndum & ad odorandum & comedendum, ita, *Domine*, oratio est bona & fructuosa, quando est ordinata in septem virtutibus per ordinatam

tam sensualitatem & intellectualitatem & veritatem & intentionem & primum motum & finalitatem: quia sicut memoria dirigitur ad memorandum & intellectus ad intelligendum, quando voluntas hominis amat plus memorare & intelligere Te, quàm ullam aliam rem, & sicut voluntas dirigitur ad amandum, quando memoria memorat & intellectus intelligit Te plus quàm ullam aliam rem, ita virtutes eò plus diriguntur & ordinantur in oratione, quò plus fruuntur Te, & quò plus recipiunt ordinationem à sex rebus prædictis.

4. b. *Divine Domine! qui es complementum omnium bonorum, & principium omnium principiorum.* Qui vult ordinare & dirige septem virtutes ad orandum & contemplandum suum gloriosum DEUM, oportet, quòd prius ordinet suas sensualitates tali modo, quòd sint obediens significationibus, per quas vera fides & spes & chari-

ri-

214 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
ritas & iustitia & sapientia & fortitudo & temperantia possunt venire de potentia in actum; quia ordinatæ sensualitates sunt subiecta sensualia, per quæ formantur in ordinata dispositione subiecta intellectualia, per quæ figurantur prædictæ virtutes; & per hanc figuram figuratur & demonstratur nobilitas & bonitas orationis & contemplationis.

5. *Honorate Domine!* Quando homo habet veram intentionem, & primo motu orat & contemplatur per septem virtutes, tunc virtutes recipiunt usum à suamet virtute, per quam fruuntur suo honorato glorioso DEO; & ratione hujus fruitionis recipiunt gratiam & benedictionem à suo Creatore ad orandum & contemplandum ipsum; quia sinè veritate & sinè ordinata intentione & sinè primo motu, septem virtutes non possent uti sua virtute nec possent frui suo Creatore, eò quòd non haberent cum quo reciperent gratiam ab ipso orando & con-

contemplando eum; quoniam sicut potentia vegetativa non potest conservari sine quatuor potentiis, quæ ei serviunt, ita septem virtutes non possunt tractare de ordinata oratione & contemplatione sine veritate & bona intentione & primo motu.

6. *Amorose Domine!* Qui vult formare & fortificare valde magnam orationem & valde ferventem contemplationem, sciat cum omnibus septem virtutibus salvare & custodire finalem rationem propter quam sunt creatæ; quia quando homo incedit per causam finalem, & plus obedit causæ finali substantiali quàm accidentali, tunc habet ordinationem in se, & sequitur finalem rationem, propter quam est creatus & beneficiatus à suo Creatore; & per usum, quem habet in causa finali, scit se custodire ab accidentibus, quæ falsò figurant humano intellectui causam finalem accidentalem esse causam finalem substantialem; & propterea homi-

mines nescii decipiuntur & transfigurant suam intentionem & suam orationem, & invertunt figuras virtutum, & faciunt eas esse vitia, & faciunt de prima intentione secundam, & de secunda primam; & ideò multoties putant orare & contemplari Te, & Te blasphemant & maledicunt, ratione quarum blasphemiarum & maledictionum se damnant ad infernales pœnas.

7. *c. Æternæ Domine sine fine & sine principio!* Qui vult quòd sua oratio & contemplatio sit bona & perfecta, sciat Te orare & contemplari per veram fidem secundùm prædictam ordinationem, quia quando homo orat & contemplatur credendo unum DEUM in Trinitate, infinitum vivum æternum potentem sapientem amorosum justum misericordem humilem patientem, Creatorem, Re-creatorem, Glorificatorem, incarnatum, natum & crucifixum qui descendit ad inferos, & resurrexit, &
af-

ascendit ad cœlos, & judicabit bonos & malos, tunc dat fidei totam virtutem, quam potest ei dare per credulitatem; & per hoc formatur & figuratur sua oratio & contemplatio in valde nobili & sancta dispositione.

8. *Gloriose Domine!* Postquam homo conatus fuerit ex omni sua potestate habere nobilem & bonam & veram fidem, oportet, quod ita in amoret suam voluntatem erga sanctam Fidem Romano-Catholicam, quod ad honorandum Te & ipsam, quam per effusionem Tui pretiosi sanguinis & tuam angustiosam mortem adeo honorasti, desideret & proponat esse pauper & sustinere tormenta & mortem; quia in quantum homo amat honorare id, quod Tu honorasti & laborare & mori pro eo pro quo Tu laborasti & mortuus fuisti, & vult illud honorare talibus rebus quibus Tu illud honorasti, scilicet labore & morte, & effusione Sanguinis Tui & Apostolorum & aliorum

orum discipulorum, in tantum honorat sanctam Fidem Romanam, & in quantum homo eam honorat in tantum per ipsam recipit honorationem & utilitatem oratio & contemplatio, qua per honoratam fidem Te orat & contemplatur.

9. *Humilis Domine!* Quomodo homo desiderat, & totam suam potestatem impendit ut sanctus Pater Apostolicus & Cardinales & Prælati & Religiosi & Principes & alii subditi sanctæ fidei Romanæ ordinent & dirigant, quomodo destinentur redditus in fundum perpetuum ad convertendum ad sanctam Fidem Romanam totum mundum, tunc exaltatur & multiplicatur sua oratio; & quando homo intendit & desiderat, quod essent Cardinales assignati cuilibet provincie infidelium, qui haberent redditus & facerent expensas, ut possent addisci variæ linguæ, & possent mittere suos nuntios, qui demonstrarent & prædicarent sanctam Fidem, & ip-
si

si Cardinales per vim armorum conarentur militare & pugnare armis sensualibus, tunc sancta Fides christiana extenderetur & multiplicaretur per equites sensuales & intellectuales, quia nulla vis potest contra vim sensualem & intellectualem, dummodo Tu sis amatus & laudatus & Tibi seruiatur in prælio per ordinatam orationem & contemplationem.

10. d. *Singularis Domine sine pari & sine socio! à quo venit gratia & benedictio.* Qui vult exaltare & nobilitare suam orationem & contemplationem, sciat in ea formare & figurare spem; quia quando homo memorat & intelligit suam fragilem potestatem & fragilem potestatem & sapientiam & voluntatem quæ est in creaturis in comparatione sanctæ justæ misericordis & perfectæ Potestatis & Sapientiæ & Voluntatis Creatoris, tunc format spem in suo memorare & intelligere & velle, per quam anima Te orat & contemplatur confidendo in tua Potestate &

Sa-

220 *B. Ray. Lulli. Lib. Contēpl. Vol. III.*
Sapientia & Voluntate memorando
& intelligendo & amando eas.

11. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia, sicut natura pulchrificat humanam formam super omnes alias formas creatas, eò quòd in humana forma conjungantur plures creaturæ diversæ ad componendum eam quàm in ulla alia specie; ita quando spes & confidentia est vere ordinata in oratione & contemplatione, format valde nobiliter & valde pulchrè orationem & contemplationem, quoniam de majoribus honorationibus & de majoribus placitis quæ homo possit tibi dicere & facere, est quòd in suis sollicitudinibus & necessitatibus confidat & speret in tua Misericordia & pietate & in tua justa & perfectâ potestate & Sapientia & Voluntate.

12. Igitur cùm hoc ita sit, *Domine*, qui vult habere valde magnum placitum habendi Te, sciat in Te ponere totam suam spem, & non confidat in alia potestate nec sapientia nec volun-

luntate nisi in tua, quia adeo est magnum placitum, quod Tu habes, quando homo vult habere succursum & adiutorium & misericordiam à tua Potestate & Sapientia & Voluntate, quòd non sit ulla potestas nec sapientia nec voluntas, quæ posset nocere illis, qui à Te sperant gratiam & benedictionem in suis necessitatibus: Igitur cum hoc ita sit, *Domine*, tuus servus & tuus subditus osculatur terram, & elevat suas manus & suos oculos ad coelum & ad sanctam Crucem ante tuum gloriosum Altare dicendo: quòd in tua Potestate & Sapientia & Voluntate confidat ex tota sua potestate & sapientia & Voluntate, ut Te possit amare & timere, & ut possit omni tempore tuam benedictionem habere.

13 e. *Fortis Domine super omnes potestates, amate super omnes amores.* Qui vult exaltare & nobilitare suam orationem & contemplationem, oportet, quòd habeat charitatem: Igitur quia tuus servus Te vult orare & contempla-

pla-

plari ex tota sua potestate & sapientia & voluntate, propterea á Te petit charitatem, quoniam Tu es tota charitas & in charitate; & propterea tuus servus orat & contemplatur tuum Amorem, & amat omnes res in generali & in speciali, quæ sunt dignæ amari & Te precatur pro Patre apostolico & pro Cardinalibus & pro Prælatibus & Religiosis & pro Principibus, ut eis des gratiam ordinandi mundum, quoniam eis dedisti potestatem, per quam possunt ipsum ordinare & reducere ad unam fidem si volunt.

14 *Gloriose Domine!* Quia volo habere charitatem & amorem, Te precor pro infidelibus, ut eos adducas ad conversionem, & pro defunctis, qui sunt in purgatorio, ut eis des requiem in cœlesti gloria; & precor Te, pro isto opere contemplationis, ut ipsum multiplices, & in manus hominum fidelium & veracium ipsum venire facias; & precor etiam Te pro meo Do-

„ Domino Rege & pro mea uxore
„ & pro meis prolibus & pro meis
„ specialibus amicis & pro omnibus
„ Christianis; & ita ante tuum Altare
amo Te in tua Unitate & Trinitate &
in omnibus tuis Proprietatibus & in
omnibus tuis Virtutibus; & amo om-
nia tua mandata & tuas honoartio-
nes & omnes illos, qui Té amant,
& qui amant id quod Tu amas.

15 *Gloriose Domine!* Tuus servus
orat & amat tuam Humanitatem &
meam Dominam sanctam MARIAM
& sanctam Annam, & sanctum Gabri-
elem & sanctum Michaellem & om-
nes Angelos; & amat sanctum Joa-
chim & omnes Prophetas & sanctum
Joannem & sanctum Jacobum & sanc-
tum Petrum & sanctum Paulum &
sanctum Andream & omnes Apostolos
& Martyres, & sanctum Dominicum
& sanctum Franciscum & sanctum Ber-
nardum & omnes Confessores, & sanc-
tam Magdalenam & sanctam Cathari-
nam, & omnes Pœnitentes Virgines, &
Ma-

Martyres, & omnes virtutes cœli; & omnes istos Sanctos & Sanctas amat, *Domine*, tuus servus, quia vult augere & multiplicare suam orationem & contemplationem amando charitatem & amando illos, qui eam amant.

16. f. *Adjutor Domine! qui adjuvas omnes qui pro Te laborant*, Quia tuus servus Te vult orare & contemplari, propterea orat & contemplatur tuam sanctam Justitiam dicendo: quod amet & timeat eam, & ad amorem & timorem ipsius recognoscit se esse à Te creatum & recreatum & beneficatum valde majoribus donis & indulgentiis & honorationibus quàm ad ipsum pertineant; & propterea confitetur & eum pœnitet accusando & iudicando se ipsum & sua gravia Peccata; & punit se afflictione corporali & languore pro amore intellectuali obediendo tuis mandatis, cognoscendo se esse subditum ad honorandum & laudandum tuas honorationes, & ad agendum Tibi gratias pro donis, quæ ei das, & pro culpis, quas ei remittis? 17. *Glo-*

17. *Gloriose Domine!* Tuus servus orat & benedicit tuam Sapientiam, dicendo & clamando & precando eam, ut ei des Sapientiam, per quam possit monstrare & significare Te illis qui Te non cognoscunt; & petit à Te gratiam ut ei ostendas vias, per quas homo perveniat ad Te, & ei ostendas quænam sint res tibi placentes & acceptabiles; ut in eis Te possit amare & honorare & laudare & benedicere & tibi servire; & quia Tu creasti suam memoriam & suum intellectum & suam voluntatem, placeat Tibi ei dare tantam sapientiam, quòd sciat memoria memorare & intellectu intelligere & voluntate amare.

18. *Amorose Domine!* Sicut equus frustra datur homini nescienti equitare ita justitia & sapientia frustra dantur homini qui memoria non scit memorare nec voluntate amare; & sicut memoria & intellectus & voluntas frustra darentur homini, si non memoraret nec intelligeret nec vellet justitiam &

P.

sa-

sapientiam, ita iustitia & sapientia frustra dantur homini, quando eas non potest nec scit nec vult memorare & intelligere & velle: Igitur cū Tu, *Domine*, nullam rem des nec dederis homini frustra, homo per suam culpam & per suum peccatum alteravit in vanitatem id, quod Tu ei dedisti ordinate & ad necessitatem: Igitur eū hoc ita fit, placeat tibi reducere ad occasionem & necessitatem id, quod infideles & Christiani peccatores alteraverunt & verterunt in vanitatem.

19. g. *Rex Regum & Domine Dominorum!* qui es consolatio meorum amorum; Tuus servus à Te petit fortitudinem ut sit fortis in tuis viribus ad vincendum & superandum vitia & peccata, mundum carnem & dæmonem, & omnem tentationem; & ut nec superbia nec luxuria nec ira nec vana gloria nec falsitas nec vllum aliud vitium habeat potestatem in eo & placeat tibi, quòd ipse sit adeò fortificatus tuis viribus, quòd possit esse
for-

fortis in afflictionibus & jejuniis, in faciendo pœnitentiam & in instruendo vincendo & superando infideles qui ignorant tuas vires; „ & placeat tibi „ quod longam vitam laboriosam possit impendere in horando Te & serviendo Tibi ex omnibus viribus, quas dedisti suis sensualitatibus & intellectualibus.

20. *Humilis Domine, plene pietate & gratia!* Tuus servus à Te petit temperantiam in suo comedere & bibere & vigilare & dormire, & petit à Te gratiam, ut ei des continentiam & patientiam & abstinentiam & castitatem & humilitatem & veritatem & alias virtutes; quia per temperantiam est homo ordinatus ad habendum omnes prædictas virtutes; & Tibi, *Domine*, qui creasti & terminasti meos sensus sensuales & intellectuales, placeat eis dare temperantiam in omnibus suis necessitatibus & in omnibus suis officiis; quia, sicut corpus humanum eó plus ac-

accedit ad sanctitatem & conservationem vitæ, quò plus in eò sunt temperatæ suæ virtutes, ita sensus sensuales & intellectuales & tres virtutes animæ & quinque potentia eò plus accedunt ad virtutes, quò plus est in eis temperantia rerum sensualium & intellectualium.

21. *Divine Domine!* Qui vult nobilitare, honorare & ordinare suam orationem; oportet, quòd per omnes prædictas virtutes genuflexus sciat Te orare & contemplari, & in qualibet earum osculetur terram & elevet suas manus & suos oculos ad coelum, & postea petat à Te gratiam, ut omnibus peccatoribus des prædictas virtutes melius quam ipse sciat à Te petere; quia quando homo Te orat & contemplatur modo prædicto, tunc exaltat & dirigit nobilitatem & bonitatem orationis; quoniam sicut aurum & argentum, de quibus homo sumit servitium, sunt nobiliora & meliora in fructificando quàm au-
rum

rum & argentum, quæ avarus dives habet occulta, vel quæ sunt sub terra; ita oratio ordinata & directa secundum prædictum modum est multò melior sine omni comparatione quam oratio, quam homo occultat in se ipso solo & non facit eam venire de potentia in actum.

22. h. *Æterne Domine gloriose ! à quo descendunt omnes benedictiones.* Postquam homo figuraverit & ordinaverit orationem & contemplationem, tunc oportet, quòd eam aspiciat in sua bonitate & virtute cognoscendo, quòd oratio & contemplatio sit bona res, eò quòd possit homo eam habere, quotiescumque velit, & quicumque possit eam habere in quocumque loco & in quocumque tempore sit, & omnis homo possit habere tantam orationem & contemplationem quantam velit: Igitur cum hoc ita sit, propterea res bona est oratio & contemplatio; quia sicut aurum est bonum homini diviti, qui potest ipsum

sum habere, & non est bonum pauperi, eò quòd ipsum sit in adeò modica quantitate, quòd non omnes homines possint de ipso habere quando indigent, ita oratio & contemplatio est bona, eò quòd divites & pauperes possint de ea habere quantum velint.

23. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia si panis & vinum & caro & vestes & aqua & ignis & sal & aliæ res similes sunt bonæ corporali vitæ licet homo non possit de eis habere, quantum vult nec quotiescunque vult, quanto plùs oratio & contemplatio est res bona animæ, cùm omnis homo possit de ea habere quantumcumque velit & in quocumque loco & tempore velit? Igitur cùm hoc ita sit, qui vult intelligere & cognoscere magnam nobilitatem & bonitatem orationis & contemplationis, sciat memorare & intelligere & amare in ea res prædictas; quia sicut homini sunt dati duo oculi sensuales, ut ei significetur, quòd
in-

intellectus aspiciat prædestinationem duabus perfectarum Virtutum tuarum scilicet justitiâ & sapientiâ, ita homini sunt datæ res sensuales necessariæ corpori ad significandum bonitatem orationis, quæ est necessaria animæ: Igitur sicut homo non potest perfectè videre prædestinationem, nisi eam aspiciat simul cum tua Justitia & Sapientia, ita non potest cognoscere bonitatem orationis nisi eam aspiciat cum rebus sensualibus necessariis corpori.

24. *Pie Domine!* Oratio & contemplatio est nuncius velox verax sapiens diligens fortis amabilis de nobis ad Te & de Te ad nos; quia quàm primùm homo Te orat & contemplatur, statim est tecum, & Tu es cum eo: Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia oratio & contemplatio est via perdurabilis beatitudinis, quæ elongat & deviat hominem ab infinita pestilentia, & oratio & contemplatio dat homini sapientiam & fortitudinem, amorem & lætitiâ, consolationem & patientiam,

232 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
tiam, continentiam & diligentiam, fidelitatem & veritatem, devotionem & divitias, contritionem & castitatem, veram fidem, spem & charitatem, justitiam temperantiam & omnes alias virtutes.

25. *Liberalis Domine in omnibus bonis! qui es perfectio mearum perfectionum.* Oratio & contemplatio est res adeò bona, quòd auferat iram & superbiam, invidiam & avaritiam, prodigalitatē & luxuriam, malevolentiam, falsitatem & omnia alia vitia: Igitur cum oratio & contemplatio det omnes virtutes & auferat omnia vitia, quis est qui possit arbitrari & aestimare magnam nobilitatem & bonitatem ipsius?

26. *Honorate Domine amorose grate!* Adeò bona & grata res est oratio & contemplatio, quòd omnia meliora dona quæ possint dari, det, & graviolem & majorem miseriam auferat & deleat; & det omnia dona & remittat omnia peccata, & dirigat homines errantes, & faciat eos venire ad viam & portum
sa-

salutis ; etiam oratio dat sanitatem & aufert mortem, lætificat tristes & amorificat carentes amore, lavat & sanat, mundat & purificat res sordidas & immundas & deformatas in peccato; facit quoque hominem largum & pulchrè loquentem & audacem & benè educatum & adjuvat eum cōtra suos mortales inimicos. Per orationem & contemplationem, *Domine*, exaltat homo suam memoriam & intellectum & voluntatem, & agit gratias suo Creatori, ipsum honorat & laudat, benedicit & amat, obedit ei & servit: oratio dat homini pacem & quietem, & facit eum animosum in faciendo & tractando bonum & in evitando malum: oratio lætificat Angelos & Sanctos gloriæ, & facit homines divites memorare & amare pauperes & fortes memorare & amare debiles, sapientes nescios, & justos amare illos, qui petunt misericordiam: & oratio est radix & caput & occasio omnium bonorum & omnium perfectionum & omnium beatitudinum:

Igi-

Igitur cū hoc ita sit benedictus sis, *Domine*, qui in homine creavisti orationem & contemplationem, quæ tot dona dat & tot peccata remittit, & benedicti sint omnes amatores & servi & subditi & laudatores orationis & contemplationis.

27. k. *Gloriose Rex gloria! quies sanctus Sanctorum gloria.* Qui vult cognoscere & scire nobilitatem & virtutem orationis, *Domine*, sciat cognoscere & scire bonitatem sensualis formæ orationis sensualis; quia quando homo nominat DEUM infinitum vivum æternum omnipotentem sapientem, amorosum, simplicem perfectum & gloriosum, tunc sensualitas orat tuam gloriosam Essentiam & tuas gloriosas Virtutes; & quando homo nominat JESUM Christum & Passionem, Sapientiam Potestatem Amorem & alias Virtutes tuæ Humanitatis, tunc orat sua sensualitas: Igitur, sicut sua potentia vegetativa est melior & virtuosior in animali rationali per conjunc-

junctionem potentia rationalis, ita sensualitas, quæ tuam Deitatem orat & contemplatur est melior omnibus aliis sensualitatibus.

28. *Humilis Domine!* Cùm oratio formetur ni figura intellectuali, ut probavimus in principio hujus Distinctionis, qui vult videre & scire magnum valorem orationis intellectualis, sciat memorare & intelligere quàm nobilis res sit memorare & intelligere & amare DEUM & suas Virtutes & Proprietates & tuam sanctam Humanitatem & suas virtutes & gravem mortem, quam sustinuit pro nobis peccatoribus; quia lucrari totum thesaurum qui est in mundo, & esse Dominum totius mundi, & scire omnes virtutes creaturam, & habere omnem fortitudinem pulchritudinem & omne placitum creatum, non est adeò bonum & proficuum sicut orare & contemplari & laudare & amare Te & servire Tibi: Igitur cùm hoc ita sit, qui vult cognoscere valorem orationis

nis

236 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
nis sciat cogitare & æstimare quomodo multò melius sit animæ memorare & intelligere & amare rem infinitam, quàm memorare & intelligere & velle & habere possessionem totius mundi, qui est res finita.

29. *Æterne Domine gloriose!* Cùm tertia forma orationis fit, quando homo ex figura sensuali & intellectuali componit tertiam figuram ad orandum & contemplandum suum gloriosum DEUM, quis est, qui posset æstimare magnam bonitatem orationis in hac tertia figura? quia quando oratio est in tertia figura, *Domine*, tunc homo Te orat & contemplatur & laudat die & nocte, & in omni quod facit sensualiter & intellectualiter; quoniam dum ipse posuerit in habitu orationem & contemplationem sensualem & intellectualem tertia figura orationis & contemplationis est formata actualiter in eo, & numquam privatur nec corrumpitur,

pitur, quousque per contrarias sensualitates & intellectuàlitates corrumpatur in operibus peccati,

30. *Santificate Domine!* Adeò nobilis & bona & alta res est oratio, quòd omnes quinque potentias animæ & quinque sensus sensuales & quinque intellectuales & tres virtutes animæ ordinet & dirigat: Igitur sicut denarius valet plùs quàm obulus, quia homo non daret denarium pro obulo, ita quinque potentiæ & quinque sensus sensuales & quinque intellectuales & tres virtutes animæ valent plùs, quàm omnes denarii, & omne aurum & argentum & omnes lapides pretiosi totius mundi; quia pro istis rebus non daret homo ullam suarum potentiarum, nec daret suum gustum nec suum visum nec suum tactum nec suam perceptionem nec suam memoriam nec suum intellectum nec suam voluntatem.

Igitur cùm hoc ita sit, quod omnes sensualitates & intellectualitates,

tes,

tes, quæ sunt in homine, recipiant ordinationem & directionem & virtutem per orationem et contemplationem, quomodo potest esse, *Domine*, quòd pro denariis vel vanis delectationibus det homo orationem et contemplationem? nam qui plus amat cogitare et memorare & amare denarios & sceminas & victualia & vestimenta & venationem & ludos & alias vanitates quàm memorare & intelligere & amare orationem & contemplationem, plus amat obulum quàm denarium, & plus amat denarios & alias vanitates quàm suas potentias & suos sensus sensuales & intellectuales & virtutes animæ; quia per privationem orationis & contemplationis sunt indirectæ & inordinatæ omnes suæ sensualitates & intellectualitates, & convertuntur ad opera peccati.

Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, Homo peccator pro uno peccato mortali dat Te & beatitudinem quam

quam ei parasti, & dat se & omnes suas sensualitates & intellectualitates pœnis perdurabilibus, & non daret unum denarium pro uno obulo, nec daret suum visum corporalem nec suam voluntatem pro toto mundo, si ei daretur: Igitur cum hoc ita sit, hoc mihi videtur mirabile super omne mirabile, quod homo per unum modum det rem meliorem pro viliori & per alium hoc non faceret; & totum hoc evenit à prima intentione & secunda, quæ se faciunt medium inter sapientem & stultam mercaturam; quia homo, qui non daret suos oculos nec suam voluntatem pro toto mundo, intelligit, quod si haberet mundum, perderet visum & voluntatem, & propterea non vult facere stultam mercaturam; sed homo qui pro uno placito luxuriæ vel vanæ gloriæ dat Te & se, & se facit servum dæmonis, habet intentionem possidendi placitum & habendi Te & se quando volet; & per

is.

240 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
istum modum falluntur & decipiuntur homines & deviant à cœlesti gloria & à præsentiâ divina.

CAPUT CCCLXI.

Quomodo homo orando & contemplando nostrum gloriosam DEUM sciat habere cognitionem de munditia & puritate Anima.

I. **D**EUS sapiens potens! cui detur
a. **D**omnis gloria & honor. Qui vult habere cognitionem de sua anima, an sit purificata & munda à peccato, oportet, *Domine*, quòd figurer figuras sensuales, ut per eas possit elevare suum intellectum ad figurandum figuras intellectuales, per quas habet homo cognitionem de munditia & puritate animæ: Igitur cum hoc ita sit, propterea ponimus & dicimus, quòd sit.

A. DEUS.

B. Significatio ipsius A.

C.

C. Anima.

D. Significatio ipsius C.

E. Puritas & munditia Animæ.

F. Significatio ipsius E.

G. Culpa & Peccatum Immunditia Animæ.

H. Significatio ipsius G.

I. Memoria & Intellectus & Voluntas.

2. *Gloriose Domine!* Postquam homo figuraverit has novem figuras, oportet, ipsum figurare alias quatuor, ponendo & affirmando quod sit.

K. Perfectio.

L. Esse.

M. Defectus.

N. Privatio; & postquam figuraverit has quatuor figuras, oportet cum ex *novem* prædictis & ex his *quatuor* figurare *duodecim* figuras, quæ sunt compositæ & derivatæ ab ipsis novem & quatuor figuris, ut per eas possit cognoscere sanctitatem & puritatem animæ vel culpam & maculam ipsius.

Q

3. Unde

3. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia quando homo quatuor figuris facit inquisitionem in novem prædictis figurando duodecim figuras, tunc habet artem & modum, per quem sciat formare & figurare suo intellectui sapientiam & cognitionem, demonstrationem & certificationem de anima, quæ est in sanctitate & puritate per bona opera, & de anima, quæ est in culpa & peccato & in vitiis & in immunditia per mala opera, dummodo sciat ducere & figurare figuras secundum proprietates & qualitates earum; & caveat sibi, ne eas alteret & mutet in contrarias proprietates, nec eis figuret ullam impropriam figuram; quia si hoc faceret, intellectus reciperet falsam figuram per quam esset inordinatus, & non posset recipere veras significaciones prædictarum figurarum.

4. *b. Honorator Domine omnium honorantium Te! Amator Domine omnium amantium Te! Ex duodecim figu.*

Lib. V. Dist. XL Cap. CCCLXI. 243
figuris *prima* formatur quando B. demonstrat ipsi I., quod A. non sit in Unitate & Trinitate. *Secunda* quando B. demonstrat ipsi I., quod A. sit infinitum vivum æternum potens sapiens amabile simplex gloriosum & perfectum. *Tertia* quando B. demonstrat ipsi I. quod A. creaverit mundum, & sustineat quidquid est, & sit benefactor, & justus & misericors. *Quarta* quando B. demonstrat ipsi I., quod A. recreaverit mundum, & miserit Filium ad assumendum carnem in nostra Domina sancta MARIA Virgine gloriosa, qui est mortuus pro nobis peccatoribus, & habuit in hoc mundo multam poenam & humilitatem & patientiam.

5. *Quinta* figura, *Domine*, est, quando D. demonstrat ipsi I., quod C. sit una substantia divisa in tres proprietates diversas. *Sexta* quando ipsum D. demonstrat ipsi I., quod C. sit creatura creata ad amandum & laudandum suum Creatorem & ad servien-

viendum & obediendum eidem. *Septima*, quando D. demonstrat ipsi I. bonum, quod est in C. *Octava*, quando D. demonstrat ipsi I. malum culpæ, quod est in ipso C.

6. *Nona* figura, *Domine*, est quando I. recipit B. & D. tunc, quando F. demonstrat ipsi I. quòd E. sit in C.. *Decima*, quando ipsum I. recipit B., & non vult recipere D., & propterea F. demonstrat ipsi I. quòd E. sit in C., & H. demonstrat ipsi I. quòd G. sit in ipso C.. *Undecima* est quando I. recipit D. & non vult recipere B., & propterea F. demonstrat ipsi I. quòd E. sit in C., & H. demonstrat ipsi I. quòd G. sit in C.; & *Duodecima* est quando I. non vult recipere B. nec D., & H. significat ipsi I. quòd G. sit in C., & F. ei significat, quòd E. non sit in ipso C.

7. *c. Beate Domine! qui es principium & perfectio mearum beatitudinum! Quia est concordantia & conveni-*

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXI. 245
venientia inter K. & L. & inter M.
& N., & quia K. & L. contrarian-
tur ipsis M. & N., propterea nullus
homo potest benè & declaratè figu-
rare duodecim figuras prædictas, nec
potest per eas declaratè inquirere, an
E. sit vel non sit in C. sine K. & L.
& M. & N.

8. Quia, sicut figura est pulchrè
figurata & sculpta, quando bonus ar-
tífex ei dedit omne complementum,
ita, *Domine*, duodecim figuræ sunt
pulchrè figuratæ quando K. est in L.
& N. privat M. in ipso L.; & sicut
imago quò meliùs est figurata & pro-
portionata, cò meliùs significat rem
cujus est similitudo, ita duodecim fi-
guræ, quando K. est in L., & M.
non est in ipso L., tunc meliùs sig-
nificant E. esse in C., & G. non esse
in ipso; sed, sicut imago malè figu-
rata & improportionata non bene sig-
nificat suam similitudinem, ita duo-
decim figuræ non dant veram signi-
ficationem de E. & G. an sint in C.,
quan-

246 *B. Ray. Lulli Lib Contēpl. Vol. III.*
quando frequenter K. & M. ponun-
tur in L. per N., quòd in uno tem-
pore privat K. & in alio M. in L.

9. *Gloriose Domine!* Quando M.
& N. accedunt & intrant in L. & eji-
ciunt ab eo K., tunc duodecim fi-
guræ diriguntur & convertuntur ad
significandum ipsi I., quòd G. sit in
C., & E. non sit in eo; & quando
K. intrat in L., & ab ipso L. exe-
unt M. & N., tunc duodecim figuræ
vertuntur & diriguntur ad signifi-
candum ipsi I., quòd E. sit in C. &
M. non sit in C., quia sicut herba
quæ nominatur heliotropium, se ver-
tit ad solem, ita duodecim figuræ se
vertunt ad significandum E. vel G.
ipsi I. secundum quòd K. vel M. in-
trat in L.: Igitur qui vult cognos-
cere & scire artem & modum, per
quem cognoscitur, an anima sit mun-
da & purificata sine peccato, ille
sciat cognoscere cum K. & L. & M.
& N. demonstrationem, quam duo-
decim figuræ dant ipsi I. de E. &
G. in C.

10. d.

10. d. Domine magne super omnes magnitudines, Domine alte super omnes altitudines! Prima duodecim figurarum est, quando B. demonstrat ipsi I., quòd A. sit in Unitate Essentiae & Trinitate Personarum: unde dicimus, quòd sensualiter sentiamus & intellectualiter intelligamus omnem substantiam creatam esse unam & esse tres res, & multò meliùs esse ei, quòd sit una & tres res, quàm si esset una & non tres res, ut jam probatum est: Igitur cùm hoc ita sit, per hoc B. significat ipsi I. quòd A. sit una substantia & sit tres res ab invicem diversæ; quia sicut K. intrat in quamlibet substantiam creatam per hoc, quòd sit una, & tres res diversæ, ita oportet, quòd intret in A. quod creavit substantias & tres res, quæ sunt in qualibet earum; quoniam si K. intraret in L. creaturarum & non in L. ipsius A., M. esset in L. ipsius A., & K. esset in L. creaturarum, & si ita esset, N. esset plus in A. quàm

quàm in creaturis, quod est impossibile, per quam impossibilitatem B. significat ipsi I., quòd A. sit una substantia in tribus rebus.

11. *Amorose Domine! Secunda* figura est, quando B. demonstrat ipsi I., quòd A. sit infinitum vivum æternum potens sapiens amabile simplex gloriosum & perfectum: Unde quando B. demonstrat ipsi I., & ipsum I. recipit id, quod B. ei significat de A., tunc I. memorat & intelligit D. demonstrare K. & M. esse partim in C.; & quando ipsum I. recipit à D. hanc demonstrationem, tunc memorat & intelligit A. esse in L. infinito vivo æterno potente amabili simplici glorioso perfecto; quia si L. ipsius C. continet in se K., licet in eo sit M., quantò plus oportet esse L. in quo non sit M., & in quo sit K. sinè M. ? quoniam nisi ita esset, sequeretur, quòd M. & N. essent in K. & L., & K. & L. essent in M. & N., quod est impossibile,
&

& per hanc impossibilitatem demonstratur, quod A. habeat omnes virtutes prædictas significatas per secundam figuram.

12. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia quando I. dirigitur ad recipiendum B. & D. per K. & L. & M. & N., tunc memorat, intelligit & amat unum DEUM in Trinitate infinitum vivum æternum potentem sapientem amabilem simplicem gloriosum & perfectum; & per hanc directionem ipsius I. demonstrat F., quod E. sit in C., & H. ei demonstrat, quod G. non sit in ipso C.; sed quando I. non vult recipere B. nec D., nec se vult dirigere per K. & L. & M. & N. ad recipiendum significationes ambarum figurarum prædictarum, tunc H. demonstrat ipsi I. quod G. sit in C., & F. ei demonstrat, quod E. non sit in ipso C.; veruntamen sicut Sol demonstrat suum splendorem homini cæco, & iste eo quod sit cæcus, non potest ip-

230 *B. Ray. Lulli Lib. contēpl. Vol. III.*
ipsum recipere, ita I. quod non dirigitur per figuras, non scit cognoscere, an E. vel G. sit in C.

13. *c. Divine Domine, plene misericordia & gratia!* Tertia figura est, quando B. demonstrat ipsi I., quod A. creaverit mundum & sustineat quidquid est, & sit benefactor & ordinator & sustentator mundi, & sit justus & misericors & humile & patiens, & habeat omnes alias virtutes similes istis; quia nisi ita esset, I. memoraret & intelligeret, quod K. ipsius A. esset in N., & M. esset in A.; & si ita esset, K. & L. concordarent cum M. & N. in A.; & si hoc ita esset, foret discordantia inter K. & L. & inter M. & N. in ipso A., quod est impossibile per actualem possibilitatem concordantiæ, quæ est inter K. & L., & discordantiæ quam habent cum M. & N. in similitudine & natura & proprietate.

14. *Virtuose Domine!* Quarta figura

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXI. 251
gura est, quando B. demonstrat ipsi I. quòd A. recreaverit mundum per Incarnationem quam assumpsit, & per mortem quam sustinuit; quia si A. non misisset Filium ad assumendum humanam carnem & iste non fuisset mortuus, & si sua humanitas non sustinuisset labores, nec se humiliasset ad paupertatem & patientiam & ad mortem, I. non haberet cum quo reciperet K. ab A.; & si A. non creasset I. in tali dispositione, quòd posset recipere id, quòd B. significat de K., quòd est in ipso A., K. non esset in A. sinè M., eò quòd K. ipseus A. foret in N. quòd est impossibile, & per hanc impossibilitatem B. demonstrat ipsi I., quòd Filius sit incarnatus, ut ipsum I. posset recipere magnam humilitatem & patientiam, amorem misericordiam & potestatem quam habet A., & per hanc receptionem conaretur ex omnibus suis viribus valdè memorare & intelligere & amare A., ut eam valde oraret

raret & contemplaretur & laudaret & ei serviret, quam orationem & contemplationem, laudem & servitium non posset I. facere nisi haberet, cum quo reciperet id, quòd B. demonstrat de A.

15. Unde gloria & benedictio sit tibi, *Domine DEUS*, & omni quòd tuum est; quia quando I. recipit tertiam & quartam figuram secundum modum prædictum, tunc D. & F. ei demonstrant, quòd E. sit in C., & D. & H. ei demonstrant, quòd G. non sit in ipso C.; sed quando I. non recipit istas figuras, tunc D. & H. ei demonstrant, quòd G. sit in C. & D. & F. ei demonstrant, quòd E. non sit in ipso C.; sed sicut homo, cui alius dicit & demonstrat aliquam rem, quam non vult audire & intelligere, non scit illam rem, ita I., quod non vult recipere has duas figuras, non scit, an E. vel G. sit in C., eò quòd plùs de M. intret in L. quam de K.; quia K. accedit plus ad N. & recedit

dit plus ab L. quàm M. ; & quia K. & N. appropinquant sibi invicem per introitum ipsius M. in L., propterea turbatur I., et non potest nec scit recipere ullam prædictarum figurarum.

16. f. *Director Domine adjutor tuorum servorum!* Quinta figura est quando D. demonstrat ipsi I., quòd C. sit unum in tribus rebus : Unde dicimus quòd corpus sit unum et sit tres res, et melius sit ei esse unum et tres res, quàm esset, si esset unum et non tres res; quia, si corpus privaretur materia vel forma vel conjunctione utriusque, privaretur suo esse: Igitur cum hoc ita sit, et anima sit nobilior corpore, D. demonstrat per melioritatem, quam habet supra corpus, quòd C. sit unum et sit tres res; et si hoc ita non esset, K. ipsius C. esset plus in N. quam in K. corporis; et si ita esset M. esset majus in C. quam in corpore, et K. esset majus in corpore quam in C., quod est impossibile.

17. *Gloriose Domine!* Sexta figura est,

est, quando D. demonstrat ipsi I.,
 quod C. sit creatura creata ad laudan-
 dum et honorandum et amandum
 suum honoratum DEUM gloriosum
 et ad serviendum ei; unde si C. non
 esset creatura creata ad Te amandum
 et Tibi serviendum, K. ipsius C. fo-
 ret compositum cum M.; quia K.
 ipsius C. formatur in hoc, quod F.
 demonstrat ipsum C. recipere E. ab
 A.; et si C. non esset creatura, nec
 reciperet E. ab A., foret K. ipsius
 A. in N., et foret M. in A.; et si hoc
 ita esset, A. foret compositum ex K.
 & M. quod est impossibile, et per hanc
 impossibilitatem significatur quod C.
 sit creatura creata, ut det gloriam et
 laudem suo Creatori.

18. Unde benedictus sis, *Domine*
DEUS, quia quando I. recipit figuras
 quintam et sextam predictas, tunc B.
 demonstrat quod I. recipiat demons-
 trationem; quam ei dat de A., et D.
 demonstrat, quod I. recipiat demons-
 trationem quam ei dat de C., & F.
 de-

demonstrat, quod E. sit in C., & H. demonstrat, quod G. non sit in ipso C., & per hoc B. & D., & F. & H. significant, quod E. sit in L. ipsius C., & quod M. sit in N.; sed quando I. non vult recipere has duas figuras, tunc B. & D. & F. & H. non recipiuntur in eo; & per hoc demonstrat F., quod E. sit in N., & M. in L. ipsius C., & per hanc demonstrationem H. demonstrat, quod G. sit in C.

19. g. *O Domine? qui illuminas oculos tui servi.* Septima figura est quando D. demonstrat ipsi I., quod C. habeat multum boni in se; quia quando I. memorando & intelligendo & amando recipit id, quod B. demonstrat de A., & memorando & intelligendo recipit id, quod D. demonstrat de M. in C., & quando recipit id quod H. demonstrat de G. in ipso C., voluntate odiente ipsum G. in C., tunc F. demonstrat magnum bonum, quod est in E.; & si per hoc quod

quod I. recipiat significaciones prædictas, E. non esset in C., B. demonstraret K. ipsius A. esse in N., & M. esse in A., & C. esse plus in M. & N. quàm K. in C.: & hoc est impossibile scilicet quòd M. & N. possint esse in A. & in C. dummodo I. ipsius C. recipiat id, propter quod C. est creatum.

20. *Virtuose Domine! Octava* figura est. quando D. demonstrat ipsi I. multum mali & culpæ esse in C.; quia quando D. demonstrat ipsi I. culpam & peccatum ipsius C., cò quòd I. memorando & intelligendo & amando non recipiat id, quod B. demonstrat de A., tunc H. demonstrat G. quod est in C.; & quando D. significat ipsi C. per I. quod memorat & intelligit virtutes & vitia, & C. non amat virtutes & amat vitia, tunc F. demonstrat E. non esse in C., & H. demonstrat G. esse in ipso C.; & si hoc non esset ita & esset oppositum, E. esset G., & G. esset

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXI. 257
esset E. in C. ; & si ita esset , L. es-
set melius per M. quàm per K. , &
N. & K. assimilarentur plus quàm M.
& N. , & B. non posset demonstra-
re K. in A. , & demonstraret M. in
ipso A. , quòd est impossibile.

21. Unde benedictus sis, *Domine
DEUS* , quia quando I. recipit figu-
ras septimam & octavam prædictas &
amat bonum , quòd est in C. , & o-
dit G. & memorat & cognoscit bo-
num & malum ipsius C. , & per hoc
memorat , cognoscit & amat K. quod
est in A. , tunc F. ei demonstrat
quòd E. sit in C. , & H. ei demonf-
trat , quòd G. non sit in ipso C. ;
sed quando I. non vult recipere is-
tas figuras , & tractat de aliis rebus,
á quibus impeditur in recipiendo B.
& D. & F. & H. , tunc D. demonf-
trat , quòd E. non sit in C. , & H.
demonstrat , quòd G. sit in ipso C. ;
& propterea sunt homines peccato-
res & non habent cognitionem nec
faciunt differentiam inter malum &

R

bo-

bonum; & quando putant memora-
re & amare bonum, memorant &
amant malum, & quando putant o-
dire & intelligere malum, ignorant
& odiunt bonum.

22. *K. DEUS amate honorate glorio-
se! Nona* figura est, quando I. reci-
pit B. & D., & F. ei significat, quòd
E. sit in C.: unde per hoc, *Domine,*
I. memorat & intelligit & amat A.
& bonum quod est in C.; & me-
morat & intelligit & odit malum,
quod est in ipso C.; quia si E. non
esset in C., quando I. memorando
& intelligendo & amando recipit B.,
K. esset in N., & M. in L.; & si
hoc ita esset, impossibile esset, quòd
I. memoraret & intelligeret & ama-
ret A. & odiret peccata & amaret
virtutes; & si hoc esset impossi-
bile, esset impossibile, quod K. esset
in L., & esset possibile, quòd A.
esset in N., quod est de majoribus
impossibilitatibus, quæ esse possint.

23. *Decima* figura est, *Domine,*
quan?

quando I. recipit B. & non vult recipere D.: Unde per hoc F. demonstrat ipsi I., quòd E. sit in C., & H. demonstrat eidem, quòd G. sit in ipso C.: Igitur quando hæc figura est ita formata in I., tunc omnes quatuor significationes sunt intermixtæ, & propterea intrant in C. partim K. & M. & N.; & I. subjectum his tribus rebus est turbatum & perplexum & impeditum in distinguendo inter bonum & malum, & non scit per B. cognoscere C., nec per D. cognoscere A.; & ideò non scit, an sit in E. vel in C.

24. *Unde gloria & benedictio sit tibi, Domine DEUS, & omni quod à Te est.* Quia bonum quod intrat in C., in illud intrat per K., quod formatur in L. ipsius C., quando I. recipit B.; & malum quod intrat in C., intrat in illud per hoc, quod M. formetur in L. ipsius C., quando I. non vult recipere D.: Igitur cùm hoc ita sit, sicut corpus hominis ha-

260 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
habet infirmitatem & passionem sensualiter per mixtionem bonorum humorum cum malis, ita I. est turbatum per hoc quòd non recipiat B. & D. simul, ut unum possit amare & memorare & intelligere per aliud; & sicut boni humores sustinent corpus, ne mali possint totaliter ipsum inclinare ad mortem, ita id, quod I. recipit à B. sustinet C. ne omnino se vertat ad culpam & peccatum, licet ipsum I. non recipiat D., scilicet secundum allegoriam significaciones creaturarum.

25. i. *Æterne Domine amorose plene gloria & Amore!* Undecima figura est quando I. non vult recipere B. & recipit D.: Unde tunc F. demonstrat ipsi I., quòd E. sit in C., & H. ei demonstrat, quòd G. sit in ipso C.; & quando hæc figura est isto modo figurata, tunc miscentur omnes quatuor significaciones in I., quædam per L. ipsius C. & aliæ per K. in N.; & est multò major turbatio in hac figura quàm in decima,
eo

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXI. 261
eò quòd K. fit plùs in N. in hac figura
quàm in decima, & M. similiter fit plus
in I. ; nam quia A. valet plus quàm
C. , plùs deficit I. , quando non recipit
B. , quàm quando non recipit D. ; &
propterea plùs turbatur in hac figura
quàm in decima.

26. *Sanctificate Domine ! Duodeci-*
ma figura est, quando I. non vult reci-
pere B. nec D. : unde per hoc H. de-
monstrat ipsi I. , quòd G. fit in C. , &
F. ei demonstrat, quod E. non fit in ipso
C. ; et quando hæc figura est ita figura-
ta in I. , tunc privatur K. in L. ipsius
C. , & M. totaliter intrat in ipsum L. , &
tunc C. est in via infima, & est totum
in G. , & nullatenus in E. ; quia sicut
C. est in via media, quando I. recipit
B. & non D. , vel D. & non B. , & est
in via suprema, quando I. recipit B.
& D. , ita totaliter est in via infima
quando I. non recipit B. nec D.

27. Unde benedictus sis , *Domine*
DEUS , quia sicut I. est melior crea-
tura , quæ fit , quando recipit B. & D. ,
ita

262 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
ita est peior omni alia creatura, quan-
do non vult recipere B. nec D. ; quo-
niam sicut humana species continet
plures creaturas diversas, quàm ulla alia
species, ita homo, qui non recipit
tuas significationes, nec significatio-
nes creaturarum, continet in se plus
culpæ & peccati & vilitatis, quàm ulla
alia creatura : Igitur cùm hoc ita sit
G. per duodecimam figuram extenditur
& magnificatur plus in C. , quàm per
ullam aliam, & in ea plus deletur &
priuatur E. per hanc figuram quam per
ullam aliam.

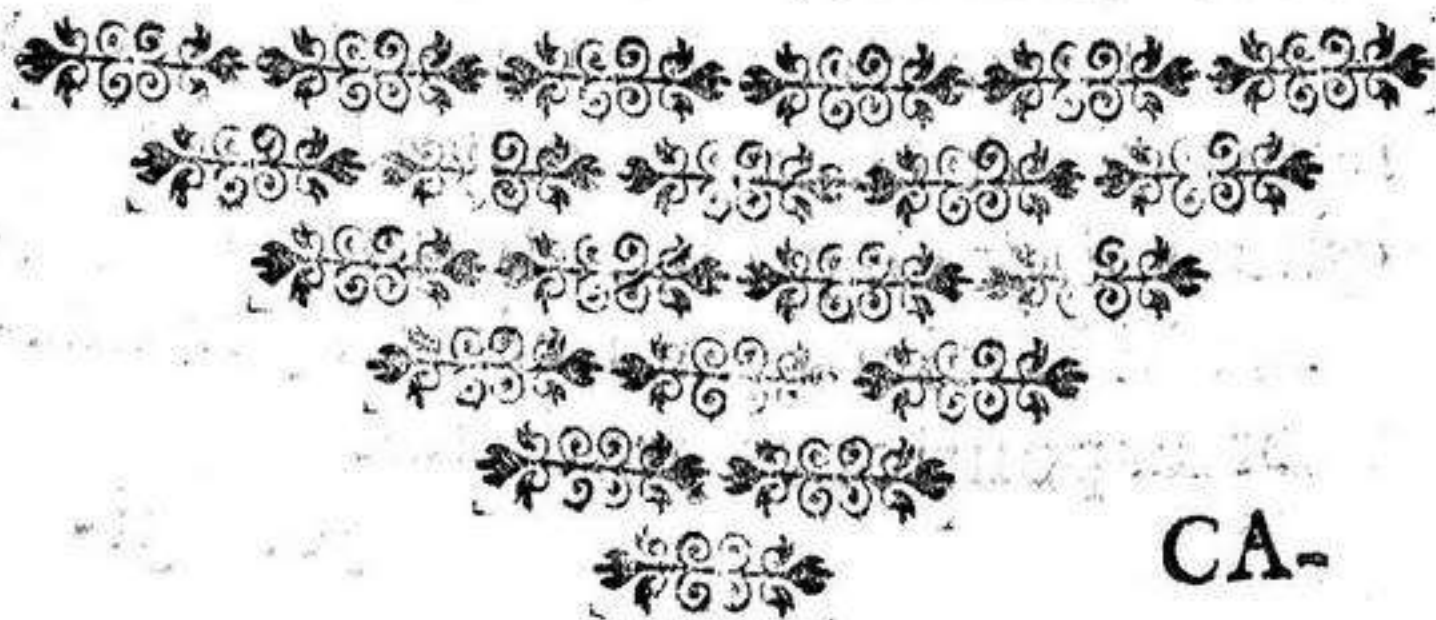
28. *Cælestis Domine gratiose, dig-
ne omnibus benedictionibus !* Quia nos
figuravimus & demonstravimus duo-
decim figuras, & demonstratio earum
fit per quatuor figuras, sicut demons-
stratio materiæ fit per formam ; prop-
terea qui vult intrare in hanc inqui-
sitionem necessariò oportet, quòd qua-
tuor figuris inquiret duodecim, ut per
ipsas possit intelligere & scire, an E.
vel G. sit in C. , vel an plus de E. vel
de

de G. sit in eo, vel an solum E. sit in ipso C., quin in eo sit G. vel an in eo sit C. sinè E.

29. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia sicut quatuor elementa sufficiunt in materia ad generandum omnia corpora elementata secundum cursum naturalem, ita quatuor figuræ prædictæ, quando ordinatè ducuntur per duodecim figuras, sufficiunt ad essendum ars & demonstratio omnis culpæ & virtutis, quæ sit in C. dummodo ipsum C. sciat mutare I. de una expositione in aliam quatuor expositionum, scilicet historicæ & moralis & allegoricæ & anagogicæ; sed sicut cursus naturalis & generatio naturalis non possunt sufficere ad formandum figuras artificiales, ita quatuor figuræ prædictæ non possunt sufficere ad significandum per duodecim figuras E. & G. in C. omnibus modis quibus E. & G. possunt formari in ipso C., nisi I. sciat figurare in C. per quatuor expositiones prædictas.

30. Igi-

Igitur cum hoc ita sit, *Domine DEUS*, quis posset æstimare meliorem artem inquirendi E, vel G. in C. quam sit ista? Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia per modum prædictum potest quilibet homo sive sit Religiosus sive sit Laicus sive in quocumque modo & regula & extra regulam sit percipere & cognoscere an E, vel G. sit in C., dummodo sciat habere cognitionem de A. & B. & C. & D. & E. & F. & G. & H. & I. & K. L. & M. & N, historicè & moraliter & allegoricè & anagogicè & in hac inquisitione habeat bonam intentionem, & incedat per primum motum, & habeat adiutorium, gratiam & benedictionem sui honorati gloriosi DEI.

CAPUT CCCLXII.

*Quomodo homo orando & contemplando
nostrum Dominum DEUM recipiat ar-
tem & modum per quem cognoscat in
disputatione, an pars affirmativa
vel negativa sit
vera*

1. **O** DEUS fortis inalterabilis perdu-
a. **O** rabilis omni tempore! Cùm dis-
putatio formetur & componatur ex
affirmatione & negatione, qui vult
in ea cognoscere & scire, an affirma-
tio vel negatio sit vera vel falsa, ne-
cessariò oportet, *Domine*, quòd sci-
at formare figuras sensuales, per quas
sciat elevare suum intellectum ad for-
mas intellectuales, per quas habet ho-
mo cognitionem de veritate & falsi-
tate in disputatione: Igitur ad hunc
finem ponimus & dicimus, quòd sit.

A. Veritas.

B. Significatio ipsius A.

C.

C. Afirmatio.

D. Significatio ipsius C.

E. Negatio.

F. Significatio ipsius E.

G. Memoria & Intellectus et Vo-
luntas.

H. Significatio ipsius G.

2. *Amorose Domine!* postquam ho-
mo figuraverit has octo figuras, oportet, quòd ex eis figuret tres figuras, quarum *prima* est quando affirmatio-
nem intelligimus esse in veritate, *se-
cunda* quando negationem intelli-
mus esse in veritate, & *tertia* quando
veritatem intelligimus esse in affirma-
tione & in negatione; quia sicut natu-
ra de contrariis & diversis figuris for-
mat unam vel plures, ita in disputa-
tione, quando unus affirmat & alius
negat, formantur ex octo figuris tres
prædictæ per quas habet homo cogni-
tionem de vera affirmatione vel ne-
gatione vel de veritate, quæ est in
affirmatione & negatione.

3 Unde, cum afirmatio & nega-
tio

tio sint res contrariæ , *Domine* , qui vult inquirere & scire , quænam earum sit in se melior & virtuosior , oportet, quòd inquirat in significationibus, quas tuæ Qualitates dant de tua gloriosa Essentia , & in significationibus quas creaturæ dant de ipsa , quænam trium figurarum habeat melioritatem vel deterioritatem super aliam; quia illa figura, in qua homo melius recipit significationes tuarum Qualitatum & creaturarum ad demonstrandum perfectiorem tuæ gloriosæ Essentiæ , est melior quàm alia figura, quæ non est tam disposita ad recipiendum dicta significata; & illa figura est deterior, quæ plus impedit humanum intellectum in recipiendo significationes significantes tuam divinam Essentiam & tua gloriosa Opera.

4. b. *Liberalis Domine , fortis , virtuose ! qui es nostra restauratio .* Prima figura est , quando B. & D. significant & demonstrat ipsi G. , quòd A. sit in C. & non in E. ; quia quando unus
ho-

268 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
homo affirmat, quod Tu sis in esse
& alius hoc negat, tunc B. & D. sig-
nificant ipsi G. esse A. in C.; & F.
eidem significat A. esse in E.; & quan-
do G. recipit B. & D., tunc recipit
plures significationes & demonstrati-
ones, quàm quando recipit F. & non
B.; & per hoc H. demonstrat & signi-
ficat ipsi G., quod A. sit in C. &
non in E.

5. Nam si A., *Domine*, esset
in E. & non in C., quando unus ho-
mo affirmat Te esse in esse, & ali-
us hoc negat, H. demonstraret ipsi
G. plus perfectionis esse in privati-
one quàm in *esse*, & plus defectus esse
in *esse* quàm in privatione; & quia
esse & perfectio conveniunt & con-
cordant, & defectus & privatio etiam
conveniunt & concordant contra
perfectionem & *esse*; propterea quan-
do G. recipit quamlibet prædictarum
significationum, & intelligit diversi-
tatem & contrarietatem, quæ sunt in-
ter *esse* & privationem & inter per-
fectio-

fectionem et defectum, tunc intelligit A. esse in C. & non in E.

6. *Virtuose Domine!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus vas vacuum non posse impleri, quæ nihil sit; quia nihil non habet proprietatem nec naturam implendi & perficiendi, eó quód, si eam haberet; oportet, quód esset aliquid: Igitur cum hoc ita sit, quando G. recipit F. & negat Te esse in *esse* & non vult recipere D., & affirmare Te esse in *esse*, tunc H. ei significat, quód non possit ita benè compleri nec possit habere adeò magnum & perfectum memorare & intelligere & velle per E. sicut per C.: Igitur cum memorare & intelligere & velle sint adeò nobiles res, & sinè his tribus virtutibus homo nihil valeret, & G. nihil valeat, nec ullum bonum contineat in se, quando recipit F. & non D. in comparatione nobilitatis & valoris & perfectionis quam habet in se quando recipit D., per hoc B. & H. demonstrant

trant ipsi G., quòd A. sit in C. & non in E.; quia si esset in E., & non in C., sequeretur G. esse melius, si Tu non esses in *esse* quàm si es in *esse*, quòd est impossibile.

7. *c. Misericors Domine, plene misericordia & gratia!* Quando in disputatione C. dicit & affirmat, non esse nisi unum DEUM, & E. negat & affirmat, esse plures Deos, tunc H. significat ipsi G., quòdnam valeat plùs scilicet an C. vel an E.; & quando G. recipit D. & F., tunc B. ei demonstrat, quòd A. sit in C. & non in E. & hanc demonstrationem ei dat per melioritatem quam ipsum G. cognoscit in C. super E.; quia quando C. dicit ipsi G., quòd memoret & intelligat & amet unum DEUM tantum, tunc ei dicit, quòd memoret & intelligat & amet infinitatem æternitatem & perfectionem; & quando E. dicit ipsi G., quòd memoret & intelligat & amet plures Deos, tunc ei dicit, quòd non memoret nec intelligat nec amet
 infi-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCCLXII. 271
infinnitatem nec æternitatem nec perfectionem; quia si essent multi Dii nulla istarum qualitatuum posset esse in ullo eorum, & sinè istis qualitatibus est impossibile ullum eorum esse in esse.

8. Igitur cùm hoc ita sit, *Domine*, quando C. affirmat unum DEUM & E. ipsum negat, tunc B. & D. & omnes significationes tuarum Virtutum & creaturarum se demonstrant in H. ut significet ipsi G., quòd A sit in C.; & in significationibus quas F. dat ipsi G. de A., quòd sit in E., non concordat B. nec D. nec ulla significatio tuarum Virtutum nec ulla vera significatio ullius creaturæ; & propterea H. est plus paratum & directum ad recipiendum significationes, quæ demonstrant A. esse in C. quam significationes, quæ falso significant A. esse in E.; sed, quia G. multoties invertitur & pervertitur per opera peccati, propterea citius & facilius recipit falsas significationes inver-
sas

fas & perversas contra verietatem quæ sunt ei similes in falsitate, quàm veras significationes, quæ sequuntur finalem rationem propter quam sunt creatæ; & propterea G. multoties affirmat A. esse in E. & non in C.

9. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia, sicut duo vel tres vel plures homines sunt fortes in bello contra unum debilem & vitiosum, ita B. & D. & significationes tuarum Virtutum & veræ significationes creaturarum sunt fortes contra falsas significationes, quas dant F. & H., quæ per inordinatas significationes significant ipsi G., quod A. sit in E. & non in C., quando G. affirmat unum DEUM, & E. ipsum negat: Igitur, quia secundum modum prædictum G. recipit prædictas res, propterea G. tui servi recipit veras significationes, quæ sunt meliores & majores & plures, ut possit amare & memorare & intelligere unum solum DEUM infinitum æternum & perfectum in omnibus perfectionibus.

10. d.

10. d. *Gloriose Domine plene pietate & misericordia.* Intellectualiter intelligimus, quòd, quando C. affirmat in Te Trinitatem, & E. eam negat, tunc B. significet ipsi G. quòd A. sit in C. & non in E., quia D. & H. multò melius concordant ad demonstrandum nobilitatem ipsius G., quando C. intrat in illud, quàm quando E. intrat in idem G.; quoniam H. significat multo meliores esse sinè omni comparatione memoriam quæ memorat & intellectum qui intelligit & voluntatem quæ amat tuam sanctam Trinitatem virtuosam, quàm memoriam, quæ obliviscitur & intellectum qui ignorat & voluntatem quæ non amat tuam sanctam & perfectam Trinitatem.

11. *Amorose Domine!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus multò virtuosiores esse memoriam & intellectum & voluntatem in anima per hoc, quòd sint diversæ in proprietate, quàm si non essent diversæ in

S

pro-

274 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
proprietate; & multò virtuosiores esse
per hoc, quòd omnes tres sint conjun-
tæ in *esse* unius simplicis substantiæ
quàm essent, si quælibet per se esset
substantia sinè aliis: Igitur cùm hoc
ita sit, H. significat, quòd melius sit
G. per hoc, quòd se memoret & in-
telligat & amet in una substantia unita
de tribus proprietatibus diversis, quàm
si se memoratet & intelligeret & ama-
ret unam substantiam sinè diversitate
proprietatum, vel essent diversæ pro-
prietates sinè unione substantiæ: Igi-
tur cum H. hoc significet de G.,
B. demonstrat ipsi G., quòd A. sit
in C., & D. ei significat, quòd C.
valeat plus quàm E.; quia si H. sig-
nificat G. melius, quando se memo-
rat & intelligit & amat unum & tres
res: quantò plus ipsam H. significat
G. melius, quando memorat & intel-
ligit & amat unam substantiam & tres
personas in Creatore omnium rerum?
& maximè cùm G. sit melius per me-
morare & intelligere & amare virtu-
tem

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXII. 275
tem Unitatis & Trinitatis, quàm si
memoraret & intelligeret & amaret
solam Unitatem.

12. *Virtuose Domine!* intellectua-
liter intelligimus, quòd quotiescum-
que anima memoret & intelligat &
amet rem sibi similem, habeat suum
G. magis paratum ad memorandum &
intelligendum & amandum illam rem,
quàm quando memorat & intelligit &
amat rem sibi dissimilem & discon-
venientem; & quòd hoc ita sit proba-
tur in hoc quòd unus Angelus habeat
majorem memoriam & intelligentiam
& voluntatem erga alium & una ani-
ma erga aliam, quàm homo oblivis-
cens & ignorans & non amans suam
similitudinem, & memorans & intel-
ligens & amans rem sibi dissimilem
& disconvenientem: Igitur cum hoc
ita sit, per hoc H. demonstrat, quòd
G. sit melius quando memorat & in-
telligit & amat rem sibi similem, quàm
quando memorat & intelligit & amat
rem sibi dissimilem; Igitur si A. esset
in

276 B. Ray. *Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
in E., sequeretur, quod G. esset plus
paratum ad melius memorandum &
intelligendum & amandum rem sibi
dissimilem, quàm rem sibi similem;
& si ita esset, H. significaret, quod G.
cò minus valeret, quò plus memoraret
& intelligeret & amaret id, quod non
est ei simile, quod est impossibile;
quia si esset possibile, anima disama-
ret illum, qui eam memoraret & in-
telligeret & amaret, & memorando &
intelligendo & amando se ipsam, dis-
amaret se ipsam, quod est impos-
sibile.

13. e. *Mirabilis Domine super omnia
mirabilia!* Intellectualiter intelligimus,
quòd, quando C. affirmat Te esse
Creatorem omnium rerum & E. negat
Creatorem, tunc D. & F. contendunt
super A. & propterea B. demonstrat
ipsi G. quomodo H. recipiendo B.
significet ipsum G. esse melius quando
recipit D., quàm quando renuit illud
recipere, & recipit F., quia quantò
unus homo verax valet plús quàm
unus

unus mendax, tantò G. valet plus, quando recipit D. quàm quando recipit F. & discredid D. : Igitur cum hoc ita sit, qui vult cognoscere & scire an A. sit in C. vel in E., sciat cognoscere an B. & H. conveniant melius cum D. vel cum F.

14. Nam quando G., *Domine*, recipit D., tunc H. demonstrat, quòd G. memoret & intelligat & amet Creatorem, & quando G. non vult recipere D. & recipit F., tunc H. demonstrat, quòd G. non memoret nec intelligat nec amet adeò nobiliter sicut quando recipiebat D. : Igitur cum hoc ita sit, H. significat, quòd G. habeat complementum in C. & defectum in E., Igitur si A. esset in E. & non in C., G. haberet eò minorem virtutem, quò majus & melius esset suum memorare & intelligere & amare, & haberet eò majorem virtutem & valorem, quò minus memoraret & intelligeret & amaret; & si ita esset, sequeretur, quòd irratio.

tio.

tionalia essent nobiliora rationalibus & vegetabilia irrationalibus, quòd est impossibile.

15. Igitur cùm verum sit, *Domine*, quòd tres virtutes animæ sint meliores per D. quam per F., propterea B. & H. melius conveniunt in D. quam in F., & per hanc convenientiam & concordantiam intrat A. in C.; & non oportet, quòd intret in E.; quia sicut non potest intrare nec capi in humana intelligentia, quòd vegetabilia habeant nobiliorem virtutem quam animalia irrationalia, & irrationalia quàm rationalia, ita non potest intrare nec capi in humano intellectu, quòd anima possit habere adeo nobilem memoriam & intelligentiam & voluntatem per E. sicut per C.? Igitur cùm hoc ita sit per-versi discredentes Creatorem quomodo possunt habere adeo magnum defectum, quòd putent habere meliorem animam per E. quàm per C.? & quare non amant plus C.? quam E.

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXII. 279
co quod E. auferat omnem beatitudinem & det omnia mala, & C. nullum malum det, & det omnia bona?

16. f. *Iuste Domine perfecte complete in omnibus bonis!* Quando C. affirmat peccatum Adæ esse generale, tunc E. negat ipsum esse generale: Igitur sicut duo homines attrahentes unum hominem trahunt ipsum unus ad unam partem, & alius ad oppositam ita D. & F. attrahunt B. quia D. illud attrahit ad C., & F. illud attrahit ad E.: Igitur sicut homo, qui est in medio, vadit cum illo, cui consentit ita B. vadit cum D., ut A. sit in C., & non in E.; & per hoc demonstrat H. quod G. memoret & intelligat & amet plus & clarius tuas gloriosas virtutes, quam si A. esset in E.: quia si A. esset in E., G. non posset memorare nec intelligere nec amare tantam tuam Justitiam, nec Misericordiam, nec amorem, nec potestatem nec Sapientiam, nec Humilitatem,

tem, quantam eam memorat & intelligit & Amat per hoc quòd A. fit in C.: Igitur cùm hoc ita sit, D. demonstrat ipsi G., quòd C. valeat plus quàm E., & F. non habet, cum quò vèrè significet, quòd E. valeat plus quàm C.

17. Nam quando F. demonstrat, *Domine*, ipsi G., quòd A. fit in E., tunc ei significat, quòd obliviscatur & ignoret & non amet tuam Justitiam & tuam Misericordiam & omnes alias tuas Virtutes, sed quòd memoret & intelligat & amet in Te vitia & culpas & injurias; quia si A. esset in E., sequeretur, quòd pœna & corruptio quæ sunt in homine per famem & sitim & calorem & frigus & infirmitatem & mortem & per ignorantiam, essent in eo sinè causa & ratione; & si ita esset, sequeretur, quòd A. non esset in Te, nec ulla Virtus haberet in Te perfectionem, quod est impossibile; per quam impossibilitatem D. significat
 ipsi

ipsi G., quòd C. valeat plus quàm E.

18. *Cælestis Domine!* Quando C. affirmat, quòd homo possit dirigere mundum, & reducere ad sanctam Fidem Romanam existentes in errore, tunc E. negat id, quod C. affirmat: & propterea D. & F. contendunt super A., & tunc H. significat ipsi G., quòd memoret & intelligat formam inordinationis mundi fuisse potentialiter in Adamo antequam peccaret; quia aliter non potuisset venire ad actualitatem; & per hoc quòd sensualiter sentiamus & intellectualiter intelligamus ipsam esse in actu, intelligimus eam fuisse in potentia, antequam Adam peccaret; per quam formam potentialem significatur formam ordinationis mundi fuisse potentialiter ante actualem formam corruptionis ipsius mundi; quia aliter potentialis forma inordinationis posset melius stare in creatura quàm potentialis forma directionis; & impos-

sibile est quòd in creatura potentia-
liter possit stare forma destructionis
& non reparationis & ordinationis:
Unde benedictus sis , *Domine* , quia
sicut forma actualis errorum & hære-
sum stat in Infidelibus , ita forma di-
rectionis eorum stat potentialiter in
ipsis , si esset , qui hanc formam vel-
let & sciret & posset adducere in
actum ; quæ scientia & potestas stat
in sancto Patre Apostolico & in Car-
dinalibus & in Prælatibus & Principibus
sanctæ Ecclesiæ , & venit de poten-
tia in actum , quando voluntas ip-
sorum in amando actualitatem ipsius
formæ est tanta quanta est potestas
& sapientia.

19. g. *Perdurabilis Domine sinè fine
& sinè principio!* Quando C. affirmat,
quòd Tu recreaveris mundum per tu-
am Incarnationem & Passionem glo-
riosam , tunc E. negat id , quod C.
affirmat ; & propterea D. & F. con-
tendunt super A. ; & quando H. re-
cipit D. & F. & aspicit an G. vale-
ret

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLVII. 283
ret plus si A. esset in C. vel si esset
in E., tunc G. memorat & intelli-
git suum memorare & suum intel-
ligere & suum velle virtuosiora quan-
do se inclinatur ad D. quam quando
se inclinatur ad F., eò quòd C. me-
lius demonstrat perfectionem tuarum
Virtutum quam E., & per hoc H.
demonstrat ipsi G. melius esse C.
quam E., eò quòd D. multò melius
finè omni comparatione conveniat &
concordet cum B., quam B. cum
F.

20. Nam quando G., *Domine*,
affirmat id, quod D. demonstrat de
C., & negat id, quod F. demonstrat
de E., tunc G. memorat & intelli-
git & amat Creatorem & Recreato-
rem; & quando G. affirmat id, quod
E. negat de C., tunc G. non memo-
rat nec intelligit nec amat Recrea-
torem: Igitur cum G. quod memo-
rat & intelligit & amat Creatorem
& Recreatorem, habeat virtuosius
memorare & intelligere & velle quam
G.,

G., quod tantum memorat & intelligit & amat Creatorem, eo quod per recreationem ipsum G. habeat meliorem demonstrationem de perfectione Virtutum Creatoris, per hoc significat H. multo melius esse G. in quod intrat C., quam G., in quod intrat E., & multo plus roborari ad memorandum & intelligendum & amandum A. & honorationem sui Creatoris & sui Recreatoris, & sentire plus obligatum & subditum ad honorandum & laudandum ipsum.

21. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia in quantum D. obligat & nobilitat G. per C., quando B. demonstrat A. esse in C. in tantum F. absolvit G. ne sit subditum ipsi A. significato per B. in C.: & per hoc demonstrat H. ipsi G., quod C. valeat pius quam E.; quoniam per D. formatur virtuosius memorare & intelligere & velle, quam per E.; quia si G. valeret plus per F. quam per

per D., H. demonstraret, quòd G. eò plus valeret, quòd vilius & fragilius & minus esset suum memorare & intelligere & velle, & eò minus valeret quòd mejus & malius esset suum memorare & intelligere & velle; & impossibile est, quòd anima sit eò melior quòd minores sunt suæ operationes, & eò deterior quòd nobiliores et meliores ipsæ sunt.

22. h. *Consolator Domine tuorum amatorum!* Intellectualiter intelligimus, quòd, quando C. affirmat Resurrectionem, & E. negat ipsam, tunc D. & F. contendunt super A.; & propterea B. demonstrat A. ipsi G., & D. recipit B. cum veris significationibus, & F. falso subterfugit id, quod B. significat, & fictè & sophisticè demonstrat, quòd A. sit in E.; & quia H. est plus paratum ad recipiendum id, quod B. verè significat de A., & id quod D. recipit á B., quam F. ad transfigurandum veram significationem in falsam, propterea adjuvatur
D.

D. plus per B. & H. quàm F.

23. Nam sicut fides, spes, charitas, justitia, sapientia, fortitudo & temperantia se invicem adjuvant contra vitia & tentationes, ita, *Domine*, B. & H. adjuvant D., quando demonstrat A. esse in C., & B. non adjuvat F., quod demonstrat A. esse in E. negante resurrectionem; quia si B. adjuvaret F. ad negandum resurrectionem, sequeretur, quòd B. non esset significatio ipsius A., vel quòd A. simul esset veritas & falsitas, quod est impossibile: unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia sicut fides adjuvat sapientiam, quando G. non potest memorare & intelligere articulos, quos vult memorare & intelligere tunc, quando fides formatur ex memorare & velle: & sicut sapientia adjuvat fidem, quando G. memorat & intelligit per rationem, quæ formatur ex memorare & intelligere, ita quando D. & F. contendunt super resurrectione, an sit vera vel

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXII. 287
vel falsa, B. & H. se adjuvant cum
D. contra E., & sunt contra F.

24. Sed quando evenit, *Domine*,
quod F. vincat & superet D., tunc
victoria est in falsa imaginatione &
opinionem quam habet G., quod re-
cipit falsam significationem & non
vult recipere veram: Igitur qui vult
sibi cavere ab hac deceptione, sciat
se juvare cum septem virtutibus præ-
dictis, quæ adjuvant se invicem, quan-
do H. dirigitur ad memorandum &
intelligendum melius G. quando A.
intrat in C. quod affirmat resurrec-
tionem, quàm quando intrat in E.
quod negat ipsam; quia sicut ima-
ginatio est melior, quando imagina-
tur aliquam veram figuram, quàm
quando imaginatur chimæram, quæ
est vana figura, ita G. est multo me-
lius quando C. intrat in illud cum
A. quàm quando E. intrat in illud
sinè A.

25. i. *Divine Domine, plene mise-
ricordia & gratia! Secunda figura est,*
quan.

quando B. & F. demonstrant ipsi G. quòd A. sit in E. & non in C.: unde sicut probavimus, quòd in rebus prædictis sit melius C. quàm E., ita in aliis rebus est melius E. quàm C.; quia si C. affirmat, quòd inordinate comedere & bibere & cohabitare cum foeminis sit virtus, & E. hoc negat, eò quòd sit res prohibita, F. significat melius E. quam D. significet C., eò quòd B. melius conveniat ad demonstrandum A. cum F. quàm cum D., per quam meliorem convenientiam H. demonstrat melius G. in quod intrat E. cum A., quàm G. in quod intrat C. sinè A.; quia sicut negatio est melior per A., ita affirmatio est peior per privationem ipsius A.; quoniam sicut forma non potest esse sinè subjecto, ita C. & E. non possunt habere ullum bonum sinè A.

26. *Humilis Domine!* Sicut per veritatem E. vincit C. quando C. affirmat falsitatem & E. eam negat afirmando veritatem, ita & adhuc
mul-

multò melius sinè omni comparatione E., quod negat Te esse malum, & esse mortalem vel Te habere ullum defectum, est multò melius, & habet plus de A. in se quàm C., quod affirmat Te esse bonum & perfectum & immortalem; quia in eo, quod C. affirmat, non affirmat tantum, quantum est bonum & perfectio, quæ est in Te; & E. in eo, quod negat modo prædicto, est totaliter verum, quoniam in quantum dicit Te non esse in defectu, in tantum est tuum esse sinè ullo defectu: veruntamen quia Tu, *Domine*, es infinite & æternaliter sinè defectu, propterea sequitur, quod E. non possit tantum negare in Te defectum quantum B. significat perfectionem tuarum Virtutum.

27. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia quando E. negat homines in Paradiso comedere & bibere & cohabitare cum foeminis, & C. affirmat id, quod E. negat, tunc E. & D. contendunt super A.; & quan-

2820

T

do

do H. vult recipere D. & F. & B., tunc significat ipsi G., quòd habeat memorare & intelligere & velle meliora per E. quàm per C.; quia si C. esset melius quàm E., A. esset in C. & non in E.; & si ita esset, sequeretur, quòd in gloria Paradisi non esset A., quòd est impossibile, quoniam si esset possibile, sequeretur, quòd A. plus esset in creaturis quàm in Creatore, eò quòd gloria Paradisi foret sinè perfecto A.

28. k. *Amabilis Domine, digne omnī reverentia & honore!* Tertia figura est quando B. & D. & F. significant ipsi G., quòd A. sit in C. & E., quando A. æqualiter intrat in C. & in E.; quia quando C. per tuam Sapientiam affirmat prædestinationem, & E. per tuam Justitiam eam negat, tunc B. demonstrat ipsi G., quòd A. sit in C. & in E., & hoc est, quia C. affirmat per hoc quòd B. & D. concordent ad dandum significationes demonstrantes tuam Sapientiam, & B. & F. concordent

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCELXII. 291
dent ad dandum significationes de-
monstrantes tuam Justitiam.

29. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia quando C. affirmat præ-
destinationem, tunc H. significat, quòd
G. perfectè memoret & intelligat &
amet tuam Sapienciam, quæ scit &
scivit antequam mundus esset id, quod
futurum est; eò quòd nisi hoc sciret,
non esset perfecta; & quando E. ne-
gat prædestinationem, tunc H. signi-
ficat, quòd G. memoret & intelli-
gat & amet tuam Justitiam; quia si
prædestinatio esset in forma in qua
errantes eam figurant, sequeretur,
quòd nullus homo haberet liberam
voluntatem de ulla re quam faceret,
nec meritum, nec Tu esses perfec-
tè potens nec sapiens nec amator in
dando salvationem & damnationem:
Igitur cum tua Justitia sit ita perfec-
ta sicut tua Sapiencia, propterea o-
portet, quòd, qui vult tractare de
prædestinatione sapienter & ordinatè
& verè tractet in tertia figura, quo-
mo-

modo A. sit in C. & in E., quando H. significat, & G. recipit simul diversas significationes de tua Sapientia & de tua Justitia, per quam diversitatem significationum significatur tua sancta Trinitas gloriosa.

30. Si A., *Domine*, esset plus in C. quam in E., vel in E. quam in C., quando C. affirmat & E. negat prædestinationem, sequeretur, quod Sapientia haberet in Te majorem dignitatem & virtutem quam justitia, vel justitia quam sapientia, & quia est impossibile ullam tuarum Virtutum habere majorem perfectionem quam aliam, propterea B. demonstrat, quod A. sit tanta sapientia in C. quanta in E., et tanta in E. quanta in C., quoniam C. affirmat prædestinationem per tuam Sapientiam, et E. eam negat per tuam Justitiam: Unde benedictus sis,
 31 *Domine DEUS*, quia sicut iste *Liber*
 32 *Contemplationis* est fons et minera
 33 et directio multiplicationis devo-
 34 tionis et veritatis ad Te honoran-
 dum

„ dum et laudandum et amandum et
„ cognoscendum et ad Tibi obedi-
„ dum et serviendum, ita iste passus
et ista, tertia figura est fons et minera
et directio per quam homo se scit di-
rigere ad loquendum et tractandum
de prædestinatione, et scit sibi cavere
à deceptionibus quas prædestinatio fa-
cit humano intellectui, quando reci-
pit D. siné F. vel F. sinè D., quin G.
memoret et intelligat simul significa-
tiones Sapientiæ et Justitiæ et aliarum
Virtutum sui gloriosi DEI.

CAPUT CCCLXIII.

*Quomodo homo orando & contemplan-
do nostrum Dominum DEUM sciat ha-
bere artem & modum cognoscendi, quo-
modo intellectus in conclusione re-
cipiat figuram rectam vel
obliquam.*

1. **O** DEUS Creator, juste vere ho-
2. **O** norate gloriose Domine! Qui
vult

294 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
vult Inquirere et invenire, an in dis-
putatione conclusio formetur in in-
tellectu rectâ vel obliquâ figurâ, oportet,
quòd sciat formare figuras sen-
suales, per quas ascendat ad intellec-
tuales, quibus habet homo cogni-
tionem de veritate vel falsitate con-
clusionis: Igitur, quia nos, *Domine,*
proponimus intrare in hanc inquisi-
tionem, propterea affirmamus, po-
nimus et dicimus, quòd sit:

A. DEUS.

B. Significatio ipsius A.

C. Conclusio.

D. Significatio ipsius C.

E. Directio.

F. Significatio ipsius E.

G. Deviatio.

H. Significatio ipsius G.

I. Intellectus.

K. Significatio ipsius I.

L. Perfectio Potestas.

M. Perfecta Sapientia

N. Perfecta Voluntas.

O. Perfecta Veritas.

P.

P. Perfecta Justitia.

Q. Perfecta Misericordia.

R. Perfecta Humilitas.

S. Perfecta Patientia.

T. Perfecta Bonitas.

h. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia postquam homo figuraverit figuras, quæ sunt ab A. usque ad L., oportet, quod cum his decem figuret novem figuras, quæ sunt à k. usque ad T.; et sicut in Logica homo habet artem et modum cognoscendi, quænam conclusio sit vera vel falsa, ita nos per tuam gratiam et per tuum adjutorium figuramus quartam figuram Theologicam, et eam superaddimus tribus figuris Logicæ, et figuramus eam novo modo et nova arte et demonstratione quæ quarta figura componitur ex novem figuris, quæ sunt literæ contentæ à K. usque ad T.: Ratio et causa quare nos, *Domine*, noviter invenimus hanc quartam figuram, est, ut demonstre-
mus, quomodo creaturæ et tuæ Vir-
tutes

296 B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.
tutes dent demonstrationem de perfectione tuæ gloriosæ Essentiæ divinæ, per quam demonstrationem omnis intellectus recipit directionem, qui illas significaciones recipit, et qui eas non vult recipere, recipit deviationem.

3. Nam per hoc quod B. demonstrat ipsi I., *Domine*, quod L. M. N. O. P. Q. R. S. et T. sint in A., dirigitur I. quando recipit B. in omnibus literis, quæ sunt in A.; sed quando I. non vult recipere B. in hoc, quod demonstrat de A., tunc I. deviat in C.; quia, sicut ipsum intrat in E. per hoc quod recipiat B., ita intrat in G. per hoc quod non recipiat ipsum B.: Igitur, sicut F. verè demonstrat per E., quod C. et I. per D. et K. sint in E., ita H. falsò demonstrat per G., quod C. et I. sint in E. Unde benedictus sis, *Domine*, quia per hanc artem et modum potest omnis homo percipere et cognoscere, quænam conclusio et affirmatio sit

in

in sua intentione et in sua opinione
in vera vel in falsa figura.

4. b. *Benedicte Domine! à quo ve-
niunt omnes gratie & omnes beatitu-
dines. Prima figura est perfectæ Potes-
tatis, quæ figura formatur, quando
B. demonstrat ipsi I. quòd L. sit in
A. quam demonstrationem ei facit,
ut K. demonstret I. esse in C. cum
E., et D. demonstret C. esse in I. cum
E., et ut I. concludat in E., quòd
L. sit in A.: Unde, quando B. de-
monstrat ipsi I. quòd L. sit in A.,
et ipsum I. imaginatur L. sinè M.
et aliis literis usque ad T., tunc H.
demonstrat, quòd L. possit facere bo-
num et malum: et per hoc K. de-
monstrat I. esse in C. cum G.; quia,
sicut homo, qui se aspicit in spe-
culo obliquo, videt in eo suam fa-
ciem obliquam, ita quando I. reci-
pit id, quòd B. demonstrat de L.
quod est in A., et non aspicit alias
virtutes, tunc I. recipit in C., et G.
recipit in I. falsam figuram in hoc,
quòd*

quòd I. opinetur tuam Potestatem posse facere peccatum.

5. *Gloriose Domine!* quando B. demonstrat L. esse in A., æqualiter demonstrat M. N. O. P. Q. R. S. et T. esse in ipso A.; quia nisi in eo essent, B. non posset significare L. esse in A.; sed, quando I. non recipit à B. nisi L.; et ignorat id, quod B. demonstrat de aliis literis, tunc formatur G. in I. & in C., opinante I. Te habere potestatem faciendi peccatum; quando autem I. recipit B. in L. & M. & N. & in aliis literis, tunc K. demonstrat I. esse in E., quia F. demonstrat cum D. quòd G. non sit in eo, quod I. recipit à B., quoniam æqualiter à B. recipit L. M. N. O. P. Q. R. S. & T.; quia, sicut verum speculum monstrat veritatem veræ figuræ, quæ in eo aspicitur, ita D. demonstrat de C., & K. de I., & F. de E., quòd I. verè recipiat B., & B. verè demonstret A. ipsi I. quando hoc recipit omnes demonstratio-

trationes, quas B. facit de A. in novem figuris.

6. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia quando I. recipit L. & M. & alias literas sequentes, tunc intrat in C. cum E. cognoscendo & affirmando, quòd L. sit in A. secundum respectum sui ipsius & ipsorum M. & N. & aliarum literarum sequentium; & propterea I. affirmat, quòd, dummodo sit ad tuam Sapientiam & Amorem & Veritatem & Justitiam & misericordiam & Humilitatem & Patientiam & perfectam Bonitatem, tua Potestas sit adeò magna & adeò perfecta, quòd possis esse unus in Trinitate & possis incarnasse Filium in gloriosa Virgine, & possis facere secundum cursum naturalem vel contra cursum naturalem quidquid pertinet ad perfectam Potestatem & perfectam Sapientiam & perfectas Virtutes; sed quando infideles habent ignorantiam tuæ Trinitatis & Incarnationis & Operum, quæ facis

con-

300 *B. Ray. Lulli Lib. cont ěpl. Vol. III.*
contra cursum naturalem, habent eam
per hoc quod recipiant B. in aliqua
vel aliquibus demonstrationibus & non
in aliis; & propterea ipsorum I. in-
trat in C. cum G. & uno modo ti-
bi attribuit perfectionem, & alio de-
fectum.

7. c. *O Domine! qui in amoras me-
am voluntatem, & illuminas meam
Sapientiam. Secunda figura est perfec-
tæ Sapientie, quæ formatur; quan-
do B. demonstrat ipsi I. quod M. sit
in A.; Unde quando B. demonstrat
ipsi I., quod M. sit in A., & I. ima-
ginatur solum M. sinè L. & N. &
aliis, tunc generatur G. in I. & in
C.; eò quod I. non recipiat alias de-
monstrationes, quas B. dat de A.; &
propterea K. demonstrat, quod I. per
E. imaginetur Te ante creationem
mundi jam scivisse peccatum, quod
fuit post creationem ipsius mundi; &
quia non impedivisti, ne esset ipsum
peccatum, & I. affirmat Te habere
tantam Sapientiam, quod potueris
crea-*

creare mundum, quin in eo esset peccatum, nec infernus; propterea ipsum I. formatur inter E. & G.; quoniam per perfectionem, quam intelligit in M., & per defectum quem opinatur in tua voluntate, quæ noluit impedire peccatum nec infernum, H. & D. demonstrant eum K., quod I. sit in E. & in G.

8. Igitur sicut corpus hominis infirmi stat inter vitam & mortem, & imaginatio hominis somniantis stat inter actum & potentiam, ita, *Domine*, I. stat simul inter F. & G.; & sicut figura corporis infirmi & imaginatio somniantis accidentaliter recipiunt figuram contra finalem rationem propter quam receperunt creationem, ita I. exit à sua finali ratione, quando est figuratum in C. inter E. & G.; & sicut in corpore infirmo boni humores pugnant contra malos, ita impugnant E. & F. contra G. & H.; & sicut per pugnam bonorum humorum contra malos corpus non
po-

potest recipere sanitatem, ita per possessionem, quam G. & H. habent in I., non potest ipsum I. recipere B. in hoc, quòd demonstrat de A.; quoniam I. intrat in G., eò quòd non recipiat M. simul cum L. & N. et aliis.

9. Sed quando I., *Domine*, recipit M. à B. simul cum L. & N. & aliis literis, tunc est ipsum I. & C. in E. finè G., quia imaginatur, quòd, licet Tu scires malum, antequam mundus esset, tamen non esset T. nec P. in M. nec in aliis literis, nisi creasses infernum, & dedisses homini liberam voluntatem faciendi bonum & malum; quoniam si mundus non esset ordinatus à tuo M. modo quo est ordinatus, B. non posset demonstrare ipsi I. nec ipsum I. posset recipere demonstrationem quam B. dat ipsi I. de L. & M. & N. & de aliis literis, quæ sunt in A., quia sicut homo cæcus non potest uti colore nec animal irrationale ratione, ita & adhuc multò minùs

pos-

posset B. demonstrare creaturæ perfectionem ipsius A., nec creatura posset frui & recipere perfectionem sui Creatoris: Igitur cum hoc ita sit, per hoc K. demonstrat, quod I. sit in recta figura in C., quando recipit simul perfectionem omnium literarum, quas B. demonstrat in A.

10. d. *O Domine DEUS! qui es spes & perfectio meæ voluntatis. Tertia figura dicitur perfectæ voluntatis, quæ formatur, quando B. significat ipsi I., quod N. sit in A.: Unde quando B. demonstrat ipsi I., quod N. sit in A., & ipsum I. recipit demonstrationem solius N., & non aliarum literarum quæ sunt in A., tunc generatur G. in ipso I. & in C.; & per hanc generationem K. demonstrat I. esse in G. opinando, quod N. non habeat perfectionem in A., cò quod velit peccatores infinite torqueri in inferno; & porpterea I. affirmat in C. in quo est G., quod N. esset melius, si non esset peccatum nec infernus, & si*

si forent plures animæ, quæ vaderent ad Paradisum quàm quæ vadunt in infernum.

LI. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia, sicut homo infirmus, quando victualia dulcia & sapida videntur ei amara, non habet ordinatum suum gustum, ita I., quando recipit N. sinè L. & M. & aliis literis, quæ sunt in A., non potest tractare ordinatè & directè de N., & propterea H. demonstrat, quòd ipsum I. sit in G., & D. demonstrat, quòd C. sit in ipso I. cum G.; & per hoc demonstrat K. quòd I. non sit in E., & F. demonstrat, quòd E. non sit in I. & in C.; quia sicut est impossibile, quòd unum elementum possit componere corpus sinè aliis elementis, ita est impossibile, quòd I. possit frui ipso N. sinè L. & M. & aliis literis, quæ sunt in A.; & quia I. plus attendit ad animas, quæ vadunt ad infernum, quàm ad literas, quæ sunt in A., propterea in illud in-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXIII. 305
intrat G. quod format I. in C. adeo
falsâ figurâ intellectuali, sicut specu-
lum curvum format in se falso rec-
tam figuram faciei aspicientis se in
eo.

12. *Creator Domine!* Quando I.
recipit N. & L. & M. & alias lite-
ras; quæ sunt in A., tunc D. & F.
& K. concordant in E.; & ratione
hujus concordantiæ I. & C. simul
stant in E. sinè G.; quia sicut homo
una manu lavat aliam, & una virtu-
te se juvat ad aliam, ita I. intrat in
E., quando simul recipit id, quod
B. demonstrat de omnibus literis, quæ
sunt in A.: Igitur cum hoc ita sit,
quando I. cadet in G. per hoc, quod
non sciat uti ipso N. sinè aliis lite-
ris, consulo ut statim recurrat homo
ad hanc tertiam figuram, & se diri-
gat cum literis, quæ sunt à K. usque
ad T., & simul amet & recipiat om-
nes ipsas, ut I. sit in E., quando in-
trabit in C..

13. e. *Creator Domine mundi & om-
nium bonorum & ordinationum, quæ*

306 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
in eo sunt! Quarta figura dicitur per-
fectæ *Veritatis*, quæ formatur, quan-
do B. demonstrat ipsi I., quòd O.
fit in A.: Unde quando B. demonst-
rat O. ipsi I. simul cum L. & M.
& N. & aliis sequentibus literis, &
I. non vult recipere nisi solum O.,
tunc G. generatur in I. demonstnan-
tibus H. de G., & K. de I. & D. de
C. quod I. concludit quòd omnis ho-
mo in quacunque lege & secta sit,
dummodo habeat bonam intentio-
nem in credendo errorem, in quem
credit, & quem ignorat, salvetur &
vadat in Paradisum; & propterea I.
formatur falsó in C. & C. in I. ra-
tione ipsius G. quod intrat in C. &
in I., quia si omnis homo salvaretur
in quocunque errore esset, dum pu-
taret illum errorem esse veritatem,
sequeretur, quòd homo veniret ad A.
credendo falsitatem, & quòd O. es-
set veritas & falsitas simul, quod est
impossibile.

14. Nam si hoc esset possibile,
Domine, K. demonstraret ipsi I., quod
B.

B. non haberet potestatem significandi in A. esse L. & M. & N. & O. & P. & Q. & R. & S. & T., & si B. non posset demonstrare ipsi I. omnes istas literas esse in A., I. non haberet, à quo reciperet demonstrationem litterarum, quæ sunt in A., & per hoc K. demonstraret ipsi I., quòd A. & B. & literæ, quæ sunt à K. usque ad T., non essent *in esse*; & si ita esset, quod non essent *in esse*, fortet impossibile esse *in esse* ullam rem tam sensualem quàm intellectualem: Igitur cùm hoc ita fit, quod sensualiter sentiamus & intellectualiter intelligamus esse res sensuales & intellectuales, per hoc demonstrat B. ipsi I., quòd A. sit *in esse*, & L. & M. & sequentes literæ sint in A., & per hanc demonstrationem K. demonstrat ipsi I. nullum hominem credentem errorem & falsitatem esse in E. & posse venire cum G. ad A., quod est O. contrarium ipsi G.

15. Vere Domine! Quando I. recipit B. in hoc, quod demonstrat de

308 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
O. & L. & M. & N. & sequentibus
literis, tunc I. formatur in C. & C.
in I. cum E.; quia K. demonstrat ip-
si I., quòd formet C., & D. ei de-
monstrat, quòd formet C. in affir-
matione intelligentiæ dicentis, quòd
nulla anima credendo errorem possit
venire ad O., quod est in A.; quo-
niam si ad illud venire possit, quàm
primum anima esset cum G. in O.,
ipsum O. non esset in A., nec essent
in eo literæ, quæ sunt à K. usque ad
T., & per privationem harum litera-
rum privaretur A., & per privatio-
nem ipsius A. privaretur quidquid est,
quod est impossibile: Unde benedic-
tus sis, *Domine DEUS*, quia sicut in
hac quarta figura damus exemplum
de errore, cum quo homo putat ve-
nire ad O., ita potest dari exemplum
in hac eadem figura de omnibus re-
bus in quibus homo tractat de veri-
tate; & per artem prædictarum lite-
rarum potest dari solutio omni quæs-
tioni factæ super aliquo tuorum ope-
rum.

16. f. *Domine director omnium in Te confidentium & Te amantium!* Quinta figura est perfectæ *Justitiæ*, quæ formatur, quando B. demonstrat ipsi I., quòd P. sit in A., sed quando I. recipit P. à B. sinè L. & M. & aliis sequentibus literis, tunc corrumpitur & deformatur in I. & in C. quarta figura; quia sicut in corpore elementato corrumpitur longum & latum per profundum & è converso, ita corrumpitur quarta figura per introitum, quem G. facit in C. & in I., eo quod I. non velit simul recipere omnes literas, quæ sunt in A.; quoniam quando I. recipit P. sine aliis literis, statim intrat in G., & per G. imaginatur, quòd P. non sit perfectè in A., eò quòd prædestinatio sit in *esse*, ratione cujus prædestinationis nullus homo prædestinatus ad damnationem potest venire ad salvationem.

17. Nam, quando I., *Domine*, imaginatur P. & prædestinationem deficit in imaginando ipsum P. sinè demonstratione, quam ei dat B. cum omni-

310 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
bus literis quæ sunt in A. de ipso P.;
quia sicut homo non potest elevare
magnum onus per se solum, imo in-
diget adiutorio, ita I. non potest re-
cipere à B. id, quod demonstrat de
P., quin se juvet cum L. & M. & se-
quentibus literis; & propterea, quan-
do I. non se juvat cum omnibus li-
teris, quæ sunt in A., cadit homo
in errorem per prædestinationem &
per alias res, quas non scit cognos-
cere per tuas Virtutes; eò quòd non
velit recipere earum significationes;
quem errorem cognosceret, si tibi at-
tribueret omnes literas, quæ sunt à
K. usque ad T.: quoniam si homo,
qui tentatur & decipitur per prædes-
tinationem, recurreret ad omnes li-
teras, tunc istæ literæ in eo ponerent
E. in I. & ratione ipsius E. haberent
C. & I. veram figuram in omnibus re-
bus, in quibus ipsum I. format C.

18. Quoniam sicut oculi sensua-
les, *Domine*, obliquè vident omnem
figuram in speculo obliquo, ita ocu-
li intellectuales obliquè vident præ-
desti-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXIII. 311
destinationem, quando homo eam
imaginatur per tuum M. vel per tu-
um P. sinè aliis literis, quæ sunt in
A. ita perfectè sicut M. & P.; & si-
cut intellectus hominis se aspicientis
in speculo obliquo intellectualiter vi-
det rectam figuram suæ faciei per me-
moriam, quæ memorat ipsam esse
rectæ figuræ, ita I. verè intelligit præ-
destinationem quando respicit omnes
litteras, quæ sunt à K. usque ad T.:
Unde Benedictus sis, *Domine DEUS*,
quia sicut solvitur quæstio de prædes-
tinatione per artem & modum præ-
dictum in hac quinta figura, ita pos-
sunt in ea verè & directè concludi
& solvi omnes aliæ quæstiones quæ per-
tinent ad tuam Justitiam, dummodo
homo sciat habere artem & modum
ipsius figuræ.

19. g. *O Domine gloriose! qui obli-
gas omnes creaturas ad significandum
tuos valores. Sexta figura est perfec-
tæ Misericordiæ, quæ formatur, quan-
do B. demonstrat ipsi I., quòd Q,
sit in A., per quam demonstra-*
tio-

tionem I. dirigitur ad effendum cum E. in C., ut possit cognoscere id, quod B. demonstrat de Q., & ut recipiat gratiam & benedictionem ab A.; sed quando I. recipit à B. solum Q., & ignorat id, quod B. significat de A. in aliis literis, quæ sunt à K. usque ad T., tunc in eo generatur G., ratione cujus imaginatur ipsum I. adeò vehementer tuum Q. quòd obliviscatur omnium aliarum literarum quæ sunt à K. usque ad T.; & propterea K. & D. & F. significant, quòd E. non sit in I. nec in C. ratione ipsius G. quod in eis est.

20. *Sanctificate Domine!* Sicut G. intrat in I. & I. in G. per hoc quòd I. affirmet Q., quin habeat cognitionem de P. & de aliis literis, ita ipsum I. formatur falsâ figurâ, quando imaginatur in Q. defectum ratione multitudinis animarum, quæ vadunt ad infernales poenas; quia sicut B. demonstrat Q. in A. per animas quæ vadunt ad Paradisum, ita demonstrat P. per animas, quæ vadunt
ad

Lib. V. Dist XL. Cap. CCCLXIII. 313
ad infernales poenas; quoniam si B.
adeo demonstraret Q., quod non pos-
set demonstrare P., sequeretur, quòd
in A. privaretur P., & si ita esset,
etiam in eo privarentur Q. & om-
nes aliæ literæ, quæ sunt à K. usque
ad T.; & si ita esset, foret impos-
sibile, quòd A. & B. essent ali-
quid.

21. Unde benedictus sis, *Domine
DEUS*, quia quando I. recipit Q. à
B. simul cum demonstratione, quam
B. ei dat de P. & de aliis literis,
tunc K. demonstrat I. imaginari &
cognoscere per E., quòd Q. & P.
convenient in A., & ratione hujus
cognitionis C. & I. convenient in
fruendo ipsis Q. & P. per demon-
strationem, quam B. de eis dat in
creaturis & in A.: Igitur cùm hoc
ita sit, per istam artem potest om-
nis homo cum E. tractare de mise-
ricordia & potest dare solutionem
omnibus dubiis, quæ haberi possunt
super operibus misericordiæ, dum-
modo sibi caveat ne recipiat Q. sine
P.

P. & aliis literis, quæ sunt in A., quia sicut animal non posset recipere veram formam sinè compositione & conjunctione naturarum sensualis & intellectualis ita I. in C. non posset recipere veram figuram sinè P. & Q. & aliis literis, quæ sunt in A., quando vellet tractare de misericordia.

22. h. *O Domine DEUS! qui de nihilo creasti omnes creaturas. Septima* figura est perfectæ *Humilitatis*, quæ formatur, quando B. significat ipsi I., quod R. sit in A., ut ipsum I. cognoscat R. in A., & formet R. in se ipso, ut recipiat gratiam & benedictionem ab A.; Unde quando I. imaginatur humilitatem & ipsi appropriat, quod, quantum hominem humiliat, tantum exaltet, & quando I. imaginatur, quod Tu non possis exaltari per humilitatem, eò quòd sis adeo perfectus & altus, quòd non possis plus exaltari, tunc G. intrat in I. & I. in G. & C. affirmat R. non posse esse in A.; & próprerea K. significat, quòd G. sit in I. & E. non sit in ipso.

23. Sed

23. Sed quando I., *Domine*, recipit B. super R. cum L. & M. & aliis sequentibus literis, tunc K. demonstrat, quod E sit I. quod imaginatur R. esse in A. ad demonstrandum T. & alias literas ipsius A., quia sicut R. in Creatura exaltat creaturam, ita R. in Creatore demonstrat T. ipsius creatoris ipsi I., ut oret & contempletur A. & formet in se R. ad faciendum reverentiam & honorem ipsi R. Creatoris, & propterea oportuit, quod R., quod est in A., humiliaret Personam Filii ad assumendum humanam carnem ex nostra Domina sancta MARIA Virgine gloriosa, ut ipsum I. posset recipere id, quod B. demonstrat de R., quia sine Incarnatione & Passione nostri Domini JESU Christi non posset ipsum I. recipere B. licet ipsum B. posset significare R. in A., sicut Sol potest demonstrare suam claritatem sine visu hominum cæcorum.

24. *Humilis Domine!* Sicut B. demonstrat R. in A. sine multiplicatio-

316 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
ne exaltationis ipsius A., ita in In-
carnatione & Passione Filii DEI B.
demonstrat R. in A. sine depressio-
ne & diminutione ipsius A.; quia si
A. diminueretur in T. & in aliis li-
teris, R. daret ei defectum, quòd
est impossibile; eò quòd R. ipsius A.
non possit esse contrarium ipsi A. &
literis, quæ in eo sunt; quoniam si
esset eis contrarium, K. demonstra-
ret ipsi I., quòd omne R., quod est
in homine, esset contrarium virtu-
ti & concordans cum vitio, quòd est
impossibile; per quam impossibilita-
tem B. significat ipsi I., quòd per In-
carnationem divina Natura nullatenus
fuerit mutata nec alterata de sua no-
bilitate: Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia per hanc septimam
figuram potest omnis homo habere
artem & modum exponendi & sol-
vendi omnem quæstionem tractantem
de humilitate: quoniam sicut tres fi-
guræ logicæ sunt figuræ, quibus for-
mantur omnes syllogismi, ita in quar-
ta figura composita ex novem habet
quæ-

qualibet artem & modum, quo homo potest solvere omnem quæstionem; quæ incedat per novem figuras; eò quòd hæc quarta figura ita habeat novem modos, sicut illæ tres habent quatuordecim.

25. i. *O Domine! qui inflammas cor tui amatoris in contemplatione tui valoris. Octava* figura est perfectæ *Patientia*, quæ formatur, quando B. significat ipsi I. quòd S. sit in A.; quia sicut Sol demonstrat suam claritatem, & rosa suam pulchritudinem, & leo suam fortitudinem, & homo utens ratione suam rationalitatem, ita B. demonstrat ipsi I., quòd S. sit in A.; & sicut finalis ratio, propter quam culter formatur ex materia ferri, est, ut scindat, finalis ratio, propter quam I. est creatum est, ut recipiat id, quòd B. demonstrat de A.: sed quando I. imaginatur S. sine demonstratione, quam B. dat de ipso, & I. intrat in C. opinando, quòd patientia det passionem, & memoria memorat in Te non esse

esse passionem, tunc formatur G. in ipso I., eò quòd I, non sciat recipere id, quod B. demonstrat de S. in A. cum aliis literis, quæ sunt à K. usque ad T.

26. Sed quando I., *Domine*, recipit B. & S. simul cum literis, quæ sunt in A. á K. usque ad T. tunc I. intelligit, quòd S. sit in A. licet in eo non sit passio; quia cum in A. sint L. & M. & N. & O. & P. & Q. & R. & T., necessariò opottet, quòd in eo sit S.; quoniam nisi in eo esset, non essent in eo Q. & R. & T.; & si istæ literæ non essent in A., necessariò oporteret, quòd etiam non essent in eo aliæ literæ; quæ si in eo non essent, A. nihil esset, quod est impossibile, per quam impossibilitatem significatur, quòd S. sit in A.

27. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia sicut dedisti Soli splendorem, ut illuminet mundum, ita tuus Filius inter alias rationes fuit incarnatus & mortuus ut ipsum I. posset recipere id, quòd B. demonstrat.

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXIII. 319
monstrat de S., quod est in A.: quoniam sicut per visum corporalem videtur splendor Solis, ita per tuam Incarnationem & Passionem cognoscitur S., quod est in A., unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia non est ulla quæstio, quæ fiat super patientia, quæ non possit solvi per artem & modum hujus octavæ figuræ, dummodo homo sciat habere E. in I. & in C., ut I. recipiat B. in S. cum aliis literis, quæ sunt in A. à K. usque ad T.

28. k. *Divine Domine plene misericordia & amore! Nona* figura est perfectæ Bonitatis, quæ formatur, quando B. significat ipsi I., quòd T. sit in A.: unde quando ipsum I. recipit B. in solo T. & imaginatur, quòd T. esset melius in A., si omnia vegetabilia & animalia irrationalia essent animalia rationalia & essent omnia in Paradiso, & nullus homo damnaretur; tunc K. demonstrat, quòd I. intret in G., & H. & D. demonstrant, quòd C. intret cum G. in I.,

320 *B. Bay. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
& per hoc demonstrat K., quòd I.
non possit per istum modum recipere à B. id quod demonstrat de T. per F., quod demonstrat E. non esse in I. & in C. quotiescunque I. non velit recipere omnes literas, quæ sunt à K. usque ad T.

29. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia sicut ex albedine & nigredine generatur & componitur tertius color, ita E. & G. intrant in I., quando I. recipit B. in T., & non vult illud recipere aliis literis; & sicut albedo generatur ex parte frigiditatis & nigredo ex parte caloris, ita E. est in I. ex parte ipsorum B. & T., & G. est in ipso I. ex parte omissionis quam habet non recipiendo literas, quæ sunt à K. usque ad T.; & sicut dissolutio rubei vel crocei coloris reddit frigiditati partem albedinis & calori partem nigredinis, quæ partes componunt rubeum vel croceum colorem, ita I. quod est in E. & G. discedit cum E. vel G., quando diu stat inter E. & G.

30.

30. *Virtuose Domine!* Quando B. demonstrat ipsi I., quòd T. sit in A., & homo non vult recipere illam significationem prima intentione ad amandum A., & amat se ipsum prima intentione, tunc I. intrat in G., quia illas res, quæ ei videntur bonæ vel malæ intuitu sui ipsius, imaginatur in tantum, quòd ignoret id, quòd B. demonstrat de T. in A.; & propterea ipsum I. cœcè & sinè vera figura & imaginatione & discretionem aspicit T. in A. præ magna affectione voluntatis, quæ transfiguratur I. in G. per privationem, quam E. habet in C. & in I.; & propterea homines nescii, qui non sciunt uti suo intellectu nec sciunt ipsum formare in vera figura, dicunt, quòd mundus potuisset esse prius & melior & melius ordinatus: Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia omnem quæstionem, quæ tractet de bonitate potest homo solvere & declarare per hanc nonam figuram, dum-

322 B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III:
dummodo sciat sequi artem & mo-
dum ipsius figuræ ad gloriam & lau-
dem & honorem sui honorati & glo-
riofī DEI.

CAPUT CCCLXIV.

*Quomodo homo orando & contemplan-
do nostrum Dominum DEUM sciat ha-
bere artem & modum, per quem
aperitur veritas & falsitas.*

1. **D**EUS liberalis, excellens, alte-
a. **D**mirabilis, valens super omnes
valores! Qui vult inquirere artem &
veram viam, per quam sciat aperire
veritatem & falsitatem, oportet, *Do-
mine*, quod in inquisitione figuret
figuras sensuales, quibus sciat figu-
rare figuras intellectuales, per quas
& cum quibus potest homo dare suo
intellectui aperturam & directionem,
ut intret ad cognoscendum quænam
res sit vera & quænam falsa; Igitur
ad hunc finem ponimus & dicimus,
quod sit A.

1 2 3 4 5 6

1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6

1
2
3
4
5

1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6

1 2 3 4 5 6

1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6

A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.
Veritas	Apertura sive in- ventio ip- sius A.	Clausura sive oc- cultatio ejusdem A.	Falsitas.	Apertura sive in- ventio ip- sius D.	Clausura sive oc- cultatio ejusdem D.	Fides & creden- tia.	Ratio necessa- ria.	Fervor & Timor

2. Et quando homo, *Demine*, figurave-
rit has novem figuras, oportet, quod ex
eis figuret unam quæ dividatur in octo figu-
ras five cameras, & oportet quòd det lite-
ram cuilibet earum, ut sit ei signum, per quod

habeat cognitionem de qualibet camera; &
propterea signamus primam cameram Lite-
râ K., secundam Literâ L., tertiam Literâ
M., quartam N., quintam O., & sextam P.,
septimam Q., & octavam Literâ R..

K.	L.	M.	N.	O.	P.	Q.	R.
BAG	BAGI	CAG	CAGHI	EDG	EDGI	FDG	FDGHI
BAH	BAHI	CAH		EDH	EDHI	FDH	
BAI		CAI		EDI		FDI	

1	2	3	4
1000	1000	1000	1000
1000	1000	1000	1000
1000	1000	1000	1000
1000	1000	1000	1000

This is a very faint section of text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is illegible due to low contrast and blurring.

1	2	3	4
1000	1000	1000	1000
1000	1000	1000	1000
1000	1000	1000	1000

& quando homo volet invenire & cognoscere veritatem vel falsitatem, vel volet eam occultare, oportet, quòd recurrat ad figuram, & aspiciat in quanam octo camerarum poterit tractare de re, quam inquirit & proponit tractare.

3. Et sicut oculi corporales debent tractari rebus mundis & mollibus, ita, *Domine*, oportet, quòd omnis homo, qui velit intrare in hanc inquisitionem, sit mundus à peccato, & bona intentione & conscientia inquirat in figura id, quod in ea vult invenire & percipere; quia sicut oculis corporalibus est proprium non sanari nec mundari rebus asperis & immundis & siccis, ita & adhuc multò meliùs est proprium prædictæ figuræ non admittere intra se ullum hominem, qui sit inquinatus peccato & qui habeat malam intentionem ad id, quod intendit invenire in ea; quoniam sicut visus corporalis infirmatur & inordinatur per superfluitatem hu-

mo-

324 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
morum decurrentium per oculos, ita
hæc figura debilitatur & perturbatur,
quando homo eam tractat viliter &
immundè & inordinatè.

4. b. *Beate DEUS à quo veniunt
omnes beatitudines.* Signum primæ fi-
guræ five cameræ est K.: Unde di-
cimus, *Domine*, quod intellectualiter
intelligamus B. aperire & demonstra-
re A. cum G.; quia quando homo
credit aliquam rem; quæ sit valde
contraria cursui naturæ, & sit ei valde
meritoria, tunc magnum meritum &
magna credentia significant A. esse in
G., & per G. sequi magnum fruc-
tum & magnam mortificationem in-
tellectûs; quoniam si A. non esset in
tali G., & D. esset in eo, sequere-
tur, quòd malum esset majoris uti-
litatis & fructûs, quàm bonum; &
si hoc ita esset, significaretur, quòd
Tu esses minor quàm res minores,
quod est impossibile.

5. *Honorate Domine!* Intellectua-
liter intelligimus B. aperire A. cum
H.;

H.; quia quando humanus intellectus recipit id, quod creaturæ significant de tuis gloriosis Virtutibus, & id, quod tuæ gloriosæ Virtutes significant de tua divina Essentia, tunc B. aperit A. cum H.; quoniam si A. non esset in tali H. formatum ex prædicta significatione & demonstratione, & esset in eo D., sequeretur, quod creaturæ cum D. significarent tuas Virtutes, & tuæ Virtutes cum D. significarent tuam divinam Essentiam, quod est impossibile; quia si esset possibile, sequeretur impossibile esse, A. esse in Te, & H. esse in ulla re, & nulla finalis ratio esset in *esse* & omnia essent frustra, quod est de majoribus impossibilitatibus, quæ esse possint.

6. *Amorose Domine!* Intellectuallyter intelligimus B. aperire A. cum I.; quia quando I. movet intellectum & memoriam & voluntatem ad inquirendum A., tunc intellectus invenit A. in magna diligentia ipsius I., quod præ

326 *B. Ray. Lulli. Lib. Contēpl. Vol. III.*
præ magno fervore amoris vel præ
magno timore inquirat significatio-
nes, per quas invenitur A.; & si A.
non inveniretur cum I. isto modo,
sequeretur, quod inveniretur con-
trarium ipsius I., quod est impossibile,
scilicet quòd A. aperiat & inve-
niatur & demonstraretur melius cum
parvo fervore & devotione & timore,
quàm cum magno: quia si esset pos-
sibile, hoc sentiremus sensualiter vel
intelligeremus intellectualiter, quod
non sentimus nec intelligimus.

7. c. *Excellentis Rex gloria! qui es
dignus omni reverentia & honore. Se-
cunda camera signatur per L.: ut de-
dicimus, quòd B. aperiat A. cum G.
& I.; quia quando G. & I. conjun-
guntur & concordant ad invenien-
dam A., tunc H., quod est in po-
tentia, venit ad actualitatem ipsius
G., & G. reducitur in potentiam, in
qua erat H., quando G. erat in ac-
tu; & si hoc ita non esset, Domine,
sequeretur, quòd conjunctio ipsorum
G.*

G. & I. non posset esse ipsi B. occasio aperiendi A. cum ipsis G. & I., & sequeretur, quòd B. per disjunctionem ipsorum G. & I. aperiret viam inveniendi A., quod est impossibile; quia si esset possibile, sequeretur, quòd voluntas hominis quò minus fervoris & timoris haberet, eo in majori veritate fidei & credentiæ esset, quod est impossibile, per quam impossibilitatem probatur, quod B. aperiat A. cum G. & I.

8. *Potens Domine!* Quando H. & I. uniuntur & conjunguntur & conveniunt ad inquirendum A. tunc B. aperit A. cum H. & I.; quia sicut Sol movet vegetativam in vegetabilibus super terram, ita I. intellectualiter movet H., & per motum ipsius H. B. demonstrat A. humano intellectui; quoniam sicut Sol in æstate per suum magnum calorem attrahit virtutem vegetativam á radicibus plantarum, & facit eam expandi & crescere super faciem terræ, ita

ita I. per suum magnum fervorem in amore vel in timore ducit H. de aliis significationibus ad alias, quo- usque A. demonstratur ab H.; & si hoc non esset ita sed esset opposi- tum, sequeretur, quòd A. melius demonstraretur per privationem ip- forum I. & H. quam per *esse* eorum- dem; & si ita esset, sequeretur, quòd in animalibus irrationalibus, in qui- bus non est I. adeò vehementer sicut in rationalibus, esset plùs cognitio- nis quàm in rationalibus, quod est impossibile.

9. Unde benedictus sis. *Domine DEUS*: quia! per hoc quòd Philoso- phi, qui nos præcesserunt, non ape- ruerunt A. cum G., sed solum cum H., sequitur, quòd eorum scientia non valuerit tantum suo tempore, quantum nostra scientia isto tempore: nam eò quòd ipsi inceperint aperi- re A. cum H. & omiserint G., suum I. non fuit in adeò magna quanti- tate magnitudinis & virtutis, sicut
nunc

nunc est in illis, qui incipiunt aperire A. cum G. & I., & postea cum H. & I., quia melius & nobilius I. formatur, quando venit à G. ad H. quàm si solum incipiat in H. & finiatur in ipso; & propterea Philosophi non habuerunt artem & modum, per quem elevarent suum intellectum ad adeò altum gradum, sicut Theologi, eò quòd eorum Philosophia, fuerit simpliciter figurata sine Theologia, & Theologia, quæ est in hoc tempore, sit composita ex G. & H. ratione cujus compositionis B. habet majorem oportunitatem aperiendi A. cum G. & H., quàm habuerit in Philosophia cum solo H.

10. d. *Divine Domine, Pater cælestis!* Tertia camera signatur litera M.: unde dicimus: quòd, quando C. claudit vel occultat A. cum G., tunc homo credat in A. casualiter & sine ulla occasione, quæ demonstret cum H., quòd A. vel D. sint in G.;
&

& propterea est possibile, quod in tali G. sit A. vel D.; quia dummodo I. non sit conjunctum cum G., casualiter credit homo in ipsum G., & per privationem ipsius I., C. occultat & dissimulat A.; & propterea decipiuntur infideles, qui credunt sine fervore & diligentia; quia non habent qui moveat B. ad aperiendum A., quod C. occultat cum absentia ipsius I., & ideo putant credere A. esse id, quod est D. & D. esse id, quod est A.

II. *Iuste Domine!* Intellectualiter intelligimus, quod C. occultet A. in H.; quia quando B. vult demonstrare A. in H., C. interponitur casualiter quando facit mentem hominis incedere sine occasione, vel quando facit eam esse in G.: Igitur sicut Luna occultat nobis claritatem Solis, quando ponitur inter nos & Solem, ita C. occultat & claudit A., quando ponitur inter H. & ipsum A. per imaginationem & cogitationem
in-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXIV. 331
incedentes casualiter vel per mentem,
quæ stet in G., in quo est D.: &
in quantum mens accedit plus ad oc-
casionem quam ad casualitatem vel
plus ad G.; in quo est A., quam ad
G. in quo est D., in tantum exit C.
de medio, quod est inter A. & men-
tem, & in tantum B. vincit ipsum
C.; sed quanto humana mens acce-
dit plus ad casualitatem quam ad
occasionem & ad C. in quo est D.
quam ad H., tanto C. ponitur plus
ante mentem & in medio ipsorum
A. & H.; & propterea homines uno
tempore sunt in A. & alio in D.

12. *Æterne Domine!* Intellectua-
liter intelligimus, quod C. occultet
A. cum I., quia per privationem
ipsius I. in G. vel in H. vel per ni-
mis parvam vel nimis magnam quan-
tatem ipsius I. ponitur C. ante hu-
manam mentem & ecclipsat visum
intellectualem oculorum spirituali-
um, rarione cujus privationis & ra-
tione cujus ecclipsis visus intellec-
tua-

332 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
tualis non potest percipere A. in G.
nec in H., dum C. est inter A. &
intellectum per inordinatum I.: Igi-
tur cū hoc ita sit, qui vult ejicere
C. ab isto medio, oportet, quòd
temperet suum I. ne per totalem
absentiam vel per nimis magnam vel
nimis parvam quantitatem ipsius I.
possit C. ponere se inter A. & hu-
manam mentem: unde benedictus sis,
Domine DEUS, quia sicut per mo-
tum Solis, qui est major motu Lu-
næ, cessat ecclypsis, ita per tempe-
rantiam ipsius I. destruitur C., &
loco ipsius ponitur B., per quod vi-
detur A. in G. vel in H.

13. e. *O Domine major & melior om-
nibus creaturis! Quarta camera sig-
natur per N.; unde dicimus: quòd
sensualiter sentiamus & intellectua-
liter intelligamus C. occultare A.
cum G. & H. & I.; quia quando
homines privant in sua memoria &
intellectu G. & H. & I., tunc me-
moria non scit memorare nec in-
tel-*

tellectus intelligere nec voluntas velle; & propterea memoria & intellectus & voluntas non sciunt invenire vias nec significationes, per quas possint invenire A.; & ideò sunt homines in hoc mundo peccatores & sunt in errore, & faciunt multas proditiones & multa mala per ignorantiam quam habent de A., in sua memoria & intellectu & voluntate.

14. Nam, qui habent in potentia G. & H. & I., *Domine*, dant laborem illis, qui eas habent in actu & propterea qui actualiter possident G. & H. & I. sunt obligati ad faciendum venire in actum formam potentialem ipsorum G. & H. & I. in illis, in quorum memoria & intellectu & voluntate non est A.; sed quia I. est in valde modica quantitate in actu in illis, quibus B. demonstrat A.; propterea oporteret, quòd ipsi multiplicarent ipsum I., ut præ abundantia magni fervoris & magnæ charitatis B. ejiceret C. à men-

334 *B. Ray. Lullii Lib. Contēpl. Vol. III.*
te infidelium, & verum G. & H.
esset in eis ad tuam gloriam & lau-
dem.

15. „ Igitur cū in hoc *Libro*
„ *Contemplationis* contineatur, quod
„ homo possit habere G. & H. &
„ I. in valde magna quantitate se-
„ quendo artem & modum ipsius,
qui vult adducere A. de potentia in
actum in infidelibus, *Domine*, faci-
at quod ipsi addiscant istum Librum
ut B. in eis adducat de potentia in
actum A. & G. & H. & I., & pri-
vet & expellat C., ne sit inter men-
tem illorum & A.: Igitur benedictus
sis, *Domine DEUS*, quia per hunc
Librum potest formari I. in Fideli
Christiano in adeo magna quantita-
te, quod per eam cum tua gratia &
benedictione possit aperire A. occul-
tatum per C..

16. f. *Gratiosè Domine plene omni-
bus gratiis & benedictionibus! Quin-
ta camera designatur per O.: unde
dicimus, quod quando B. & E. con-*
ten-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXIV. 335.
tendunt super G., & quando pro-
pterea B. format G. in quo est A., &
E. format G., in quo non est A.,
tunc E. aperiat D. demonstrando hu-
mano intellectui quinam duorum po-
pulorum subiectorum prædictis G. G.
accedat plus ad H. & ad I.; quia si-
cut forma hominis, cui est subiecta
meteria carnis & ossium, accedit plus
ad figuram hominis quàm forma ho-
minis picta in pariete, ita G., in
quo est A., plus & melius accedit
ad H., & melius convenit cum eo
& cum I. quàm G., in quo non est
A.; & si hoc non esset ita, seque-
retur, quòd G., in quo non est A.,
esset melius & majus quàm G., in
quo est A., quòd est impossibile;
per quam impossibilitatem E. aperit
D. demonstrando, quòd G. in quo
est ipsum D. non habeat tantum de
H. nec de I. quantum G., in quo
est A.

17. *Æterne Domine!* Intellectua-
liter intelligimus, quòd E. aperiat D.
cum

336 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
cum H., quando ex duobus H. contrariis humanus intellectus aspicit quodnam concordet meliùs cum G. & I., in quibus est A.; quia quando H. recipit significationes creaturarum, ut per eas possit recipere significationes tuarum Virtutum, per quas possit cognoscere excellentem nobilitatem tuæ divinæ Essentiæ, tunc H. demonstrat ipsi E. se continere A., & per A. quod in eo videt E., ipsum H. demonstrat aliud H., in quo est D., & quia E. demonstrat D. in H. in quo non est A., propterea demonstratur & revelatur D., quod antea erat occultum quando A. in H. non erat revelatum & demonstratum: Igitur cum hoc ita sit, qui vult percipere & cognoscere in quonam H. sit A. vel D., aspiciat quomodo E. inquiret H., quod meliùs recipit significationes creaturarum & tuarum gloriosarum Virtutum.

18. *Divine Domine!* Intellectu-
liter intelligimus, quod, quando E.
in

inquirat quodnam duorum I. contrariorum sit majus & melius & propinquius virtutibus, & remotius à vitiis, tunc E. aperiat & significet quodnam eorum contineat A., & quodnam D., quia sicut imaginativa hominis accedit plus ad rationem, quàm imaginativa bruti, ita I. in quo est A. accedit ad majorem quantitatem virtutum, & I. in quo est D., ad majorem quantitatem vitiorum; quoniam sicut marmor non potest dare calorem & potest dare frigus, & ignis non potest dare frigus & potest dare calorem, ita I. in quo est A., non potest demonstrare, quòd in se sit D., nec I. in quo est D. potest demonstrare, quòd in se sit A.: Igitur quando D. videtur per E. in I., in quo non est A., tunc D. aperitur per E. in quantum E. destruit falsas significationes, quæ demonstrant A. esse in I., in quo est D., & D. esse in I., in quo est A.

19. g. *Creator Domine, Pater, Benefactor*

338 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
factor digne reverentia & honore! Sex-
ta camera denotatur litera P.: unde
dicimus, quòd E. aperiat D. cum G.
& I.; quia quando duo homines dis-
putant & contendunt, & in uno est
A. & in alio D., tunc G. & I. in
quibus est A. contendunt contra G.
& I., in quibus est D.: & quando
E. scilicet humanus intellectus stat
indifferenter, tunc aspicit, quænam
sint arma utriusque G. & utriusque
I. & quosnam ictus dent; & quia
G. & I., in quibus est A., habent
fortiora arma, & dant majores ictus
quàm G. & I., in quibus est D.,
propterea E. aspiciens hanc pugnam
aperit D. per cognitionem quam ha-
bet de eo in G. & I., quæ non pos-
sunt se defendere à G. & I. in qui-
bus est A.; quia si possent, seque-
retur, quòd D. esset melius & for-
tius quàm A., quod est impossibile;
quia si esset possibile, sequeretur,
quòd homo falsus esset fortior ho-
mine vero, & quòd creatura haberet
plús veritatis quàm Creator, 20

20. *Honorate Domine!* Intellectualiter intelligimus, quòd E. aperiat D. cum H. & I.; quia sicut potentia vegetativa format virtuosior formam in animali rationali quàm in ullo alio vegetabili, ita H., in quo est A., format melius & majus I., & I. in quo est A., format majus & melius H. quàm H. in quo est D., & I., in quo est D.: Igitur quando E. scilicet humanus intellectus aspicit quodnam nobiliùs subjiciatur alteri, scilicet an H. ipsi I., & I. ipsi H., in quibus est A. vel an H. ipsi I., & I. ipsi H. in quibus est D., tunc cognoscit in quonam H. & I. sit A., & per cognitionem quam habet de A. cognoscit D., & aperit illud, & destruuntur portæ, quibus ipsum D. claudebatur & occultabatur humanæ discretioni, quando non cognocebat A.

21. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia sicut subjectum format sibi frequentius prædicata substantialia
quam

340 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
quam accidentalialia, ita G. & H. in
quibus est A. frequentius formant I.,
& formant illud majus quam G. &
H., in quibus est D.; quoniam sicut
motus est magis proprius corpori ani-
mato quam inanimato, & imagina-
tio est magis propria rationali quam
irrationali, ita I. melius convenit
cum G. & H. in quibus est A. quam
cum G. & H. in quibus est D.; eò
quòd privatio ipsius A. in G. & H.
sit privatio ipsius I., & privatio ip-
sius D. in G. & H. sit possessio ipsius
I.: veruntamen sicut accidentaliter
calor invenitur in aqua, ita per ac-
cidens formatur I. in G. & H., in
quibus est D.; sed sicut in aqua non
potest esse adeo magnus calor acci-
dentaliter, sicut est in igne substan-
tialiter, ita I. non potest esse adeò
naturaliter & adeo propriè in G. &
H., in quibus est D., sicut est in G.
& H., in quibus est A.: Igitur cum
hoc ita sit, per istam artem & mo-
dum potest omnis homo cum E. ape-
rire D.

22. *h. Æterne Domine sinè fine & sinè principio!* Septima camera signatur per Q. : unde dicimus, quòd intellectualiter intelligamus F. occultare D. cum G. ; quia quando homo in G. affirmat aliquam rem impossibilem, quin H. viderit, an ipsum sit possibile vel impossibile, tunc ipsi H. clauduntur oculi intellectuales, & ratione hujus clausuræ B. non potest ei aperire A., & propterea H. non potest inquirere nec invenire, an in G. sit A. vel D., & ideo F. est porta, quæ in G. claudit D. in hoc, quòd per affirmatam impossibilitatem non possit videri nec inveniri D., quod est in ipso G.

23. *Cælestis Domine!* Intellectualiter intelligimus, quòd F. claudat D. in H. ; quia quando H. alteratur in formam contrariam per inordinationem motivæ sensualis & intellectualis, quæ non moventur ordinatè ad recipiendum significationes, quibus B. aperit A., tunc D. clauditur & occultatur

342 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
tatur per F., eò quòd F. sit sicut nu-
bes posita ante Solem, & occultet D.
in hoc, quod intellectus non sit di-
rectus ad intelligendum; quoniam
sicut molendinum inordinatum est
perturbatum ad molendum, & spe-
culum obliquum est inordinatum ad
repræsentandum figuras illis qui in eo
se aspiciunt, ita intellectus recipit fal-
sam figuram opinando esse veram; &
hæc falsa opinio & falsa figura est
F., quod occultat D., quod revela-
retur & demonstraretur, si falsa opi-
nio & falsa figura non essent in H., &
B. in eo demonstraret A.

24. *Divina Majestas!* Intellectua-
liter intelligimus, quòd F. occultet
D. cum I.; quia quando I. est nimis
magnum vel nimis parvum, tunc
generatur F., quod ponitur ante hu-
manam discretionem, & non potest
homo videre D.: quoniam quando
infideles & errantes nimis amant suam
credentiam vel nimis amant falsas ra-
tiones figuratas per falsas significati-
ones,

ones, tunc præ magno fervore vel præ magno timore F. dat obscuritatem oculis ipsius H., ratione cujus obscuritatis & tenebrarum ipsum H. non potest videre D.: unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia sicut F. occultat D. per nimietatem ipsius I. ita ipsum F. occultat illud idem per nimis parvam quantitatem ipsius I., quoniam quando homo parum amat & habet paucam devotionem & paucum timorem, tunc F. recipit adeo magnam formam & adeo tenebrosam & obscuram, quòd H. non potest extendere suos oculos ad videndum B., quod aperit A., & propterea oculi ipsius H. sunt excœcati, & non possunt videre D., quod est retrò F.

25. i. *O Domine DEUS! qui meum cor repleas amore, & meos oculos lacrymis & ploratibus. Octava camera figuratur per R.: unde dicimus, quod intellectualiter intelligamus F. occultare D. simul cum G. & H. & I.; quia quando memoria hominis non*
scit

ſcit memorare nec intellectus intel-
ligere nec voluntas velle, tunc for-
matur & componitur F. ex corrup-
tis memorare & intelligere & velle,
& per corruptionem, ex qua F. est
compositum & generatum, occultat
D. opinantibus memoriâ memorare
& Intellectu intelligere & voluntate
amare A., quando D. est falſo co-
gitatum in figura ipſius A., & A.
in figura ipſius D.

26. *Glorioſe Domine!* Quando ho-
mo dicit *memoria ſcit vel non ſcit*
memorare, vel dicit *voluntas ſcit vel*
ſcit velle, tunc F. occultat liberta-
tem, quam memoria habet in ſci-
endo memorare & voluntas in vo-
lendo amare, ſi intellectus vellet uti
ſuâ virtute in memoria & volunta-
te; quia ſi vellet uti ſuâ virtute, me-
moria poſſet memorare, & voluntas
poſſet velle ita quòd memoria vellet
memorare & intellectus intelligere &
voluntas amare; & quando homo di-
cit quòd memoria ſciret & vellet,
tunc

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXVI. 345
tunc ei attribuit scire & velle, & intellectu & memoriae attribuit velle, quando eis attribuit operationem voluntatis dicendo, quod memoria vellet memorare & intellectus vellet intelligere; & quia homo potest dicere, quod memoria posset, & potestatem potest attribuere intellectui & voluntati, propterea F. occultat D., quod negat potestatem in Persona Patris, de qua generatur Filius & procedit sanctus Spiritus.

27. *Domine sapiens!* Sicut vulgariter dicit homo: *memoria scit memorare & vult memorare, & intellectus scit intelligere & vult intelligere, & voluntas scit amare & vult amare*, ita vulgariter dicit: quod memoria posset memorare, quando scit & vult memorare, quia nisi sciret & vellet, non memoraret, & nisi posset, non vellet nec sciret memorare, & hoc idem est de intellectu & voluntate, quotiescumque B. demonstret A.; sed quando F. occultat D. per occultationem

nem quam C. fecit de A. , tunc memoria non vult nec scit nec potest memorare , & hoc idem est de intellectu & voluntate : & quia non vulgariter dicitur , quòd intellectus & voluntas memorent , & dicitur , quod memoria & voluntas sciant & velint dicendo , quòd memoria sciat & velit memorare & voluntas sciat & velit amare , propterea C. claudit Veritatem proprietatis , quam habet memoria in memorando , ratione cujus clausuræ F. occultat D. , quod falsò demonstrat , quòd memoria non sit in intellectu & in voluntate ita benè , sicut intellectus & voluntas sunt in memoria ; & quia per defectum vulgaris locutionis fiunt istæ falsæ demonstrationes , propterea B. demonstrat A. in eo , in quo F. occultat D. cum H. & G. & I.

23. *K. Sanctificate Domine gloriose !
à quo veniunt omnes benedictiones.*
Cum omnia , quæ homo facit , incendunt per G. & H. & I. , qui vult in-
qui-

quirere & invenire A. & D. , oportet, quòd prius aspiciat , an quæstio sumat initium à G. vel ab H. vel ab I. ; & quando hoc evenerit , oportet, quòd ducat inquisitionem & solutionem quæstionis super literam, de qua principium est originatum, & postea oportet, quòd aspiciat quânam literarum aperiatur vel claudatur A. & D. ; quia si homo vellet aperire A. cum C. , & claudere illud cum B. , & vellet aperire D. cum F. , & illud claudere cum E. , vel vellet claudere & aperire A. cum E. & F. , vel claudere vel aperire D. cum B. & C. , tunc erraret in figura & in arte prædictâ ; & ab hoc errore proveniret, quòd non sciret cognoscere A. nec D.

29. *Vere Domine!* Postquam homo direxerit literas prædictas secundum artem & modum supra dictum, oportet, quòd aspiciat in quânam octo camerarum conveniat formari quæstionem & conclusionem ; quia
si

348 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
si questionem de K. vellet formare
in camera de L. vel M. vel in sequen-
tibus, sequeretur inordinatio, per
quam non posset habere cognitionem
de A. nec de D.; Igitur sicut homo
tentat multos calceos, quousque in-
veniat illos, qui sunt convenientes
suis pedibus, ita debet tentare &
probare omnes octo cameras, & in
illa, in qua melius poterit formari
& figurari quæstio & solutio, debet
inquirere A. & D.; quia quælibet
quæstio & solutio & conclusio, se-
cundum quod est sua natura & sua
qualitas, habet suam cameram sibi
appropriatam & naturatam dummodo
sit, qui eam sciat invenire & cog-
noscere.

30. *Adjutor Domine!* Sicut aliæ
septem virtutum adjuvant alias con-
tra vitia, & alia septem peccatorum
mortalium adjuvat alia contra vir-
tutes, ita quælibet octo camerarum
adjuvat alias: & ideo si homo non
possit invenire A. & D. in una,
opor-

oportet, quod se juvet cum aliis, quia sicut tres causæ juvant se invicem, ut possint venire ad causam finalem, ita aliæ cameræ juvantur ab aliis, ut possint demonstrare humanæ rationi A. & D. Unde benedictus sis, Domine DEUS, quia sicut Potentia rationalis continet sub se quatuor potentias, ita hæc ultima figura hujus Libri Contemplationis continet sub se omnes alias figuras ejusdem Libri præcedentes eam, & in ea omnes aliæ possunt capi, & recipere formam ad gloriam & laudem Tuam, qui es noster gloriosus DEUS.

CAPUT CCCLXV.

Quomodo homo orando & contemplando nostrum Dominum DEUM recipiat ab eo gratiam & benedictionem.

1.
a. **O** DEUS, gratiose, plene & abundans misericordiâ & indulgen-

350 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
dulgentis! Qui vult recipere gratiam & benedictionem à Te, oportet, *Domine*, quòd orando & contemplando dividat & ordinet potentiam motivam in sensualem & intellectualem orationem & contemplationem, ut in motiva sensuali recipiat gratiam sensualem, & in motiva intellectuali gratiam intellectualem; quia quando motiva intellectualis movetur per omnes septem virtutes, & motiva sensuales in suo motu est ei obediens, & ambo motus concordant in utendo septem virtutibus & in pugnando contra septem vitia scilicet septem peccata mortalia, tunc recipit homo per tale opus à Te gratiam & benedictionem.

2. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia qui vult recipere à Te gratiam & benedictionem, oportet, quòd se faciat servum & subditum Fidei, Spei, Caritatis, Justitiæ, Sapientiae, Fortitudinis, Temperatiæ, & aliarum virtutum, quæ ab istis derivantur.

vantur: quoniam, sicut oculis recipit homo splendorem Solis, & naribus odores, & auribus voces & gustu dulcedines, ita septem virtutibus prædictis recipit à Te gratias & benedictiones; sed, sicut nubes impediunt oculos, ne videant splendorem Solis, & catharrus impedit nares, ne percipiant odores, ita septem peccata mortalia impediunt hominem, ne à Te recipiat gratiam & benedictionem, quando non summittit motivam sensualem & intellectualem septem virtutibus prædictis.

3. Nam sicut in infernali pæna, *Domine*, homines torquebuntur à se ipsis quadraginta tribus tormentis, quia tres virtutes animæ habebunt quindecim pænas in hoc, quòd memoria torquebit voluntatem & intellectum & se ipsam cum voluntate & cum intellectu, & torquebit se ipsam cum se ipsa, & ita habebit quinque tormenta; & hoc idem facient voluntas & intellectus; & corpus quantum

352 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
tum ad elementum ignis torquebit
tria elementa, & recipiet tormentum
ab omnibus tribus, & ipse ignis per
suam naturam torquebit se ipsum, &
ita habebit septem tormenta, & hoc
idem est de aliis elementis, ita, *Do-
mine*, septem peccata mortalia per
omnes quadraginta tres modos præ-
dictos impediunt septem virtutes, ne
homo recipiat gratiam & benedic-
tionem á suo Creatore; sed quando
homo servit & se submittit septem
virtutibus, tunc vincit & superat sep-
tem peccata in quadraginta tribus
modis prædictis, & per hanc victo-
riam recipit à Te gratiam & bene-
dictionem.

4. b. *Misericors Domine, plene mi-
sericordia & benedictione!* Qui vult à
Te recipere gratiam & benedictio-
nem oportet, quòd sciat cognoscere
naturam corporis & animæ; quia
quando homo habet cognitionem de
quinque potentiis, & scit cognosce-
re concordantiam quinque sensuum
sen-

sensualium & quinque intellectualium, & quomodo conjungantur & componantur, ut á Te possint recipere gratiam & benedictionem, tunc cognitio, quam habet de istis rebus, est memoriæ occasio ut recondat dona, quæ Tu das, & est voluntati occasio ut ea amet, & amet Te, qui illa dona das; & quando homo memorat & cognoscit & amat omnes istas res, tunc recipit tuam gratiam & benedictionem.

§. *Gloriose Domine!* Quia Tu es unus DEUS in tribus Personis, propterea gratia, quam homo recipit à Te, significat tuam Unitatem & Trinitatem; quoniam per hoc quòd tua gratia sit una in se ipsa, & quinque sensus sensuales & quinque intellectuales & quinque potentiæ animæ & tres virtutes & forma & materia & conjunctio differenter recipiant illam, & quantum ad omnes istas res & earum officia habeant diversitatem, significatur tua Unitas per gratiam, quæ

Z

est

354 *B. Ray. Lulli Lib. contēpl. Vol. III.*
est una, & significatur tua Trinitas
per diversitatem rerum, quæ recipi-
unt tuam gratiam, quæ diversitas cre-
ata significat diversitatem increatam,
quæ est in tuis tribus diversis Perso-
nis gloriosis.

6. Unde benedictus sis, *Domine*
DEUS, quia, sicut opus oculorum
& eorum officium est diversum ab
operibus manuum, & opus manu-
um ab operibus pedum, & offici-
um & opus memoriæ est diversum
ab officio & opere voluntatis, ita
dedisti homini diversas virtutes, per
quas à Te recipiat diversas gratias ad
laudandum & orandum & contem-
plandum tuam gratiam, quæ est in
tua Unitate una, & per tuam Trini-
tatem datur nobis tua gratia in di-
versis virtutibus, per quas cognosca-
mus in Te diversas virtutes quoad Te
unitas sinè ulla diversitate in tua di-
vina Essentia: Igitur cùm hoc ita sit,
Domine, qui à Te vult recipere gra-
tiam & benedictionem, sciat omnes
istas

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXV. 355
istas res contemplari; quia in quantum memorando & intelligendo & amando contemplabitur eas, in tantum recipiet gratiam & benedictionem à Te.

7. c. *Inalterabilis Domine, immortalis, infinite!* Qui per veram fidem & credentiam vult à Te recipere gratiam & benedictionem, oportet, quòd moveat motivam intellectualem tali modo, quod omnes tres virtutes animæ ordinatè moveantur ad utendum fide & credentia; quia sicut tota rota horologii movetur ad formandum horas & puncta, ita oportet, quòd memoria moveatur ad memorandum intellectum esse rem finitam, & ratione suæ finitatis non posse intelligere omnes res; & oportet, quòd intellectus moveatur ad intelligendum in memoriâ, eò quòd sit finita, non posse capi omnes res; & postquam motiva intellectualis moverit has duas virtutes unam contra aliam, oportet, quòd moveat quam-
li-

356 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
libet earum in se ipsa, ut memoria memoret suam terminationem ratione cujus non potest memorare omnes res, & intelligat suam terminationem, ratione cujus non potest omnes ipsas intelligere.

8. Et postquam motiva intellectualis, *Domine*, moverit has duas virtutes modo prædicto, oportet, quòd voluntas moveatur ad amandum fidem & credentiam, quam intellectus non sufficit intelligere nec memoria memorare, eò quòd uterque sit res finita; sed quando voluntas se movet ad amandum falsam fidem & credentiam quam memoria non potest memorare nec intellectus intelligere propter defectum ipsius fidei, quæ est falsa & vana & contraria veritati, tunc motus voluntatis est vitiosus & plenus peccato & culpa; quia sicut voluntas est virtuosa, quando per fidem amat id, quod est veritas, ita est vitiosa, quando per fidem amat id; quod est nihil & falsitas.

9. *Glo-*

9. *Gloriose Domine!* Quando homo per fidem affirmat veritatem, quam non potest intelligere & attribuit tibi omnem Sapientiam & potestatem & omnem bonitatem & perfectionem, & in se ipso cognoscit defectum sapientiæ, tunc per fidem recipit gratiam & benedictionem à Te; sed, quando discredita veritatem, quam non intelligit nec potest intelligere, tunc cadit in tuam iram & maledictionem, eò quòd non sciat uti memoria & intellectu & voluntate; quia, sicut homo recipit gratiam, quando in vera fide scit uti memoria & intellectu & voluntate, ita cadit in iram & maledictionem, quando discredita veritatem & affirmat res ipsi contrarias; quoniam tantam libertatem habet homo affirmandi & credendi veritatem, quæ est in fide, licet non possit eam intelligere, quantum habet affirmandi falsitatem, quam putat esse veritatem, & non intelligit ita esse; quia si hoc intelligeret, se-

358 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
sequeretur, quòd intelligeret verum
esse falsum, quòd est impossibile.

10. d. *Essentialis Domine humilis
amorose! qui es gloria meorum amorum.*
Qui per virtutem spei vult recipere
gratiam & benedictionem á Te, o-
portet, quòd suâ motivâ intellec-
trali sciat movere memoriam & in-
tellectum & voluntatem per virtutem
spei memorando tuam gloriosam &
perfectam Potestatem & Sapientiam
& Voluntatem & tuam rectam Justi-
tiam & tuam dulcem Misericordiam
& tuam valde magnam Humilitatem
& Patientiam & Pietatem & alias tu-
as Virtutes gloriosas.

11. Quia, sicut homo manibus scit
scribere & oculis legere, ita, *Domine,*
motiva intellectualis scit á Te reci-
pere gratiam & benedictionem, quan-
do movet memoriam ad memoran-
dum & intellectum ad intelligendum
& voluntatem ad amandum spem me-
morando & intelligendo & amando
tuas virtuosas Virtutes; & sicut ho-
mo

mo cæcus, & non habens manus, non scit nec potest scribere nec legere, ita quando motiva intellectualis non scit movere memoriam ad memorandum & intellectum ad intelligendum & voluntatem ad amandum, non potest nec scit habere spem in tuis Virtutibus, & per privationem ordinatæ motivæ intellectualis memoria & intellectus & voluntas non sciunt nec possunt recipere gratiam & benedictionem à suo honorato Creatore, à quo veniunt omnes gratiæ.

12. Nam quando memoria, *Dominæ*, memorat spem, & voluntas vult habere adiutorium à rebus, quæ non sunt creatæ ad juvandum, & quando intellectus ignorat tuas Virtutes, quas est obligatus intelligere, ut intelligat adiutorium & dona & gratias & indulgentias earum, tunc anima non scit nec vult uti virtute, quam ei dedisti ad habendum spem, ut per ipsam & cum ipsa sciat, possit & velit à Te recipere gratiam & benedic-

360 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
dictionem: Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia, quando homo peccator multum confidit in tua Misericordia cum ordinata motiva intellectuali & sensuali, tunc scit memorare, intelligere & velle tuas Virtutes; sed quando ipse non scit nec vult memorare tuas Virtutes, confidit plus in creaturis, quam in tuis Virtutibus, tunc spes, quam habet in Te & in creaturis, est ita falsa & vanæ formæ, sicut figura hominis picta in pariete; & propterea quando homines peccatores falsâ figura spei putant recipere gratiam & benedictionem, recipiunt à tua Justitia iram & maledictionem.

13. *Magne Domine, super omnes magnitudines magne, honorate, super omnes honorationes honorate!* Qui vult per *Charitatem* & cum charitate recipere gratiam & benedictionem à tuo sancto Amore perfecto, oportet, quod sciat suâ motiva intellectuali movere memoriam ad memo-

morandum & intellectum ad intelligendum & voluntatem ad amandum tuum gloriosum Amorem; quia, sicut oportet, quod homo, qui se vult calefacere, se præsenteret ad splendorem Solis vel ad calorem ignis, ita, qui cum charitate à Te vult recipere gratiam & benedictionem, oportet, quod sciat ponere suam memoriam, intellectum & voluntatem in præsentia tui sancti Amoris divini; quoniam, sicut visus recipit claritatem à Sole, quando aspicit Solem, ita & adhuc multò melius memoria, quæ memorat, & intellectus, qui intelligit, & voluntas, quæ amat tuum Amorem, recipit ab eo gratiam & perdurabilem beatitudinem.

14. Sed quando homines peccatores non sciunt nec volunt movere potentiam motivam ad ordinandum memoriam, intellectum & voluntatem, & inordinatis voluntate, memoriâ & intellectu volunt à Te recipere gratiam & benedictionem, tunc
non

non sunt parati & dispositi ad recipiendum eam ; quia , qui vult habere gratiam cum inordinata memoria, intellectu & voluntate , vult id, quod non vult tua voluntas; eò quòd cum ordinata voluntate non ordinet suam memoriam , intellectum & voluntatem; quoniam , sicut aqua movet rotam , & rota movet molam molendi, ita voluntas , quæ non vult ordinare se ipsam & memoriam & intellectum vult inordinatè id , quòd vult , & ratione hujus inordinationis movet se ipsam & memoriam & intellectum ad privationem gratiæ & benedictionis, & ad habendum omni tempore perdurabiles misérias.

15. Unde benedictus sis , *Domine DEUS* , quia multi homines sunt, qui amant à Te habere gratiam & benedictionem & eam non habent in hoc, in quo vellent; eò quòd non sciant nec velint eam memorare & intelligere & amare secundum quod possent & scirent si vellent; Igitur qui ha-

bet

bet aures audiat, & qui habet oculos videat: quia, sicut argentarius per solam suam voluntatem non posset formam potentialem deducere in actum sine potentia sensuali, ita qui amat & sperat gratiam in voluntate sine operibus memoriae & intellectus & potestatis motivae sensuales, sperat & petit id, quod non sperat nec petit; quoniam sicut homo sitiens vult bibere, eò quòd habeat sitim, & non vult bibere, ne ei noceat potus, ita multi homines peccatores petunt à Te gratiam, eò quòd velint habere id, quod non sciunt nec volunt nec possunt habere propter defectum memoriae, intellectus & voluntatis.

16. f. *Liber Domine, liberalis! à quo omnes gratiae descendunt.* Qui vult habere gratiam & benedictionem à Te, sciat movere memoriam, intellectum & voluntatem per tuam *Iustitiam*; quia, sicut vas sensuale potest impleri per id, quod potest recipere

364 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
cipere de aqua, & per id, quod
aqua potest ei dare, & ignis potest
calescere per suam proprietatem, &
ferrum potest recipere calorem per
suam proprietatem, ita & adhuc mul-
tò melius potest anima recipere, &
Tu potes ei dare gratiam & benedic-
tionem, quando memorat, intelligit
& amat tuam Justitiam; & nisi ita es-
set, quòd anima, quæ memorat &
intelligit & amat tuam Justitiam, pos-
set habere tuam gratiam, sequere-
tur, quòd aqua & vas & ignis, quæ
sunt res sensuales, possent melius &
virtuosius uti suis proprietatibus, quàm
memoria & intellectus & voluntas &
tua Justitia infinita, quod est impos-
sibile.

17. Unde benedictus sis, *Domine
DEUS*, quia, sicut vas fractum non
potest impleri aquâ, nec ignis, qui
est in marmore, potest calescere fer-
rum, ita & adhuc multò minùs po-
test homo injuriosus recipere grati-
am à tua Justitia, dum memoret &
in-

intelligat & amet injuriam; & propterea decipiuntur multi homines injuriosi, qui faciendo injuriam putant habere gratiam à tua Justitia; quia, sicut homo eò plus se lædit & vulnerat, quo fortiùs capite percutit parietem, ita homo injuriosus eò plus se punit ad non habendum gratiam à tua Justitia, quo plus memorat & intelligit & amat injuriam.

18. Sed quando homo, *Domine*, se judicat in hoc mundo ad pœnitentiam & ad afflictiones & ad satisfactionem, & se cognoscit creatum & recreatum & beneficiatum & subditum ad honorandum tuas honorationes & ad obediendum tuis mandatis, & cum pœnitet suorum peccatorum, & plorat & valde timet tuam Justitiam, & sua memoria, intellectus & voluntas confidunt in tua dulci Misericordia, tunc est paratus & directus & ordinatus ad recipiendum dona & gratias, indulgentias, & benedictiones à tua sancta Justitia gloriosa.

19. g. *Creator Domine, Pater omnium patrum, Virtus omnium virtutum!* Qui vult recipere gratiam & benedictionem à tua excellenti suprema *Sapientia*, oportet, quòd sciat movere memoriam, intellectum & voluntatem ad orandum & contemplandum eam; quia, quando homo movet motivam sensualem ad recipiendum significationes sensuales, per quas movetur intellectualitas ad recipiendum id, quod tuæ perfectæ Virtutes significant de tua gloriosa *Essentia*, tunc est paratus & ordinatus sensualiter & intellectualiter ad recipiendum gratiam & benedictionem à tua sancta excellenti *Sapientia*.

20. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia, sicut homo recipit à Te gratiam per fidem, quando voluntas amat in Te id, quod memoria non potest memorare nec intellectus intelligere per necessarias rationes; ita recipit à Te gratiam & benedictionem per *Sapientiam*, quando

do intellectus per necessarias rationes intelligit perfectionem tuarum gloriosarum Virtutum significatarum per creaturas, & memoria, intellectus & voluntas recipiendo istas significaciones orant & contemplantur tuam gloriosam Essentiam divinam; quia sicut per fidem multiplicatur voluntas quando amat id, quod memoria non sufficit memorare & intellectus intelligere, ita voluntas multiplicatur per Sapientiam in amando Te, quando memoria Te memorat & intellectus Te intelligit; & quò plus voluntas Te amat, & intellectus Te intelligit & memoria Te memorat, eò plus recipit anima à Te gratiam & benedictionem in suo memorare & intelligere & amare.

21. *Gratiose Domine!* Sicut vassallus recipit amorem & gratiam à suo bono Domino, quotiescunque obedit mandatis ipsius, & scholaris recipit scientiam à suo Magistro, quotiescunque memorat & intelligit & amat

368 *B. Ray. Lulli. Lib. Contēpl. Vol. III.*
amat id, quod magister cum docet,
ita homo recipit à Te gratiam & be-
nedictionem, quotiescunque movet
motivam sensualem & intellectualem
ad recipiendum significationes, quæ
tuam Sapientiam significant; quia si
est impossibile, quòd scholaris non
addiscat, quando memorat & intel-
ligit & amat id, quod antea non
memorabat nec intelligebat nec ama-
bat, quantò plùs est impossibile, quòd
anima, quæ memorat, intelligit &
amat tuam Sapientiam, non recipiat
gratiam & benedictionem ab ipsa, à
qua omnes Sapientiæ & omnes gra-
tiæ veniunt? Unde benedictus sis, *Do-
mine DEUS*, quia, sicut in terra in-
venitur minera auri & argenti, ita
secundùm modum prædictum in tua
Sapientia & in aliis tuis Virtutibus
invenitur fons & minera in qua di-
rigitur homo ad recipiendum gratiam
& benedictionem à suo DEO.

22. h. *Iuste Domine, misericors, om-
nibus bonis abundans!* Qui vult per-

For-

Fortitudinem recipere à Te gratiam & benedictionem, oportet, quòd sciat fortificare & roborare in tuis Viribus suam motivam intellectualem & sensualem, quousque sua memoria sit adeò fortis in memorando & suus intellectus in intelligendo & sua voluntas in amando, quòd à nulla fortitudine possit destrui & corrumpi sua fortitudo sensualis & intellectualis in laudando, honorando, orando & contemplando tuam gloriosam Fortitudinem & alias tuas perfectas Virtutes; quia quando motiva sensualis & intellectualis sunt adeò fortes in honorando Te, & obediendo tibi, quòd nulla alia fortitudo eas vincat, tunc recipiunt vires & adiutorium à tua Fortitudine, quæ est gloria & occasio perdurabilis beatitudinis earum.

23. *Amorose Domine!* Sicut memoria fortificat intellectum ad intelligendum & voluntatem ad amandum, quando frequenter memorat id, quod

Aa

in-

370 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
intellectus intelligit, & voluntas amat,
& intellectus fortificat memoriam ad
memorandum & voluntatem ad aman-
dum, quando frequenter intelligit id,
quod memoria memorat & voluntas
amat, & voluntas fortificat memo-
riam ad memorandum & intellectum
ad intelligendum quando frequenter
vult id, quod memoria memorat &
intellectus intelligit, ita adhuc multò
meliùs sinè omni comparatione tua
Fortitudo fortificat motivam intel-
lectualem, & motiva intellectualis for-
titudine quam recipit à Te fortificat
motivam sensualem, & hæc fortitu-
do, qua fortificatur motiva intellec-
tualis & sensualis, est gratia & bene-
dictio, quam recipiunt à tua glorio-
sa fortitudine: Igitur sicut per hunc
modum recipit homo à tua Fortitu-
dine gratiam & benedictionem, ita
per contrarium, quando non recipit
fortitudinem à tua Fortitudine, est
in ira & maledictione.

24. Nam, sicut memoria, *Domini-*
ac,

ne, debilitat intellectum in intelligendo & voluntatem in amando, quando memorat frequenter id, quod intellectus posset intelligere & voluntas amare in Te; ita motiva intellectualis quando non vult se fortificare tuâ Fortitudine, nec vult ipsâ fortificare motivam sensualem, debilitat suam fortitudinem & fortitudinem motivæ sensualis, & per culpam, quam habet, quando non vult recipere nec dare fortitudinem, quam posset recipere & dare, privatur tuâ Fortitudine & Adjutorio, & hæc privatio est ei & motivæ sensuali miseria & maledictio: Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, qui tuos amicos probas laboribus & adversitatibus, ut ipsi tentati fortificent tuâ Fortitudine vires, quibus pugnant contra vitia, quæ non veniunt à tua Fortitudine, nec à viribus fortificatis ab ea.

25. i. *Fortis Domine super omnes fortitudines, honorate super omnes honorationes! Qui vult à Te recipere gra-*

372 *B. Ray. Lalli Lib. Contēpl. Vol. III.*
gratiam & benedictionem, habeat
Temperantiam in motiva intellectuali
& in sensuali, ut omnes suæ sensualitates
& intellectualitates recipiant
temperantiam in orando & contem-
plando tuam gloriosam Essentiam &
omnia tua Opera; quia per tempera-
tas sensualitates & intellectualitates
est homo continens, abstinens, sapi-
ens, humilis, justus, misericors, ve-
rus, patiens & habet omnes alias vir-
tutes, quibus & per quas recipit á Te
gratiam & beatitudinem.

26. *Gloriose Domine!* Sicut fanitas
corporis ordinatur & dirigitur per
temperantiam humorum & qualita-
tum, ita anima dirigitur & paratur ad
recipiendum á Te gratiam & bene-
dictionem, quando habet temperan-
tiam in suo memorare, intelligere &
velle; quia quando memoria est tem-
perata in memorando secundum quod
intellectui convenit intelligere & vo-
luntati amare, & intellectus est tem-
peratus in intelligendo, secundum
quod

quod memoriae convenit memorare,
& voluntati amare, & voluntas est
temperata ad amandum secundum
quod convenit memoriae memorare
& intellectui intelligere, tunc habet
anima temperatam suam memoriam,
intellectum & voluntatem, ut à Te
recipiat gratiam & benedictionem;
quoniam sicut homo temperat instru-
mentum ad edendum sonum, ita ani-
ma temperatur ad recipiendum grati-
am & benedictionem à Te, quando
habet temperantiam in suo memorare
& intelligere & velle.

27. Unde benedictus sis, *Domine
DEUS*, quia sicut nota soni formatur
in motiva intellectuali in temperan-
tia memoriae, intellectus & voluntatis,
& per temperantiam intellectualem
formatur temperantia sensualis in ins-
trumento musico, ita temperantia
intellectualium potentiarum est occa-
sio temperantiae sensualium potentia-
rum & temperantia sensualis & in-
tellectualis est dispositio, per quam
homo

374 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
homo dirigitur ad consequendum
virtutes contra vitia; & per hanc
dispositionem est directus ad recipi-
endum à Te gratiam & benedictio-
nem; sed, sicut homo non scit tem-
perare instrumentum sensuale ratione
intemperantiæ intellectualis, ita ho-
mines peccatores amantes habere vir-
tutes, non possunt eas habere, eo
quòd non sciant nec velint dare tem-
perantiam suis potentiis sensualibus
& intellectualibus.

28. k. *O Domine! qui creasti & be-
neficiasti mundum & omnia que in eo
sunt.* Licet dixerimus & monstave-
rimus per septem virtutes prædictas
artem & modum secundum quem po-
test homo à Te recipere gratiam &
benedictionem, tamen non dicimus,
quòd ullus homo possit à Te reci-
pere gratiam & benedictionem nisi
ille, cui Tu vis eam dare; quia si
homo posset à Te habere id, quòd
non vult tua Voluntas, sequeretur,
quòd ipse haberet potestatem super
tuam

tuam Voluntatem, quòd est impossibile, per quam impossibilitatem significatur, quòd homo possit à Te habere gratiam quam vult tua Voluntas.

29. *Æterne Domine!* Sicut omnia vegetabilia & animalia & metalla generantur & derivantur ex quatuor elementis, ita humilitas, patientia, continentia, veritas & misericordia & omnes aliæ virtutes derivantur á septem virtutibus prædictis; & sicut quatuor elementa juvant se invicem ad componendum corpora elementata, ita omnes septem virtutes juvant se invicem ad recipiendum à Te gratiam & benedictionem; & sicut virtutes recipiunt á Te gratiam & benedictionem, quando veniunt de forma potentiali ad actualem, ita recipiunt à Te gratiam & benedictionem, quando peccata, quæ sunt in forma actuali, privant actualitate reducendo ea ad formam potentialem.

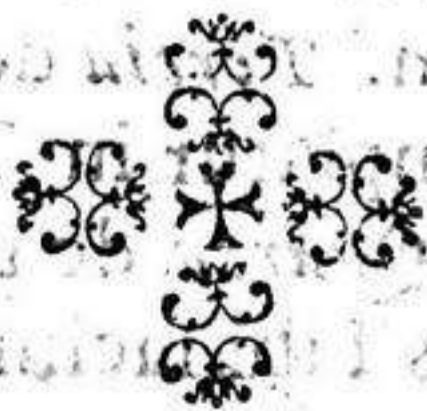
30. *Glo.*

30. *Gloriose Domine!* Quia omnia

bona & omnes gratiæ veniunt & sunt à Te & per Te, propterea tuus servus, cujus nomen non est dignum scribi in hoc Opere, genuflexus osculatur terram in præsentia tui gloriosi Altaris, & elevat suas manus & suos oculos & suam mentem in cœlum orando & contemplando Te, & agendo gratias suo honorato DEO glorioso pro valde magno adiutorio & gratia, quam ei fecisti ad perficiendum *istud Opus, quod est demonstratio & figura multorum aliorum operum, quæ sint ad laudandum & honorandum tuam gloriosam Naturam humanam & tuam excellentem Essentiam divinam.*

Perfectus est *Liber Contemplationis* ad gloriam & reverentiam & honorem nostri Domini DEI, cui omne bonum & directio hujus Libri attribui & cognosci debet; & si forte esset in hoc Opere aliquis defectus vel aliquis error contra sanctam *idem*

dem Catholicam, dicimus & affirma-
mus illum defectum vel errorem esse à
nobis, & nos posuisse eum per igno-
rantiam habendo bonam & castam &
Catholicam intentionem, & in ipsum
errorem non credimus, ~~libro~~ rogamus,
quòd deleatur ab isto Opere; verum-
tamen non affirmamus ullam errorem
esse in ipso; & si aliquis in aliqua re
dubitaret, vel videretur ei ipsam esse
errorem contra fidem, posset esse, quòd
ipse in hoc erraret quin hoc intellige-
ret, & quòd sua intentio esset bona
sicut est passibile, quòd ego errave-
rim intendendo non ponere ullam erro-
rem nec ullam rem, que sit contra
sanctam Legem Romanam, & ad
gloriam & laudem nostri, & in
Domini JESU
Christi.

CAPUT

CAPUT CCCLXVI.

De Fine hujus Libri Contemplationis.

PRIMA PARS.

De Bonitate hujus Libri.

1. **O** DEUS sapiens super omnes Sa-
2. **O** pientias, perfectè in omnibus
perfectionibus! Quia sunt in anno sex
horæ supra trecentos sexaginta quin-
que dies, propterea, *Domine*, in fine
hujus Libri ponimus isthoc Caput
divisum in quatuor partes, ut sit pro
die composita & generata ex sex ho-
ris, quæ in fine quatuor annorum fa-
ciunt unum diem naturalem. *Prima*
Pars est de Bonitate hujus Libri. *Se-*
cunda de modo & arte discendi &
docendi ipsum. *Tertia* de modo, quo
homo contemplatur in Te per istum
Librum. Et *Quarta* de gratiarum ac-
tionibus, quas Tibi facimus pro ipso.

2. Qui

2. Qui vult inquirere & scire bonitatem hujus Libri, *Domine*, oportet, quod primò legat omnes rubricas, quia ipsa in eis significatur, & postea oportet, quòd intret ad legendum Capita, in quibus invenitur prædicta Bonitas, *quæ est major & melior in secundo Volumine quam in primo, & in tertio quàm in secundo*; eò quòd iste Liber sit factus per tuam gratiam & per tuum adjutorium; quoniam quantò anima plùs fruitur suo Creatore & clariùs contemplatur in eo, tantò pulchriùs habet paratam suam memoriam & suum intellectum & suam voluntatem ad dictamen & compositionem hujus Libri: Igitur quia hæc est causa & modus, & est ordinatum & conveniens, quòd in rebus bonis inveniat homo eò plus dulcedinis & placiti, quò plùs tractat de eis; propterea est ordinatum in hoc *Opere Contemplationis*, quòd secundum Volumen sit majus & melius primo, & tertium sit majus & melius secundo.

3. *Gloriose Domine!* Sicut homo facilius potest nominare genera quam species, & species quam individua, ita nos non possumus enarrare in hac brevi historia totam Bonitatem hujus Libri; & ratione hujus brevitatis summam dicemus aliquid de Bonitate & fructu, qui continetur in hoc *Opere Contemplationis*; & propterea dicimus vera intentione & verbo, quod iste Liber sit bonus & utilis ad lætificandum, consolandum & consulendum: & ad dandum scientiam, sapientiam & amorem: & ad orandum, contemplandum & fortificandum; & ad commendandum hunc mundum: & ad amandum Te & coelestem gloriam: & ad confidendum & sperandum in Te: & quod per istum Librum posset homo habere sanitatem sensualem & intellectualiter, & posset sanari ab infirmitate sensuali & intellectuali; quia ipse est via, per quam & in qua potest homo habere septem virtutes; & vincere & destrue-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCXLVI. 381
re omne peccatum mortale & veni-
ale.

4. *Aeterne Domine! in quo est om-
nis perfectio mea voluntatis & mei in-
tellectus.* Sensualiter sentimus & intel-
lectualiter intelligimus, quod cum- &
in hoc Libro possit homo mani-
festè cognoscere, quod Tu sis in *esse*
& sis suprema Bonitas: & quod à
Te veniant omnia bona, & nullum
malum culpæ veniat à Te: & in
hoc Libro necessariis rationibus ma-
nifestatur & probatur, quod Tu sis
unus solus DEUS: & quod tua Uni-
tas sit in Trinitate, & tua Trinitas
in Unitate: & quod Persona Filii sit
incarnata in Virgine gloriosa: & sua
Humanitas fuerit mortua, & recrea-
verit mundum: & in hoc Libro pro-
batur id, quod fit secundum cursum
naturæ & contra cursum ipsius: &
præmium, quod homo recipiet pro
bono & pro malo: & per hunc Li-
brum, *Domine*, cognoscitur virtus &
vitium & quantitas & qualitas utri-

us-

382 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
usque; & ideo ad cognoscendum omnes istas res præsens Liber est bonus.

5. *Sapiens Domine!* Per hunc Librum potest homo habere cognitionem de significationibus, quas creaturæ dant de tuis Qualitatibus & Virtutibus: & de significationibus, quas tuæ Virtutes dant de Te; & per ipsum est homo humilis & verus, iustus & misericors, simplex & pius, affabilis & amorosus, largus & liber, doctus & urbanus, astutus & diligens, subtilis & devotus, continens & patiens, victor & firmus, legalis & dives, perfectus, timidus, animosus, audax, honoratus, taciturnus & gloriosus & per hunc Librum, *Domine*, agit homo tibi gratias, & habet cognitionem de donis & honorationibus & indulgentiis, quas recipit à Te; est quoque iste Liber bonus ad imaginandum, memorandum, intelligendum & amandum Te & omnia bona quæ veniunt á Te & per Te.

6. Adcò

6. Adcò bonus est iste *Liber Contemplationis, Domine*, quòd valeat ad videndum, audiendum, odorandum, gustandum, tangendum, & ad cogitandum, percipiendum, & habendum conscientiam & subtilitatem & animositatem; quia sicut equus est bonus ad equitandum, & accipiter ad venandum, & ferrum ad scindendum, & ignis ad coquendum, & panis ad comedendum, & Sol ad lucendum, ita iste Liber est bonus ad dirigendum omnes sensualitates & intellectualitates, quæ sunt in homine; & quòd hoc ita sit, potest quilibet homo invenire & probare si velit ipsum legere verâ intentione per primum motum, ad quam intentionem & motum est bonum habere hunc Librum. Etiam est bonus iste Liber, *Domine*, ad dandum & promittendum & adimplendum promissa, & ad castitatem & virginitatem, & ad educationem & doctrinam & ad utiliter expendendum tempus & vitam,

&

384 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
& ad impugnandum & debellandum
& vincendum vitia cum virtutibus;
& est bonus ad disputandum, con-
vertendum & dirigendum errantes,
& ad reducendum in mundum sanc-
tam devotionem, quæ erat tempore
Apostolorum in prædicando sanctam
Fidem Catholicam; & est bonus ad
augendam & multiplicandam honorem
sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & potestatem
& divitias ipsius, quæ multiplicatio
stat in forma potentiali, ad cuius ac-
tualitatem iste Liber est dispositio &
directio, dummodo sua bonitas memo-
retur, intelligatur & ametur: Unde
benedictus sis, Domine DEUS, quia
iste Liber est bonus ad inveniendum
& dictandum & ad sustinendum la-
bores sensuales & intellectuales, &
bona sensualia & intellectualia: &
cum hoc Libro potest homo vincere
& confundere errantes: & per ip-
sum potest homo instrui ad exponen-
dum rationes graves ad intelligen-
dum: & iste Liber est requies labo-
rum,

rum, & consolatio & confortatio virorum & mulierum, orphanorum & pauperum: & est bonus ad pœnitentiam & ad plorandum peccata; & ad pœnitudinem & contritionem & ad ordinandum res inordinatas.

7. c. *Infinite Domine! cujus honoris mea memoria non obliviscitur.* Ad hoc est bonus iste Liber, quòd cum eo possit homo cognoscere majora & minora bona, & majora & minora mala: & ipse est homini occasio ut eligat & amet majora bona præ minoribus, & fugiat majora mala præ minoribus: & cum eo potest homo cognoscere, an ametur vel odiatur, & an sit in statu salvationis: & per istum Librum potest cognosci, quinam homo sit fidelis & quinam falsus, & quænam res sint veræ & quænam falsæ: & potest cognoscere vim & fragilitatem prædestinationis, taliter quòd, habeat remedium & quietem à gravibus tentationibus, quas prædestinatio dat illis,

Bb

qui

qui ejus fragilitatem non cognoscunt: & iste Liber est gladius, quo homo pugnat contra dæmonem, & est scutum quo se defendit á tentationibus ipsius: & est Liber, cum quo homo vadit ad perdurabilem beatitudinem, & fugit infernales pœnas.

8. Iste Liber, *Domine*, est bonus ad alterandum formam potentialem veræ fidei in formam actualem, & ad delendum formam actualem falsæ fidei, & ad faciendum eam existere in potentia; & per ipsum facit homo venire in actum formam potentialem Rationis, & esse Fidem in forma potentiâli: Igitur, quia iste Liber, *Domine*, est bonus ad hanc alterationem, propterea generatur in eo per tuam gratiam forma potentialis, per cujus actualitatem totus mundus posset converti ad sanctam Fidem Catholicam à Prælatiis & Principibus & Religiosis & aliis subjectis sanctæ Majestati Apostolicæ sequendo artem, regulam & modum ipsius; quia per demonstra-

tratio-

trationem necessariarum rationum & rerum quæ sunt possibiles vel impossibiles, & per modum, quem continet inamorandi hominem de Te in tantum quòd velit mori pro tuo amore, formatur forma potentialis dirigendi mundum in illis hominibus, qui eam volunt habere actualiter: Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, qui tot bona posuisti in hoc Libro, ut cum eo auferat homo dubia & errores, qui sunt in mundo, & dirigat mundum ad bonas consuetudines ad gloriam & laudem tuæ honorationis & Virginis gloriosæ & totius curiæ cœlestis.

9. Per hunc Librum cognoscitur, *Domine*, quænam lex sit vera, & quodnam sensuale vel intellectuale sit remotum vel propinquum, & quænam sint terminationes & differentia & proprietates & contrarietates & concordantia, & vera exempla & comparationes, & veræ & falsæ significationes rerum sensualium & intellectualium;

um; & per ipsum cognoscitur scala, per quam elevat homo suum intellectum ad Te, intelligendo unam sensualitatem per aliam, & unam intellectualitatem per unam sensualitatem, & unam intellectualitatem per aliam, & unam sensualitatem per unam vel plures intellectualitates: & per ipsum scit homo figurare figuras intellectuales per sensuales, & facere parabolas, & loqui per figuram historicam, & moralem, & allegoricam, & anagogicam: & per ipsum potest homo habere sanctitatem, & solvere quaestiones, & cognoscere tentationes & peccata, & habere gratiam & beatitudinem & indulgentiam & adiutorium à suo Creatore & Salvatore & Re-creatore: Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia tot res sunt pro quibus iste Liber est bonus, quòd nobis non sufficiat tempus nec locus ad enarrandum omnes bonitates & magnitudines per quas est bonus: Igitur cùm iste Liber sit in tot rebus bonus, omnes

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXVI. 389
nes qui falsa intentione & per secundum motum erunt ei contrarii & volent eum destruere, erunt contrarii omnibus bonis, quæ in eo continentur; & propterea quot sunt bona hujus Libri, tot erunt mala & culpæ illorum qui falsò erunt ei contrarii; & si non est bonus iste Liber, qui est factus ad tuam gloriam & laudem, & ad amandum & honorandum Te & ad ferviendum & obediendum Tibi, & non ad aliquam vanitatem & gloriam mundanam, quisnam liber erit adeo bonus & utilis ad dandum gloriam & laudem & ad faciendum reverentiam & honorem Tibi, qui es noster Dominus DEUS?

SECUNDA PARS.

*De modo discendi & docendi istum
Librum.*

10. **D**EUS potens super omnes potestates! qui es sapiens super
per

390 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
per omnes Sapientias. Qui hunc *Librum*
Contemplationis vult intelligere & sci-
re, oportet, *Domine*, quod Tibi
det totam suam primam intentionem,
& secundam det rebus, quæ sub Te
sunt; quia cum hac ordinatione ince-
dit humanus intellectus per primum
motum, & ascendit ad cognoscendum
& sciendum sensualia remota per
propinqua; & intellectualia propin-
qua per sensualia remota, & intel-
lectualia remota per propinqua; &
per hoc scit cognoscere res, quæ in-
cedunt per cursum naturalem, & res
quæ incedunt contra cursum natura-
lem; & postquam intellectus ascendit
ad habendum cognitionem de omni-
bus istis rebus, tunc est paratus ad dan-
dum artem & modum, per quem
anima sciat memorare & intelligere
& velle hunc *Librum*.

11. Qui vult hunc *Librum* intel-
ligere & scire, oportet, *Domine*,
quod conetur quantum possit scire
uti sua memoria, suo intellectu & sua

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXVI. 391
voluntate, ut sciat cognoscere diver-
sa officia & proprietates sensuum sen-
sualium & intellectualium, & quinque
potentiarum anime & memoriæ, &
voluntatis; & quando inquisiverit
& sciverit istas diversitates, oportet,
quòd inquirat terminaciones & for-
mas actuales & potentiales, quæ sunt
in prædictis rebus; quia cognoscere
& scire ista omnia, est ars & modus,
per quem homo potest cognoscere &
scire hunc Librum, in quo cognos-
cuntur rationes necessariæ, & res ac-
tivæ & passivæ per proficuas vel no-
civas actiones & passiones.

12. *Divine Domene!* Quia res fa-
ciliores ad discendum & sciendum
debet homo prius addiscere, propterea
quicumque hunc Librum velit addisce-
re & scire, oportet, quòd incipiat à
primo Volumine & postea transeat ad
secundum, & postea ad tertium; &
hoc est, quia secundum Volumen est
obscurius & difficilius intellectu quàm
primum, & tertium quam secundum;
&

392 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
& postquam homo, *Domine*, se ordina-
verit in omnibus istis rebus, oportet,
quod affirmet possibilitatem in
omnibus rebus, quas non intel-
ligit & tamen vult intelligere; quia,
sicut argentarius non posset in argen-
to deducere in actum formas potentia-
les, nisi prius haberet cognitionem
de formis, quæ sunt potentialiter in
materia argenti, ita non posset ho-
mo intelligere & scire rationes, ar-
gumenta & demonstrationes necessari-
as, quin affirmaret ipsas esse posibles;
quoniam sicut forma non potest vi-
deri sine materia, ita ratio & de-
monstratio non potest intelligi nec
addisci sine affirmatione possibilitatis
vel impossibilitatis.

13. e. *Sanctificate Domine, nobilis,
honorare, gloriose!* Qui vult addis-
cere & scire hunc *Librum Contempla-
tionis*, oportet, quod concordanter
& temperatè sciat movere suam po-
tentiam motivam sensualem & intel-
lectualem; quia sicut per nimis mag-
num

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXVI. 393
num vel parvum motum istæ poten-
tiæ inordinantur in hoc, quòd faciunt,
& ratione hujus inordinationis opus
& formæ potentiales non possunt ve-
nire in actum, ita iste Liber non po-
test intelligi nec sciri per hoc, quòd
motiva sensualis legat vel audiat ip-
sum, si motiva intellectualis non me-
moret & intelligat & velit id, quod
motiva sensualis legit vel audit; quo-
niam sicut motiva sensualis ludentis
lusum pilæ dando magnum impulsum
ipsi pilæ non concordat cum motiva
intellectualis, quæ intelligit non oportere dare magnum impulsum ita per
contrarium sensum motivæ sensuali
non potest proficere legere vel audire
hunc Librum sinè diligentia & con-
cordantia motivæ intellectualis.

14. *Divine Domine!* Qui vult or-
dinare & dirigere ambas potentias ad
addiscendum & sciendum istum Li-
brum vel alium, oportet, quòd sci-
at formare tres figuras, quæ forman-
tur ex motiva sensuali & ex intel-
lectualis;

lectuali : quarum *prima* est quando ambæ motivæ insimul tractant hunc Librum, *secunda* quando motiva sensu-
fualis cessat à lectione, & intellectu-
alis recordatur & memorat eam, &
tertia quando ambæ motivæ repetunt
scholaribus lectionem ; Unde prima
& secunda figura pertinent ad addis-
centem, & secunda & tertia ad docen-
tem : Igitur cum hoc ita sit, qui
vult addiscere hunc Librum, sciat
formare primam & secundam figu-
ram, & qui vult ipsum docere, sciat
formare secundam & tertiam figu-
ram cum motiva sensuali & intel-
lectuali.

15. Si ita sit, *Domine*, quòd ho-
mo sit fatigatus in prima figura, &
fatigatio proveniat ex parte motivæ
sensualis, oportet, quòd transeat ad
secundam figuram, & si fatigetur
in ea, oportet, quòd transeat ad ter-
tiam ; sed si ita sit, quòd sit fatigatus
in tertia figura, oportet, quòd extra-
hat suam imaginativam ab imagina-
tione

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXVI. 395
tione occasionata, & faciat eam incedere imaginando casualiter quo usque sint quietatæ ambæ motivæ; & quando istæ sint quietatæ, oportet, quod reducat imaginativam ad occasionem & ad finalem rationem, ut redeat ad tres figuras; veruntamen si ita sit, *Domine*, quod scholaris in illo tempore non possit intrare in primam & secundam figuram, nec magister in secundam & tertiam; oportet, quod dent spatium temporis ambabus motivis, & extrahant imaginativam ab occasionata imaginatione & faciant eam imaginari casualiter; quia quando imaginativa imaginatur casualiter, quietantur ambæ motivæ, & per hanc quietem reassumunt vigorem & vim in occasione, & propterea intelligit homo unam quæstionem & rationem in uno tempore, quam non intelligit in alio, & quandoque evenit, quod imaginativa casualiter inducat intellectum ad intelligendum id, quod antea non intelligebat.

396 B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.
16. f. Memorare Domine super om-
nes memoraciones, amate Domine su-
per omnes amores. Qui hunc Librum
vult intelligere & scire, oportet, quòd
sciat vocabula Philisophiæ & Theolo-
giæ, ut possit intelligere & scire rati-
ones philosophicas & Theologicas ex
quibus ipse est compositus & formatus;
quia quando vocabula non intelligun-
tur non potest intelligi id, quod præ-
dicatur per vocabula, quæ sunt sub-
jecta hujus scientiæ Contemplationis
noviter & novo modo demonstratæ;
& oportet, quod homo sciat tres pri-
mas arbores, quæ sunt in tertio Volu-
mine, ut per eas possit venire ad hanc
scientiam. Etiam oportet, Domine,
quod volentes scire hanc scientiam,
sciant percipere secundum quam le-
gem & credentiam creaturæ & tuæ
Virtutes dent majorem demonstratio-
nem de tua suprema Bonitate: & eti-
am oportet, quòd volentes addiscere
hunc Librum, sequantur naturam sui
intellectus, & habeant ipsum Librum
in

in rebus, quas volunt scire & intelligere; quia intellectus, qui est constrictus, est extra suam naturam; & quia non potest uti sua natura liberè, non potest recipere nec intelligere rationes, quæ sunt graves & duræ ad intelligendum; Etiam oportet, *Domine*, quòd volentes intelligere hunc Librum aspiciant quænam res in quæstione & positione Te demonstret meliorem & nobiliorem scilicet affirmatio vel negatio; quia sicut forma animalis demonstrat meliùs materiam in homine quam in pictura ipsius, ita quandoque Tu demonstras melius tuas Virtutes per affirmationem quàm per negationem, & quandoque meliùs per negationem quàm per affirmationem.

17. *Gloriose Domine!* Qui vult intelligere & scire hunc Librum, oportet, quòd affirmet & intelligat, & non dubitet in formis, quæ potentialiter sunt in scientia; quia si nesciens id, quod amat scire, affirmat
in

398 *B. Ray. Lulli. Lib. Contēpl. Vol. III.*
In sua anima non esse potentialiter formam scientiæ, hæc non potest venire in actualitatem in sua memoria & intellectu & voluntate; & propterea multas res amat homo scire, quas intellectus non potest intelligere; & ideò oportet, quòd homo attribuat sibi defectum in rebus, quas non potest intelligere; quia quando non attribuit sibi istum defectum & attribuit ipsum rei, quam non potest intelligere, formatur in intellectu ignorantia, per quam privatur scientia, quæ est possibilis sciri: Igitur cum hoc ita sit, oportet, quòd volens scire id, quod potest sciri, intelligat sensus sensuales & intellectuales finitos & terminatos intra certam quantitatem.

18. *Vere Domine!* Si ita sit, quòd homo non possit intelligere nec scire aliquos graves passus hujus Operis, oportet; quod recurrat ad figuras sensuales, ut per eas elevet suum intellectum ad intellectuales; & si habeat
at

at impedimentum ad intelligendum istud Opus propter vilitatem & miseriam Authoris, scilicet mei miseri, qui sum pauper peccator, oportet, quod ipsum attribuat Authori meliori me; quia quando voluntas disamat Authorem, & memoria memorat vilitatem ipsius, intellectus est impeditus in intelligendo sicut est directus ad intelligendum, quando voluntas amat & memoria memorat nobilitatem excellentis, nobilis, sapientis, honorati, amati & laudati Authoris: Unde benedictus sis, Domine DEUS, quia si omnes res prædictæ alicui non sufficerent ad intelligendum & sciendum hunc Librum, oporteret, quod recurreret ad Librum de Gentili, qui dicitur Liber Questionum & Petitionum ad demonstrandum viam gloriæ nostri Domini DEI.

TERTIA PARS.

De modo contemplandi in hoc Libro.

19. **O** DEUS amate super omnes
8. amores, timete super omnes
ti-

400 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
simores! Qui vult habere artem &
modum, per quem sciat contempla-
ri in- & per hunc Librum, oportet,
Domine, quod sciat formare *quatuor*
modos Contemplationis, quorum
Primus est, quod incipiat à primo
Capite & ordinatè legat totum Li-
brum: *Secundus* quod postquam ip-
sum sciverit, & multum legerit, eat
legendo casualiter de uno Paragra-
pho in alium; & de uno Capite in
aliud, eligendo illas rationes, quæ
ei meliùs conveniant in illo tem-
pore; quia, sicut quædam victua-
lia meliùs conveniunt corpori uno
tempore quàm alio, ita quædam ra-
tiones meliùs conveniunt animæ uno
tempore quàm alio: *Tertius* quod
legat in Tabula Rubricas: & *Quar-
tus* quod consideret rationem, quam
legerit de uno Paragrapho vel Ver-
su in alium memorando & intelli-
gendo & volendo.

20. *Gloriose Domine!* Quia iste Li-
ber continet tot capita quot dies sunt
in

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXVI. 401
in anno, propterea, qui in eo vult
contemplari *Primo modo*, potest ha-
bere quotidie unum Caput, & fini-
to anno redire ad primum Caput,
& quia habet placitum audiendo &
legendo novas rationes, propterea ra-
tione spatii, quod est longum à pri-
ma die anni usque ad ultimum, vi-
debuntur ei quolibet anno rationes
novæ & habebit plus placiti, & qui
vult contemplari *Secundo modo*, ha-
bebit placitum, quando casualiter in-
quiret Versus & Paragraphos; quia,
sicut homo habet placitum inveni-
endo modò unum pulchrum florem,
& postea alium; ita habet placitum
contemplando quandoque per unam
pulchram rationem quandoque per
aliam: & qui vult contemplari per
Tabulam *Tertio modo*, habebit pla-
citur propter brevitatem figuræ sen-
sualis, & poterit extendere suam in-
tellectualem contemplationem dum-
modo legerit Caput quod contine-
tur in rubrica: & qui *quarto modo*
vult

Cc

vult

vult contemplari habebit placitum, quia intellectualis contemplatio est suprema in dando utilitatem & placitum, & potest per unam rationem transire in aliam; & quando erit fatigatus in aliquo quatuor modorum potest se mutare in alium ad resumendum vires & quiescendum; quia anima multoties requiescit, quando in suo memorare & intelligere & velle variat res memoratas & intellectas & volitas.

21. *Honorate Domine!* Sicut figura hominis est melior figura, quæ sit composita ex elementis, ita quartus modus Contemplationis est melior & plus placens & plus meritorius modus, quàm ullus aliorum: Igitur qui vult contemplari per quartum modum, sciat explicare totum versum vel paragraphum in quantum materia ei sufficiet, & quando hæc deficiet, sciat superaddere materiam alterius paragraphi; quia, sicut homo superaddit aquam acrestæ, quam
pre-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXVI. 403
premit, ut ex ea plus succi possit extrahere, ita, quando homo contemplatus fuerit totum paragraphum in sua simplicitate, debet cum eo componere aliam rationem, ut extrahat plus dulcedinis & placiti: Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia si sit Eremita vel Religiosus vel Laicus, qui est separatus à mundo, & non vult fatigari in sua camera vel in suo habitaculo vel in Missa, quæ diu duret, sciat habere hanc artem & modum hujus Libri, & non fatigabitur orando & contemplando suum gloriosum DEUM.

QUARTA PARS.

De gratiarum actionibus, quas DEO facimus pro hoc Libro Contemplationis.

22. **O** *DEUS magne super omnem h. magnitudinem, O DEUS fortis super omnem fortitudinem! Quia iste*

iste Liber est divisus in tot rationes & in adeo peregrinas, novas & necessarias probationes, & ipse est mundo adeò necessarius, eò quòd sit occasio confirmationis veræ fidei, & demonstrationis verarum rationum, & multiplicationis devotionis in amando, laudando & honorando Te & in serviendo & obediendo Tibi: & tuus servus per tuum adjutorium & cum tua gratia ipsum perfecit & complevit, propterea agit tibi gratias, & osculando terram & elevando suas manus & suos oculos ad cœlum, corde humili & devoto dicit: Gloria & Laus & Reverentia & Honor semper detur & fiat Tibi, *Domine DEUS*, qui fecisti tantam gratiam tuo subdito, quod venerit ad perfectionem & finem hujus operis & artis Contemplationis.

23. Hoc opus, *Domine*, fuit tuo subdito valde magno labori & periculo sensuali & intellectuali; quia sicut magnum onus lædit & destruit
dor-

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXVI. 405
dorsum bestiae, ita propter diuturnitatem & subtilitatem & novitatem & multitudinem rationum habuit tuus subditus multas poenas, labores & pericula; & sustinuit multa opprobria & irrisiones hominum: Igitur cum hoc ita sit, & Tu, *Domine*, tanto tempore me sustinueris & adjuveris, & Ego, qui sum miser peccator modicae potestatis & scientiae totaliter in Te confiderim & speraverim, ex omnibus meis viribus sensualibus & intellectualibus ago Tibi gratias dando Tibi omnem laudem & omnem honorationem in praesentia tui sancti & gloriosi Altaris.

24. Major gratitudo, quam vassallus possit habere erga suum Dominum, & majores gratiae quas possit ei agere propter bonum & adiutorium, quod ab eo recipit, sunt, *Domine*, quod ei attribuat omne bonum & sibi omnem defectum quem facit, & quod ad amandum & laudandum suum Dominum, & ad ei
fer-

406 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
serviendum & placendum se faciat
servum & subditum & captivum vir-
tutum & impugnatores vitiorum &
peccatorum, quæ suo Domino dis-
plicent: Igitur cum hoc ita sit, tuus
subditus, qui à Te est adeò hono-
ratus, adjutus, amatus & beneficia-
tus ad honorandum, amandum &
laudandum Te, & ad serviendum &
obediendum Tibi, se dat & se sub-
mittit virtutibus, & facit se inimi-
cum vitiorum; & ut possit esse tibi
valde gratus pro gratia, quam ei fe-
cisti, vult sustinere plura opprobria
& majores labores & poenas & ip-
sam mortem pro tuo amore; & quia
totum hoc non posset mihi suffice-
re ad agendum tibi gratias, prop-
terea, ut istæ sint majores, mea a-
nima vult memorare & intelligere,
quòd sua memoria sit terminata in
memorando & intellectus in intel-
ligendo & lingua in enarrando &
oculi in videndo & aures in audi-
endo & manus in scribendo gratias,
quæ

quæ deberent esse majores sine omni
comparatione quàm sufficient omnes
prædictæ res.

25. i. *Sanctificate Domine! cui de-
beret fieri honor apud illos, qui Te
inhonorant.* Sicut in hoc Opere Con-
templationis mea anima confidentiâ
tui adjutorii & tui succursûs me-
morabat, intelligebat & volebat su-
per terminos suæ memoriæ, intellec-
tûs & voluntatis, & hoc faciebat per
dona succursûs & per adjutoria, quæ
habebat à Te, ita debet tibi gratias
agere ultra terminos suarum intel-
lectualitatum & sensualitatum cor-
poris confidendo in tuis donis & in
tuo adjutorio; & gratiæ, quas mea
anima vult Tibi agere supra meas vi-
res sensuales & intellectuales, sunt,
quòd pro tuo amore meum Corpus
tradatur laboribus & morti; & ipsa
anima adoret & laudet suum hono-
ratum Dominum in Unitate & Trini-
tate, Creatorem, Recrearorem, Glo-
rificantorem, conceptum de sancto
Spi-

Spiritu, natum ex Virgine, mortuum & qui descendit ad inferos, & resurrexit, & ascendit ad coelestem Patrem, & veniet judicare bonos & malos.

26. *Gloriose Domine!* Non tantum tuus servus est obligatus ad agendum Tibi gratias pro hoc Libro, sed etiam pro omnibus bonis, quæ fient, & pro omnibus malis, quæ cessabunt occasione ipsius; & non solum mihi dedisti *Domine*, hunc Librum in memoria, intellectu & voluntate, sed etiam per ipsum mihi dedisti multas virtutes, & me sanasti & mundasti à multis gravibus peccatis: Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia quando intravi in hunc Librum, mea memoria & meus intellectus & mea voluntas erant pauperes, viles & culpabiles, & nunc cum ipso & per ipsum dedisti eis tantam latitudinem & tot divitias & tantam purificationem, quod, si veniat quæsiō vel tentatio vel vitium vel

du-

dubitatio quæcunque sit, & ex quacunque parte velit, ad omnia sufficiat iste Liber memoriæ, quæ eum memorat, & intellectui, qui eum intelligit, & voluntati quæ eum amat; veruntamen in multis locis huius operis me jacto quod sim virtuosus, & in aliis quod sim vitiosus, & hoc facio, ut hoc opus sit melius figuratum: Unde virtutes quas dico esse in me, non sunt in me, sed dico eas esse in me ad pulchrificandum opus; quia sicut compositor cantionum se jactat, quod sit benè inamoratus, ut sua cantio sit melior; ita dixi esse in me virtutes, ut istud opus sit pulchrius & melius; & quia me accuso de vitiis, quæ sunt in me, & quia meum nomen non scribo in hoc opere, per hoc significatur, quod non me laudem de virtutibus propter vanam gloriam, sed solùm propter melioritatem Operis.

27. *Gratiosè Domine!* Quamvis tuus servus habeat valde magnam satisfactionem.

410 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
factionem, & valde magnam lætiti-
am, eò quòd sit extractus à labori-
bus & periculis, in quibus tam longo
tempore fuit pro hoc Libro, tamen
nondum evasit à magnis sollicitudi-
nibus & desideriiis, quæ habet, ut ip-
se diffundatur per mundum in mul-
ta loca, & veniat in manus homi-
num amatorum veritatis, & defen-
datur ab hominibus amatoribus fal-
sitàtis, qui mordent & reprehendunt
veritatem, & sunt servi & subditi a-
cediæ & vanæ gloriæ: Igitur cùm
ego, *Domine*, sim homo, & fatear
& confitear nullum bonum esse in
hoc Opere, quod venerit à me, &
non ausus fuerim scribere in eo me-
um nomen ratione meæ vilitatis, &
& ratione nobilitatis & sanctitatis
ipsius operis, & mea intentio non sit,
ut sim dives & honoratus & lauda-
tus in hoc mundo, quare propter
meam vilitatem & miseriam. est ali-
quis inimicus, qui falsò mordeat hoc
opus, cùm ipsum non sit meum nec
á

Lib. V. Dist. XL. Cap. CCCLXVI. 411
à me in rebus, in quibus est bonum?
Unde benedictus sis, *Domine DEUS*,
quia si Ego & omnes, qui promo-
vebunt hoc Opus, sumus adeo obli-
gati ad agendum Tibi gratias pro ip-
so, quanta erit indignatio, quam Tu
debes habere in illos, qui falsa in-
tentione & falsis rationibus & invi-
dia erunt contrarii huic operi & bo-
nis, quæ possunt evenire per ip-
sum?

28. *k. Misericors Domine, plene mi-
sericordia & Pietate! à quo venit om-
nis gratia & omne bonum.* Quantò is-
tud Opus est majus & melius, & quan-
tò magis ego sum homo vilis & mi-
ser & pauper in omnibus bonis, tan-
tò sum plus obligatus ad agendum ti-
bi gratias, & tantò melius apparet
istud opus esse plus tuum quàm me-
um in bono, quod in eo est, & si
forte in hoc Opere sit aliquis error,
videtur esse meus & non tuus: quia
si ego essem homo magnæ sapientiæ
& magnæ authoritatis, non ita be-
nè

412 *B. Ray. Lulli. Lib. Contēpl. Vol. III.*
nè & distinctè significaretur bonum
hujus operis esse à Te, & malum, si
in eo est, esse à me, sicut nunc quan-
do sum homo vilis & miser pecca-
tor & culpabilis & sinè ulla aucto-
ritate & honoratione: Igitur cùm Tu,
Domine, hoc ita volueris ordinare &
demonstrare, caveant sibi Arrosores
& reprehensores veritatis, laudatores
falsitatis, nè veniant ad mordendum
& reprehendendum istud *Opus Con-
templationis*; quia si hoc faciant, e-
runt contra tuam voluntatem & con-
tra tuam ordinationem, per quam
contrarietatem vadit homo ad perdu-
rabilia tormenta.

29° *Humilis Domine plene miseri-
cordia!* Sicut ego multoties putavi
perire in hoc Libro Contemplatio-
nis ratione magnæ fragilitatis, quæ
est in me valde magna & misera, &
ratione longæ continuationis & mag-
narum subtilitatum, quæ in eo sunt,
ita intravi in valde magnam sollici-
tudinem & timorem ne pereat & des-
truatur

truatur ab hominibus malis & falsis & pauca conscientia ratione vilitatis & miseria & modicae auctoritatis, quae est in me: Igitur cum hoc ita sit, *Domine*, oportet, me ita confidere & sperare in Te, quod salves & custodias istud tuum Opus, quando est perfectum, sicut confidi antequam esset perfectum, & quia nullus homo potest plus obligare suum bonum Dominum, quam confidendo in eo in suis magnis necessitatibus, propterea tuus servus totaliter confidit in tua potestate & sapientia & voluntate, quod custodiant & defendant istud Opus a malignis reprehensoribus, & ex eo facias id, quod potest tua potestas, & scit tua sapientia esse ad gloriam, laudem, honorationem & honorem tuae amorosae Voluntatis, quae amat honorationem & honorem tuae Potestatis & Sapientiae; sed quando ego, *Domine*, isto modo spei volo assicurari de hoc opere, & meus intellectus intelligit, quod

quòd mihi tantum valeat sive promoteatur sive non, tunc venit mea voluntas, quæ ita vehementer amat tuam honorationem, quòd non possit eam fatiare mea spes; quia fidelis amator adeò debet amare honorem sui amati, quòd non ei sufficiat habere suum præmium pro magna voluntate, quam habet faciendi, quòd suus amatus habeat honorationem & honorem.

30. *Iuste Domine!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus; quòd sicut culter non est contemnendus propter ferrarium qui eum fecit quousque videatur ipsum non esse aptum ad scindendum, ita istud Opus non sit contemnendum propter me, quousque videatur malum & erratum, si aliquis error vel aliquod vitium sit in eo: „ Igitur qui „ istud Opus volet contemnere & „ destruere, intelligat meam intentionem, quæ non est ad damnum „ alicujus, imò est ad laudem Tuâ, „ &

„ & ad exaltationem sanctæ Eccle-
siæ Romanæ, & aspiciat bonita-
tem rubricarum, & attendat, an
probenz id, quod significant: &
quod in hoc Libro est malum, si
aliquid est, auferat & melioret id,
quod meliorari potest, & relin-
quat id, quod est bonum, & quod
nullum damnum affert: „ Unde be-
nedictus sis, *Domine DEUS*, quia
adeo est mihi charum hoc Opus &
adeo est intra amorem meæ animæ,
quod tuæ sanctæ Deitati & Humani-
tati ipsum commendem; & etiam
commendo ipsum meæ Domine sanc-
tæ *MARIÆ* Virgini gloriosæ, &
meæ Domine sanctæ *Annæ* & sancto
Gabrieli & sancto *Michaeli* & om-
nibus Angelis & Archangelis, & sanc-
to *Joachim* & sancto *Joseph* ab *Ari-
mathia* & omnibus Prophetis, & meo
Patrono sancto *Joanni* & sancto *Ja-
cobo* & sancto *Petro* & sancto *An-
dreæ* & sancto *Paulo* & omnibus A-
postolis: & commendo ipsum meo

Pa-

Patrono sancto Laurentio & sancto
 Vincentio & omnibus Martyribus &
 omnibus Innocentibus, eò quòd ip-
 sum sit occasio inamorandi hominem
 erga Martyrium, & sit Opus inno-
 cens: & commendo ipsum meo Pa-
 trono sancto Sylvestro & sancto Ber-
 nardo & sancto Dominico & sancto
 Francisco & omnibus Confessoribus
 & Religiosis, eò quòd laudet con-
 fessores & laudet afflictiones & reli-
 gionem: & commendo ipsum meæ
 Patronæ S. Magdalenæ & S. Catha-
 rinæ & omnibus Virginitibus, poeni-
 tentibus, & Martyribus Religiosis
 eò quòd sit Opus amoris & fervoris
 & poenitentiae & contemptûs hujus
 mundi: Unde benedictus sis, *Domine*
DEUS, quia Tibi & omnibus virtu-
 tibus coeli & omnibus fidelibus Chris-
 tianis & amatoribus veritatis com-
 mendo istud Opus, ut ipsum custo-
 diatis & defendatis & multiplicetis
 in illis rebus, in quibus meæ vires
 sensuales & intellectuales & mea fa-
 ma

ma non possunt sufficere ad custodiendum & defendendum ipsum à dæmonibus, & à falsis reprehensoribus: Unde gloria & benedictio sit, *Domine DEUS*, tuæ sanctæ Misericordiæ & Justitiæ; quia si est aliquid boni, quod ego merear vel habeam, vel si tua Misericordia in aliqua re velit mihi facere gratiam, precor Te & precor omnes sanctos prædictos, ut Te precentur, ut mihi satisfacias & des gratiam quam peto pro hoc *Opere Contemplationis*, & quidquid mihi velles dare, des ad exaltationem & multiplicationem ipsius, ut cum eo Te laudemus & honoremus & amemus & Tibi obediamus & serviamus, & perdurabiliter recipiamus gloriam & benedictionem à Te, qui es noster gloriosus DEUS.

Perfecta & completa est hæc translatio *Libri Contemplationis* ex arabico in linguam vernaculam & finita est prima die anni, & compilatio in arabico fuit finita in sancto

Dd

die

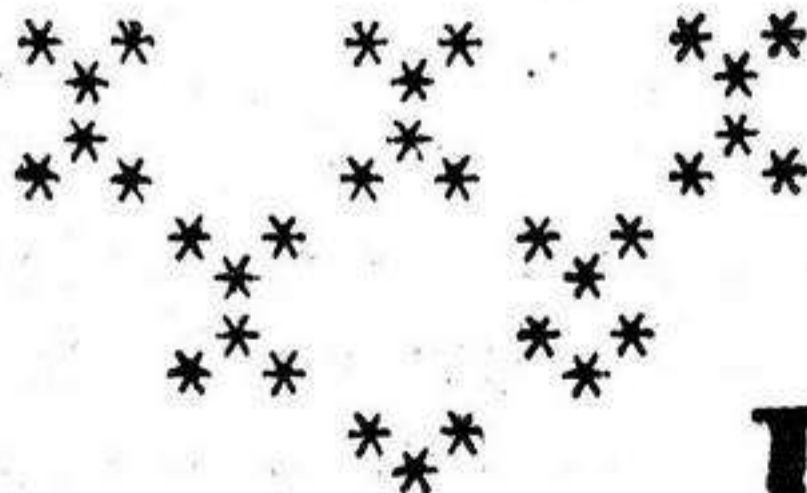

418 *B. Ray. Lulli Lib. Contēpl. Vol. III.*
die Veneris Paschæ, in quo sustinuit
Passionem & Mortem noster Domi-
nus JESUS Christus Filius Virginis
gloriosæ nostræ Dominæ sanctæ MA-
RIÆ.

Benedictio & gloria, *Domine*
DEUS, detur omnibus qui Te ora-
bunt & contemplantur cum hoc
Opere, & qui Te rogabunt pro me
paupere, vitioso, culpabili & mise-
ro peccatore, in quo non sunt bo-
na, quæ dixi esse in me, ut hoc O-
pus appareat magis inamoratum, &
sit magis aptum contemplationi, &
omnibus illis qui ipsum promove-
bunt ad gloriam & Laudem Tui, qui
es noster honoratus Dominus

DEUS JESUS Christus

Amen.

IN-

INDEX

TITULORUM TOMI XVI.

VOLUMEN III.

LIBER IV.

DISTINCTIO XL.

De Amore.

CAP. 352. Quomodo homo inquirat artem, & modum quo sciat intellectualiter orare & contemplari nostrum Dominum DEUM per Etymologiam & Allegoriam & Anagogiam. fol. 3.

353. Quomodo homo per moralem intelligentiam & per Allegoriam & Anagogiam oret & contempletur Virtutes nostri Domini

mini DEI.

fol. 31.

CAP. 354. Quomodo homo orando & contemplando suum gloriosum DEUM per moralem Allegoriam & Anagogiam & Intelligentiam consideret pugnam, quæ est inter corpus & animam. 61.

355. Quomodo homo per moralem figuram cum allegorica & anagogica expositione intellectuali consideret viam Paradisi orando & contemplando nostrum Dominum DEUM. 82.

356. Quomodo homo per moralem figuram & per moralem expositionem cum allegoria & anagogia consideret cœlestem gloriam & infernalem pœnam orando & contemplando nostrum Dominum DEUM. 109.

357. Quomodo homo orando & contemplando nostrum Dominum DEUM consideret moralem expositionem intellectualem.

lem.

fol. 130.

CAP. 358. Quomodo homo orando & contemplando elevet suam Memoriam & Intellectum & Voluntatem ad nostrum Dominum DEUM. 158.

359. Quomodo homo orando & contemplando nostrum Dominum DEUM sciat habere artem & modum dicendi verba Rhetoricè ordinata. 186.

360. Quomodo oratio & contemplatio ordinata sit res bona. 211.

361. Quomodo homo orando & contemplando nostrum gloriosum DEUM sciat habere cognitionem de munditia & puritate Animæ. 240.

362. Quomodo homo orando & contemplando nostrum Dominum DEUM recipiat artem & modum per quem cognoscat in disputatione, an ars affirmativa vel negativa sit vera. 265.

CAP.

- CAP. 363. Quomodo homo orando & contemplando nostrum Dominum DEUM sciat habere artem & modum cognoscendi, quomodo intellectus in conclusione recipiat figuram rectam vel obliquam. fol. 293.
364. Quomodo homo orando & contemplando nostrum Dominum DEUM sciat habere artem & modum, per quem aperitur veritas & falsitas. 322.
365. Quomodo homo orando & contemplando nostrum Dominum DEUM recipiat ab eo gratiam & benedictionem. 349.
366. De Fine hujus Libri Contemplationis. 378.

PRIMA PARS.

De Bonitate hujus Libri.

378.

SECUNDA PARS.

De modo discendi & docendi istum Librum.

389.

TER-

TERTIA PARS.

De modo contemplandi in hoc Libro.

fol. 399.

QUARTA PARS.

*De gratiarum actionibus, quas DEO
facimus pro hoc Libro Con-
templationis.*

403.

ERRATA CONTENTA

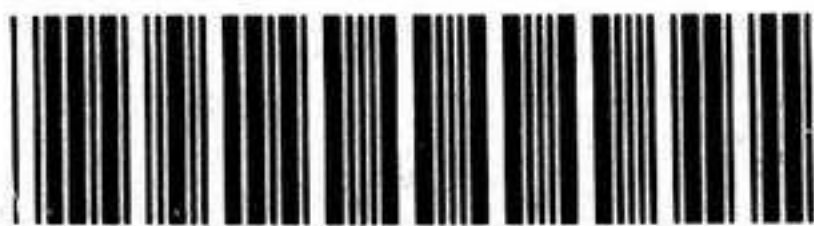
in hoc tomo.

FOL. 23. lin. 8. fidei dic. fideli.
f. 38. lin. 7. tractus dic. tactus.
f. 39. lin. 6. elemento dic. elemeta-
to. f. 54. lin. 2. contmpletur dic. con-
templetur. f. 72. num. 18. lin. 6. illi-
is dic. illis. f. 96. lin. 6. olia dic.
alia. f. 103. num. 24. lin. 4. subrip-
sit dic. subrisit. f. 116. lin. 21. vul-
nerabat dic. vulnerabat. f. 124. num.
22. lin. 7. beaitudinem dic. beatitu-
dinem. f. 135. num. 6. lin. 5. frigita
dic. frigida. f. 141. lin. 8. prat dic.
trat. f. 146. lin. 12. proprietetem dic.
proprietatem. f. 188. num. 3. lin. 3.
conjuntur dic. conjunguntur. f. 189.
lin. 2. oporet dic. oportet. f. 203. lin.
1. vonvenienter dic. convenienter. f.
205. lin. 1. causalitas dic. casualitas.
lin. 5. causaliter dic. casualiter. f. 267.
n. 6. lin. 3. implerire dic. impleri re.
f. 283. lin. 11. convaniat dic. conve-
niat. f. 285. lin. 5. mejus dic. majus.
f. 294. lin. 22. perfectio dic. perfecta.
f. 391. n. 12. lin. 9. difficius, dic. diffi-
cilius.

BIBL. PUBL. MALLORCA

1056667

R. Lluï 340

© 2006 Ministerio de Cultura

R. O.

16

R.
Lull
340